

Lei 6,10

Nu ceda regina

SERGHEI SARTAKOV

SERGHEI SARTAKOV

Nu ceda regina

COLECTIA MERIDIANE

Сергей Сартаков
НЕ ОТДАВАЙ КОРОЛЕВУ
Роман газета
№ 1/229/1961.

SERGHEI SARTAKOV

NU CEDA REGINA

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ
București 1962

Traducere de *Emil Suter* și *Mihail Cardaș*

Coperta de *Sergiu Georgescu*

UMANISM ȘI SIMPLITATE

> Simplitatea este condiția principală a frumuseții spirituale... Orice operă de artă este o dezvăluire a frumosului
>
> L. N. Tolstoi[1]

În ansamblul creației lui S. V. Sartakov, nuvela *Nu ceda regina* aduce o notă distinctă. Lectura ei captivantă îndeamnă la meditație, solicitînd răspunsuri, angajîndu-ne conștiința la un sever, dar reconfortant examen.

Însuși titlul nuvelei (asociat cu o anumită terminologie a jocului de șah, cînd regina trebuie apărată) are o profundă semnificație simbolică. *Nu ceda regina*[2] înseamnă de fapt să lupți pentru om, să valorifici tot ce are mai bun în el, să nu lași să se prăbușească pe cel ce se află la marginea prăpastiei, să-l ajuți să-și găsească calea cea adevărată în viață, atunci cînd o merită.

Profunzimea conținutului de idei și autenticul în redarea vieții și a psihologiei omului se realizează aici cu mijloace extrem de simple — dezideratul, poate, cel mai dificil în artă, pe care îl considerau drept un prin-

---

[1] *L. N. Tolstoi — Despre munca literară.* Cartea Rusă, „Mica Bibliotecă critică", 1958, p. 152, 224.

[2] Autorul recurge aici la un joc de cuvinte : *regina*, în limba rusă *korolova*, se apropie ca rezonanță de numele de familie al personajului feminin central — *Șura Koroliova*.

cipiu estetic de bază marii artişti ai cuvîntului din toate timpurile.

Arta de a spune simplu şi firesc, fără gesturi mari şi fără cea mai mică nuanţă de emfază, lucruri fundamentale, constituie desigur, apanajul unor talente de o rară expresie. Arta de a sugera în subtext, fără ostentaţie şi afectare, dar totodată şi fără un indiferentism voit, întreaga complexitate a vieţii, cu mecanismul ei interior şi dinamica acţiunilor omeneşti este, de bună seamă, o artă majoră.

A fi subtil în simplitate, a vorbi despre lucruri grave fără patetism, a scruta viaţa fără artificii de rafinament care să-i sărăcească înţelesurile înseamnă, de fapt, o supremă izbîndă a creatorului de valori durabile.

Cehov, de pildă, cu proverbiala-i modestie şi delicateţe, poseda în cel mai înalt grad aceste daruri incomparabile. El ştia să strecoare discret, în treacăt doar, detaliul definitoriu, cel mai semnificativ ; ştia să îmbrace tristeţea sau amărăciunea în haina unui umor cald, cu accente, uneori, de ironie usturătoare ; izbutea, fără artificii căutate, să confere „cotidianului", în aparenţă şters şi monoton, un conţinut grav de consecinţe esenţiale pentru destinul oamenilor.

Să ne amintim de cuvintele lui : *„În viaţă nu se întîmplă ca în fiecare clipă oamenii să se împuşte, să se spînzure, să facă declaraţii de dragoste. Şi nu în orice clipă vorbesc lucruri înţelepte. Mult mai des mănîncă, beau, umblă fără rost, vorbesc aiurea..."* Referindu-se apoi la genul dramatic, scriitorul preconiza asemenea opere de artă *„în care oamenii să vină, să plece, să stea la masă, să discute despre vreme..."* şi în concluzie : *„toate să fie atît de complicate şi totodată la fel de simple ca în viaţă. Oamenii cînd stau la masă nu fac decît să mănînce, dar în acest timp fericirea lor se poate împlini, după cum se poate ca viaţa lor să fie zdrobită"* [1].

Se ştie că Lev Tolstoi ridica *„simplitatea"* la rangul de *„condiţie necesară a artei"* (cum mărturiseşte într-o scrisoare către Leonid Andreev, din 2 sept. 1908), el respingea *„artificiul"* ca fiind abaterea cea mai gravă de la principiile artei autentice.

Aceste preţioase deziderate ale clasicilor îşi găsesc o elocventă ilustrare în nuvela scriitorului S. V. Sartakov, care explorează zone noi în universul uman al epocii noastre, dezvăluindu-le sensuri şi perspective multiple. *„Ca şi în jocul de şah* — ne spune iar marele Tolstoi — *arta, oricare ar fi ea, seamănă cu un cîmp de acţiune pe care, cumpănind şi explorînd, descoperi noul... Arta autentică are ca rezultat chemarea la viaţă a unui nou simţămînt..."* [2].

Tocmai acest sentiment nou, pe deplin legitim, ne cheamă în laboratorul de creaţie al artistului, spre a-i urmări evoluţia şi structura de gînd, spre a-i cunoaşte profilul scriitoricesc şi a pătrunde tainele paletei sale zămislitoare de frumuseţe.

*

Prin locul de baştină şi legătură afectivă, S. V. Sartakov este un scriitor siberian. Dar, el este siberian mai cu seamă prin coordonatele geografice şi istorice ale operelor sale în întregime închinate acelor meleaguri, naturii aspre şi oamenilor ei care o supun pentru a-i smulge bogăţiile — oameni dîrji şi căliţi, cu talente

---

[1] *A. P. Cehov, Despre munca literară,* Cartea Rusă „Mica bibliotecă critică", 1958, p. 148.

[2] *L. N. Tolstoi, Despre munca literară,* Cartea Rusă, „Mica bibliotecă critică", 1958, p. 152.

bogate, uneori la fel de aspri şi neînduplecaţi, precum însăşi natura Siberiei. *„Cînd se va scrie oare acea carte, care, evocînd eroicul efort al construcţiei, înfruntarea pasiunilor omeneşti, frumuseţile naturii siberiene, îl va captiva pe cititor? Îl va captiva şi i se va întipări în minte pentru toată viaţa!"* se întreabă cu caracteristica-i pasiune scriitorul în una din cărţile sale. Cu aceeaşi pasiune, el se îndeamnă în a descoperi Siberia şi universul ei uman în literatura pe care o scrie.

Cine a avut prilejul să-l cunoască personal pe Serghei Venediktovici Sartakov, să-i asculte vorba domoală, plină de vervă şi umor cald, acela, desigur, nu putea să nu reţină şi farmecul privirii sale pătrunzătoare, zîmbetul blînd şi uman fluturîndu-i abia perceptibil în colţul buzelor, imaginea omului şi artistului de o delicată modestie care nu poate să scrie decît cărţi izvorîte dintr-o sinceră şi plină de înţelegere dragoste de oameni. Lui i s-ar potrivi poate cuvintele pe care Maxim Gorki le-a spus despre profund umanul prieten al omului — Anton Pavlovici Cehov: *„Fiind el însuşi de o fermecătoare simplitate, iubea tot ce era simplu, adevărat, sincer — şi avea un fel al lui de a-i face pe oameni să devină mai naturali"* [1].

Născut (1908) în familia unui slujbaş de la căile ferate din gara Omsk, viitorul scriitor a trebuit, din pricina bolii tatălui său, să-şi asigure traiul prin propriile forţe încă de la o vîrstă fragedă. Copil de zece ani, el se îndeletniceşte cu pescuitul şi vînătoarea, apoi îşi însuşeşte meşteşugul dulgheritului pentru ca peste un deceniu să devină maestru-tîmplar de mobile fine, studiind concomitent la o şcoală din Minusinsk. Între anii 1934 şi 1957 a locuit la Krasnoiarsk. Aici, lucrînd într-o întreprindere forestieră, are prilejul să cutreiere împrejurimile, călătorind de-a lungul legendarului Enisei şi pe cursul inferior al năvalnicului fluviu Angara — locuri memorabile care, pe vremea urgiei ţariste, au adăpostit într-un greu şi chinuitor surghiun atîţia deportaţi politici, printre care pe Radişcev, grupul decembriştilor entuziaşti, pe Dostoievski, Şevcenko, Cernîşevski.

[1] *Gorki Despre literatură*, Cartea Rusă, 1956, p. 35.

Amintirile dureroase, dar şi înălţătoare ale trecutului, se îmbină în sufletul tînărului Sartakov cu pulsaţia vieţii noi. Aici, cunoaşte îndeaproape pe viitorii eroi ai cărţilor sale, participă la elanul lor constructiv, îi îndrăgeşte, legîndu-şi destinul literar de meleagurile natale, de măreaţa natură a Siberiei.

Nu este de mirare că de la primele schiţe şi povestiri, după care a urmat romanul istoric *Crestele Saianului*, şi pînă la cea mai recentă nuvelă *Nu ceda regina*, întreaga operă a lui Sartakov are ca erou principal pe omul muncii: vînător din taiga, plutaş, tăietor de lemne, matroz, săpător de mine, învăţător de ţară.

Scriitorul se afirmă ca un talent viguros de tonalitate originală încă de la primul ciclu de povestiri care apar succesiv începînd din 1934, înmănunchiate mai tîrziu într-o nuvelă *(Temelia de piatră, 1951)*. Arta detaliului plin de semnificaţii, naraţiunea firească, şi cu atît mai emoţionantă, în redarea vieţii unor oameni simpli — Alexei Hudonogov şi soţia sa Katiuşa — îi sînt caracteristice scriitorului încă de la primii săi paşi literari.

Timp de aproape două decenii, întregul efort creator şi-l concentrează spre desăvîrşirea operei capitale, romanul-epopee *Crestele Saianului* (1936—1954). Este o amplă frescă istorică, pe al cărei fundal se profilează cu pregnanţă procesul de plămădire şi maturizare a

clasei muncitoare din Siberia în ultimii ani ai secolului al XIX-lea și la începutul veacului nostru. Condiții cu totul diferite, mai aspre și mai contradictorii în aceste ținuturi periferice ale Rusiei țariste, generează o aprigă luptă de clasă.

Primele detașamente ale clasei muncitoare din orașul Șiversk, în apropierea Krasnoiarskului, iau naștere la construcția căii ferate transsiberiene, care trece prin acest oraș. Atelierele muncitorești de cale ferată se transformă treptat în adevărate focare revoluționare. În atmosfera zbuciumată și complexă a înfruntării unor forțe sociale adverse, se dezlănțuie pasiuni, trosnesc zidurile citadelei capitaliste și ale autocrației cu prețul unor mari jertfe omenești, menite să cimenteze drumul spre desăvîrșirea Revoluției.

Tensiunea crește pînă în momentul culminant al evenimentelor din 1905, care aici, în Siberia, o dată cu consecințele dezastruoase ale războiului ruso-japonez, iau forme deosebit de înverșunate, soldîndu-se cu uciderea în masă a muncitorilor răsculați. „Revoluția este în pericol" — iată lozinca manifestelor Partidului Muncitoresc Social-Democrat din Rusia. Revoluția a fost înăbușită în sînge și cauzele acestei înfrîngeri sînt dezvăluite cu un magistral spirit de pătrundere, cu implicarea unui vast material de viață.

E atît de important locul pe care epopeea-trilogie *Crestele Saianului* îl ocupă în complexul creației scriitorului Sartakov, definindu-i viziunea istorică și profilul artistic, încît ar fi greu să-i urmărim evoluția pînă în etapa actuală fără a cunoaște măcar în linii mari valoarea acestei opere monumentale.

Ea ne dezvăluie un scriitor care posedă pana tablourilor ample, a pînzelor cu țesătura epică densă a narațiunii, ce se revarsă asemenea unui fluviu, cuprinzînd

în apele lui o diversitate tipologică precis diferențiată sub raportul psihologiei sociale. Dar înăuntrul acestei țesături se îmbină armonios filonul epic cu cel descriptiv, un dramatism zguduitor cu efuziunea momentelor lirice de mare intensitate. Într-o construcție arhitecturală organic sudată, scenele de masă alternează cu descrieri admirabile de natură în care palpită dragostea autorului pentru priveliștile majestuoase ale munților siberieni, cu peisaje solare viu colorate de o floră exotică luxuriantă. Dar, mai cu seamă, privit îndeaproape, romanul trădează atenția permanentă a scriitorului față de cele mai subtile mișcări ale sufletului omenesc, dezvăluind sensuri noi și noi perspective istorice în faptele trecutului, așa cum ele se reflectă în psihologia omului simplu, făuritor al istoriei.

Înainte de a ajunge la realitățile epocii actuale figurate în nuvela *Nu ceda regina,* autorul cercetase dimensiunile grandioase ale societății socialiste, mergînd la însuși izvorul ei, care nu poate fi altul decît cea dintîi ofensivă a forțelor revoluționare împotriva lumii vechi, pentru dărîmarea acestei citadele a abuzului, a silniciei și a degradării demnității umane.

Perspectiva este clară. Ea se realizează cu semnificații profunde și în cele mai recente opere ale scriitorului. O putem urmări în culegerea de scurte povestiri *Grădinița de sub fereastră,* ca și în noul roman *Comoara de gheață.* Aceeași dezbatere aprinsă, de o inedită prospețime, pe tema valorilor social-umane, dezvăluite în procesul muncii pasionate. Același umanism autentic. Același omagiu adus omului, constructor al vieții noi, minunat în simplitatea lui și emoționant de modest în măreția sa. O sinteză artistică, rezultat al unui îndelungat travaliu, va reprezenta, se pare, viitoarea carte

a lui Serghei Sartakov — roman al contemporaneității, cu titlu sugestiv *Piatra filozofală*.

Dînd glas gîndurilor și sentimentelor lumii noi, generației contemporane care clădește viitorul, nuvela *Nu ceda regina*, oferită cititorului romîn, constituie o vibrantă pledoarie pentru postulatele etice superioare ale acestei lumi. Și ele sînt redate pe calea cea mai directă și accesibilă a confesiunii unui tînăr muncitor, sub formă de însemnări făcute cu deplină sinceritate și convingere că apără o cauză dreaptă — cauza salvării unui om de primejdia decăderii, de virusul antisocial al individualismului cu toate consecințele lui, mergînd de la compromis moral pînă la delict împotriva normelor statornicite ale vieții.

Scriitor de atitudine, Serghei Sartakov pune problema omului care, prin acțiuni reprobabile, prin fraudă și înșelăciune, se situează în afara normelor de conduită ale colectivității sovietice. Lunecînd tot mai mult pe panta compromisurilor, neputincios să-și înfrîngă propriile slăbiciuni, un asemenea om, prins într-un cerc vicios, se lasă tîrît de impulsuri primare, uneori fără întoarcere, în mocirla degradării. Iar stigmatul oprobriului public este, poate, mai greu de suportat decît judecata legilor.

Aceasta este povestea *Șurei Koroliova*, răscolitoare prin dramatismul ei și atît de profund umană prin soluția pe care o propune autorul. Atent la dialectica complexă a sufletului omenesc, la acele breșe morale prin care pe nesimțite se pot infiltra influențe păgubitoare ale mentalității filistine, mic-burgheze, scriitorul trage semnalul de alarmă : întocmai ca într-o boală omul trebuie ajutat, susținut moralicește, salvat pînă nu este prea tîrziu. Recidivele sînt grave, uneori fatale. Dar atîta timp cît există o licărire de conștiință,

de omenie, de remușcare pentru faptele săvîrșite, atîta timp cît corupția nu este totală, există și posibilități de întoarcere, de reabilitare a omului.

Omul este recuperabil ! — demonstrează cartea lui Sartakov, avînd rezonanțe comune cu tema piesei lui Arbuzov *Poveste din Irkutsk*, dar cu o rezolvare artistică diferită. Și problema încrederii în om se ridică cu toate implicațiile ei, angajînd răspunderea fiecăruia pentru ceilalți din jur, pentru toți membrii colectivității (*„Nouă de toate trebuie să ne pese"*... *„E ușor să dai într-o ființă nenorocită..."*, *„Trebuie să ne gîndim la fiecare om, să luptăm pentru el, să-l apărăm"*, *„Să-l lași în voia soartei, într-adevăr, nimic mai ușor"* — răsună ca un laitmotiv pledoaria pentru om).

Perspicacitatea scriitorului, clarviziunea ochiului său de artist, care vede fenomenele în perspectiva mișcării, în mersul continuu înainte spre formele superioare ale vieții și ale conștiinței comuniste, vin în întîmpinarea problemelor de etică expuse în *Programul P.C.U.S.* După ce se arată că : „Morala comunistă cuprinde principalele norme morale general umane, elaborate de masele populare în decurs de milenii în lupta împotriva asupririi sociale și a viciilor morale", în continuare, printre principiile care alcătuiesc *codul moral al constructorilor comunismului* este formulat și acesta : *„fiecare pentru toți, toți pentru unul"* [1].

*

Este semnificativă marea greutate specifică a problemelor de etică, de atitudine, în nuvela lui Sartakov.

[1] Congresul al XXII-lea al P.C.U.S. Editura Politică, București, 1962, pag. 437.

Solicitat de problematica complexă și bogată a contemporaneității sovietice, scriitorul prezintă viața cu valorile ei umane profund diferențiate ca profil psihologic, cu inerentele ei cotituri, cu elanuri și căutări — într-un cuvînt, viața în mișcare, în ritmul rapid spre marile împliniri (*„...iar iuțeala nu poate fi niciodată urîtă"*). O asemenea viață nu lasă loc inerției, închistării, pasivității. Gîndul zboară nestăvilit, aruncînd puntea visurilor spre viitor, spre zonele încă neexplorate ale Cosmosului. Mintea cercetătoare lucrează accelerat, vrînd să pătrundă tainele minunatei frumuseți a firii, năzuind să-și împlinească sfera cunoașterii. Nuvela transmite fiorul marilor bucurii spirituale pe care ți le dă conștiința utilității, a valorii faptelor tale, conștiința muncii cu perspectiva clară a țelului urmărit (*„Dacă brațele mele ar urni stînci, dar din ele nu s-ar clădi nimic care să fie spre binele omului, truda mea zadarnică n-aș numi-o muncă"*, este deviza eroului principal, purtătorul de cuvînt al autorului.).

În conturarea personajelor și în urmărirea evoluției lor, se reia de fapt firul întrerupt al unei narațiuni anterioare, căci această carte reprezintă continuarea nuvelei *Vînt de munte* (1957), unde i-am întîlnit pe aceiași eroi, mai tineri însă cu patru ani, căutîndu-și fiecare un drum și un sens în viață. Este vorba deci de o dilogie sau, poate, de un ciclu în perspectivă, închinat evoluției spirituale a tinerei generații de muncitori sovietici, ale căror idealuri se înfăptuiesc în pas cu impetuoasa desăvîrșire a comunismului. Oricum, nuvela *Nu ceda regina* are o integritate de sine stătătoare, iar eroul ei Kostea Barbin, entuziastul matroz de odinioară de pe motonava *Rodina*, are acum douăzeci și trei de ani. Fără a-și fi tocit entuziasmul și inepuizabila lui prospețime sufletească, el privește viața acum

mai lucid, cu mai multă exigență față de sine, cu mai mult discernămînt față de cei din jur, și, ceea ce este mai important, păstrînd aceeași spontaneitate a caracterului, are acum sentimentul răspunderii personale în hotărîrile pe care le ia.

Întîmplarea care-i scoate în față pe tînăra Șura Koroliova îi va prilejui un examen de conștiință pe cît de greu, pe atît de edificator. A cunoscut-o cu patru ani în urmă cînd naviga pe motonava *Rodina* și fusese chiar fermecat de frumusețea-i tinerească, de pasiunea cu care recita versurile lui Esenin. Drumurile lor s-au despărțit și, reconstituind în memorie faptele întîmplate, Kostea își dă seama de cauzele decăderii Șurei. Influența dezastruoasă a unui aventurier și speculant, Ilia Șahvorostov (a cărui prietenie, de altfel, o acceptase și el scurtă vreme, pentru a-l demasca apoi în fața întregului colectiv); primul pas pe panta compromisurilor — falsificarea blancului de expediere a unui colet; apoi drumul din ce în ce mai sinuos care o duce pe tînăra fată la degradare. Insăși Șura îi mărturisește (căci a păstrat această calitate de a spune adevărul): *„Pe atunci jinduiam după bani, după rochii, după bijuterii... Doream să trăiesc bine... Voiam încă, mereu și mereu bani... Să ajungă pentru o viață întreagă, ca să nu mai muncesc niciodată..."*

Cît de diametral opuși apar acești doi oameni, cît de diferită e viziunea lui Barbin asupra vieții, cu țelurile ei nobile pe care le împlinește omul prin muncă, prin efortul lui creator, perfecționîndu-și continuu mintea, caracterul, găsind sens întregii sale existențe. De aceea pentru tînărul erou al lui Sartakov *„nu există muncă neinteresantă. Găsesc cîte ceva care să-mi placă chiar și în cea mai plicticoasă muncă. În primul rînd mă străduiesc să găsesc mișcări cît mai armonioase, mai*

frumoase — pentru a o îndeplini, căci fără frumusețea mișcării nu concep munca. Ea trebuie să desfete inima, ochii, să fie o bucurie, o plăcere pentru fiecare mușchi, pentru tot trupul..." O admirabilă cantată a muncii ! Valorificarea frumuseților ei estetice din care se desprinde în accente majore primatul etico-uman : *„căci văd nu numai ceea ce fac în momentul de față mîinile mele, ci și ce o să se împlinească din munca noastră a tuturor ; sap lutul clisos din cheson și văd veșmîntul de granit al pilei, tîrăsc găleata murdară cu pietriș și văd scînteind lacul automobilelor ce vor goni pe pod.*"

Există totuși o punte care îl apropie pe acest mare visător, *„rătăcitor printre stele"*, căruia i se potrivește atît de bine vechiul aforism latin *per aspera ad astra* — prin căi spinoase spre stele — dar totodată cu picioarele pe pămînt, există o punte care îl apropie de nefericirea Șurei. Și el, Kostea, fusese ajutat să pășească pe drumul cel bun de academicianul Ivan Andreevici Roșcin, de Mașa Terskova — acum tovarășa sa de viață, de organizația Comsomolului, în sfîrșit de pilda de abnegație a bătrînului maistru Vitali Antonîci, pentru care munca la construcția de poduri era însăși rațiunea existenței (*„...aș vrea ca atunci cînd mi-o veni sorocul, inima mea să fie înmormîntată într-un cheson, pe fundul rîului"*). De la el aflase Kostea că *„fiecare grăunte de aur pe care-l găsești justifică grămezile de nisip spălate"*. Tocmai, în numele acestui *„grăunte de aur"* pe care îl întrezărește în sufletul Șurei, el nu șovăie, cu riscul de a se compromite în ochii prietenilor și de a-și atrage oprobriul familiei și al opiniei publice, s-o smulgă din mocirla intrigilor urzite de odiosul Șahvorostov pentru a-și recăpăta demnitatea și a-și reclădi viața. Căci, toate aparențele îi erau potrivnice : celorlalți le păreau suspecte vizitele Șurei Koroliova, care venea să-i îngrijească copilul în timp ce el se ducea pe șantierul de construcție, iar soția lui, Mașa, își susținea disertația de inginer la Moscova.

Și aici, autorul polemizează ironic cu cei care în filme și literatură folosesc șablonul tradițional al clasicului „triunghi". În marea lui cinste și puritate sufletească, Kostea Barbin respinge categoric orice compromis, nu concepe o asemenea soluție : *„Ei, drăcie ! Dar ce, mă văd ei pe mine despărțindu-mă de Mașa ? Trimițînd cu mandat poștal pensie alimentară pentru Aleoșka ? Auzi idee ! Nu, vă rog foarte mult, încercați numai să vă închipuiți : apare o «vampă», bagă intrigi între mine și Mașa, ne desparte...*".

Cazul Șurei Koroliova nu este cîtuși de puțin simplu. Dimpotrivă, scriitorul îi acordă toată gravitatea. Știe s-o facă, fără a simplifica lucrurile, cu o mare delicatețe, cu pasiunea adevărului și forța sincerității, punîndu-l pe eroul central, Kostea Barbin, (care duce firul narațiunii la persoana întîi) să-și depene impresiile, să-și aprecieze propriile hotărîri și acțiuni, dar și pe ale celor în anturajul cărora trăiește, muncește, încearcă bucurii și necazuri.

Scriitorul are astfel posibilitatea să exploreze forul interior al eroului său printr-un autocomentariu, dezvăluind în marea lui simplitate zăcăminte de frumusețe inepuizabile, de gînduri și sentimente adînc omenești, din care nu lipsesc procese de conștiință, frămîntări și un permanent colocviu cu sine însuși și cu viața (uneori într-o formă directă, plină de savoare, a dialogului imaginar : *„Mi-am consultat o dată conștiința, prin telegraful interior : «Să spun tot ?» Conștiința răspunse «fulger» : «spune». A urmat însă imediat o altă telegramă : «Dar, vorba e, cum ai să dovedești ?...»*" etc.).

Cît de departe sînt aceste procese, care vădesc complexitatea şi bogăţia universului spiritual al tineretului sovietic, de complicaţiile contorsionate, morbide ale eroilor „reflexivi", interiorizaţi în individualismul lor, oameni cu conştiinţă dedublată, cu care eroul lui Sartakov polemizează la un moment dat.

Nuvela are, de altfel, în întregime un pronunţat caracter polemic. Tinerii muncitori, angajîndu-se în discuţii aprinse pe marginea unor versuri obscure, combat cu vehemenţă poziţia negativistă, decepţionismul afişat al acelor poeţi care, în loc să-şi prezinte opera *„cu fruntea sus"*, preferă să stea *„în patru labe, scormonind prin gunoaie"*. La fel şi în ceea ce priveşte problemele prozei contemporane, prin gura eroului principal, autorul îşi mărturiseşte predilecţia pentru opere satirice şi umoristice (citează cu precădere din Mark Twain, se referă la romanul *Viţelul de aur* de Ilf şi Petrov), cu condiţia ca ele *„să aibă cu adevărat haz!"* În schimb este ironizată tendinţa de a înfăţişa drept eroi pe nişte *„neisprăviţi"*, tot felul de *„miorlăiţi"* inadaptabili, pentru care munca e o corvoadă, pe motivul că aceştia ar reprezenta fenomene „complexe", interesante. Ba, li se conferă uneori, şi aureola de fiinţe „neînţelese" care, asemenea eroilor din tragedia antică greacă, înfruntă *„divinitatea"* (a se citi — *viaţa)*. La argumentul că asemenea tineri există mulţi în realitate, Kostea Barbin riposteazá categoric şi cu mult tîlc: *„În primul rînd, eu unul nu cred că sînt chiar atît de mulţi. Una la mînă. Al doilea, noi ăştia... care n-am leşinat cînd am pus mîna pe lopată, sîntem cu mult mai mulţi şi nu prea văd să se scrie despre noi cărţi atît de mişcătoare"*. Tocmai despre *„noi ăştia"* povesteşte cartea lui Sartakov: despre Vasea Teterev, Piotr Figurnov, Mark Tumarkin şi atîţia

alţii, din care se desprinde ca prototip al generaţiei sale tînărul Kostea Barbin. E o generaţie care fructifică principiul dezvoltării armonioase şi multilaterale a personalităţii umane, a cărei existenţă are o semnificaţie, al cărei „cotidian" a căpătat noi dimensiuni şi noi sensuri, unde nu mai e loc pentru platitudine, mediocritate, plictis. Spre aceste noi sensuri aspirau personajele cele mai bune ale lui Cehov, oameni striviţi de banalitatea apăsătoare a „cotidianului" cenuşiu, despre care scriitorul spunea cu amărăciune: *„Sute de mii, milioane de tineri se ofileau înainte de a înflori, se prăbuşeau în întunericul care apăsa orăşelele de provincie, tîrgurile şi satele"*.

Tocmai de-aici decurge deosebirea de viziune a scriitorului contemporan, de-aici îşi trage rădăcinile optimismul robust, dar şi plin de gravitatea răspunderii, care răzbate din fiecare filă a acestei admirabile cărţi.

Artist al nuanţelor subtile, fin psiholog-analist, Sartakov îl prezintă pe eroul său în cele mai diverse ipostaze: ca soţ şi tată de familie, de o gingăşie şi un devotament greu de exprimat în cuvinte, ca prieten pe care te poţi bizui în orice împrejurare, generos şi receptiv la durerile altora, dur şi intransigent cînd e în joc cinstea şi demnitatea omului.

Eroul lui Sartakov sintetizează ca exponent tipic al clasei muncitoare înaltele principii ale moralei comuniste, cu un bogat univers de emoţii, sentimente şi idei. Fără cea mai mică nuanţă de idealizare sau poetizare artificială, el apare în toată „materialitatea" palpabilă a vieţii cotidiene, cu o percepere ascuţită a frumosului în năzuinţa continuă spre perfecţiune, căci nu în *„căutarea fericirii"* vede tineretul sovietic sensul suprem al existenţei, ci în *„fericirea căutărilor"* — cum spune un personaj din nuvelă.

Găsim acelaşi neastîmpăr, aceeaşi veşnic neliniştită scrutare a unor orizonturi noi şi la eroii lui Hemingway, de pildă, care a ridicat la rangul de principiu fundamental al artei sale detaliul, faptul divers, relatarea simplă, dar plină de semnificaţii a faptului de viaţă. Există o robusteţe şi o sinceritate aproape brutală în eroii lui, care caută cu înfrigurare un ideal înalt, un suport moral în viaţă.

Şi chiar dacă opera lui Hemingway este un elogiu al omului puternic, activ, conştient de rolul său în societate, concluzia poartă amprenta tragismului generat de această societate ostilă omului. Cei slabi se frîng, lăsîndu-se doborîţi de meschinăria, vulgaritatea şi amoralitatea vieţii burgheze, cei dîrzi şi neîmpăcaţi se vor prăbuşi în plină luptă, ca eroii din ciclul de povestiri cuprinse în volumul *In vremea noastră*, în romanul *Adio arme* (scris ca o dramatică confesiune la persoana întîi) sau din *Moartea de după-amiază* — opere care transmit, cum s-a spus, strigătul de luptă al „generaţiei pierdute".

Aceeaşi luptă plină de grandoare a omului cu stihiile naturii şi la Hemingway (*Bătrînul şi marea*), însă complet deosebită ca viziune. Natura Siberiei, de o măreţie sălbatecă, maiestuoasă, fără acea monumentalitate pe care i-o conferă scriitorul în *Crestele Saianului*, trezeşte în nuvela *Nu ceda regina* asociaţii de profundă simţire, ea fiind umanizată, animată de prezenţa omului şi nu ostilă lui.

Nu este un peisaj panoramic — policrom sau static — de pastel. E contaminat, parcă, de forţa lirismului nestăvilit care străbate, de altfel, peste tot în paginile acestei cărţi. (*„Fluviul răsfrînge sclipiri de diamant, care nu ştiu dacă se prelungesc din soare în apă, ori se înalţă din apă spre cer... Te poartă apa Eniseiului printre aceste minuni ale naturii. Auzu-ţi prinde murmurul fluviului, foşnetele nisipului şi ale prundişului în adîncuri... Soarele e frumos cînd răsare..."*)

Există un sîmbure prometeic în om şi în elanurile lui: *„Îmi trebuie neapărat o muncă căreia să mă dăruiesc cu totul, ceva... ceva mare; să zăgăzuiesc rîuri, să mişc munţii din loc, să mă înşurubez în tăriile cerului sau în măruntaiele pămîntului — aşa ca să pot vedea, pipăi aievea tot ce am înfăptuit"*.

Nu e de mirare că asemenea oameni nu concep să trăiască *„ca buruienile"*, cum se exprimă Maşa Barbina, şi individualitatea lor se acordă perfect cu spiritul de colectiv, cu înaltele imperative ale vremii lor: *„Fiecare om are datoria să antreneze după sine pe un altul. Ca atunci cînd se caţără spre culmi."* (Aşa este antrenat individualistul Koşici, şi el un caz nu tocmai uşor, pe care doar mediul, eficienţa opiniei publice îl pot modela).

Construită din detalii, episodic, aproape fragmentar, nuvela se încheagă prin toate articulaţiile sale într-o unitate stilistică şi conceptuală desăvîrşită. Sinteza este realizată în figura eroului central, care concretizează tendinţa directoare a operei, decurgînd, după expresia lui Engels *„în chip firesc din situaţii şi acţiune"*. Autorul se dovedeşte a fi un iscusit maestru al umorului — un umor frust, suculent, pe alocuri pigmentat de ironie muşcătoare, dar totdeauna plin de vervă alimentată de o dragoste spontană, pasionată pentru om: *„Nu cred că oamenii sînt răi. Vreau să fie buni, toţi"* — spune Kostea Barbin, expunîndu-şi profesiunea de credinţă şi imensa, inepuizabila frumuseţe spirituală.

Arătîndu-l pe om în complexitatea relaţiilor lui cu universul, Serghei Sartakov surprinde şi comicul anumitor situaţii. De-aici abandonarea efuziunii lirice şi,

asemenea unei pedale, menită să restabilească echilibrul, apare ironia. Dar, pentru artistul umanist umorul nu e haz, distracție copioasă, pentru că umanistul distinge întotdeauna în țesătura imaginii alături de firul comic — firul grav. Și la Sartakov există întotdeauna în compoziția fragmentului un sîmbure grav. Căci simpatia pentru eroul preferat nu-i permite să absolutizeze umorul.

Pus în slujba acestei lumi care înalță viața pururea biruitoare, umorul dobîndește o altă funcție — el devine un mijloc de afirmare a esenței pozitive a eroului preferat.

Parafrazînd cuvintele cu care acest erou își încheie însemnările, am putea spune că în paginile nuvelei lui Sartakov, care ne comunică plenitudinea bucuriilor vieții, care ne vorbește despre tinerețe și forță, despre fericire și frumusețe, vibrează „toată umanitatea".

TAMARA GANE

Capitolul întîi

DE CE PREPAR EU GRIȘUL CU LAPTE

Înflorește mălinul, alb, de parcă-i nins... nu numai la ferestrele casei noastre, nu numai prin poienițele încălzite de soare, unde dă mai întîi în floare, ci și pe toate ostroavele cîte le are Eniseiul, pe malurile Laletinei — o gîrlă de-a lungul căreia îmi croisem și eu o pîrtie „magnetică" spre Stolbî — pretutindeni pe tot globul pămîntesc. Și are floare bogată, bătută, iar crenguțele, măcar că le vezi colea pe masă, într-o sticlă de chefir, nu știu cum se face, dar parcă răsar și îmbobocesc drept din inima-ți, ea însăși tot floare și alean aidoma mălinului.

Fereastra-i larg deschisă, perdeluțele date la o parte. Soarele dogorește, înverșunîndu-se parcă să pîrjolească zidurile de piatră ale caselor. Dinspre rîu bate un vînt puternic. Aduce cu el o căldură plăcută care te moleșește, ochii ți se lipesc, te simți năucit, iar picioarele — ce te-ar mai duce ele într-o fugă sus la munte, în pădure, unde albăstresc pe întrecute viorelele, iar carpenițele catifelate își înalță pălărioarele portocalii ! Și mai aduce vîntul ăsta și fuiora-

șele de fum ale vapoarelor, cu aromă îmbietoare, mai ales în primele zile ale sezonului de navigație, glasurile hîrîite ale sirenelor care nu s-au lecuit încă de răgușeală, mirosul de pește al nisipului și prundișului jilav, plescăitul sonor și ritmic de zbaturi al vapoarelor din port, care fără a se îndepărta prea mult de radă, brăzdează în lung și în lat Eniseiul. Iar dacă faci parte din flota fluvială, apăi vîntul ăsta îți smulge inima din piept și ți-o saltă o dată hăt în slăvi, unde-o lasă să se zbată și să freamăte ca pavilionul în vîrful catargului.

Să pleci în cursă ! Să ridici ancora cu vinciul electric, în numai două minute în loc de cinci. Să dai drumul elicelor să se învîrtească în așa fel încît spuma să aștearnă un covor argintiu în urma vasului. Să gonești cu motonava unde-i apa mai adîncă și mai învolburată, cu acul indicator al telegrafului înțepenit pe comanda „cu toată viteza înainte !" Să pleci în cursă ! Pe ploaie, pe furtună, spintecînd talazurile dezlănțuite, spre Igarka, Dudinka, Dixon, sub un soare care uită să mai asfințească, să străbați, mai către gurile Eniseiului, în mijlocul zîmbetelor înflorite ale pămîntului, nemărginitele întinderi potopite.

Cam așa stau lucrurile pe-afară. Dar înăuntru, sau cum spune Mașa, în interior, arată cu totul altfel ! Închipuiți-vă un flăcău moțat, îmbrăcat într-un maiou cu dungi de marinar și postat în fața mașinii de gătit, tot amestecînd cu aceeași mînă cu care cît ai clipi poate ridica și învîrti deasupra capului o greutate de peste treizeci de kilograme, tot amestecînd,

cum spuneam, niște griș cu lapte într-o crăticioară. Flăcăul acesta, care tocmai se întreabă plin de năduf, ce dracu o fi avînd grișul ăsta că se prinde mereu, flăcăul ăsta — sînt eu.

Dar de ce prepară el, adică eu, sau, hai să zicem, noi amîndoi, griș cu lapte ? De ce vîntul de primăvară ce bate dinspre fluviu îmi umflă doar perdeluțele aici în cameră, îmi face doar cămașa balon la spate, și-mi răvășește ciuful, în loc să mă întîmpine într-un loc unde Eniseiul se revarsă larg ? De ce oare Eniseiul ăsta, mîndru și puternic, ca un voinic din basme, trudește azi fără mine ? Și, în sfîrșit, ce mă îndeamnă să aștern toate astea pe hîrtie ?

...Să zicem că a fost odată ca niciodată un marinar pe care îl chema Kostea Barbin. Și Kostea avea o dragoste. Hop — și trage-i atunci o nuvelă — *Vîntul de munte,* ăsta era titlul povestirii. Să afle toată lumea ce s-a petrecut în viața lui. Ehe, cîte nu faci cînd ai nouăsprezece ani ! Uite, să-mi fi trecut mie atunci prin minte să dăltuiesc în stîncile cele mai prăvălatice din Stolbî tot ce pusesem pe hîrtie, buche cu buche, n-aș mai fi stat pe gînduri ! Pe cuvînt că nu mint. Azi, tot așa am rămas. Numai că mustața nici nu apuc bine s-o rad că a și crescut la loc. Ce mai încolo-încoace, nu mai am nouăsprezece ani, ci douăzeci și trei bătuți pe muche, și apoi nici Mașa nu m-ar lăsa să fac vreo trăsnaie.

Și m-am apucat din nou de scris. Nu că aș trage nădejde să mă fac scriitor de profesie. La altă meserie decît aceea care cere mîini

vînjoase, îndemînatice și un material pe care să-l poți vedea și pipăi, nici nu mă gîndesc. Și apoi, deocamdată mi-e nu știu cum să fac paradă, să spun la toată lumea „sînt scriitor". Nu pot, și pace bună ! Poate cîndva, mai tîrziu, cine știe ? E un vis. Visul numărul doi. M-am apucat să scriu numai pentru că în viața mea, sau mai degrabă nu în a mea, ci în a unui om din preajma mea, s-au produs niște cotituri despre care nu pot să nu povestesc pe șleau, cum s-au petrecut.

S-o luăm de la grișul cu lapte.

Că nu-l prepar pentru mine, asta-i de la sine înțeles. Cînd văd griș parcă aș avea în fața ochilor o stridie vie. Drept vorbind despre stridii știu doar atît că odinioară le mîncau, pare-se, mai cu seamă împărații romani, iar în prezent au tendința să le comande la restaurant unii filfizoni, vrînd să facă pe grozavii. Mai știu că pe împărații romani îi apuca burta de la stridiile astea și bănuiesc că nici stomacurile filfizonilor noștri nu sînt de fier. Dar e o altă pricină pentru care am comparat grișul cu stridiile : amîndouă mîncărurile ți se opresc în gît. Grișul îl prepar pentru fiul meu Aleoșka. Ăsta îl înghite — mai mare dragul, nu alta. De altfel, nu numai griș, dar și mărgele și nasturi. Mă prind că ar înghiți și o stridie, dacă i-ar da-o cineva. Și tare mi-e teamă să nu devină și el un filfizon, căci împărat roman e sigur că n-o să ajungă.

De-ar fi după mine, l-aș ține pe Aleoșka cu salată de vinete. Întîi și întîi că-mi place și mie. Al doilea, că, deși e mîncare pentru bărbați în toată firea, merge foarte bine și pentru copii — e moale, nu trebuie s-o mesteci. Al treilea — se vinde la borcan gata preparată și toată osteneala e să scoți capacul. Al patrulea — cînd nici Mașa, nici Leonka nu-s acasă, e mai ușor să speli borcanul de vinete decît să freci crăticioara după ce grișul s-a prins rău de fund. Al cincilea — grișul trebuie să-l prepari negreșit cu lapte. Și nu știu cum se face că din trei ori dacă mă duc să cumpăr lapte, de două ori mi-l dă acru. Al șaselea... Cred însă că-i de-ajuns și atît. Pentru noi bărbații — firește. Cît despre femei, nu-i chip să le convingi !

Olga Nikolaevna îmi zice : „Ce-ți veni, omule ?! Și tu, și Leonka, și, în general, toți oamenii cîți îs pe lume au crescut și au prins puteri pentru că au mîncat griș cu lapte. Tu îmi tot dai zor cu împărații romani ! Dar faraonii Egiptului ? Ăștia-s mult mai vechi ca împărații tăi și totuși istoricii au stabilit precis : faraonii mititei, adică faraonașii, păpau și ei griș cu lapte."

În ce-o privește pe Mașa se întîmplă mai rar să cheme în ajutor istoria. Ea se bizuie mai cu seamă pe literatura contemporană. Fel de fel de îndreptare, broșuri medicale, tăieturi din ziare. Cînd am luat de la Petea — de la Piotr Figurnov — romanul *Femeia în alb* dîndu-i în schimb *Laleaua neagră*, Mașa mi-a smuls cartea din mînă zicînd : „Las-o, Kostea, pentru mai tîrziu. Ai s-o citești cînd ai să ieși la pensie. Acum o să-ți prindă mai bine asta." Cu aceste cuvinte mi-a pus în brațe *Mama și copilul*, un ceaslov care trage cinci kile bune. Și rîde : „În-

trucît *Tata și copilul* nu s-a scris încă, caută de aflâ din cărticica asta tot ce se cuvine să știi despre copil".

Îndoielile mele nu se opresc la grișul cu lapte. Eu unul l-aș crește pe Aleoșka după o metodă nouă, „la temperaturi joase", cum se cresc astăzi viței — rog a nu-mi lua în nume de rău comparația. Auzi, să-l înfofolești în scutece de molton, pe deasupra să-l mai acoperi cu plăpumioara și să tragi mereu cu ochiul la termometru ca nu cumva să coboare sub optsprezece grade ! Uite, eu, bunăoară, de ce sînt totdeauna sănătos tun ? Pentru că mi-am oțelit trupul cu zăpadă și apă rece ca gheața. Dar de la ce vîrstă am început să mă fricționez cu zăpadă ? Abia de la doisprezece ani. Cît timp irosit pe degeaba ! Aleoșka trebuia frecat cu zăpadă chiar din prima săptămînă, mai ales că omul s-a născut în martie, cînd totul era acoperit de omăt pufos și curat de ți-era mai mare dragul. Cît despre termometru, trebuia lăsat să atingă zece grade sau chiar șase. Spuneam eu : „Hai să facem din Aleoșka al nostru un «om al zăpezilor» ca să poată alerga în toiul iernii numai în chiloți la Polul Nord. Mai știi ? Poate că o să-l numească căpitan pe vreun spărgător de gheață atomic." Mașa însă, nu și nu. „Ne e de-ajuns, zice, cu oamenii ăia ai zăpezilor pe care îi tot caută în Himalaia și nu izbutesc să le dea de urmă."

O încercare tot am făcut : i-am frecat lui Aleoșka călcîiele cu zăpadă. N-a pățit nici pe dracu. S-au înroșit nițel, atîta tot. Și a făcut un pic de guturai. După două zile i-a trecut. Floare

la ureche ! Uite, așa, încetul cu încetul, Aleoșka s-ar fi deprins cu frigul. Să vezi însă ce spaimă pe Mașa ! „De unde i se trage guturaiul ? Să știi că a stat prea mult în scutece ude." Eu n-am suflat o vorbuliță. Iar în gînd : Poftim ! Uite așa pun uneori diagnostice și medicii.

Nu-i vorbă, ar mai putea și altcineva să se canonească cu grișul. Dar asta e numai așa, în teorie. Căci în cazul de față, nu are cine să mă înlocuiască. Doar fratele meu. Numai că Leonka tocmai dă examene pentru a șaptea. Cînd trebuie să mă apuc de gătit, ia-l de unde nu-i. Pică exact în momentul cînd masa e gata, de-ai zice că diavolul ăsta de copil a stat și a pîndit după ușă.

Am încercat să-l iau cu binișorul, doar-doar i s-o face rușine. Nu-i frumos, zic, se cuvine să dai o mînă de ajutor fratelui tău. Și, apoi, gîndește-te și la Aleoșa care, oricît, ți-e nepot. Jalnic și-a mai strîmbat mutrișoara lui pistruiată : „Kostea, zice, lasă-mă barem să-mi termin examenele. Să am și eu, acolo, vreo patru de cinci pe certificat. Știi, vorba aia, onoarea familiei !" Ce era să-i spun ? „Fie, zic. De azi înainte te scutesc de orice treabă, dar feri-te-ar sfîntul să nu-mi vii cu patru de cinci. Mortcopt, mi-i aduci !" Am căzut la învoială. Și abia pe urmă am înțeles că tot eu am să ies cel păcălit. L-am iertat eu de toate treburile gospodăriei, dar dacă Leonka o să ia, să zicem, numai trei la toate materiile, atît cît să treacă, ce-o să-i pot face ? La matematică, bunăoară, e tămîie. Mașa l-a întrebat odată, așa, ca să-l

controleze : „Ia spune, Leonea, știi tu cîte feluri de unghiuri există ?" S-a gîndit el ce s-a gîndit și răspunde : „Drepte și oblice". Mașa : „Vai de capul meu !" Iar Leonka de colo, ca s-o dreagă : „Ei, sînt și rotunde". Aș mai putea da un milion de exemple ca ăsta, dar oricum... mi-e frate și nu vreau să-l fac de rîs, mai ales că bietul băiat n-are nici o vină — de mic a fost cam plăpînd. Scăpa de o boală ca să dea în alta. Acu' n-aș vrea să vă închipuiți că Leonka al meu e un prostălău. E la fel ca toți băieții de-o seamă cu el, poate numai că-i cam puțintel la trup. Dar așa m-am deprins de copil să fac glume pe socoteala lui. Mai ales că pentru mine tot puști a rămas. Și, fiindcă veni vorba, obișnuiesc să mă iau și singur în răspăr. Dar sînt nevoit să mă întorc iar la grișul cu lapte și să explic de ce nu-l prepară Mașa.

Vorba e că Mașa a urmat institutul — secția fără frecvență — și acum e plecată la Moscova să-și ia diploma de inginer radiofonist. Într-adevăr, tare e greu să înveți prin corespondență, să dai lucrări scrise la toate materiile. Dar zău că mai lesne mi-ar veni să-i fac lui Aleoșka o lucrare scrisă despre grișul cu lapte decît să stau țintuit de crăticioară cu lingura în mînă. I-am spus-o și Mașei într-o scrisoare. Mi-a răspuns așa : „Foarte bine te-ai gîndit, Kostea. Cum de nu mi-a trecut prin cap ? Știi ce ? Hai să aplicăm sistemul «prin corespondență» și în căsnicie. Îmi place nespus la Moscova și n-ar fi exclus să mă stabilesc aici definitiv. Dar nu te năcăji. Eu o să te iubesc ca și pînă acum. Prin corespondență." Ca să vezi...

E drept că ar fi putut să mă ajute Olga Nikolaevna — mama Mașei, cu alte cuvinte soacră-mea și bunica lui Aleoșka. Unde mai pui că e și pensionară. Dar ce să-i faci, dacă tocmai acum și-au găsit prevederile sociale s-o trimită pe gratis la Jeleznovodsk, unde eu unul, fiindcă veni vorba, nu m-aș duce să mă pici cu ceară. Căci nu e pe lume stațiune mai bună ca Eniseiul nostru. Orice boală ți-o ia cu mîna. Cînd i-o spun Olgăi Nikolaevna chicotește. Ea își supraveghează aciditatea sucului gastric cu aceeași strășnicie ca și temperatura din cameră : să fie exact cum scrie la carte. Te pomenești că de aia arată așa de bine, de nici prin gînd nu i-ar trece cuiva că e bunică. Eu am douăzeci și trei de ani și o cunosc pe Olga Nikolaevna de cînd m-am pomenit. Vă rog să mă credeți că în toți anii ăștia n-a îmbătrînit de loc. Doar că s-a mai rotunjit olecuță. Medicii au oprit-o să mănînce carne, unt, pîine, zahăr. Ziceau că ar fi bine să renunțe și la ceai. Din ziua aceea Olga Nikolaevna, dimineața își clătește doar gîtul cu apă chioară, iar în restul zilei se hrănește aproape exclusiv cu varză.

Tot blocul ține mult la Olga Nikolaevna, d-apoi eu, înțelegeți și dumneavoastră, o iubesc mai mult decît toți vecinii laolaltă, și nesilit de nimeni îi spun cu dragă inimă „mamă", după obiceiul poporului. Totuși nu sînt de acord cu plecarea asta la Jeleznovodsk. Putea foarte bine să schimbe biletul și să plece mai tîrziu, ori să cumpere la farmacie apă de Jeleznovodsk, sau, la urma urmei, să bea apă

fiartă cu ouă clocite, că tot aia e. Într-un cuvînt, dacă s-ar fi gîndit măcar un pic la scumpul ei ginere, Konstantin Barbin n-ar fi stat acum să prepare griş cu lapte pentru Aleoşka, feciorul său şi nepotul Olgăi Nikolaevna. Soacră-mea era însă de altă părere. Parcă o aud: „Nu-i nimic, băiatule. Las' că o scoţi tu şi singur la capăt. În viaţă trebuie să te pricepi la orice. Mai ales că eşti în concediu."

De fapt, asta e explicaţia la toate: sînt în concediu.

Dar nu numai din cauza asta stau acum acasă. Aşa cum prea bine ştiţi, în timpul sezonului de navigaţie cei din flota fluvială nu primesc concedii. Adevărul e că nu mai sînt în flota fluvială. După acte sînt constructor de poduri, asta vezi, oficial, căci în adîncul inimii, cum am fost, aşa am rămas: marinar. Şi dacă stai şi analizezi bine, nici nu m-am despărţit de Enisei, căci podurile se construiesc nu peste munţi, ci peste ape. Cînd o să terminăm podul peste Enisei, mă înapoiez pe vas! Negreşit! Şi mai ştii? Dar vă rog să rămînă între noi: poate nu ca simplu matroz, ci ca timonier. Examenul de maturitate, deşi n-am primit decît trei la toate materiile, l-am luat. La şcoala serală. Mai departe cred că o să-i dau drumul la fără frecvenţă, ca şi Maşa. Şi, în general, am observat că cu cît îi dai capului mai mult de furcă, cu atît te ajută mai bine.

Vă veţi întreba poate ce caut eu, marinar din născare, ca să zic aşa, printre constructorii de poduri?

Foarte simplu. Numai cine n-a fost niciodată la Krasnoiarsk nu ştie cu cîtă nerăbdare aşteaptă aici fiecare să se facă mai repede podul. Gîndiţi-vă numai: ditai oraşul tăiat drept în două de Enisei. Vara, se face un pod de vase şi, de bine, de rău, se mai poate trece. Iarna îţi durează moş Gerilă un pod clasa întîi. Dar ce te faci primăvara cînd se pornesc zăpoarele, şi toamna cînd începe abia să îngheţe? Şi unde mai pui revărsările, cînd Eniseiul se dezlănţuie năprasnic şi e în stare să smulgă şi să ducă la vale nu numai un biet pod de vase, dar chiar şi unul mare, de cale ferată! Vai şi amar de cel care, pe o vreme ca asta, trebuie să treacă de pe un mal pe celălalt. Dar încărcăturile? Importante, urgente. Cum să le transporţi? Un adevărat chin!

Pe scurt, cînd s-a aflat că guvernul a alocat fonduri pentru construirea unui pod la Krasnoiarsk şi că vor veni la noi specialişti în construcţii de poduri, oraşul trebuind să dea muncitorii, nici nu vă puteţi închipui ce-a urmat. Fiecare ţinea cu orice chip să muncească pe acest şantier.

Cîte cereri a primit în total comitetul orăşenesc de comsomol n-aş putea spune exact. Atîta ştiu că toţi comsomoliştii de pe motonava *Rodina* au făcut cerere. Toţi pînă la unul. Mărturisesc că la început am cam şovăit. Îmi părea rău să mă despart de vasul cu care mă obişnuisem. Mi-am zis însă: „Nu-i nimic. Las-că nu-i pentru multă vreme." Mi-a fost mai uşor să iau această hotărîre pentru că toate acestea s-au petrecut la începutul iernii

cînd Eniseiul nu te cheamă încă atît de stăruitor. Mai ales că și Mașa mi-a spus: „Sfatul meu, Kostea, e să te duci. Aveți un colectiv de ispravă. Ar fi păcat să se destrame. Oricum, vei lucra pe fluviul care ți-e atît de drag. Numai că în altă funcție. Asta nu-i rău. Vei avea prilejul să vezi Eniseiul și altfel, nu numai cu ochi de marinar." Nu garantez că a folosit chiar aceste cuvinte, dar înțelesul lor l-am redat exact. Cînd soția ta îți dă un sfat, mai poți oare sta la gînduri? Și am făcut și eu cerere.

Peste două zile, Vasea Teterev, șef peste brigada noastră, vine și ne anunță: „Mă băieți, de luni lucrăm la pod. Cei de la comitetul orășenesc au spus despre noi așa: ăștia-s de nădejde! Cred că nu e cazul să mai spun ceva și de la mine, că doar sîntem cu toții oameni conștienți. Tare n-aș vrea ca la noul loc de muncă vreunul dintre noi să se facă de rușine. Cea mai mare exigență și severitate față de noi înșine! De aceea nici nu mai adaug că fiecare trebuie să supravegheze faptele și purtarea celorlalți. Hegel, pare-mi-se, a spus-o: dacă fiecare om va proceda întotdeauna just, toți oamenii vor proceda just. Sau te pomenești că n-o fi din Hegel? Cu atît mai bine. Înțelesul contează, logica. Am dreptate? Ce ziceți, băieți?"

Noi i-am răspuns lui Vasea Teterev că are perfectă dreptate, numai că fiecare se va supraveghea atît pe sine însuși cît și faptele, purtarea celorlalți tovarăși, că vom ști și în

munca asta nouă să arătăm ce înseamnă onoarea de muncitor.

Și așa am devenit pentru un timp constructori de poduri. „Garda veche" în păr. În cap cu Vasea Teterev, toți băieții de pe motonava *Rodina*: eu, Tumark Markin, Volodea Dlinnomuhin și Petea — Piotr Figurnov. Și fiindcă veni vorba, vreau să vă spun cîteva cuvinte despre ultimii trei. Numele acestea nu sînt cele din buletin, ci niște porecle. Pe Volodea Muhin îl strigăm Dlinnomuhin pentru că e lung cît o prăjină. Numele lui Piotr Figurnov a scăpat nepocit numai că, de cîte ori îl rostim, adăugăm negreșit și diminutivul Petea, fiindcă respectivul tovarăș nu-l poate suferi pe „Petka". Cît despre Mark Tumarkin pare-se că singur a început să-și spună exact pe dos, adică Tumark Markin.

Am muncit toată iarna împreună — am amplasat chesonul pentru cea de a doua pilă a podului cînd vii dinspre malul stîng; pe urmă, tot săpînd și tăind, ne-am împlîntat în matca Eniseiului. Cum s-au pornit ghețurile, am plecat, cu toții, în concediu. Cu toții în afară de mine, căci să prepari griș cu lapte, fie chiar și pentru propriul tău fiu, numai concediu nu se poate numi, ci muncă, și încă ce muncă, mai ceva ca în cheson.

Ce-i drept, uneori vine să-mi dea o mînă de ajutor o cunoștință, Koroliova Șura, care a fost o vreme agent poștal pe motonava *Rodina*. Dar... De fapt, de aici a pornit toată tărășenia...

Capitolul doi

TREIZECI ŞI CINCI DE COPEICI, SĂ POARTE NOROC

Întreabă-i pe oameni despre îngheţată, ori, să zicem, despre băuturi răcoritoare şi ai să vezi că fiecare o să-ţi dea alt răspuns. Unul o să zică că-i plac pentru că te înviorează, altul, se dă în vînt după o îngheţată sau un sirop, făcute anume pe gustul lui, al treilea îţi va spune că sînt şi gustoase şi răcoritoare, al patrulea, în sfîrşit, habar n-are de gust, iar de răcoreală nici că-i pasă, însă cum simte un sfanţ în buzunar, dă fuga să-l cheltuie pe chestii de astea.

În ultima categorie intră şi Leonka. El e în stare să mănînce îngheţată pe orice vreme, indiferent dacă sînt patruzeci de grade căldură sau ger, cu condiţia să nu-i îngheţe limba. De vanilie, de frişcă, de ciocolată, de fructe, de orice, numai îngheţată să fie. La fel şi cu sucurile ori siropurile. Suc ori oranjadă — pentru el totuna e. De altfel toarnă pe gît cu aceeaşi plăcere şi sifon gol, fără sirop, cinci copeici paharul. Să simtă că-i pişcă limba. Dacă vede vreo deosebire, apoi asta-i numai

în privinţa preţului. L-am întrebat odată, pe cînd era încă într-a întîia: „Ce-i mai bun, Leonka, o sută de grame de îngheţată de vanilie, sau două sute din aia de fructe?! A numărat Leonka la iuţeală pe degete şi mi-a răspuns cu gura pînă la urechi: „Şmecher mai eşti! Sigur că două sute de grame din cea de fructe." „Să zicem acum că amîndouă sînt de cîte două sute de grame", am încercat eu să-l încurc. Se socoate el ce se socoate şi mă întreabă: „Dar cine plăteşte?" Zic: „Tu". El: „Dacă e aşa, tot de fructe". Nu mă las: „Dar dacă-ţi face cineva cinste?" Mi se porneşte Leonka al meu pe un rîs, şi dă-i, şi rîde, de-i şuiera aerul prin gura ştirbă. „Păi, dacă-i pe daiboj, mănînc cîtă vrei şi din care vrei!"

Din punctul acesta de vedere, Maşa aparţine celei de a treia categorii. Iarna, consumă îngheţată numai la teatru şi niciodată multă. Mă roagă: „Vezi, Kostea, dacă are îngheţată cu fructe glasate şi cu nuci". Şi chiar pe arşiţa cea mai cumplită bea suc cu normă: un singur pahar şi nici ăla plin. Preferă sucul *Jubiliar*. Îl soarbe cu înghiţituri mici. Ridică paharul, îl priveşte la lumină şi mai trage o înghiţitură. Îngheţata îi place s-o mănînce la scoică şi nu poate s-o sufere pe aia învelită în hîrtie, care se topeşte la căldură şi ţi se prelinge pe degete.

La mine merge repede. Un-doi şi am terminat! Îngheţata o dau gata din patru înghiţituri. De topit se topeşte în stomac, iar sucul — pînă bea Maşa un pahar, eu dau pe gît o sticlă şi jumătate. Una, a mea, care-mi revine

legal, şi jumătate din ce a rămas în sticla Maşei. Iar dacă mă apucă setea cînd sînt singur, nu mă mai încurc cu una, ci iau deodată două sticle. Pe scurt, în afară de sete sau căldură nimic, nici o forţă nu mă îmbie să mă apropii de vînzătoarele de îngheţată, ori de chioşcul pe care scrie : „Răcoritoare". Şi cînd vînzătoarea mă întreabă ce doresc, răspund întotdeauna : „Ce aveţi mai rece".

Categoria a doua n-are în familia noastră nici un reprezentant. Ea se potriveşte poate cel mai bine Şurei Koroliova. Are ea un stil al ei de a mînca dulciurile, orice-ar fi — fursecuri, îngheţată sau bomboane. Să le ronţăie — ferească dumnezeu! E în stare să sugă un ceas o acadea, iar îngheţata o linge pînă începe să se topească. Am băgat de seamă asta încă de pe vremea cînd navigam împreună pe motonava *Rodina*. A rămas cu obiceiul ăsta. Şi cu toate că n-am văzut-o pe Şura patru ani încheiaţi — de la cursa cînd au concediat-o pentru afacerea aceea deochiată cu coletul fals — mi-am amintit că are obiceiul să sugă bomboane, atunci cînd...

Dar mai bine să vă povestesc totul în ordinea întîmplărilor.

Maşa tocmai plecase la Moscova, iar Olga Nikolaevna la Jeleznovodsk. Leonka e dus la şcoală, la consultaţii — luptă să se asigure de un patru la algebră. Iar eu, după cum aţi văzut, am rămas singur cuc, dădacă la Aleoşka.

Se înserează. Dacă nu mă reped acum la Gastronom, se închide. Leonka, parcă a intrat în pămînt. De Aleoşka nu pot să mă depărtez

un pas — urlă, cere să mă joc cu el de-a „cîrcioară de la moară", de-a „plici-plici", să fac să sune clopoţelul.

Stau ca pe ghimpi să-l distrez cu maimuţărelile astea. În sfîrşit iată că a apărut şi Leonka! Intră pe uşă şi ţuşt — drept la... Ei, ce să vă mai spun! Cred că aţi înţeles unde s-a dus. Ca omul. Mă rog, oricui i se poate întîmpla... Cînd iese de acolo îl văd, nu chiar posomorît, aş zice mai degrabă grav, de parcă ar fi descoperit băiatul planeta Neptun. Mă uit la el mai cu luare-aminte. Ei, comedie! Burta i s-a făcut cît un poloboc de n-o mai cuprinde cureaua, pe care Leonka o ţine de capete să nu-i cadă nădragii. Parcă-i un butoi la care a sărit o doagă.

Întreb :

— Ce-ai păţit?

— Nimic, zice. Şi o zbugheşte înapoi în odăiţa aia.

Cînd apare ceva mai încolo văd că a izbutit să-şi vîre capătul curelei în cataramă.

— Ce-ai? zic. Ţi-e rău?

— Nu...

— Dacă-i aşa, dă o fugă la magazin şi ia nişte griş pentru Aleoşka. Din greşeală am turnat tot cît a fost în borcan. Uite-l, s-a făcut cocoloşi de nu-i spargi nici cu ciocanul. Nu-l putem ţine pe Aleoşka numai cu clopoţelul. Pînă la urmă tot trebuie să-i dăm să pape. Ia şi pentru noi ceva. Ce-ai zice de nişte somn sărat? Îi tragem nişte cartofi fierţi cu somn — o grozăvie! Hai, ia-o din loc!

— În regulă. Cu plăcere. Mă reped într-un suflet, zice Leonka.

Şi într-adevăr s-a repezit, dar nu la Gastronom, ci făcînd cale întoarsă, tot... unde a mai fost.

Aştept să iasă. Uite-l. Arunc ochii la curea — mai are vreo douăzeci de centimetri pînă să ajungă la normal.

— Uite ce este, Leonka, zic. Totul e clar. Nu se mai poate aştepta. Mă reped singur la magazin că se închide. Tu tot nu poţi ieşi din casă. Dar ia spune-mi pe scurt de la ce ţi se trage, de ce ţi s-a schimbat în halul ăsta silueta?

— Am băut cam multă apă gazoasă cu sirop. De afine roşii. Porţie dublă.

— Hm, interesant! Şi cîte pahare ai turnat în tine?

Se cam codeşte:

— Deh, ştiu şi eu... să tot fi fost paisprezece...

„Formidabil, mă minunez în sinea mea. Auzi! Paisprezece pahare de sirop, porţie dublă. Nenorocitul ăsta de consumator de răcoritoare a băut dintr-o dată zece ruble! Şi cum de n-a făcut explozie pe loc?"

— De unde banii?

Şi Leonka începe să se perpelească de parcă ar sta în faţa procurorului. A naibii întrebare.

— Păi să vezi... bîlbîie el... Să vezi... N-am plătit eu...

— Pricep. Scoate-ţi cureaua.

— Kostea... Stai puţin, Kostea... Lasă-mă să-ţi spun... Numai să...

Dispare iarăşi şi cînd se întoarce văd că a mai scăzut ceva în volum. Urmează:

— Stai să vezi. Veneam de la şcoală cu Slavka Burţev. Mi-era o sete nebună. Iar bani — cincisprezece copeici mari şi late. Slavka n-are nici o lăscaie. Cînd ajungem la colţ — ştii, lîngă farmacie — vedem şi căruţul cu răcoritoare. Un căruţ albastru, nou-nouţ. Vînzătoarea era şi ea nouă. Nu o văzusem niciodată. Că le cunosc pe toate. Tînără, frumusică... Eu, către Slavka: Ce zici, bă, luăm de trei ori sifon pe din două? El de colo: Fără sirop nu-mi place, că apă chioară pot să beau şi acasă, pe gratis. Stăm şi ne tocmim. Şi în timp ce stăm aşa, se apropie unul, altul. Cînd le aud copeicile zornăind prin buzunare mi se face şi mai tare sete. Iar pisălogul de Slavka mă trage de mînecă: să mergem, Barbin, hai să mergem. Ei, şi acu să vezi ce chestie: cum mi-a spus el Barbin, odată întoarce vînzătoarea capul spre mine: „Te cheamă Barbin, băiatule? Spune-mi, n-ai cumva un frate mai mare?" „Am, zic, sigur". „Vai, ce surpriză plăcută! Dacă dumneata eşti într-adevăr fratele lui Kostea Barbin, atunci dă-mi voie să te tratez cu un sirop dublu". Şi umple un pahar. I-am spus că am cincisprezece copeici cu totul, aşa că mai bine beau trei fără sirop. Ştii ce mi-a răspuns? „Pentru trataţie nu se plăteşte. Bea cît îţi pofteşte inima."

Văd că lui Leonka îi strălucesc ochii de mulţumire, revăzînd în gînd această scenă plăcută.

— Zi-i înainte, îl readuc eu la realitate. Ai rămas la „cît îți poftește inima".

— Da, chiar așa a spus: „Dacă te cheamă Barbin, bea cît îți poftește inima". Cît p-aci să mă pufnească rîsul. Slavka rîdea de-a binelea: „Păi, dacă-i după el, zice, Leonka dă pe gît și douăzeci de pahare". Iar vînzătoarea, ce crezi? „Să-i fie de bine. Hai, servește, lasă rușinea la o parte." Și... ea toarnă, eu beau... Știi, afară e o căldură... Dă-i și dă-i, dă-i și dă-i pînă ce... Slavka mi-a spus-o pe urmă — s-au făcut paisprezece în cap.

— Care va să zică, paisprezece de căciulă? Bravo, puișorilor! Ați băut de un pol, în contul „fratelui mai mare"?

Leonka se bîțîie pe loc. Două minute pauză. Cînd se întoarce urmează:

— Slavka n-a băut de loc. Și apoi, Kostea, de ce să plătești, dacă ea singură a spus că nu trebuie? Ba a mai adăugat: „Nu numai douăzeci, dar și o sută dacă vrei". Întreabă-l pe Slavka... El a auzit...

— „Întreabă-l pe Slavka"! îl îngîn. Și acum, taci și ascultă ce-ți spun eu. Dacă ai fi ofițer de dragoni și ai trăi în secolul al XIX-lea singura soluție ar fi să-ți zbori creierii. Să-ți faci harakiri, ca samuraii, nu e cazul, căci mi-ai inunda apartamentul cu apă.

— De ce să-mi zbor creierii? se alarmează Leonka. Îi înțeleg spaima: nu de viață îi pare rău, păcat de bunătatea de sirop!

— Fiindcă așa procedează cine nu-și poate plăti datoriile. Că de la mine, nu pupi un ban...

— Bine, Kostea, dar ea singură...

— Gura! Să bei un pahar pe gratis, mai merge, dar paisprezece... La atîta lucru trebuia să te ducă și pe tine capul!

— Dacă nu zicea că-i o cunoștință de-a ta...

— Așa?! Față de cunoștințele mele, deci trebuia să fii neapărat un nesimțit! Află, prîslea, că la una ca asta nu m-am așteptat de la tine. Ai pătat onoarea familiei! Zboară-ți creierii. N-ai încotro! Dar mai întîi ține-i puțin de urît lui Aleoșka pînă mă reped la Gastronom și-i plătesc femeii siropul pe care l-ai băut, fi-ți-ar siropul să-ți fie! Unde ziceai că stă cu cărucioru? Lîngă care farmacie?

— Kostea...

— Gura! Trebuie să mai fac rost și de un pistol. M-am dus. Fă-i lui Aleoșka „vine goanga", dar nu holba ochii — aia e gaia — ci zîmbește-i. Așa. Și află, domnule; cartofii tu ai să-i cureți, și peștele tot tu, iar de la somn n-am să-ți dau decît capul și vîrful cozii! Și asta-i încă prea mult pentru un condamnat la moarte.

În drum spre farmacie, îmi frămînt creierii doar-doar mi-oi aminti de unde cunosc eu o vînzătoare de răcoritoare, ba încă una să-l îndoape pe Leonka cu sirop pe gratis! Auzi tu — paisprezece pahare porție dublă?!

Merg. Cînd mă umflă rîsul, cînd mă înfurii. Rîd cînd îmi amintesc cum a apărut Leonka în ușă, cu burta cît o butie și cu mutra aia gravă. Mă înfurii la gîndul că oricît, băiatul ăsta termină a șaptea, la anul o să-l primească în Comsomol, și ce te faci dacă o să se ridice Slavka și o să spună de cele paisprezece pa-

hare băute pe gratis? Mai mare rușinea! Și chiar dacă vînzătoarea e o veche cunoștință tot o să zică lumea: halal educație se dă în familia Barbin.

Pînă să ajung la farmacie, ce să zic, hotărîrea era luată: s-a șters Leonka pe bot de somn. Nu-i dau decît cartofi.

Cotesc după colț. Acolo e. Uite-i căruciorul albastru, ca scos din cutie, pe care strălucesc, rubinii, cilindrii de sticlă cu sirop de afine roșii. Iar lîngă căruț, cu spatele la mine, o tînără a cărei siluetă mi se pare într-adevăr foarte cunoscută. Zveltă, năltuță. Cîrlionții aurii care-i scapă de sub basma sînt răsuciți vîrtos la vîrfuri. Ce mai tura-vura, ghicesc imediat: Șura. Nu știu dacă să mă bucur sau nu. De obicei, e plăcut să întîlnești o cunoștință, mai ales cînd nu te-ai văzut cu ea patru ani. Dar acum de ce m-aș bucura? E drept că un timp am lucrat împreună pe motonavă, am băut ceai împreună, la Dudinka am hoinărit prin tundră. Mi-a făcut și portretul. Mai e vreo amintire plăcută legată de ea? Ah, da... În prima zi am privit împreună, stînd unul lîngă altul, goana valurilor. Și apoi, versurile acelea pe care le recita atît de frumos: „Șagane, draga mea Șagane". Atît? Și chiar dacă ar fi numai atît înseamnă oare asta că trebuie să mă apropii fără să-i zîmbesc măcar, să scot o hîrtie de zece și să achit consumația pramatiei de frățîne-meu? De ce? Șura nu mi-a făcut nici un rău ca să mă prefac că n-o recunosc.

Toate acestea le aștern acum pe hîrtie, pe îndelete. Atunci însă, n-am avut timp de chibzuit. Întîmplarea a vrut ca Șura să întoarcă capul și m-am pomenit zîmbindu-i. Asta mi-e firea, n-am ce-i face! Cînd întîlnesc un cunoscut, să-mi fie și gura cusută, o forță misterioasă mi-o întinde pînă la urechi. La fel trebuie să fi fost și cu Șura, căci pe dată i-am văzut dinții strălucind în soare. A lăsat căruțul, clienții și fuga la mine. Rîde, bucuria o îneacă.

— Știam, Kostea, știam că ai să vii îndată!

Cu toate că nici cuvintele astea și nici tonul cu care au fost spuse nu m-au prea încîntat, n-am întrerupt-o și nici n-am încercat să-i spun de Leonka, ca să schimb vorba, ci i-am răspuns așa:

— Bună ziua, Șura! De un car de ani nu ne-am mai văzut!

De cum i-am spus-o, mi-am dat seama că, poate, nu era cazul s-o tutuiesc, ca pe vremuri. Ce-a fost acum patru ani, a fost. Acum îl am pe Aleoșka. Sînt, la urma urmei, om însurat, cap de familie.

Iar Șura mi-a luat mîinile amîndouă — palmele îi sînt catifelate și nițel umede, de la sifon probabil — și nu le mai dă drumul. Se uită la mine și clatină din cap, iar cîrlionții îi joacă pe obraji încolo și încoace. Pe obrajii acoperiți cu un pufuleț aproape alb, ca pe vremuri. Sprîncenele-i dese, decolorate de soare, se mișcă ca două omizi.

— Chipeș te-ai mai făcut, Kostea, prezentabil! Vai, și ai niște mîini parcă-s de fier!

Şi ce laţi îţi sînt umerii! Acum, cred, nici un voinic din lume nu-ţi poate veni de hac! De-ai şti, Kostea, cît de bine-mi pare! E minunat! Sînt nespus de bucuroasă că ai venit!

Şi turuie, şi turuie — n-am cum s-o opresc şi, ca să fiu sincer, nici nu mă ostenesc, căci atunci cînd îţi spune cineva lucruri adevărate despre puterea ta, te simţi parcă şi mai puternic. Între timp lîngă cărucior s-a întins o coadă. Unul mai nervos o ia la rost: „Ei, tovărăşico, ia termină cu întîlnirea că eşti în orele de producţie!" Şura îi aruncă peste umăr: „O clipă, vă rog!" Şi din nou o apucă rîsul acela zglobiu, fericit.

— Sînt atît de bucuroasă, Kostenka dragă, cum nici nu-ţi pot spune! Ia întoarce-te puţin în profil, aşa! Îţi mai aduci aminte cum te-am desenat? Păcat că s-a pierdut... Peste faţa ei trece o umbră. Dar nu face nimic... Vrei... Uf, nu te lasă să schimbi nici două vorbe cu un prieten... (la coadă, vreo zece glasuri strigau: „Nemaipomenit! Ascultă, dumneata! E bătaie de joc...!") Numai o clipă, Kostenka, să termin cu oamenii ăştia.

Fuge uşurică, sprintenă. Îmi face semn cu mîna: „Să nu pleci". Îmi aduc aminte însă că n-am cumpărat încă griş pentru Aleoşka şi îmi închipui cum trebuie să mai urle băiatul şi cum Leonka nu izbuteşte să-l potolească cu „goanga" lui, care aduce mai degrabă a „gaiţă". Scena care îmi fulgeră prin minte mă face să uit pentru ce mă aflu aici. Strig:

— Nu pot, Şura, îmi este imposibil. La revedere!

Cetăţenii buluciţi lîngă cărucior fac mare tărăboi: se vede că unii n-au respectat rîndul şi a ieşit cu scandal. De aceea nu sînt sigur că Şura m-a auzit. Înainte de a coti după colţ, trag cu coada ochiului şi o văd pe Şura gata să se repeadă după mine. Dacă nu fuge să mă ajungă este numai pentru că nu vor s-o lase. M-am simţit foarte prost. Poate nu trebuia să procedez aşa. În această stare de spirit am ajuns la Gastronom. Gîndul că am jignit-o atît de rău nu-mi dădea pace şi mila mi se înfipsese în inimă ca un ghimpe. Nu puteam să uit cum se luminase la faţă de bucurie cînd m-a văzut, cum mi-a fugit în întîmpinare.

Am cumpărat griş, somn şi untdelemn, dar eram tot cu gîndul în altă parte. Prevăzusem în planul de cumpărături aceste trei articole. Dar mare mi-a fost mirarea cînd, ieşind în stradă, am băgat de seamă că am la mine şi o cutie de fursecuri „Pentru ceai", aceleaşi fursecuri cu care mă trata Şura cînd eram pe *Rodina*. Şi abia atunci mi-am adus aminte că nu i-am plătit siropurile lui Leonka.

Normal ar fi fost să mă grăbesc spre casă — puteam să-i duc Şurei banii şi a doua zi. Totuşi am luat-o înapoi spre farmacie.

Din nou îmi fugi Şura în întîmpinare şi din nou oamenii de la coadă se răstiră la ea. „Încotro, tovărăşico?" Nu mă simţeam de loc în apele mele. Deşi stăm de vorbă în văzul tuturor, ne tragem mai la o parte de parcă am avea să ne împărtăşim secrete. Or eu n-am

ce să ascund. Am venit doar să achit datoria lui Leonka.

Am scos repede din buzunar cele zece ruble pe care le pregătisem din timp și cînd Șura fu lîngă mine, i le-am vîrît în palmă.

Cred că am spus amîndoi în același timp: eu — „Pentru Leonka", ea — „Ce bine îmi pare, Kostenka!" Și a ieșit că Șura e bucuroasă că i-am adus banii.

Dar asta numai o clipă, pentru că în cea următoare Șura a desfăcut pumnul și, văzînd hîrtiile boțite, a înțeles totul și s-a întunecat.

— Pentru ce, Kostea? îngăimă ea. Cuvintele ei sunau așa: pentru ce această palmă?

M-am prefăcut că nu pricep și am răspuns numai cuvintelor, nu tîlcului lor:

— Pentru sirop. Leonka a uitat să plătească.

Șura privea banii din palmă de parcă ar fi avut în mînă o păsărică frumoasă ucisă.

Voiam să-i spun: „La revedere, Șura. Iartă-mă, dar sînt grăbit. Mă așteaptă băiatul meu. Iar banii ăștia ți se cuvin." Dar cînd Șura mă privi cu niște ochi triști, înlăcrimați, n-am mai spus nimic.

— Cum de-ai putut, Kostea?... Eu, din toată inima... Dacă veneam la tine și mi-ai fi dat un pahar de ceai, primeai să ți-l plătesc?

— Cînd ești în vizită și ți se servește ceai e cu totul altceva. Și chiar te rog să vii, o să-mi pară bine. Am schițat un gest de invitație și atunci am văzut pachetul de fursecuri pe care-l țineam în mînă. Poftim.

— Cum, fursecurile mele preferate? Ca soarele printre nori, așa miji de luminos zîmbe-

tul Șurei, prin tristețea ce-i adumbrise ochii. Nu, zău, chiar mă inviți?

— Cheiului cinci, apartamentul șapte, i-o trîntii eu fără să mă gîndesc și, fără nici un rost, adăugai: Sînt în concediu. Stau tot timpul acasă.

Coada de la cărucior începu să se frămînte rău de tot. Se pare că unui cetățean îi venise ideea să se servească singur.

— Cum o duci, Kostenka, bine?

— De ce-aș duce-o rău?

— Eu, însă, tare sînt nenorocită. De-ai ști, Kostenka...

În momentul acela se apropie de noi un bărbat și, din mers, azvîrli două monezi în buzunarul căscat de la șorțul Șurei.

— Visați, ai? Cine-i cu casa? Ține banii. Treizeci și cinci de copeici. Am un sirop.

Mi-era de două ori rușine. Și pentru că oamenii au început să ne ia în bășcălie, și pentru că stau aici și nu știu cum să pun capăt discuției, deși ar fi trebuit să fiu de mult acasă. Cu mîna liberă — în cealáltă tot mai ținea cele zece ruble — Șura scoase monezile, le jucă în palmă.

— Nu sînt treizeci și cinci, ci patruzeci. Și mi le puse în mînă, exact cum îi dădusem și eu banii adineauri. Ține, să-ți poarte noroc. Vin de la un om de treabă. Fie ca întotdeauna să ai mai mult decît îți dorești. Îmi întoarse spatele și se depărtă cîțiva pași. Se opri numai ca să-mi arunce peste umăr: Pe curînd! Iar cu ăștia — și își ridică pumnul

mic — am să-ţi cumpăr un cadou. Nu pot să-i primesc.

Cadoul mi l-a adus în aceeaşi seară, cînd soarele asfinţise de tot şi dinspre fluviu sufla o boare plăcută în care plutea mireasma plopilor tineri. Leonka, dezumflat ca o broască de cauciuc înţepată cu un ac, dormea pe patul nefăcut, răstignit deasupra plăpumii. Aleoşka, în pătucul lui, dădea de zor din mîini şi din picioare, făcînd exerciţii de cultură fizică din proprie iniţiativă şi rîzînd în hohote, de parcă ar fi citit *Viţelul de aur* de Ilf şi Petrov. Iar eu citeam de-adevăratelea, dar nu *Viţelul de aur*, ci *Mama şi copilul*, căci atunci cînd micuţul începe să bîzîie e prea tîrziu să mai cauţi în carte, ca să dibuieşti ce are. Aleoşka se hlizea, pe mine însă mă treceau fiori de gheaţă : ajunsesem tocmai la capitolul despre bolile infecţioase şi mi se părea că aud haitele fioroase de microbi şi viruşi clănţănind din dinţi ca nişte lupi hămesiţi, gata-gata să mi-l înfulece pe Aleoşka.

— Kostenka...

N-am auzit-o intrînd. Cred că mi-a părut bine că a venit, căci în felul acesta puteam închide cu conştiinţa împăcată cartea aceea care mă băga în sperieţi. Sării în picioare, făcui : „a" ! şi voii să-i ofer un scaun, dar Şura se apropie repede de Aleoşka. Îl privi o clipă, se trase un pas înapoi, pe urmă se plecă iarăşi deasupra pătucului. Şi să vezi drăcie : în loc să se sperie, Aleoşka începu să dea şi mai vîrtos din mîini şi din picioare. Cea care s-a speriat a fost Şura. Adică nu ştiu dacă s-a

speriat, dar în tot cazul glasul îi tremura cînd m-a întrebat :

— E al tău ?

— Al cui vrei să fie ? răspunsei mîndru. Al şahului Persiei ?

— Să-ţi trăiască, spuse Şura încetişor. Tăcu cîteva clipe, apoi adăugă : Nu ştiam. Umerii îi tresăltară într-un chip ciudat, scuturaţi parcă de un fior. Ţinea în mînă un pacheţel. Îl puse în pătuc. Ţi-am cumpărat ceva, Kostenka. Ştii, voiam să fac o glumă, dar văd c-o să prindă tocmai bine altcuiva. Îşi roti ochii prin cameră, văzu o fotografie mare deasupra patului : Maşa şi cu mine, cap la cap. Dînsa e ?

Acest „dînsa" m-a fript ca o insultă.

— Nu, am răspuns, nu e „dînsa", ci Maria Stepanova Barbina.

Cuvintele mele, sau, mai bine zis, tonul cu care au fost rostite puteau să pară şi ele jignitoare, dar Şura nu se supără de loc. Sau nu voia să arate.

— Ţii mult la ea. În glasul ei era şi tristeţe şi duioşie. În tot acest timp nu-şi lua ochii de la poza aceea pe care era scris, jos, în stînga, de mîna Maşei, cu slove mari de se vedeau de aici : „După dezgheţul nostru". Desigur, numai ea putea să fie... Vă doresc multă fericire. Multă, multă ! Maşa e o fiinţă admirabilă, minunată. Scumpa mea prietenă...

Nu ştiam ce să mai cred. Tot ce spunea Şura era frumos, cuvintele calde, izvorîte din inimă. Numai „scumpa mea prietenă" suna cam fals. Maşa şi Şura n-au fost niciodată prietene, cu toate că făceau serviciu pe ace-

lași vas. Nu știu ce întorsătură ar fi luat conversația noastră, dacă chiar în clipa aceea Aleoșka n-ar fi început să plîngă amarnic, ca întotdeauna cînd „pornește în cursă". M-am repezit la el, dar Șura mi-o luă înainte, îl smulse pe băiat din pătuc, îl pupă pe amîndoi obrajii, întocmai cum făcea și Mașa, îl lovi ușurel, cu palma căuș, peste părțile moi și îl strînse la piept.

— Mă, tu, țuculică, mă, tu, sufletelule, vai ce ud sîntem... și ce călduț. Ei ? Unde ne sînt cămășuțele uscate ? Iepurașule... țoancă mică și scumpă !

Și altele, și altele, pe care unui bărbat îi e greu să le și pronunțe.

Cînd Aleoșka „pornește în cursă" în prezența mea, îi strig : „Stop, căpitane ! Pompele în funcțiune ! Astupați spărturile ! Toată viteza înainte !" Aleoșka ascultă comanda cu o vădită plăcere. Nici Mașa nu se prea pricepe să-l giugiulească. Dar ce să vezi ?! „Țuculică" și „țoancă" i-au plăcut mai mult decît cuvintele simple ale Mașei și ale mele. Se lipea, nu alta, de Șura, în timp ce ea îl schimba. I-a pus băiatului o cămășuță frumoasă, cu fundulițe bleu, pe care o scosese din pachețel. Deci iată ce „cadou" îmi adusese.

Pe urmă l-am culcat împreună pe „țuculică" și „țoancă", dar să trecem peste asta. Important e că Șura a stat la mine poate mai bine de o oră, a vorbit puțin, și numai despre Aleoșka și Mașa. Ce scumpi sînt amîndoi ! Am pus de ceai. Dar după ce a fiert apa mi-am adus aminte că Leonka și cu mine mîncasem

toate bunătățile cumpărate la Gastronom. Dădusem gata și peștele și fursecurile. Nu aveam în casă decît zahăr și pîine neagră. Se vede că Șura a priceput care e situația. Dintr-o dată începu să fie foarte grăbită.

— Mulțumesc, Kostenka, dar s-a făcut tîrziu. Trec altădată. Bine ? Și fugi.

Mai rămîne să spun că a venit și a doua zi. Tot seara tîrziu, după serviciu. A spălat și a călcat scutecele, cu toate că Leonka și cu mine ne pricepem foarte bine la treaba asta, și, după aceea, din rezervele noastre alimentare ne-a prăjit cu mîna ei niște ouă cu salam, deși oricare din noi doi îți face o omletă pe cinste, să-l legi chiar la ochi. Mai tot timpul însă, îl giugiuli pe Aleoșka. Îi cîntă *Ostaș viteaz a fost tăticu*. Îmi lăuda mereu familia — pe Mașa, pe Aleoșka, chiar și pe Leonka. Despre sine nu povestea nimic. Numai în două rînduri i-a scăpat că e foarte nenorocită, că s-a născut prea devreme — ce bine-ar fi fost să fi trăit în comunism ! — și a spus așa, în treacăt, că în toți acești patru ani a stat undeva în Extremul Nord. Iar ca tratație, a supt toată seara o singură bomboană „Dracotă" — un fel de drops. Celelalte, între timp, le-a dat gata Leonka. Bomboanele tot Șura le adusese în dar.

După aceea și-a rărit vizitele, sau mai precis, a mai fost de patru ori. În nouă zile. Și în toate vizitele astea debita, ca să zic așa, același repertoriu, cu o singură variație : „Am primit o scrisoare de la Șahvorostov. Îți trimite complimente." N-am răspuns nimic. Întîi

și întîi, prietenia dintre mine și Șahvorostov s-a stricat de mult, și acum să nu-l văd în ochi, al doilea — i-au dat un an închisoare pentru huliganism, și nu e cine știe ce bucurie cînd unul ca ăsta îți trimite așa, netamnesam, complimente în mod special. M-am făcut că n-am auzit nimic. Se vede treaba că Șura mi-a citit pe față adevărul, căci urmă imediat:

— Ce-i veni să-mi scrie? Habar n-am. De unde mi-o fi aflat adresa? Nici nu mai știu cum arată. Nu-i unul care se tunde chilug și are țeasta plină de gropițe?

Mormăii:

— Ăla e.

Iar în sinea mea: „Măcar că au trecut patru ani, cum era să-l uite ea pe Ilia, de vreme ce primea daruri de la el? Ba a mai și mințit că are, cică, un colet de predat, special numai ca motonava să oprească în portul unde avea treabă Șahvorostov. Cînd au concediat-o pentru treaba asta, tot Șahvorostov i-a găsit o altă slujbă."

N-am mai vorbit despre el. Șura m-a întrebat dacă Mașei îi place să poarte bijuterii. Am răspuns: „Nu cred". Șura a spus că-i foarte bine așa, că înainte ea se dădea în vînt după ele, acum însă preferă să se îmbrace modest, simplu și să nu se înzorzoneze ca sălbaticii.

Ultima dată a fost ieri. Stepan Petrovici, socrul meu, m-a luat la rost:

— Ia ascultă, Konstantin, cine-i juna aceea care vine cam prea des pe la tine?

Stepan Petrovici e zi și noapte pe fluviu, ca la începutul sezonului de navigație — dar stăm pe același palier și nu știu cum se face că o vede pe Șura de cîte ori vine. Și, iată-mă în încurcătură!

Într-adevăr! Am început eu să-i explic că e o cunoștință veche de-a mea, o prietenă de-a Mașei, și că vine numai pentru că are un suflet bun, și, știindu-mă singur, vrea să mă ajute la copil. Stepan Petrovici clătină din cap nemulțumit. „Ar face mai bine să nu vină". Și eu m-am gîndit în sinea mea că ar fi mai bine. Dar cum să i-o spun?

Și la urma urmelor, ce-i dacă vine Șura, din moment ce are suflet bun și dorește sincer să-mi dea o mînă de ajutor?

Capitolul trei

„DEZGHEŢUL" NOSTRU

Ilia Şahvorostov este tatuat pe braţe, pe piept şi pe spate. Odată, ca să-şi dea ifose, mi-a spus :

— Află, frate, că astea nu sînt făcute doar aşa, de frumuseţe, cu toate că e şi frumos, nimic de zis. Tatuajul e pe viaţă, nu se şterge, nu se spală. Ce ţi-e scris pe piele, trebuie să porţi şi în inimă cît vei trăi.

Apoi mi-a descifrat tatuajele sale. Pe piept are o ancoră, un pescăruş şi valuri. E limpede pentru oricine. Suflet de marinar. Pe pîntece are, în evantai, trei cărţi : damă de treflă, nouar de cupă şi as de caro. Ehe, cu astea-i ceva mai complicat : e „bafta" respectivului ! Dacă-ţi pică vreuna din cărţile astea, joacă toţi banii pe ea fără frică. Iar de s-o nimeri să-ţi pice plocon toate trei grămadă, pune-ţi şi capul, că mergi la sigur. Braţul stîng îi este împodobit cu o inimă străpunsă de un pumnal sub care scrie : „Oricînd gata, pentru un prieten". L-am întrebat curios :

— Inima e a ta ?

— De ce n-ar fi şi a mea, la o adică ? !

Care va să zică mai întîi e a altuia. Pe braţul drept, de la umăr la cot, are o colecţie întreagă : o stea, doi porumbei giugiulindu-se, în bot, un profil de fată, un nume — Galocika, şi două ciolane încrucişate. Totul laolaltă vrea să spună : iubire sub stele şi credinţă pînă la moarte. L-am întrebat pe Şahvorostov dacă sărmana Galocika s-a prăpădit de mult, că eu unul n-am văzut-o niciodată, cu toate că stam cu Ilia în acelaşi bloc şi eram împreună la acelaşi serviciu. Dădu din umeri.

— Mă, dar tolomac mai eşti ! Cum era s-o vezi ? Am cunoscut-o pe Galka la casa de odihnă. Acolo a avut loc iubirea noastră sub stele. Acum Galka e măritată. Dar n-are a face : dragostea nu a fost uitată. Priceput-ai, mă ?

După ce Maşa şi cu mine ne-am luat, Şahvorostov se oferi să-mi facă un tatuaj la fel cu al lui. Se pricepea. I-am răspuns că nu vreau să-mi ciopîrţesc pielea, dar m-a înţeles în felul său şi exclamă, clipind complice :

— Aha ! Care va să zică e „flotantă" ? De probă ?

Abia m-am stăpînit să nu-i trag un pumn în falcă, cum i-am mai făcut-o o dată pe motonava *Rodina*, pentru că o jignise pe Şura, lucru pe care Ilia a jurat că n-o să-l uite toată viaţa, chiar şi fără tatuaj.

Şi, într-adevăr, n-a uitat. Din cînd în cînd îmi spunea, nici acum nu ştiu dacă serios sau în glumă :

— Știi, Kostea, pumnul tău e cea mai strașnică doftorie. Scoate radical gărgăunii din cap. Nu ai de gînd să te faci medic? Asta, cică în glumă. Altădată, mai serios: Sper că n-ai uitat, Barbin. Îmi datorezi trei miișoare. Și tocmai acum îmi crapă buza după bani. Așa că... Cele trei miișoare reprezentau suma pe care ar fi cîștigat-o Șahvorostov vînzînd pielicele de samur, de nu l-aș fi împiedicat eu să facă acest „ciubuc“; de aceea a fost nevoie ca Șura să aranjeze pungășia cu coletul, pentru care a și tras ponoasele. Nici în primul, nici în al doilea caz nu i-am răspuns nimic. O dată însă a reușit să mă scoată din sărite.

— Ascultă, Ilia, i-am zis, ce-ai zice chiar să repetăm? și am ridicat pumnul. Imediat a bătut în retragere.

Nu trecu mult și l-au închis pentru huliganism. S-a luat la bătaie cu cineva în foaierul cinematografului *Oktiabr* și în încăierarea care s-a iscat i-a spart capul, cu o sticlă de bere, unei femei, care n-avea nici un amestec în toată afacerea asta... L-au trimis pe un an la răcoare. Eu unul l-aș ține acolo cinci ani, cel puțin. Gîndiți-vă și dumneavoastră: la lucru e cel mai mare chiulangiu, și, totuși, cînd îl cauți, bani — cu grămada, cică „mi-i trimite soru-mea“; iar banii ăștia mulți, lucru știut, îți ard buzunarele. De aici și votcă, bătăi, ochi zgîiți ca de țicnit, capete sparte. Mașa, însă, mi-a spus odată:

— Cît de puțin ne-am preocupat întotdeauna de omul ăsta! Și cel mai vinovat ești tu, Kostea. De atîția ani stați în aceeași casă și munciți alături!

I-am dat dreptate. De bună seamă că eu sînt cel mai vinovat, așa că s-ar cuveni să mă bage pe mine la zdup, nu pe Ilia.

Mașa rîse.

— Haide, Kostea, să nu ne certăm. Dar cînd o să-i dea drumul, va trebui să te ocupi de el îndeaproape.

La care eu:

— Am să mă ocup. Dar am simțit că mă mănîncă palmele.

Și acum, poftim! Ilia ăsta îmi trimite complimente — tocmai mie! Și încă prin Șura. Asta n-o mai înțeleg nici în ruptul capului!

Se întîmplă, cînd mănînci alune de zîmbru, să nimerești numai din cele gustoase, în șir, și deodată să ți se umple gura de amărăciune: ai dat de una putredă. Orice ai mînca după asta, gustul acela grețos stăruie multă vreme, deși din toate una singură n-a fost bună.

Așa și cu complimentele de la Șahvorostov. O nimica toată, dar a fost destul ca să mă întoarcă pe dos pentru mai multe zile.

M-am hotărît să-i scriu Mașei. Nu în mod special despre complimentele pe care mi le trimite Ilia, dar să pomenesc, așa în treacăt, și de asta. Sînt curios ce-o să zică ea.

Mărturisesc că pentru mine a scrie o scrisoare e ca și cînd ți-ai smulge mustața, fir cu fir — smucești, și faci o pauză. Aștern cu chiu cu vai două-trei cuvinte și sta-a-au. „Ce să mai scriu?“ Degeaba îmi trudesc creierii,

doar-doar voi dibui un subiect, că mai mult decît pentru zece rînduri tot nu găsesc idei. Mașa însă găsește. În privința asta e ca Friedrich Engels : poate să scrie scrisori și de patruzeci de pagini. Și toate interesante.

M-am așezat la masă cu o coală albă în față. Începutul a mers ușor :

„Krasnoiarsk, 26 mai 1956.

Dragă Mașa ! Cum îți merge ? Aici toate-s cum le știi. O ducem bine..."

Gata. Capul mi-e gol. Degeaba mă căznesc să-mi amintesc vreo noutate, una singură barem. Că doar nu pot să-i scriu chiar de la început despre Șahvorostov, hodoronc-tronc ! Privirile îmi alunecară de la sine în lături, rătăciră un timp pe tavan, apoi îmi adusei aminte că trebuie să trag greutatea la pendul, pe urmă m-am dus să văd cum doarme Aleoșka, pe urmă mi-am schimbat șireturile la ghete, pe urmă...

Pe scurt, cînd m-am întors la masă, parcă îmi licăreau în cap o idee-două, dar înainte de a continua voiam să mă uit puțin la Mașa. Am luat rama din cui și am scos afară fotografia unde eram noi doi alături, uluitor de frumoși, și am început să cercetez cu atenție, trăsătură cu trăsătură, chipul Mașei. M-am tot uitat pînă a prins viață. Genele clipiră drăgăstos, sprînceana stîngă se arcui, ca atunci cînd Mașa zîmbea, și imediat o luminiță blîndă îi încălzi privirea, iar buzele i se țuguiară de parcă încerca să prindă între dinți niște sîmburi lunecoși. Era o poză obișnuită, cenușie, eu însă deslușeam foarte bine culoarea ochilor

Mașei — ochii ei albaștri, care băteau poate un pic în verde, ca apele Angarei, toamna, cînd razele drepte ale soarelui dogoritor le străbat pînă-n adîncuri. Și în loc să pun mîna pe condei, am început să stau de vorbă cu Mașa. Nu cu glas tare, firește. Și nici în șoaptă, ci fără cuvinte, dar cu toate acestea ne înțelegeam perfect.

Jos, pe fotografie, scria : „După dezghețul nostru". În ziua aceea, Mașa și cu mine ne-am căsătorit. Ne-am fotografiat cînd am ieșit de la ofițerul stării civile. Și, în treacăt fie zis, tot în ziua aceea Ilia Șahvorostov mi-a propus să-mi pocesc pielea cu tatuaj, de parcă un șarpe albastru, sau o inimă străpunsă de pumnal ar păstra amintirea zilei noastre fericite mai bine ca această fotografie. Cînd o privesc, pot să stau de vorbă cu Mașa, ba chiar să revăd cu ea împreună „dezghețul nostru".

De ce „al nostru" ?

Să vedeți.

Nu știu dacă și dumneavoastră vă place atît de mult natura. Iar dacă vă place, ce anume ? Care aspecte ale ei vă mișcă cel mai adînc ? Mie, bunăoară, îmi place totul la ea, chiar și praful, chiar și noroiul. Pe scurt, pentru mine natura n-are nimic care să mă facă să strîmb din nas. Dar cel mai drag mi-e răsăritul de soare la Stolbî și pornirea sloiurilor pe Enisei.

Are Eniseiul o particularitate a lui — gheața ce-l încătușează o sparge de cele mai multe ori noaptea. Eu unul nu țin minte ca Eniseiul să se fi urnit ziua-n-amiaza mare.

E foarte interesant să vezi cum curg sloiurile la vale. Cînd Eniseiul se pornește de-a binelea, cheiul Krasnoiarskului e înțesat de lume. Mulți o șterg de la slujbă sub diferite pretexte ca să vadă acest spectacol minunat, mai ales că, într-o vreme, sirenele uzinei electrice și atelierelor căii ferate înștiințau orașul că gheața a prins să se miște. La obiceiul acesta s-a renunțat, dar oamenii tot prind de veste nu știu cum și vin fuga chiar și din colțurile cele mai îndepărtate ale orașului.

Am spus că „e foarte interesant să vezi cum curg sloiurile". Chiar și de pe chei. Nici nu încape discuție. Dar dacă stai să te gîndești mai bine, e ca și cum, într-o frumoasă zi de mai, ai sta să admiri mîndrul soare la o oră cînd e cocoțat sus, deasupra acoperișurilor. Or, la soare, ce e mai frumos e tocmai răsăritul. Să prinzi momentul cînd abia începe a miji geana subțirică, alburie a revărsatului de zori, s-o vezi cum soarbe puteri și devine mai întîi trandafirie, pe urmă se învăpăiază cuprinzînd zările toate și aprinzînd o pălălaie de un roșu aprins. Tocmai la urmă se ivește de undeva, de pe creasta muntelui, un ochi mic de lumină, care zîmbește unui norișor roziu, iar pe tine nici nu te ia în seamă. Și deodată, hait ! — ți-a clipit și ție. Atunci țîșnește de după munte o rază de aur, subțiată și lungă, pe care — de vreți au ba să mă credeți — poți s-o apuci, s-o prinzi cu mîna, înainte ca ea să-și urmeze zborul.

Așa și cu pornirea zăpoarelor pe Enisei. Ca să înțelegi, ca să te pătrunzi de frumusețea

acestui iureș, trebuie să-l urmărești neapărat din tăcerea neagră a nopții, chiar din clipa aceea rară cînd, cu o bolboroseală înciudată, apa ce prinde a se umfla pleoscăie o dată scurt pe nisip, nemaiputînd să mai îndure, plictisită să mai țină în spinare coaja groasă de gheață, ce se adunase peste iarnă.

În oraș, chiar de-ai pîndi pe mal noaptea întreagă, tot n-ai să poți surprinde acest fenomen în toată măreția lui. Mai întîi, pentru că e zgomot, iar Eniseiul începe întotdeauna cu un susur abia auzit. Al doilea — aici, de-a lungul malului, gheața e frămîntată și sfărîmată de cauciucurile automobilelor, iar la mijlocul fluviului este brăzdată de urme de roți și fleșcăită deși, după legile naturii, s-ar cuveni să mai țină. Și, în sfîrșit, pentru ca fluviul să nu se dezlănțuie vijelios, înainte de începerea dezghețului îl găuresc tot, cu explozibil, tocmai de la podul de cale ferată pînă la bazin. Stai și te uită, dacă asta te distrează, cum se scurge prin fața ochilor terciul de gheață !

Trebuie să ieși afară din oraș. Cît mai departe. Dar cum să stabilești cu precizie în ce zi sau, mai degrabă, în ce noapte anume se va urni Eniseiul ? Veți spune că pentru asta există meteorologi... Ei, uite, în privința meteorologilor am eu părerea mea. Soldații au o vorbă : căutătorul de mine se înșeală numai o dată în viață. Eu aș spune altfel : meteorologul nu se înșeală o singură dată în viață, atunci cînd își schimbă meseria. Ei bine, în acel an buletinul meteorologic indica nu mai

știu ce dată, care cădea în noaptea de vineri spre sîmbătă. N-aveai cum să pleci din oraș dacă nu voiai să întîrzii a doua zi de la serviciu! Noi doi, Mașa și cu mine, am șezut toată noaptea pe scara Direcției de navigație, ca niște statui de ghips, aidoma celor ce se înșiruie acum de-a lungul cheiului. Cum era și de așteptat, Eniseiul nici gînd să se urnească în noaptea aceea.

Avurăm însă un mare noroc: s-a pornit în noaptea de sîmbătă spre duminică. Noaptea era a noastră în întregime. Și cu toate că însemna, de fapt, să nu dormim a treia noapte în șir, Mașa și cu mine ne-am pus pufoaicele, am tras peste ele impermeabilele din foaie de cort, am luat cu noi chibrituri, un topor și, pînă să cadă întunericul, am pornit-o pe fluviu în sus, am trecut de rîulețul Sobakina și ne-am oprit tocmai dincolo de cariera de var, în locul unde stîncile abrupte țîșnesc parcă din fluviu, așa că nu mai ai unde pune piciorul pe mal.

Era lună plină. Am aprins un foculeț. Ne plăcea că răspîndea un fum pișcător, iute, și că vedeam limbile galbene ale flăcărilor, dănțuind la o șchioapă de pămînt. Căldură nu-i ceream — aceea pe care o aveam în noi ajungea. Apoi și noaptea s-a nimerit să fie neobișnuit de caldă — n-am mai pomenit o noapte ca asta, la început de dezgheț.

N-am de unde să vă știu gusturile. Eu unul însă sînt în stare să stau lîngă un foc, ore și ore în șir. Și nu mi se urăște, căci focul are întotdeauna cîte ceva de povestit. E viu și

nespus de jucăuș. În noaptea aceea, însă, nici Mașa, nici eu nu puteam sta locului. Cînd unul, cînd celălalt săream în picioare și fugeam la fluviu. Ascultam cum susurau prin pietriș pîrîiașele născute de dezgheț, cum se năruie cu un zgomot cristalin marginile înturturate ale vreunui sloi săltat de apă, cum horăie aerul prin crăpături.

De pe tăpșanul povîrnit al stîncii sub care ne adăpostisem se rostogoleau mereu pietricele. Le auzeam căzînd pe moale — putea să fie vreun troian care scăpase deocamdată dezghețului, sau, dimpotrivă, lut muiat. Uneori pietricelele astea se rostogoleau ca boabele de mazăre, alteori ziceai că se joacă de-a prinselea. Prin răchitiș se foia, bătînd din aripi, o pasăre care, probabil, nu se îngrijise din timp de o rămurică comodă. Și nu știu cine — poate să fi fost primii gîndăcei sau șoareci de cîmp — făcea mereu să foșnească frunza uscată, de anul trecut. Într-un cuvînt, dacă-ți încordai simțurile, puteai auzi o sumedenie de sunete și, totuși, era o noapte liniștită și se așternuse o tăcere din aceea despre care se spune că-ți țiuie în urechi.

— Te pomenești că nici azi n-o să se pornească? se neliniști Mașa.

Către miezul nopții, prinse să sufle un vîntuleț. Măcar că stăteam într-un locșor mai dosnic, flăcările începură să pîlpîie, cînd țîșnind deodată în sus, presărîndu-ne cu o fulguială de cenușă, cînd tîrîndu-se pe jos, lipite de nisipul jilav, și atunci tăciunii încinși ni se rostogoleau sub picioare, iar fumul ne îneca.

Dînd din mîini de parcă am fi alungat țînțari, rîdeam și ne ștergeam lacrimile.

— Păcat că n-am luat cu noi o scrumbie. Fumul ăsta ar merge în loc de ceapă, tăiat inele, inele, glumi Mașa.

Vîntul a adus cu el norii. Veneau unul după altul și curînd, înecată în leșia lor, luna se stinse, iar Eniseiul se făcu negru și parcă se umflase. Nu mai știai unde se desparte, pe celălalt mal, hotarul apei de al munților și al cerului. Treptat, totul se cufundă în beznă și de n-ar fi fost flăcările zglobii ale focului, puteai crede că ne-au închis într-un butoi, atît de brusc se curmă vîntul, iar răsuflarea ne deveni anevoioasă de parcă norii ne-ar fi apăsat cu toată greutatea lor.

După zarva stîrnită de vînt se așternuse iarăși tăcerea, numai că de astă dată sunetele ce o alcătuiau nu mai erau aceleași. Nu mai auzeai bătăi de aripi în răchitiș și nici foșnetul frunzei uscate, în schimb se înteți răpăitul pietrelor ce picau de pe stînci, iar prin crăpăturile dintre sloiuri nu mai horăia aerul uscat: acolo se învîrtejea și colcăia apa, luptînd să răzbată la suprafață.

Mașa întinse mîna ca pentru a pipăi întunericul. Exclamă:

— Kostea, plouă! Ce ploaie călduță!

Prin apropiere nu era nici un loc unde să ne putem adăposti. Stînci semețe, netede, răchitiș, dîra îngustă din nisip și prundiș a malului, presărată cu crăci noduroase aduse de ape și care albiseră de vechi ce erau. Altceva nu se vedea. Iar ca să înjghebezi un bordei

cît de prăpădit, n-aveai din ce. Dacă ne-am fi cățărat însă prin văgăuna strîmtă dintre stînci, am fi putut găsi locșoare unde pietrele închipuiau un fel de cozoroace deasupra unui strat de grohotiș. Ne-am fi putut strecura sub ele, tîrîndu-ne pe burtă și atunci — vină și potopul!

— Ce zici, Mașa, dac-am încerca să ne cățărăm acolo sus?...

— Vai, Kostea, ce idee! Să ne vîrîm într-o vizuină? Gîndește-te că poate e pentru ultima oară cînd vedem cum se pornește Eniseiul!

La început n-am înțeles ce vrea să spună. De ce pentru ultima? Și i-am răspuns că n-am de gînd să mor așa de repede. Pe Mașa o pufni rîsul.

— Bine, omule, peste cîțiva ani un baraj va zăgăzui Eniseiul și atunci n-ai să mai ai ce vedea, iar în toți anii care vor trece pînă atunci s-ar putea să nu se mai nimerească ca dezghețul să pice tocmai în noaptea de sîmbătă spre duminică.

Da, într-adevăr, s-ar putea să fie pentru ultima oară, și, ca să nu uităm niciodată cum e cînd se pornesc sloiurile pe Enisei, nu trebuie să ne depărtăm de fluviu. Mașa începu să cînte: *Răsună tunetul și mistuie pîrjolul, pîrjolul...*

Îmi place mult acest marș. Nu știu de ce acum nu se prea cîntă. Am început să-i țin isonul și am rămas uimit ce frumos a ieșit. După ce am terminat marșul începurăm un alt cîntec, acela în care se spune *Nu-i atît de departe, prieteni, pînă la aștrii de colo, de sus.*

Şi încă unul *Frumuseţea rusă e în lume vestită,* al patrulea... al cincilea... şi încă multe, multe...

Glasurile noastre stîrneau între stînci un ecou molcom, de parcă acolo mai cînta cineva o dată cu noi, iar apoi se pierdeau în bezna ce se aşternuse peste Enisei, pentru a se stinge pe malul celălalt.

Ploaia parcă adăsta ceva, răbdătoare. Din înalturi nu picurau decît stropi rari, grei, aterizînd pe impermeabilele noastre cu zgomotul unor boabe de grindină. Se făcea, tot mai cald, în timp ce întunericul devenea tot mai de nepătruns. De n-ar fi fost reflexele aurii ale focului, în mijlocul cărora ne simţeam ca într-un soare strălucitor, ne-am fi mistuit în noapte, în beznă, rămînînd din noi doar atît: două glasuri care cîntă.

În răgazurile dintre cîntece, ascultam Eniseiul. Ca şi înainte, apa colcăia prin crăpături, cîştigînd puteri, dar gheaţa nu se urnea de loc. Şi îmi părea oarecum rău că în curînd Eniseiul nu va mai avea cum să-şi arate puterea, vitejia: el îşi va purta domol şi cuminte apele prin dreptul Krasnoiarskului, vara şi iarna, fără să îngheţe, acoperindu-se numai pe gerul cel mai năprasnic de o pojghiţă subţire, aburindă. Am destăinuit Maşei acest gînd. Ea dădu din umeri, ca de obicei, cînd nu prea e de acord cu mine.

— Cum poţi să spui aşa ceva, Kostea? Auzi, Eniseiul n-o să mai aibă cum să-şi arate puterea! Dar cine o să puie în mişcare turbinele? Cine o să reverse lumină electrică peste o jumătate de Siberie? Voiai să spui probabil că n-o să mai fie atît de mîndru, de frumos. Asta-i drept. Într-un fel şi mie îmi pare rău. Tocmai de aceea ţin să-mi satur ochii privindu-l. Să ştii însă, Kostea, că Eniseiul... Oricum, frumuseţea Eniseiului nu va pieri! Atîta că nu va fi aceea pe care am ştiut-o noi şi va trebui să ne deprindem cu frumuseţea lui cea nouă. Corăbiile cu pînze erau tare frumoase, şi cînd au apărut vapoarele marinarii bătrîni şi-or fi zis că ceva mai urît nu s-a mai pomenit vreodată. Oftau, uite aşa, ca tine: s-a prăpădit mîndreţea mărilor! Iar astăzi... Spune, Kostea, ţi-ai părăsi motonava ca să te îmbarci pe un vas cu pînze? Dacă cineva ar veni să-ţi spună că vasul cu pînze e mai frumos, mai chipeş decît motonava, i-ai da dreptate?

Am stat să mă gîndesc înainte de a-i răspunde. Mi-am adus aminte de filmul *Amiralul Uşakov*. Drace! Orice s-ar spune corăbiile alea erau tare frumoase! E drept însă că dacă cineva mi-ar pune în faţă o corabie şi o motonavă şi mi-ar spune: „Hotărăşte, Barbin, care din astea două să trăiască", aş alege motonava fără să stau o clipă pe gînduri. Şi nu m-aş frămînta, cum ar fi făcut Leonka probabil, întrebîndu-mă ce-i mai bine: o motonavă sau două veliere.

Am asigurat-o pe Maşa că n-am spus-o în serios, că înţeleg cum stau lucrurile şi că atunci cînd nu vor mai goni sloiuri pe Enisei, tot vom veni aici împreună în fiecare primăvară ca să admirăm fluviul în noua lui fru-

musețe ce va lua locul celei de azi, după ce se va construi hidrocentrala.

— Așa da... a zis Mașa.

Iar eu am mai adăugat că decît să lucrez la pod, mai bine mă duceam pe șantierul hidrocentralei — cea mai importantă construcție din tot ținutul. E adevărat că podul este și el important și necesar, dar să construiești hidrocentrala e o cinste mai mare, și unde mai pui că metoda chesoanelor e un vechi procedeu tehnic pe cale de dispariție. Și iarăși Mașa ridică din umeri.

— Și ce-i dacă e șantierul hidrocentralei... Și acolo unii lucrează bine, alții nu. Oriunde ești pus trebuie să lucrezi într-un singur fel : în mod comunist.

Îmi veni în minte o discuție pe care o avusesem de mult, pe motonava *Rodina* cu academicianul Roșcin. Cam la fel spunea atunci și Ivan Andreevici. Mașa, nu numai că reluase ideea lui Ivan Andreevici, dar mergea și mai departe. Am întrebat-o :

— Ce înțelegi prin „a munci în mod comunist ?" Nu-i totuna cu a munci „după capacitate ?"

— Nu știu, Kostea, făcu ea încet. Vezi tu, e o întrebare grea. Știi, „a munci după capacitate" mi se pare că... nu e chiar ceea ce vreau să spun. Asta se leagă de noțiunea „a primi după nevoi". Amîndouă împreună se vor înfăptui cîndva, mai încolo. Dar a munci în mod comunist asta putem s-o facem, trebuie s-o facem, de pe acum. Pricepi ? De pe acum. În drum spre comunism.

Ne-am străduit amîndoi să lămurim cît mai bine aceste noțiuni, am căutat exemple pe care să ne putem bizui.

Uite, cînd oamenii vor zbura pentru întîia oară în lună, ei nu vor ști din experiență — fiindcă experiență n-or să aibă încă — cum să aselenizeze, cum să umble pe Lună, cum să respire, cum să privească de acolo Pămîntul. Dar cum să zboare spre Lună — asta o vor ști perfect și vor urma cel mai precis traseu cu putință. Altfel nu se poate. Noi nu știm cum o să fie viața în comunism. Știm însă cu siguranță că acest țel este bun, că omenirea este pregătită pentru el și că... ne aflăm în plin zbor ! Știm și cum trebuie să zburăm spre acest țel. Cunoaștem exact direcția principală. Iar amănuntele le vom vedea cînd vom ajunge mai aproape. Să muncești în mod comunist nu înseamnă numai să muncești bine ; trebuie să înțelegi negreșit *pentru ce*, în numele cărui țel înalt muncești.

— A munci în așa fel încît omul însuși să se schimbe mereu înspre mai bine, să devină mai inteligent, mai bun la suflet, mai frumos !... completă Mașa.

Cuvintele ei îmi plăcură și imediat am încercat să mi le aplic mie, băieților cu care munceam împreună, lui Leonka chiar : oare noi ne-am putea schimba mereu în mai bine ? Și a reieșit că da, fără îndoială. O simțeam, și eram convins de asta, dar nu izbuteam, pe loc, să-mi înveșmîntez gîndul în cuvinte clare, precise. De aceea nu i-am răspuns nimic Mașei. S-a neliniștit :

— Nu ești de acord, Kostea ?

I-am spus că sînt, bineînțeles, și că de mult vreau „să fiu Om pe acest pămînt", cum spunea Gorki, cum m-a învățat Ivan Andreevici Roșcin, dar nici acum nu știu ce trebuie să fac pentru asta. Rîzînd, Mașa m-a luat de mînă și m-am mirat cît de fierbinți și de catifelate îi erau degetele.

— Știi, Kostea, omul nu poate să înfăptuiască ceva și apoi să se oprească în loc. Dac-o face nu mai e om, ci, nici eu nu știu cum să-i zic — mașină, piatră, lemn. Omul trebuie să năzuiască tot timpul spre un țel mai înalt. Ai atins un țel — ia-o la drum, spre următorul, apoi din nou spre următorul și așa mai departe. Dacă s-a oprit s-a sfîrșit cu el.

Se auzi tunînd. Scurt, sec, fără bubuituri. Așa se întîmplă cînd trăsnetul lovește un copac prin apropiere. Dar fulgerul nu scăpără. Nimic nu se schimbase în noapte, în întunecimea de deasupra și din jurul nostru. Picurii de ploaie erau la fel de rari și de grei. Încremenirăm amîndoi cu sufletul la gură.

— Eniseiul... bîiguii eu în sfîrșit, încă neîncrezător.

— Așa e... Și tocmai cînd spuneam... Înseamnă că am spus un adevăr.

Bîjbîind prin beznă, atenți unde punem piciorul, coborîrăm la apă.

— Să ne lipim de stîncă, Kostea. Așa nu se vede nimic din pricina focului.

Găsirăm un fel de firidă, mică de tot, săpată în stîncă. Ne-am înghesuit în ea. Aici nu mai ajungeau reflexele focului, în schimb nu eram

feriți de loc de ploaia care se întețea tot mai mult, rămînînd însă blîndă, căldicică.

Am ochi de marinar. Cînd trebuie, străpung cu privirea întunericul cel mai adînc.

— Tu vezi ceva, Kostea ?

— Văd...

Ca să vadă și ea ce se întîmplă pe Enisei, Mașa încerca să se aplece înainte, cît mai mult. Mi-era teamă să nu-și piardă echilibrul și să cadă pe pietrele ascuțite. De aceea i-am cuprins cu brațul stîng trupul mlădios, puternic, și am ținut-o așa, lipită de mine.

— Nu deslușesc nimic, Kostea !

Sincer vorbind, nici eu nu vedeam ceva. Auzeam numai apa care clocotea chiar la picioarele noastre, mușcînd nisipul, năruind din marginile sloiurilor ce prinseseră a se topi. Mai auzeam ticăind sub palmă inima Mașei, în timp ce inima mea își oprise aproape bătăile și venea de-a dura. Ducă-se, cu atît mai bine, să nu simt nimic altceva decît căldura care dă brațului meu stîng tărie de oțel...

Nu vedeam nimic, doar auzeam cum se tîra încet, încet, pe nisip, pînă la poalele stîncii în care ne ghemuisem, un sloi enorm de parcă încerca să se împlînte în piatră. Am auzit apoi un șuvoi prăvălindu-se brusc și plescăind puternic într-o cupă adîncă. Pesemne că întîlnind stînca, sloiul se săltase, scuturîndu-și băltoaca pe care o cărase în spinare, formată din apa ploii și din zăpada topită. Am auzit prundișul scrîșnind sub apăsarea ghețurilor, chiar în locul pe care-l străbătuserăm adineauri pe întuneric. S-a urnit Eniseiul !

încet, fără zarvă, foşnind uscat între maluri, ca toamna, mormanele de frunze căzute erau mînate de vînt.

Dar asta n-a ţinut mult. Iată, colo, se răsucise greoi un bloc de gheaţă, încălecînd un bolovan mai îndărătnic. Deodată parcă ar fi bătut repede-repede din coadă o namilă de peşte — se căscă o bulboană care începu să înghită surcele şi alte gunoaie. Pe urmă, una după alta, două bubuituri ca de tun : în mijlocul fluviului gheţurile crăpau şi se sfărîmau. Eniseiul se pornise cu toată puterea ! Nu vedeam nimic din toate acestea, sau mai bine zis, nu vedeam amănuntele, dar le ghiceam, înţelegeam după sunete ce şi unde se întîmplă şi descriam totul Maşei, de parcă pentru mine strălucea soarele, iar ea ar fi stat alături cu ochii legaţi. Din cînd în cînd mă întreba neîncrezătoare : le vezi într-adevăr ? Iar eu de colo : şi încă foarte clar ! Mă întreb dacă nu ăsta era răspunsul cel potrivit.

Dinspre fluviu venea acum un aer rece, ploaia însă tot călduţă era. Se mai înteţise, nu mai răpăia pe glugile noastre, ci le şfichiuia cu zeci de nuiele subţiri, dar tari. Apa se scurgea şiroaie de pe mantale, picura în cizme. Am băgat mîna dreaptă în buzunar : era plin de apă, prin care se tîrau, ca într-un acvarium, nişte dihănii cu labe ţepoase, probabil nişte gîndaci care intraseră acolo încă pe cînd ne încălzeam lîngă foc. Aducîndu-mi aminte, m-am uitat să văd ce se întîmplă cu focul nostru de tabără. Ploaia îl înăbuşise

aproape de tot. Deasupra tăciunilor mocniţi se vălureau cîteva şuviţe de fum.

— Nu ţi-e frig, Maşa ?

— Frig, Kostea ? Într-o noapte ca asta ?...

Deodată săgeata albastră a unui fulger sfîrtecă, izgoni întunericul. O frîntură de secundă ne apăru în faţă întinderea tulbure a Eniseiului, presărată cu sloiuri zbîrlite şi întreţesută de dîrele argintii ale ploii. Culmile de pe malul drept păreau să tresalte. Zadele de pe coame, tremurînd şi ele, îşi înfipseră vîrfurile ascuţite în norul miţos ce acoperea cerul. Mai încoace, la un pas de noi, luciră în gheaţă brazde de apă, negre, colcăitoare, ce se risipeau ca nişte raze de la un colţ al stîncii, ţîşnit în afară. Şi ca o lamă de oţel străfulgeră un sloi zbucnit din apă, atît de înalt că părea subţire. Dar îndată totul fu mistuit de întuneric.

Tunetul bubui jos de tot, prăvălind pe pămînt norul întreg, fără a mai pierde vremea să-l împartă în picături. Mi se păru chiar că Eniseiul căzuse peste noi.

Nu ştiu dacă se poate spune că lumina şi sunetele se amestecaseră, se învălmăşiseră. Dar tocmai aceasta era imaginea care mi se întipări în minte. Bubuitul neîntrerupt al tunetelor, hăcuit de trăsnete. Sloiurile colţuroase — şi mute, şi potolite, şi tumultoase — dănţuiala zdrenţelor de nori deasupra lor arse de fulgere. Răchitişul întinzîndu-şi braţele ţepoase, ca pentru a opri zidul de plumb al ploii. Pietre măturate de puhoi, prăbuşindu-se din vîrful stîncii în fluviu, peste capul nos-

tru. Clocotul vîltorii. Limbi de nisip, lungi, ascuțite. Fluviul viu, cu trupul crestat de brazde negre, tîrîndu-se spre depărtări. Și fulgere, fulgere. Albastre, argintii, stacojii ori incolore, aducînd toate cu ele mirosul iute de pucioasă, fier și granit chiar atunci spart.

— E minunat, Kostea! șoptea Mașa, e nespus de frumos. Niciodată nu am văzut așa Eniseiul.

Nici eu. Și nu țineam minte să fi fost vreodată atît de fericit ca în acele clipe cînd la picioarele noastre Eniseiul se dezlănțui triumfător, în plin avînt al desprimăvărării, cu primăvara năpădindu-mi ființa toată și simțind cum bate inima Mașei în mîna mea.

Acum ne era totuna dacă ne scăldăm în apele înghețate ale Eniseiului, rămînem pe loc lipiți de stîncă, sau o pornim agale spre oraș pe fîșia îngustă a prundișului: ploaia ne pătrunsese pînă la piele și nici apa nu era mai udă ca noi. Dar ce conta: văzusem cum s-a urnit Eniseiul.

Am aruncat din buzunar gîndacii — lasă-i și pe ei să trăiască! — și am luat-o încet spre casă — n-aveam de ce să ne grăbim — voioși, și înfrigurați, călcînd peste grămezile șubrede și scîrțîitoare de țurțuri, croindu-ne drum prin tufărișul țepos. Iar alături de noi, venea Eniseiul, voinicul voinicilor.

Se vede că ploaia se vărsase toată. Numai între bolovani se mai zbenguiau pîrîiașe sprințare. Ghețurile se tîrau chiar la picioarele noastre făcînd să scrîșnească prundișul.

Mirosea a pește. La un moment dat, Mașa se opri.

Spuse rîzînd:

— Am obosit, Kostea. Hai să ne suim pe un sloi, să ne ducă pînă acasă.

— Haidem!

Zis și făcut. Ne-am cocoțat, fără habar, pe sloiul cel mai apropiat și — mînă băiete!

Era întuneric de să-ți bagi degetele în ochi. N-am plutit mult, dar brusc mi-am dat seama că-i de rău, căci ne depărtam treptat de mal.. Am cam băgat-o pe mînecă, dar pînă să găsesc ce să-i spun Mașei, ea mă întrebă neliniștită:

— N-ar fi timpul să coborîm?

Fără o vorbă am apucat-o de mînă și am rupt-o amîndoi la fugă. Cînd dracu s-or fi strecurat atîtea sloiuri între noi și mal? Săream la nimereală peste crăpături și ochiuri de apă, minunîndu-ne singuri că simțeam sub picioare gheață solidă. Uneori cădeam, dar ne ridicam îndată pentru a ne continua goana. Pînă la urmă ne-am pomenit în fața unui zid înclinat — se vede că sloiul fusese ridicat de pietrele de pe fund. Ne-am cățărat pe el cu chiu cu vai numai pentru a constata că dincolo se căsca o prăpastie...

— Mașa, strigai îngrozit. În aceeași clipă sloiul se prăbuși și căzurăm în gol.

Ca să nu vă speriați cum ne-am speriat noi, vă voi spune din capul locului că am căzut pe nisipul ud: sloiul ieșise din apă și se afla pe mal! Ne-am ridicat, ne-am scuturat. Și am

rîs ! Apoi ne-am văzut de drum, mînă în mînă.
Maşa spuse domol :

— Sîntem totuşi tare proşti noi doi.

— Ei şi ! am răspuns eu.

— Nu voi uita niciodată acest dezgheţ al nostru, a zis ea.

Atunci eu :

— Maşa... Te iubesc ! Te iubesc mult de tot.

Nici acum nu-mi vine să cred că i-am spus-o atît de simplu, de uşor şi să mă ia naiba dacă pricep de ce nu am făcut-o cu vreo doi sau trei ani în urmă.

Şi aşa a fost cu „dezgheţul nostru".

Capitolul patru

KAZBICI

Băieţii care-şi petrec concediul cam ca mine în oraş trec mereu să mă vadă. Mai des vin Vasea Teterev şi Petea, Piotr Figurnov.

Vasea vine întotdeauna cu nevastă-sa, o lungană precum numele ei, Damdinalia, cu mişcări iuţi şi cu limba ascuţită, dar în schimb cu urechi mici, drăgălaşe, ca nişte colţunaşi. Are ochi ciudaţi, adică nu chiar ochii, ci pleoapele de sus — cu creţuri mărunte la coada ochiului. Cînd faţa Dinei e liniştită, aceste cute se trag în jos şi atunci ochii îi devin două triunghiuri mici. E de ajuns însă să izbucnească în rîs, sau calmul feţei să i se tulbure în vreun fel, şi deodată cutele pleoapelor se întind, iar ochii i se fac rotunzi şi neobişnuit de mari.

Dina lucrează la spitalul nostru, al marinei fluviale. E laborantă — ia pentru analize sînge, suc gastric şi altele. Cînd te înţeapă la deget nu doare de loc. Cui îi place să înghită maţuri de cauciuc ? Dar Dina îţi spune „deschideţi

gura, vă rog", apoi pac! — şi gata, operaţia s-a terminat.

Cineva îi spuse odată din greşeală în loc de Damdinalia, Duodenalia Pavlovna şi de atunci se iscăleşte aşa, în glumă, cînd scrie prietenelor.

Cînd s-au înregistrat la Oficiul stării civile, a luat numele lui Vasea. Dar nu la feminin, cum s-ar fi cuvenit, adică Tetereva, ci la masculin — Damdinalia Teterev. Degeaba s-a căznit Vasea să-i demonstreze că numele său îşi trage obîrşia nu de la semeţul *Teterev* — adică cocoş de munte, ci de la banalul *teteria* — cuvînt vechi de prin părţile Kostromei, care de fapt înseamnă borş cu peşte şi legume servit rece.

S-au căsătorit cu un an şi jumătate înaintea noastră, dar nu aveau încă un Aleoşka al lor.

Scriu toate acestea pentru că ne vom mai întîlni cu Damdinalia şi nu o dată. Despre felul cum unii pocesc numele moştenite din moşi-strămoşi, modernizîndu-le, cică, voi mai avea de vorbit chiar în capitolul de faţă.

Tocmai mă pregăteam să citesc ceva despre munca în chesoane. Nu eram obligat, că doar nu-s inginer ori şef de şantier. Treaba mea e să intru împreună cu ceilalţi într-un cheson şi să tot scot de pe fundul Eniseiului pietre şi prundiş pînă ce chesonul se va aşeza pe stîncă. Citesc însă întotdeauna cu multă tragere de inimă cărţile de acest fel, căci e grozav de bine să ştii totul despre munca ta, s-o înţelegi, nu numai s-o simţi sub degetele

tale, dar să-i pătrunzi miezul, sufletul, aşa încît s-o poţi vedea limpede în acelaşi timp, ca să zic aşa, şi pe dinăuntru, şi dintr-o parte şi pe de-a-ntregul.

Pot spune că înainte vreme nu simţeam nevoia s-o fac. Asta a început de curînd. Poate fiindcă mi-a crescut mustaţa, sau poate a ajutat într-un fel şi cartea pe care mi-a dăruit-o academicianul Ivan Andreevici Roşcin şi pe care am citit-o şi răscitit-o de trei ori, cu dicţionarul alături. Multora dintre formulele matematice pe care le cuprinde nu le-am prins chichirezul, dar principalul tot l-am prins. Acum ştiam precis, pe concret, că construcţia de hidrocentrale e o meserie frumoasă şi necesară. Şi eram mîndru că podurile aruncate peste rîuri şi fluvii sînt rude bune cu construcţiile hidrotehnice.

Hrănit pe săturate cu puţin înainte, Aleoşka dormea. Ştiam după cum răsuflă că somnul îi va fi lung şi adînc. După cum ne fusese învoiala, pînă la patru era Leonka de cart, aşa că nimic nu mă oprea să iau cartea şi să caut un locşor mai plăcut la umbra plopilor.

În ziua aceea, însă, nu mi-a fost dat să citesc. Abia mă aşezasem pe o bancă sub plopi că Vasea Teterev cu Dina picară fără veste. Cu ei veni şi un june de vreo nouăsprezece ani. Părea să fie cu caşul la gură. Faţa îi era îngustă, cam nervoasă. Purta rubaşca vîrîtă în pantaloni. Era îmbrăcat cu grijă. Într-un cuvînt părea un tînăr ca atîţia alţii şi totuşi era clar din capul locului că nu e de pe la noi, din Krasnoiarsk. Chiar aşa şi era.

— Fă cunoştinţă, Barbin. Tovarăşul e din Moscova. Va lucra la noi în brigadă. Îl cheamă Nikolai Koşici. Are un unchi la Zaton. Responsabil de cantină. Şi taică-său a lucrat undeva prin părţile astea împreună cu bătrînul lui Şahvorostov. A fost şofer ca şi el. Aşa că, într-un fel, e de-ai noştri, măcar indirect. La Ilia a venit însă direct — avea adresa lui. Aşa că mă înţelegi... Pînă una alta eu zic să-l primim pe Koşici între noi.

— Îmi pare bine de cunoştinţă, zic. Îi strîng mîna — a lui era atît de moale că dacă o strîngeam niţel mai tare mi s-ar fi prelins între degete ca un boţ de cocă. Numai că pe responsabilul cantinei din Zaton, după cîte ştiu eu, nu-l cheamă Koşici, ci Koşkin.

— Iar Nikolai n-a venit din Moscova, ci din Leningrad, intră în vorbă Dina.

— Iar Koşkin nu mi-e unchi, ci nepot, precizǎ tînărul.

— Nu mai înţeleg nimic, făcu Teterev desperat. Dina, tu pricepi ceva? Lămureşte-mă şi pe mine. I-am văzut doar buletinul şi acolo scrie clar Koşici — dă-o încolo, doar nu-s chior. Pe responsabil îl cheamă însă, într-adevăr, Koşkin — asta o ştiu şi eu. Şi după anii pe care îi numără îi stă mai bine ca unchi decît ca nepot. Cît despre Moscova, vă rog să mă iertaţi, am încurcat-o. Iar povestea aia cu uite Koşkin, uite Koşici, ba e unchi, ba-i nepot, asta numai dumnealui poate s-o descurce. Vasea îl cerceta din priviri pe tînărul acela de parcă el, Teterev, ar fi fost grănicer, iar

noul-venit l-a întrebat cum se ajunge mai repede la moşia contelui Bobrinski.

— Ia mai las-o şi tu, Vasiuta! Nu vezi că l-ai zăpăcit pe tovărăşelul nostru? sări Dina. Tatăl nu poate fi mai mare ca fiul, e drept. Dar ca nepotul să fie mai vîrstnic ca unchiul său — ce te miră? În viaţă vezi fel de fel de lucruri. Apoi întorcîndu-se spre tînărul cu pricina: De asta nu trebuie să-ţi fie ruşine.

Tînărul se făcu roşu ca o pătlăgică. Tocmai fiindcă Dina îi spusese că nu trebuie să se ruşineze. Banc vechi! Chiar eu am văzut, nu o dată, cum nişte deştepţi l-au scos în aşa hal din sărite pe omul cel mai liniştit, spunîndu-i într-una: „Nu vă enervaţi, vă rugăm, nu vă înfuriaţi, păstraţi-vă calmul...", încît acesta a început să zbiere ca ieşit din minţi.

Nu ştiu dacă Dina îşi pusese în gînd, cu adevărat, să-l perpelească pe ieratic sau nu, dar adăugă îndată:

— Ce v-aţi năpustit asupra băiatului de parcă ar fi un impostor? Ce, parcă nu ştiţi cum se pocesc numele în acte?! Să zică bogdaproste că nu s-a pomenit cu un nume muieresc. Deşi dacă stai să te gîndeşti, Koşici parcă se potriveşte mai bine unei femei decît unui bărbat.

Tînărul făcea feţe-feţe, iar ochii i se împînziseră de lacrimi fie de căldură, fie de supărare. Chiar aşa să te ia peste picior! Cînd răspunse, glasul îi tremura, dar se silea să-şi ţină cumpătul.

— Da, e adevărat — Koşkin, responsabilul cantinei mi-e nepot, e fiul fratelui meu bun,

care e mai mare ca mine cu douăzeci de ani. Şi ce-i cu asta ? Îl cheamă Koşkin. La fel îl cheamă şi pe tatăl său şi pe al meu. Eu însă sînt Koşici. Mi-au trecut greşit numele în buletinul de identitate. N-am spus însă nimic. Numele acesta îmi place mai mult. Sună mai bine.

— Păi da, oftă Dina, sună mai bine. Şi crede-mă, nu are nimic feminin. Ia stai ! Koşici... da, da, îţi aminteşte de Kazbici, eroul lui Lermontov. Păcat că nu mi-au trecut şi mie din greşeală Bela în loc de Damdinalia.

Dacă în clipa aceea Koşici ar fi avut la îndemînă un pumnal, precis că Dina ar fi avut soarta Belei — atît de tare îşi încleştă tînărul pumnii. Ştiam însă că, în primul rînd, Koşici e dezarmat şi, în al doilea rînd, Dina n-o să se lase pînă n-o să-l bage în mormînt. De aceea am încercat să aduc vorba de altceva.

— Ştiţi ce ? Hai mai bine să facem o plimbare pînă la pod la Enisei.

Propunerea a fost aprobată în unanimitate. Dar tocmai cînd să pornim ne trezim cu factoriţa. Pescuieşte din geanta-i de pînză impermeabilă o telegramă şi mă întreabă :

— Nu cumva sînteţi din blocul ăsta ?

— Ba da, zic. Şi adaug pe un ton glumeţ : Dacă-l căutaţi pe Barbin, vă stau la dispoziţie.

— Pe cetăţeanul pe care-l caut, nu-l cheamă Barbin ci Treskov. Stă în apartamentul opt. Pe unde se intră ?

— Asta-i bună ! Eu am spus-o aşa în glumă şi cînd colo telegrama este aproape pentru mine. De altfel era şi timpul. Aş putea să-ţi explic unde-i apartamentul opt numai că n-are rost. Stepan Petrovici e la serviciu şi nu-i nimeni acasă.

— Of ! făcu factoriţa cu năduf. Niciodată nu dai din prima dată de destinatar în cursul zilei ! N-ai predat telegrama — ai încasat un minus.

— Ce-ar fi să preschimbăm minusul în plus ? Ştii, Treskov mi-e şi socru şi vecin. Poţi să ai toată încrederea. Dacă vrei, îţi spun şi ce scrie în telegramă. E expediată din Jeleznovodsk, semnată „Olenka". Iar textul sună cam aşa : Plec cinci, sănătoasă, sărutări. Ghicit-am au ba ?

Factoriţa despături telegrama şi se bucură :

— Exact ! E din Jeleznovodsk. Semnată „Olenka". Sărutări. Dar nu spune nimic de plecare. Din contră : „Puţin bolnavă, făcut forme prelungire două săptămîni, stop. Nimic grav stop. Împreună cu Kostea aveţi grijă Aleoşecika, stop. Dor, sărutări. Olenka". Ce telegramă simpatică şi cu cîtă drăgălăşenie e scrisă ! Poftim, iscăliţi aici.

Am luat. Am iscălit de primire.

— Că e simpatică şi scrisă cu multă drăgălăşenie, zic, ai dreptate. Numai că mie nu-mi face nici o plăcere. Ba din contră cum spui dumneata.

— Ei asta — „din contră" ! Ce pretenţii mai ai ? Eh, tinere !

— N-am nici o pretenţie. Numai că dacă eu sînt Kostea de care se vorbeşte în telegramă, Aleoşecika e fiul meu, căruia ba dă-i tetina, ba prepară-i grişul cu lapte, Maşa, nevastă-mea, e plecată la Moscova, peste cinci zile mi

se termină concediul, trebuie să mă duc la lucru, iar Olenka — bunica lui Aleoşecika — telegrafiază : mi-e dor, sărutări, mai stau două săptămîni la Jeleznovodsk. E bine, ce zici ?

— Aşa vă trebuie vouă, bărbaţilor ! se răsti deodată factoriţa şi nu-mi dau seama dacă serios sau în glumă. Cînd vă însuraţi, nu vă mai puneţi nădejdea în mama-mare. Uite, eu patru am crescut, fără bunică. Şi tot timpul am muncit, n-am stat. Ultimul, mezinul, avea trei luni cînd s-a prăpădit tat-su. Acu să te aud. E bine ?...

Bag de seamă că Vasea Teterev, cu o mutră cam vinovată, face cu ochiul către Damdinalia lui : „N-am putea să-i dăm o mînă de ajutor lui Barbin ?"

Cum vă place ? Gata ! Kostea Barbin e un moluîu, o cîrpă.

Şi deşi telegrama m-a pus în mare încurcătură, mîndria nu mi-am pierdut-o. Zic :

— Chiar la patru, nu ştiu, tovărăşico, dacă aş face faţă. Cît despre Aleoşecika am eu grijă de el, n-o să păţească nimic. Şi nici eu. Mulţam frumos pentru telegrama asta atît de drăgălaşă.

Îmi ieşisem din pepeni, altfel n-aş fi vorbit atît de ireverenţios de Olga Nikolaevna. N-a meritat-o de loc, mai ales că ce vină are omul că s-a îmbolnăvit ? Olga Nikolaevna se ocupă de Aleoşka mai mult ca mine. Dar dacă eliminăm din cuvintele mele ceea ce ar fi putut s-o jignească, restul e aşa cum am spus. Cu telegrama asta mi-a dat şah. Să te văd, Kostea

Barbin, unde muţi regele ! Am uitat să vă spun, pare-mi-se, că tot Maşa m-a învăţat să joc şah.

Ei, şi am luat-o spre pod. Doi cîte doi. Dina şi Vasea — braţ la braţ, iar eu cu Koşici. Dina se topea de rîs — nu ştiu de ce făcea atîta haz — şi fiind înaltă ca o girafă, rupea în mers frunzuliţe tinere din plopi. Cu mîna bineînţeles, nu cu gura. Iar eu, gîndeam amărît : ce frumos era cînd mă plimbam cu Maşa la braţ şi cum te apucă toţi dracii cînd te păleşte cu cîte o telegramă ca asta ! Miercuri trebuie să mă duc la lucru şi ca un făcut — tot miercuri Leonka are examen la algebră...

— N-aş vrea cumva să crezi, spunea între timp Koşici, că am ieşit din şcoală un papă-lapte, cum scrie în cărţi despre cei ca mine, cu zece clase. E adevărat că nu cunosc încă viaţa independentă, viaţa unui om care munceşte, dar mi-o închipui perfect. Ştiu că la început voi face bătături la mîini, ştiu de asemenea că-mi voi simţi trupul frînt. Fără asta nu se poate. De altfel şi după o plimbare cu barca, prin golf, faci bătături la mîini şi nu te poţi îndoi din şale. Munca e muncă. Şi, apoi, nu vreau să crezi că dacă sînt din Leningrad mă tem de gerurile siberiene şi mă aştept să dau de urşi pe străzile Krasnoiarskului. N-am să-mi plec urechea la toate cîte le îndrugă unii şi alţii. O dată ce am venit să muncesc înţeleg să-mi văd de treabă, nu să zac întins cu burta la soare să mă bronzez. Cît despre băile de soare, îmi ajung sărbătorile.

Mă uit la el. Bărbia în vînt, cu mîna spintecă aerul. După fire, zău că i s-ar potrivi mai degrabă Kazbici nu Koşici. Zic :

— Să ştii că-mi placi. Ţi-o spun în faţă. Care-i slab de înger, să nu-l văd, fie el dintr-a patra, ori dintr-a zecea. Sîntem în brigadă tot unul şi unul. Marinari. Căliţi. Iar acu lucrăm în cheson. Ştii ce-i aia ?

— Nu prea, dar am să ştiu. Se lucrează în aer comprimat, nu-i aşa ? Şi ce dacă ? Fie şi comprimat. Viaţa nu e zbenguială de copil. Dacă e nevoie, vom lupta. Ador asta. Trebuie să ştii că sînt un om dintr-o bucată, dîrz. Nepotului meu i-am frecat ridichea să mă pomenească. A prins osînză, moşul.

Toate acestea nu semănau cîtuşi de puţin cu felul cum vorbise Koşici mai înainte, de parcă nu mai era tînărul de adineauri. Umerii i se ascuţiseră, faţa îi devenise colţuroasă, iar părul — zbîrlit de nu-l culcai nici cu palma udă.

S-a încins zdravăn, băiatul ! La început nu băgasem de seamă ce ochi are. Acum însă păreau două boabe de jeratic. Noaptea m-aş fi speriat poate. Dar acum îmi venea să rîd. Mai întîi şi întîi pentru acest „i-am frecat ridichea" — expresie de care şi Maşa şi eu aveam oroare, şi apoi pentru că o folosise, vorbind de nepotul său, moşul, de puteai să crezi, că el, Koşici, avea o sută de ani. Şi încă ceva : pe Feodor Petrovici Koşkin, îl cunoşteam. Vreau să zic că-l cunoşteam în calitate de responsabil al cantinei. Toată lumea îl stima. La cantina bazinului se mînca bine. Nu era adevărat că a prins osînză. Responsabilul era mic, uscăţiv şi puţin adus de spate.

— Poate mai ai şi un alt nepot ? Că dacă-mi vorbeşti de Feodor Petrovici, nu înţeleg de ce a trebuit „să-i freci ridichea ?" E om de treabă şi mă-ntreb cînd a avut timp să prindă osînză ! Eu unul îl ştiam ca o scobitoare.

— O săpuneală n-are ce să-i strice unui responsabil, şi în general oricărui şef. Fie chiar ca măsură preventivă. Cît despre osînză, Feodor a prins-o nu în sens fizic, ci moral. Ştii, de la făinoase îţi creşte osînză pe pîntec, iar de la şefie — pe suflet. Tocmai de aceea nu vreau să stau la Feodor. Am tras la un prieten.

Ne apropiasem de pod sau mai bine zis de locul unde urma să fie podul. După prima revărsare Eniseiul mai scăzuse ceva, dar şi acum apele lui năboiau tulburi şi galbene, vîrtejindu-se la pilele ieşite în afară cu vreo patru metri numai. M-am gîndit ce prăpăd ar fi adus cu ele sloiurile pornite la vale, dacă nu s-ar fi coborît la timp chesoanele şi nu s-ar fi înălţat îndeajuns zidăria. Inginerii au calculat totul cu precizie. Maiştrii au organizat bine lucrările. Chesonierii, betoniştii, toţi constructorii au muncit pe cinste.

Eniseiul semăna cu pozele acelea enigmatice din revista *Pionier* unde nu sînt desemnaţi decît copaci goi-goluţi, iar cititorul trebuie să descopere printre copacii aceştia opt iepuri şi doi vînători. Te uiţi bine şi deodată desluşeşti un iepure spînzurat cu capul în jos, de un pom înalt, încă unul purtat în cîrcă de un vînător care şade călare pe al treilea iepure,

în mijlocul unui hățiș al dracului de încîlcit. Și așa mai departe. Încetul cu încetul îi dibuiești pe toți. Cîteodată chiar, în afară de iepuri și vînător, mai descoperi — ca să spun așa peste plan — un urs sau un jambon.

— Ce fluviu imens și cît e de pustiu! se miră Koșici. Nu zărești nici un vas. Ba nu, uite colo, se tîrăște unul.

— Unul? Facem pariu că-ți arăt douăzeci?

Ridică din umeri: mă rog, cînd a spus că e unul singur a cam exagerat. Uite încă două vase de călători la debarcader. Dar nici douăzeci!

Iar eu îi arăt cu degetul.

— La debarcader sînt nu două, ci patru. *Alexandr Matrosov* e un uriaș. Are trei punți. A acoperit vasul de dincolo, nu știu care o fi, *Balhaș*, probabil. Numai catargele se zăresc un pic. Iar mai în spate e unul cu zbaturi. Scoate fum. Și acum, uită-te spre insula Molokovo. Aproape lipite de mal, suie pe apă, unul în urma celuilalt, două remorchere. De nu erau tufișurile alea le vedeai mai bine. Se duc după șlepurile cu lemne. Dincolo, lîngă insula Otdîh s-a bulucit un cîrd întreg. Și dacă te uiți bine de tot, vezi între ele un vas de călători și un remorcher. Bun. Mai departe... Chiar lîngă podul de cale ferată se vede un vapor care taie fluviul de-a curmezișul. Uite încă unul, dincolo de pod. Punctul acela negru din care iese fum. Și mai e, departe de tot, un fumuleț. Ăsta robotește în rada bazei de transbordare. Ei, cîte-s pînă acum? O duzină? Acum, să ne întoarcem cu fața la bazin. Vezi macaralele acelea care și-au încovoiat gîtul ca lebedele? Chiar sub ele, așezate în șir, se încarcă patru. Nu șlepuri, ci motonave. Șlepurile cu motor nu le pun la socoteală. Ceva mai la stînga se vede *Lermontov*. Transportă pasageri de la Zaton. Am lucrat ceva ani pe el... Uită-te și...

În momentul acela s-a apropiat de noi familia Teterev și, împreună, i-am numărat lui Koșici nu douăzeci de vase cum îi făgăduisem, ci douăzeci și șapte în cap. Și nu unul vine, altul pleacă, ci toate douăzeci și șapte odată.

Ardea flăcăul, nu alta, dar cu alt foc ca înainte.

— Asta da-a!

Îmi era tot mai simpatic. Că în unele chestii cam sare peste cal, iar în altele e naiv ca un copil, n-are importanță. Oricît, alte locuri, alți oameni, alte condiții. Și apoi, nu cunoaște încă viața — viața cea mare, adevărată. Și măcar că școala n-a făcut din el un „papă-lapte", cum se grăbise să mă informeze, se pare că n-a învățat acolo ceva esențial: să respecte școala pentru cunoștințele pe care i le-a dat, să-i respecte pe cei mai în vîrstă din a căror experiență va împrumuta mereu, fie că vrea, fie că nu, pînă o să ajungă și el om în toată firea.

— Privește la pilele podului, îi zic. A doua de la mal e a noastră. Acolo lucrăm. Tu cînd începi?

— Miercuri. Așa mi-au spus la birou.

— Ca să vezi! O dată cu mine. Miercuri mi se termină și mie concediul.

Se uită Koșici la pilele cenușii de beton. Lîngă prima e legat un fel de șlep mic, de fier,

lîngă a doua — nici atît. Şi nicăieri nu vezi un om, nu vezi o mişcare. Întreabă :

— Problema e : o să înceapă miercuri lucrul?

— Cum adică „o să înceapă" ? Acolo se lucrează fără încetare zi şi noapte. Chiar şi acum.

— Dar de ce nu se vede nimic ?

A vrut să întrebe, probabil, de ce nu-i nimeni sus. Dina parcă atîta aştepta :

— Cum să-i vezi dacă sînt sub apă, sub pămînt ? Şi încă prin zidul de beton ! Nu poţi decît să-i auzi !

Îşi lipi urechea de un bulumac al gardului care împrejmuia şantierul. Sunetele trec perfect prin lemn. St ! Ai auzit ? Ascultă : poc, poc, poc. E în cheson !

S-a prins ! Iată-l şi pe Koşici cu un stîlp în braţe.

— N-aud nimic...

Deodată a înţeles : o păcăleală. Imediat i-a sărit muştarul. Dar mîinile nu-i mai zvîcneau şi nici nu s-a mai roşit la faţă ca data trecută. Nu ! S-a înverzit. Iar Dina îşi îndreptă trupul cît era de lungană şi oftă adînc.

— Gata. Nu se mai aude nimic. Te pomeneşti că s-au sufocat săracii de ei ! Groaznică meserie şi asta ! şi urmează, cu o privire complice, către mine :

— Ia spune, Kostea, cîte accidente au fost anul trecut ? Parcă şaisprezece.

— Te înşeli, Dina ! A fost un singur accident, zic. Mai precis — o să fie ! Şi victima vei fi tu. Dacă acum, pe loc, Teterev nu te aruncă în fluviu, cu mîna lui, mă însărcinez eu cu treaba asta.

— Zău, Dinocika...

Pînă la urmă a dus-o Vasea de acolo.

Koşici se întunecase la chip. Privirea îi rătăcea peste fluviu. Am înţeles ce se petrece cu el : nu erau numai glumele Dinei, ci şi frica. Era speriat de-a binelea, căci oricît, să rîcîi fundul apei, avînd deasupra capului tot Eniseiul şi mii de tone de beton... Chestie de caracter, sau mai precis, de imaginaţie. Or Koşici, deşi făcea pe grozavul, nu se poate să nu fi auzit şi de boala de cheson, şi de cîte şi mai cîte ce se pot întîmpla prin pomparea aerului comprimat. Îi zic :

— Nu te uita că pe pile nu se vede nici o mişcare. Zidul de deasupra chesonului trebuie să aibă un anumit echilibru. Iată de ce betoniştii nu au voie să le-o ia înainte chesonierilor. Ce au avut de făcut, au făcut. Acum aşteaptă să intre chesonul mai adînc. Un escavator n-ai cum să-l bagi acolo. Şi apoi, află că e un pămînt atît de afurisit că nu-l dovedeşti cu nimic. Uneori îţi vine să-l rozi cu dinţii. Fiecare „găleată" sau dacă vrei în bani mărunţi — ciubăr de pămînt — trebuie trecut prin ecluză. De aia şi merge aşa încet. Ba uneori ţi se pare că nu merge de loc. Dacă te apuci însă să măsori zidul de beton vezi că încet, încet se afundă tot mai mult în Enisei. Căci mult-puţin, chesonierii sapă mereu pămîntul şi-l scot de acolo. Iar primejdiile de care se vorbeşte, apoi astea...

Koşici zîmbi cu dispreţ.

— Lasă ! Am trecut de vîrsta pionierilor. Şi în general nu e nevoie să-mi dai totul mură-n

gură, ca unui copil. Cînd o să vină momentul, intru acolo și mă lămuresc singur. Tăcu o vreme, apoi îmi întinse mîna lui moale. Ei, să-mi trăiești, Barbin! Mi-a părut bine. Pe miercuri! Vreau să mai trec pe la cămin să-i spun vreo două de la obraz administratorului: le dă fraților cearșafuri murdare și zice că-s de la spălat. Iar frații au gura lipită.

— Ar trebui să i-o spunem lui Vitali Antonîci, maistrul nostru. O să-l pună la punct. E un tip foarte autoritar.

Koșici strîmbă din buze disprețuitor. Observai cu acest prilej că le are subțiri și palide.

— Nu-i cazul. O s-o scoatem la capăt și fără „autoritarii" ăștia. Numai cu autoritatea noastră. Cît îl privește pe maistrul de care ziceai am ac și de cojocul lui. Cînd s-o ivi ocazia, îi trag o scărmăneală clasa întîi.

— Lui Vitali Antonîci? Păi ăsta...

Cu un gest plictisit Koșici se îndepărtă.

Am urmărit cu privirea silueta lui subțirică. Caraghiosul! Ăsta e gata să „frece ridichea" oricui. Face pe nebunul! Du-te, du-te, flăcăule. Fă mai întîi cunoștință cu viața, cu chesonul, apoi să te vedem!

Voiam să mă sfătuiesc cu Vasea Teterev. Eu fiind tot timpul cu Koșici, iar el cu Damdinalia lui, conversația n-a fost generală. Lăsînd însă gluma la o parte, telegrama din Jeleznovodsk nu-mi ieșea din cap: „Cum ai să te duci miercuri la lucru, mă, Barbin, mă?"

Să cer să mi se prelungească concediul cu două săptămîni? Nu cred să se aprobe. Plan, grafic. Alții vor și ei să-și ia concediul. Și unde mai pui că dacă mai stau fără să lucrez, mă îmbolnăvesc și eu. Destul am răbdat o lună de zile! Și cum să te gîndești la prelungirea concediului, cînd stai pe malul Eniseiului, îi auzi valurile zglobii lovindu-se de picioarele de piatră, pe care tu, chesonier, ar trebui la ora asta să le proptești cu umerii tăi și împreună cu ele să pătrunzi tot mai adînc în fundul apei. Iar tu vrei să-ți prelungești concediul ca să prepari griș cu lapte...

Eh, dacă mi s-ar da voie să-l iau pe Aleoșka cu mine în cheson!

— Vasea, începui eu, mă înțelegi totuși, îți dai seama cum se pune pentru mine.

Mă întrerupse strigătul Dinei:

— Kazbici!

Îl apucă pe Teterev de mînă și-l trase după ea.

— Cum, Kazbici, pleci fără să-mi spui la revedere? Nu, nu se poate! Te vom conduce.

M-am așezat chiar pe locul unde malul se curmă brusc pentru a coborî prăvălatic în apă. Lutul din care e plămădit se surpă mereu. Deasupra Eniseiului, în văzduh, se vînzoleau lăstuni. Nori mohorîți se tîrau trîndavi pe cer. Motonava *Alexandr Matrosov* se desprinse de debarcader. Va pluti tocmai pînă la gurile fluviului în regiunile cele mai îndepărtate din nord. Ce-aș mai pleca și eu! Nici în cheson nu e rău. Rău e să faci pe dădaca lui Aleoșka.

Am încercat să citesc. În carte scrie așa: „La executarea lucrărilor în cheson trebuie să se țină seama de..." Iar prin cap îmi umblă: „Ce fac cu Aleoșka?"

Fraza continuă în pagina următoare. Ia stai! Cum spunea acolo? Aha, „trebuie să se țină seama..." Întorc foaia. Tot aia: „Ce fac cu Aleoșka?" Lăstunii strigă „Aleoșka". Norii parcă ar fi niște perne printre care se văd picioruşele trandafirii ale lui Aleoșka.

Mă uit la ceas — patru și zece. Cartul lui Leonka s-a terminat. Ăsta n-o să stea o clipă peste cît ne-am învoit — deschide ușa și țușt! în stradă. Aleoșka s-o fi trezit! A pornit „în cursă". Țipă. Cere de mîncare. Hm, da... „La executarea lucrărilor în chesoane trebuie să se țină seama..."

Dragi prieteni! Trebuie să se țină seama de tot, ce mai!

Am închis cartea și am rupt-o la fugă spre casă.

Capitolul cinci

NU E BOALĂ FĂRĂ LEAC

Aleoșka nu dormea. Dar nu țipa și nu cerea de mîncare. Nici ud nu era. L-am găsit în pătucul lui culcat pe spate și dînd de zor din picioare, parcă mergea cu bicicleta. După cum v-am mai spus Aleoșka nu țipa, în schimb eu era să dau un chiot de bucurie că am un flăcău atît de cuminte, de conștient... Precis că o să fie campion la atletism: tot timpul liber îl consacră antrenamentului.

Din bucătărie venea un miros de prăjit de-ți lăsa gura apă. Ne mai rămăsese un salam semiafumat, tare și drept ca un băț. Dimineața, pe cînd puneam ceaiul la fiert, a căzut de pe masă, și Leonka, fără să-și dea seama, l-a băgat în vatră o dată cu lemnele. Ce l-am mai căutat! Nu înțelegeam unde dispăruse, că doar bucătăria e ca în palmă, iar salamul are o jumătate de metru. Și nu e umplut cu bomboane sau înghețată, ca să dau vina pe Leonka. Zic: Să fi ars? Și cum am spus asta, odată s-a luminat Leonka la față! S-a repezit la mașina de gătit,

a deschis ușița de la vatră. L-a scos! Ardea la un capăt ca o torță. Leonka mă privea triumfător: „N-a ars! Cum dracu am..."

Și așa cum ziceam, după ce am mîncat de dimineață a mai rămas o bucată din salamul acela buclucaș. Mai aveam în casă margarină, cartofi, ceapă. Ei, ce aveam ce n-aveam, că din bucătărie venea un iz de carne de porc prăjită, știți, ca atunci cînd se rumenește și capătă crustă. Și mi-am zis ce bine că am fost blagoslovit nu numai cu un fecioraș cu care mă pot mîndri, dar și cu un frate de care nu am de ce mă plînge. Cel puțin astăzi s-a arătat la înălțime: nu numai că n-a zbughit-o în stradă cînd i s-a terminat cartul lîngă Aleoșka, dar a mai reușit să gătească o mîncare gustoasă, apetisantă, dintr-o sărăcie de salam uscat, pe jumătate tăciune.

Adevărat e că manualele zac uitate pe masă și se vede că nici n-au fost deschise. Asta înseamnă că el prăjește salamul în dauna algebrei. Ei, de data asta va trebui să-l iert. Ba am să-l și ajut, deși, ca să fiu sincer, după mine algebra asta... Cu toate că, în general, e o materie foarte folositoare.

Am aruncat o privire în camera lui Leonka. Fusese altădată a mamei. Cîți ani a zăcut aici biata mama, țintuită în pat! Dar tot timpul lucra cîte ceva, cosea de mînă. Cît a învățat Leonka în primele clase, îl ajuta chiar la probleme, cu cîtă școală avea și ea. Voia să mai apuce să-și legene nepoțeii. Dar s-a prăpădit.

Eh, măicuță, măicuță! Prin cît amar și caznă ai răzbătut! Ai apucat să-ți crești feciorii, dar

tu n-ai mai fost cînd a intrat în casă Mașa, pe care ți-ai dorit-o de fiică. Tot așa și nepoțelul Aleoșka. Și măcar că zăceai cu mădularele paralizate, Aleoșka ar fi fost acum pentru tine bucurie și mîngîiere. L-ai fi ținut mereu lîngă tine! Eh, mîinile tale, mamă, mîini de aur, mîini drăgăstoase!

M-am întors la Aleoșka. Dacă ar fi pedalat așa pe o bicicletă adevărată n-ar mai fi avut mult pînă să ajungă la Moscova. Abia acum am înțeles cum devine cazul. Aleoșka nu pedala atît de zorit, de florile mărului, ci cu un anume scop: ca să se apropie de globulețul strălucitor, pe care Leonka îl atîrnase în așa fel că n-avea cum să-l apuce și să-l bage în gură. Mare șmecher și Leonka ăsta! Dar de unde o fi luat globulețul? Că jucăriile lui Aleoșka le știam pe toate — doar trecuseră prin mîinile mele. Asta e una nouă. Să știi că o fi cumpărat-o unchiul iubitului său nepoțel! Bravo, băiete! Cu toate că l-a cumpărat din banii mei, firește.

Trebuie să spun că de data asta Leonka a fost de o hărnicie nemaipomenită. Că a spălat dușumelele, asta n-ar fi nimic — era cea dintîi datorie a lui, pe care ce-i drept, o îndeplinea în silă, ca și spălatul pe dinți, dimineața. Geamurile însă le spăla numai cînd îi dădeam un ultimatum. Astăzi cînd am plecat, nu i-am dat un asemenea ordin și totuși geamurile străluceau de parcă ar fi fost de cristal. Și nu numai geamurile, toată casa strălucea ca un pahar și era parcă, nu știu cum, mai luminoasă. Mă rog, așa cum o lăsase Mașa înainte de ple-

care. În afară de algebra trîntită pe masă, cum se nimerise, celelalte cărți, și ale lui Leonka, și ale noastre, adică ale Mașei și ale mele, erau rînduite frumos în mici teancuri, mai mare dragul. Pe paturi, păturile erau întinse fără cută, ca pielea pe tobă, iar pernele erau nu numai bătute și înfoiate, dar și așezate foarte cochet, cum s-ar zice, pe o ureche. Invenția lui Leonka. Ca să vezi ce de talente zăceau în el!

Cînd am intrat în casă, spun cinstit, îmi era inima grea. Întrebarea „ce să fac cu Aleoșka" îmi stătea pe suflet ca o povară. Să-l dau la creșă? Degeaba aș încerca. Creșele sînt ticsite peste măsură, iar cei ce vor să-și dea prichindeii acolo — încă de cinci ori pe atît. În plus, acum două luni a venit o comisie specială care ne-a cercetat și a constatat că Aleoșka are o bunică pensionară și dacă o să-i dea o mînă de ajutor și ceilalți membri ai familiei, poate foarte bine să vadă de băiat. Pînă să începi să le dovedești că „susmenționata bunică" se doftoricește la Jeleznovodsk și și-a prelungit cura, că mama lui Aleoșka e plecată la Moscova, să-și susțină lucrarea de diplomă, că unchiul lui, Leonka, mai dă încă examene de absolvire a școlii de șapte ani, iar tatăl lui Aleoșka trebuie să se prezinte mort-copt la lucru, o să treacă și afurisitele alea de două săptămîni, după care va sosi Olga Nikolaevna.

Iată ce gînduri mă frămîntau, cînd am venit acasă. De cum am intrat, însă, m-am înseninat.

Ehe, cu un frățior isteț și plin de inițiativă cum am eu, ieși din orice încurcătură!

Eram lihnit de foame. Întîi și întîi pentru că se făcuse ora mesei. Al doilea — plimbarea pe malul Eniseiului îmi deșteptase o poftă de mîncare ceva de speriat. Și, în sfîrșit, aroma de carne și ceapă prăjită care răbufnea din bucătărie mă înnebunea de-a binelea. Am aruncat de pe mine cămașa, maioul, m-am bătut cu palmele pe pieptu-mi care suna ca oțelul și fuga la robinet. Năvălesc val-vîrtej în bucătărie și încremenesc locului de parcă aș fi prins dintr-o dată rădăcini. Nu Leonka era cel care trebăluia la mașina de gătit.

— Kostenka! Bună ziua, spuse Șura. N-am auzit cînd ai intrat. Iartă-mă că am dat buzna în casă și mi-am făcut puțin de cap, dar știi, azi sînt liberă. M-am dus la piață... M-am gîndit că... Nu ești supărat pe mine?

Toate acestea erau atît de neașteptate că mi-au înțepenit nu numai picioarele, dar și limba.

Iar Șura, Șura rîdea. Cum ar susura un pîrîiaș. Rochița ei simplă avea culori atît de vesele, încît părea gătită ca de sărbătoare. Dogoarea cuptorului îi aprinsese bujori în obraji și pufulețul alb care îi acoperea părea că strălucește, iar gura mică, rotundă, cărnoasă, cu buzele ușor răsfrînte, semăna cu un fruct copt. Holbam ochii la ea și nu știam ce să spun. În loc să-i dau întîi și întîi bună ziua, așa cum s-ar fi cuvenit, am întrebat-o:

— Unde-i Leonka?

Apoi m-am tras spre ușă.

— Stai să-mi pun maioul.
Şi iarăşi răsună rîsul Şurei.
— Vai ! Nu face nimic. Eşti la tine acasă. Spală-te ! Dacă vrei, mă întorc cu spatele. Se poate să te jenezi aşa de prieteni ? Hai, treci odată ! La mine totul e gata. Leonea s-a dus la un coleg, la Slava Burţev, dacă nu mă înşel. Ei, Kostenka, ce stai ?
Într-adevăr ! Sînt la mine acasă. Ţinuta mea e destul de cuviincioasă pentru spălat. Şi Şura nu e pentru prima oară la noi. De sîntem prieteni ori ba, nu ştiu, dar ne cunoaştem de o grămadă de vreme. Dacă e aşa, de ce naiba am rămas năuc ?
— Hai, ce mai stai ? Ţine săpunul. Cît ai clipi îl luă de pe policioara de deasupra chiuvetei şi cînd mi-l aruncă drept în palmă, am strîns degetele fără să vreau. Du-te şi te spală. O să mîncăm aici. Tai pîinea şi gata.
Am început să mă spăl — ce altceva aveam de făcut ? Dar nu mă simţeam de loc în apele mele. Aveam chiar impresia că eram din nou în vizită la Şura. Nu pe motonava *Rodina*, ci acasă la ea. Poate pentru că Şura îmi spunea mereu : ia aia, fă asta, stai acolo.
Gătise o masă în toată regula. Cum de a prididit ? A pus farfuriile, a dat să toarne supa, dar s-a oprit descumpănită.
— Nu-l aşteptăm pe Leonecika ?
„Leonecika !?"
— Fii serioasă ! Dacă a şters-o, nu-l mai vezi pîn' deseară.

Iar a vrut să pună supa şi iar s-a oprit. Nu ştiu de unde a apărut în mîna ei o sticlă de vin.
— Ce-ar fi să bem puţin ?
Am răspuns : desigur, de ce nu. Ştiam din experienţă că dacă Şura vrea să te trateze, degeaba ai încerca să refuzi. Nu m-a mai întrebat unde ţinem paharele de vin şi a turnat în cele de apă ce se aflau pe masă, mai puţin de jumătate în fiecare. Ciocnirăm şi, în timp ce paharele clincăneau, rostirăm amîndoi deodată : „În sănătatea ta !" Am dat de duşcă vinul. Era dulce şi avea un buchet puternic. Şura gustă un pic, aşeză paharul la loc cu un gest brusc, îşi trase scaunul niţel la o parte şi rămase aşa, muşcîndu-şi buzele. Apoi :
— Sînt tare nenorocită, Kostenka !
Îmi ocolea mereu privirea şi nu ştiam dacă se cuvine sau nu să mănînc supa. S-o întreb poate ce a mîhnit-o aşa de rău ? Tocmai îmi căutam cuvintele potrivite că Şura şi apucă brusc paharul, îl dădu pe gît şi strigă : „Pentru fericirea ta !" O înecă tusea, cum o păţesc unii din pricina vinului tare. Vinul pe care-l beam noi însă era uşor de tot. M-am uitat la etichetă : *Pinot gris.*
— Răsuflă adînc !
Mi-a urmat sfatul, dar fără efect. Din cauza tusei se făcuse stacojie la faţă. Se bălăbănea pe scaun dînd din mîini ca un pisoi din lăbuţe. Acum însă rîdea — un fel de rîs cu plîns.
— Of, Kostenka ! Zău dacă ştiu ce-i cu mine.
Îl auzirăm pe Aleoşka plîngînd. Mai sprintenă ca mine, Şura sări în picioare şi într-o

clipă se întoarse în bucătărie cu băiatul în brațe, schimbîndu-i în mers scutecul. S-a așezat cu el pe genunchi. A turnat puțină supă într-o farfurioară, a pus înăuntru pîine, bucățele-bucățele, și a început să-l hrănească.

— Papă, prostuțule, mănîncă „Barbinelule".

Și am stat la masă tustrei. Aleoșka sorbea supa cu multă poftă, ceea ce nu prea se întîmplă cînd îi dăm să mănînce eu ori Leonka. De cînd apăruse Aleoșka, mă simțeam mai în largul meu. Numai că băiatul ședea tot timpul pe genunchii Șurei și oricît îl chemam, oricît îl momeam cu tot felul de semne nu voia de fel să vie la mine, ba mai întorcea și capul. Asta a început să mă supere. Pe Șura însă o amuza teribil.

— Îl iau și nu-l mai aduc îndărăt. Vezi? Nu poate trăi fără mine...

Amuți deodată, speriată, trăgînd cu urechea. Mi-l întinse pe Aleoșka și ieși fuga. Peste o clipă se întoarse și-l luă iarăși în brațe.

— Mi s-a părut... o voce de bărbat... că a venit iarăși...

Arătă cu mîna spre zidul interior.

Am înțeles că vorbește de socrul meu.

— A fost aici Stepan Petrovici? Avea treabă cu mine?

— Nu, cu mine...

Stinghereala aceea de adineauri mă cuprinse din nou. Cum adică „cu mine"? Ce treabă poate să aibă cu ea Stepan Petrovici?

— Te miră, Kostenka? Da, cu mine. A intrat și a spus: „Eu cred, domnișoară, că n-ai ce căuta aici. Pentru ce vii?" Zic: „Bine, dar

sîntem prieteni vechi, și cu Kostea, și cu Mașa". Iar el: „Asta s-a dus. Mașa e măritată și matale nu, așa că... iar pentru Kostea nu ești acum decît o cunoștință oarecare. Și nu-i șade bine unei fete să facă vizite unui bărbat însurat..." Oribilă discuție, nu-i așa Kostenka? Să-mi vorbească cu atîta cruzime! Cred însă că are dreptate. Gîndi cu amărăciune: Vezi cum se întîmplă? Doi oameni... Nu și-au făcut nici un rău unul altuia. Numai că unul din ei s-a căsătorit. Și gata — nu mai pot fi prieteni ci... simple cunoștințe. De ce cunoștințe? Aș mai înțelege dacă ar deveni dușmani. Atunci, da — jignește-l, doboară-l pe celălalt... Numai că nu văd, Kostenka, de ce să ne dușmănim.

Dădui din umeri. Mă întrebam de ce ne-am dușmăni, Șura și cu mine. Mă întrebam de ce se amestecă Stepan Petrovici. Mă mai întrebam dacă Șura și cu mine am fost vreodată prieteni adevărați.

Șura urmă, nespus de tristă:

— Nu-i chin mai mare decît acela de a fi bănuit de ceva rău, fără să ai vreo vină. Și n-ai cum s-o dovedești. Te rog, Kostenka, să nu mi-o iei în nume de rău, dar i-am arătat socrului tău buletinul.

— Buletinul? poate că nu auzisem bine. Era ceva nemaipomenit: vii la un cunoscut, și neamurile acestuia îți cer să te legitimezi.

— Buletinul? Cuvintele mi se opriră în gît. Ca să-i dovedești ce?

— Că nu sînt „celibatară", ci femeie măritată, răspunse Șura aproape în șoaptă. Se vede din buletin, e menționat acolo. Așa că nu sînt

periculoasă. Tu nu înțelegi. Socrul tău a înțeles-o imediat. Căci asta este realitatea. I-am spus toată povestea din fir în păr. Totuși nu m-a dat pe ușă afară. Nu știu însă dacă n-ar fi mai bine să plec singură. Să dispar pentru totdeauna.

În creierul meu se produse o bruscă „schimbare de direcție". Nu era adevărat că nu înțelegeam ce va să zică în cazul de față „periculoasă". Dar chestii de astea se întîmplă numai în filme. Mai cu seamă în cele străine. Ei, drăcie ! Dar ce, mă văd ei pe mine despărțindu-mă de Mașa ? Trimițînd cu mandat poștal pensie alimentară pentru Aleoșka ? Auzi idee ! Nu, vă rog foarte mult, încercați numai să vă închipuiți : apare o „vampă", bagă intrigi între mine și Mașa, ne desparte...

— Ascultă, Șura ! Astea-s prostii. Nu le mai pune pe toate la inimă. Ce mai avem ? Compot ? Adă-l aici.

Deși eram un fel de musafir de-al ei, începusem să mă simt nestingherit, ca la mine acasă. Stăpîn. Lui Stepan Ivanovici nu-i place cum mă port, iar la Șura se uită chiorîș. Dar cînd a venit telegrama de la Olga Nikolaevna, mi-a spus numai atît : „Ce vrei să-ți fac ? Am vapoarele pe cap. Descurcă-te, Konstantin, cum știi, cu Leonka." Vă place ? Mie nici pe atît.

Aleoșka se tot sucea și învîrtea în brațele Șurei, gîngurea, o apuca de urechi.

— Eu, Șura, nu-mi aleg prietenii după ceea ce scrie în buletin. Și mi-e totuna dacă ești sau nu măritată. Dar de vreme ce am aflat că

ești, dă-mi voie să te felicit. Numai că nu înțeleg de ce n-ai venit cu bărbatul tău și mai înainte, și astăzi. Să-l văd la față, să facem cunoștință. Unde lucrează ?

Șurei parcă i se așezase un nod în gît. Sau poate Aleoșka o fi tras-o prea vîrtos de ureche.

— Cum, nu ți-am povestit ? Vai, ce-mi faci Barbinelule, toancă mică ?... Ba ți-am povestit ! Abia m-am întors din Extremul Nord. Din Norilsk. Singură...

— Arată-mi barem fotografia.

— Pentru ce ? Și apoi, n-am nici una... Tare sînt nenorocită, Kostenka.

Odată nu s-a întîmplat să stăm de vorbă fără să-mi repete că e nenorocită. Dar nu-mi spunea de ce. Eu n-o întrebam. O să vrea, o să-mi povestească și singură. De data asta, însă, în cuvintele Șurei era atîta amărăciune și ochii ei implorau atît de fierbinte milă, încît n-am rezistat.

— S-a dovedit un ticălos, nu-i așa ?

Șura îl săltă puțin pe Aleoșka, să-și ascundă fața, pesemne. Cînd l-a așezat înapoi pe genunchi, era senină ca de obicei.

— Vai, tare dulce-i puștiul tău ! exclamă ea de parcă n-am fi discutat nimic adineauri. Pun rămășag că-ți luminează casa ca soarele, chiar cînd cerul e mohorît.

Cu el în brațe făcu cîteva curse prin bucătărie înainte și înapoi. Aleoșka se îneca de atîta rîs. Apoi Șura se opri în loc și începu să-l arunce în sus, aproape pînă în tavan. Zbieretele lui Aleoșka nu mai aveau nimic omenesc — jurai că e un godac care guiță.

— Trebuie să plec. Dar nu mă pot dezlipi de micuțul ăsta ! spuse Șura. Se așeză ostenită pe pervaz. Cu o mînă îl ținea pe Aleoșka, pe cealaltă o întinse spre o ramură de mălin pe care prinseseră a se lega bobițele verzi. Nu ajunse însă pînă la ea, oftă și mă întrebă, netam-nesam : Kostenka, care-i ziua ta preferată ?

— Nu pricep.

— Ei, marțea, joia sau alta...

— Tot nu pricep. După cum se cheamă ?

— Nu, după ce aduce...

— Atunci îți spun mai bine ziua care nu-mi place : miercurea.

— Miercurea ? De ce ?

— Pentru că miercuri mi se termină concediul.

— Aha, înțeleg ! făcu Șura compătimitoare, lungind vorbele. Mie îmi place cel mai mult... Te aștepți să zic duminica, nu-i așa ? Nu ! Nu ! Asta a fost odinioară. Acum prefer sîmbăta tuturor celorlalte. Te miră ? Ehe, Kostenka, m-am schimbat mult. Înainte vreme nici nu-mi închipuiam prea limpede ce înseamnă să muncești. Căci ce muncă era aia : pluteam pe fluviu într-o cabină confortabilă. Pictam tot felul de poze pe sticlă. Nu mai știam unde se termină munca și unde începe trîndăvia. Iar la Norilsk... Pot spune că acolo am cunoscut viața. Și am înțeles multe. Mai ales către sfîrșit. Ochii i se îngustară și deveniră întunecați, reci. Săptămîna nu se mai termină. Zilele se scurg la fel toate, pline de urît. Ca nesfîrșitele nopți polare. Dar iată că vine sîmbăta. Aidoma unui revărsat de zori. După atîta noapte, încet,

încet prinde a miji de ziuă. Scutură din cap. Ce plăcut e să întîmpini zorile, Kostenka ! Duminica, e deja ziuă. O zi în care rareori se împlinește ceea ce ai visat în sîmbăta zorilor. Sînt tristă duminicile. Iar sîmbăta, visez. Aștept. Gîndesc : azi se sfîrșește o săptămînă monotonă, iar mîine poate va fi o zi interesantă, deosebită de toate celelalte. Se lăsă să lunece de pe pervaz, făcu cîțiva pași prin bucătărie, se opri. Și e mai bine să aștepți ceva ce trebuie să se întîmple poate chiar mîine, decît... Știi... Vorba ceea cu vrabia din mînă și cioara de pe gard. Iată de ce prefer sîmbăta. Și înțeleg foarte bine, Kostenka, de ce nu poți să suferi tu miercurea.

— Ei, asta-i ! Știi, Șura, eu pe tine te-am înțeles cît de cît, tu pe mine însă — ioc. Am spus că nu pot suferi miercurea nu pentru că trebuie să mă duc la lucru, nu pentru că nu mi-ar place munca, ci tocmai dimpotrivă, pentru că munca îmi place, tînjesc după ea, dar nu știu cum am să mă pot duce : n-am cu cine să-l las pe Aleoșka.

I-am expus pe larg Șurei toate planurile, proiectele, ipotezele și speranțele mele, care în ultima analiză nu făceau două parale. Singurele posibilități erau fie să cer concediu fără plată, fie ca Leonka să nu se prezinte la examen.

— De asta mi-e nesuferită miercurea ! Iar dacă ar fi să vorbim în linii mari, cel mai mult îmi place lunea. Te miri, nu-i așa ? Uite, voi porni pe urmele tale, stîlp cu stîlp, numai că voi întinde pe stîlpii ăștia altă sîrmă. Pentru

tine munca înseamnă noapte polară, plictis. Pentru mine munca e o bucurie. Și dimpotrivă, dacă nu muncesc, dacă stau degeaba, asta înseamnă pentru mine noapte polară.

— Dar și eu muncesc, Kostenka, de cînd mă știu. Cum muncesc, asta-i altă problemă. Dar să nu-ți închipui că sînt o leneșă, o trîntoră. Tu ai mușchi de oțel, eu n-am atîta putere. Nu, Kostenka, comparația ta nu e bună.

— Caută-ți o muncă pe măsura puterilor tale. Și care să-ți încălzească inima. Asta — fără doar și poate.

— Nu, Kostenka, nu-i de ajuns. Mai trebuie ceva. Ce — nu știu. Și nu izbutesc să găsesc. M-am născut prea devreme. Aș fi vrut să trăiesc în comunism. Cînd fiecare o să aibă tot ce-i poftește inima. O, atunci aș munci oricît. Și nu m-aș gîndi că pentru mine cîștig. Căci atunci cînd e pentru tine, nu te mai saturi. Vrei să iei, să înhați, să aduni cît mai mult. Iartă-mă că te-am întrerupt. Spuneai că toate zilele săptămînii sînt bune, dar cea mai frumoasă e lunea. Dar nu simți și tu nevoie să te odihnești o zi? Să te distrezi și tu?

— Ba da. Nu m-ai înțeles. Duminica îmi place foarte mult. Te odihnești, te recreezi. Dar cînd duminica se apropie de sfîrșit, vezi în minte toată săptămîna ce va urma, îți drămuiești puterile pentru fiecare zi și-ți dai seama limpede ce-ai să faci în săptămîna ce vine... de parcă ai pipăi cu degetele, și nu numai ce-ai să faci tu, dar și ce-or să facă ceilalți cu care muncești cot la cot... Hei-ruup!... Uite, că nu găsesc cuvinte. Așa aștept eu lunea. Și pășesc în săptămîna pe care o încep cu toată ființa mea, cu toate puterile strînse mănunchi...

Trebuia s-o smulg cu orice chip gîndurilor ei triste, negre.

Șura zîmbi forțat:

— Te invidiez.

— Ascultă, i-am zis. Pentru tine duminica e cioara de pe gard, iar pentru mine lunea e vrabia din mînă. Cioara aia tu nici nu încerci s-o prinzi, eu vrabia mea o țin în mînă toată săptămîna. Iată de ce îmi place lunea. Tu zici: mai bine cioara de pe gard decît vrabia din mînă. Eu însă socot așa: mai bine amîndouă în mînă, și vrabia și cioara. Căci ce folos dacă stau pe gard?

Aleoșka își culcă căpșorul pe umărul Șurei și îi prinse gîtul într-un dublu nod marinăresc. Se vede că vorbăria mea îl adormea. Șura îmi făcu semn din ochi: mai încet!

M-am gîndit: „Eh, Șura, Șura, ar trebui să vii la noi în cheson. Adică cheson e un fel de a spune — munca în cheson nu e pentru fete. Dar undeva între oameni. Să dai încolo cărutul cu sirop și mărunțișul cel ud. Atunci ai înțelege! Apoi ți-ai putea alege un drum, o muncă de care să te simți atrasă, pe măsura puterilor tale. Ba te-ai putea întoarce și la cărut pentru că atunci ai vedea altfel lucrurile."

Toate acestea nu le-am rostit cu glas tare, dar Șura îmi ghici parcă gîndurile. Altfel de ce ar fi adăugat:

— Cînd o spui tu, Kostenka, sînt convinsă că este așa. Cînd sînt singură însă totul e altfel...

Acest „cînd sînt singură" sună tare jalnic. Cuvinte ca acestea rostea ea de multe ori. Fără să adauge nimic. Dar ele glăsuiau cît se poate de clar : de-ai ști, Kostenka, cîtă nevoie am de prieteni ! Prieteni sinceri, adevărați.

Discuția noastră s-a încheiat aici : Aleoșka se lăsase, toropit de tot, pe umărul Șurei și începu să scîncească — voia să doarmă. În timp ce aranjam în pătuț scutecele și mușamaua, Șura se plimba prin cameră cu Aleoșka în brațe, îngînînd încetișor cîntecul de leagăn pe care-l cînta întotdeauna, cîntec compus probabil încă în epoca de piatră : „Nani, nani, puiul mamii..."

Plăcerea mea cea mare este să-l culc pe Aleoșka în pătucul lui adînc. Cînd e adormit, se face parcă mai mare, mai greu. Și tot trupușorul i se încinge. L-aș tot ține. Chiar dacă adoarme în brațele Mașei, tot eu îl culc. Șura însă nu mi l-a dat. M-a împins la o parte cu umărul și singură l-a culcat pe Aleoșka. L-a învelit frumos cu plăpumioara, m-a amenințat cu degetul „să nu fac zgomot" și a început un alt cîntec.

Fredona numai melodia, încet de tot. Părea că nu-și amintește cuvintele, ori că șovăie neștiind dacă-i cazul sau nu s-o continue. Rupea firul melodiei, îl înnoda, pentru a-l curma iarăși. Mai auzisem parcă acest cîntec, dar nu izbuteam să mi-l amintesc ; n-am de loc memorie muzicală.

M-am dus în bucătărie să spăl vasele. Atîta ar mai lipsi ca Șura să facă și treaba asta.

De aici o auzeam bine. Acum Șura cînta cu cuvinte :

Unde alergi tu, cărăruie,
De ce mă chemi, unde mă duci ?
Te-am așteptat atît, iubite,
Tu nu te-ntorci, tu nu mai vii.

Aha, ăsta e ! Nu e chiar de leagăn, dar cînd doarme un omuleț, poți să-i cînți ce vrei, căci, nu mai cînți pentru el, ci pentru tine. Ce-ți cere inima. Și Mașa cînta așa deseori. Chiar și eu... Te uiți la Aleoșka și cînți : „Zburăm prin lumea cea largă, mai iute ca iutele vînt..." De ce l-o fi ales Șura tocmai pe ăsta ?

Eram o fetișcană fără griji
De fericire zăpăcită
Alta însă, cu o inimă de piatră...

Avea lacrimi în glas.

Alta însă cu o inimă de piatră
Mi-a răpit iubirea ta...

Cîntecul se curmă brusc. Peste o clipă Șura apăru în ușă. Gura îi zîmbea. Ochii — nu.

— La revedere, Kostenka. De ce nu mă dai afară ? Nu mă mai îndur să plec. Nu e bine. Dar mereu mă oprește ceva. Uite, și acum. Hai să te ajut.

Eram ud pe mîini. Ștergarul îmi atîrna pe umăr.

— Nu, Şura, n-am să te dau afară. De ce-aş face-o ? Îţi mulţumesc că ai trecut să mă vezi. La revedere, Şura. Stai să mă şterg pe mîini.

— Lasă, nu trebuie. Am plecat. Mă duc. Cît despre miercuri, fii fără grijă. Ştiu ce-i de făcut. Aranjez cu şefii şi în orele cînd ai să fii la lucru, am să stau eu cu Aleoşecika. Eşti de acord ? Ştii, căruţul meu nu e un cheson. Cu toate că şi eu folosesc bioxid de carbon comprimat, n-am să construiesc niciodată un pod. Glumesc, glumesc, Kostenka ! Am să construiesc. Dar nu ăsta. Un altul. Acum îi zîmbea toată faţa, ca luna plină. Am să-l încep de luni, ca tine... Iar miercuri, vin negreşit. La mine cuvîntul e cuvînt.

A dispărut atît de repede de parcă s-ar fi evaporat. N-am apucat nici să protestez, nici să-i mulţumesc. Stăteam cu ştergarul într-o mînă şi cu o farfurie în cealaltă şi mă gîndeam : vezi, orice boală îşi are leacul.

Capitolul şase

ÎN CHESON

Marţi am primit o scrisoare de la Maşa, pe şase pagini. Mi-ar fi plăcut s-o aştern toată în această carte, căci e foarte frumos scrisă. Dar Maşa se supără rău de tot dacă arăt cuiva scrisorile ei. Iată de ce mă voi mulţumi să-i redau numai miezul. E sănătoasă. Îi e tare dor de Aleoşka. Şi de mine, fireşte. Lucrarea îi e gata. Profesorul a lăudat-o. Peste două săptămîni va trebui să-şi susţină lucrarea. Apoi, în curînd, revederea. Radiotehnica e o ştiinţă foarte interesantă, modernă în cel mai înalt grad. Dar mai mult i-ar plăcea să studieze radioastronomia...

Aici vreau să deschid o mică paranteză. Vă spun sincer — pasajul cu radioastronomia nu mi-a plăcut de loc. O cunosc eu : întîi iese radioastronom, apoi zboară. Mi-a şi arătat steaua spre care zice că trebuie să zboare oamenii. Nu e departe — în cîteva milioane de ani ai ajuns. O steluţă oarecare, nu prea cine ştie ce. Eu aş alege alta, mai arătoasă, mai

strălucitoare, chiar dacă e mai departe. Dacă e vorba să zburăm, apoi să zburăm!

În continuare îmi vorbea de Moscova. De comorile artei și culturii. M-am întrebat dacă nu cumva are de gînd să se apuce să facă versuri, căci altminteri de ce s-o fi dus de trei ori la întîlnirile cu poeții? Și, pe deasupra, să mă și anunțe: „Nici nu bănuiam cît poate fi de interesant. Am fost de-a dreptul vrăjită, zguduită."

La sfîrșit un mic P.S. „Îmi scrii că ai primit salutări de la Șahvorostov. Vezi?! Omul nu te-a uitat! Și tu care aveai o părere proastă despre el!"

Ei, poftim! Să primesc salutări din partea lui Ilia era pentru mine ca și cînd aș fi trebuit să înghit o stridie, iar Mașa se bucură: „Omul nu te-a uitat". Și acum ce-ar vrea să fac? Să-i trimit lui Șahvorostov o ilustrată care să reprezinte un buchet de trandafiri, iar dedesubt să scriu: „Fără soare toate mor fără dumneavoastră, mor de dor?" Ca acelea ce se vînd pe piață, o rublă bucata. Nu, dragă Mașa, nu, nici să nu te aștepți!

Șura a venit miercuri dimineața așa cum mi-a promis. Nu era nici șapte. Toată casa dormea afară de mine. M-am sculat de cum a răsărit soarele. Voiam să fac puțină ordine prin casă, să pregătesc cîte ceva, că nu se cădea să las totul pe seama Șurei. Dar nu era numai asta: o forță neștiută m-a împins să mă scol cu noaptea în cap — o forță care se declanșează ori de cîte ori în viața mea survine o cotitură, indiferent dacă e mare sau

mică. Or, sfîrșitul concediului, oricît, e o cotitură destul de importantă.

Am făcut cîteva exerciții cu greutățile, am întins de vreo cincizeci de ori extensorul, de parcă ar fi fost gumilasticul de la chiloți, m-am plimbat prin cameră pe mîini ca un yoga indian și am stat puțin cu capul în jos. Am călcat toată rezerva de rufărie a lui Aleoșka și nici n-am apucat bine să-mi termin micul dejun, că hop și Șura. Am avut impresia că voia să discute ceva cu mine, dar eu voiam și mai mult să mă văd mai repede în cheson. I-am spus într-un suflet:

— Aici e grișul, aici laptele, iar scutecele, uite-le colo, aici... și dus am fost. Teamă mi-e că nici nu i-am dat bună dimineața, nici nu i-am mulțumit că a venit.

A mai durat însă pînă am intrat în cheson. Mai era o jumătate de oră pînă la începerea schimbului. Șalupa se legăna lîngă mal, rece și jilavă de răpăiala din cursul nopții. Nu se vedea nici un om din echipaj. Cerul își scînteia albastrul neprihănit, iar soarele își proptise razele lătărețe și boante de geamurile de la etajele de sus ale clădirilor. Malul drept era cufundat într-un văl de fum din care nu se ițeau decît coșurile înalte ale uzinelor. Pe insula Otdîh roboteau de zor autocamioanele și buldozerele, înălțînd și îngrămădind materialele pentru construirea digului, care se va ridica acolo ca o prelungire a podului. Și de data aceasta pluteau pe Enisei mai bine de douăzeci de vase, parcă anume pentru Koșici.

Trebuia să aştept. M-am aşezat chiar pe marginea malului, cu picioarele atîrnînd în gol. Este cazul să vă explic, cel puţin în linii generale, ce e aia un cheson. Vă previn însă din capul locului : nu sînt inginer, aşa că voi întrebuinţa un limbaj propriu, „barbinist". De aceea pe cine îl interesează în mod deosebit această chestiune, ar face mai bine să coboare singur în cheson, şi să muncească acolo, fie şi un schimb, pînă la capăt.

Iată cam despre ce e vorba în mare :

Acolo unde s-a stabilit că o să se înalţe un stîlp pentru susţinerea podului, sau cum i se spune, pilă, se încropeşte mai întîi o insuliţă. Din prundiş obişnuit. La început, curentul apei răscoleşte prundişul, îl împrăştie, dar pînă la urmă omul obţine ce-a vrut. Te poţi chiar instala pe insulă : simţi pămîntul solid sub picioare.

Apoi se meştereşte, chiar acolo pe insulă, o drăcovenie din beton armat care seamănă cu o cutie de sardele. Ovală. Partea din afară e o idee mai mare ca stîlpul ce urmează să se înalţe aici. Iar înălţimea... Nu vă pot spune exact ce înălţime are, dar e destul de încăpătoare ca să se poată lucra înăuntru, fără să stai înghesuit. Cutia asta de beton armat n-are fund, iar prin tavan trec nişte tuburi de oţel. Prin ele intră şi ies oamenii, tot prin ele se scoate la suprafaţă pămîntul săpat. Toate astea la un loc se cheamă cheson.

Cît stă chesonul deasupra apei, respiri, frate, aer de Krasnoiarsk. Dar cum începe să se scoată prundişul dinăuntru, cutia chesonului,

atrasă de propria-i greutate se scufundă în groapă tot mai adînc, tot mai adînc, pînă ce marginea ei inferioară ajunge la nivelul Eniseiului. Acu — stop ! Apa năvăleşte de jos în cheson. Numai că, vezi matale, nu este destul să ajungi pînă la fundul apei, ci trebuie să sapi şi mai adînc — cîteodată douăzeci sau chiar treizeci de metri, ca pila să stea neclintită pe stîncă. Ce-i de făcut ?

Aici îţi vine în ajutor aerul comprimat. Adio aerul nostru cel de toate zilele ! Tuburile de oţel ce trec prin tavan se lungesc, adăugîndu-li-se bucăţi, şi pînă la urmă se fac ca un puţ de mină avînd la capătul de sus ecluze — nişte camere închise din toate părţile. Iar în jur, bineînţeles, schele, podine de lemn. Înăuntru, pe toată înălţimea, tuburile sînt despărţite în două de nişte pereţi, formîndu-se aşadar două puţuri. Prin unul circulă oamenii, prin celălalt ciubărele, sau cum li se mai spune „găleţile" cu pămînt.

Mai departe e simplu. Cînd se pompează aer comprimat în cheson, acesta împinge afară apa. Acum, poftim — sapă cît vrei în fundul fluviului, împlîntă-te în el. Cu cît ai săpat, cu atîta se cufundă şi chesonul. În felul acesta poţi găuri şi globul pămîntesc, să-i vezi buricul. Cu condiţia, fireşte, să suporţi presiunea aerului comprimat care creşte cu o atmosferă la fiecare zece metri.

Mă puteţi întreba, poate : bun, va să zică aţi scufundat chesonul şi aţi scos de sub el tot pămîntul care s-a putut săpa. Dar pila de beton, stîlpul, cum naiba îl înalţi pe stînca

goală ? Chemi scafandrii ? Să zicem, dar ce faci cu chesonul ? N-ai loc de el ! Ei, vedeți, tocmai asta e : chesonul rămîne acolo pe vecie, ca un fel de fundament al stîlpului. Iar de scafandri n-ai nevoie, iată de ce : stîlpul de beton începe să fie ridicat pe acoperișul uscat pînă n-a intrat chesonul sub apă. Zidăria se face în cerc, căci stîlpul e gol pe dinăuntru. Ca un turn. Iar cînd chesonul se proptește bine pe stîncă unde va rămîne pe vecie, este umplut tot cu beton, cum ți-ar pune dentistul o plombă, iar partea de deasupra chesonului se căptușește cu pietriș uscat, obișnuit. Și gata ! Acum poți să montezi pe stîlpi și suprastructura podului.

Mă gîndesc să nu-mi fi scăpat ceva. Aha, vă interesează probabil dacă nu cumva se poate întîmpla ca afacerea asta care intră în fundul apei ca într-o copcă chiar să se ducă pe copcă în timpul lucrului. Bunăoară, dacă se sapă prea mult dintr-o parte sau dacă pămîntul nu are peste tot aceeași densitate ? Dacă se întîmplă așa ceva, nu sînt striviți oamenii de cheson ? Nu se îneacă ? E drept că se pot întîmpla multe. Dar inginerii, șefii de șantier și meșterii ce păzesc ? Tocmai de aia, însă, chesoanele sînt pe cale să fie scoase la pensie. Și curînd o să devină piese de muzeu, ca plugul de lemn.

Deocamdată, iată-mă aici așteptînd și arzînd de nerăbdare să intru mai repede în cheson și gîndindu-mă la una, la alta.

O să mai treacă un an, doi sau poate chiar trei pînă ce se vor înșirui pilele podului de-a

curmezișul Eniseiului și al brațului său, pînă se va înălța în întregime digul de pe insulă. Apoi se vor monta arcele din beton armat, care vor uni pilele, pe urmă o să fie așternut tablierul, o să fie asfaltat, o să se pună un parapet arătos, felinare electrice, o să se tragă linie de troleibuz, iar povîrnișurile malului, locul unde stau acum, o să fie îmbrăcate în granit. Cheiul tot — și în stînga și în dreapta — o să devină o grădină de flori. Și toate acestea, toată mîndrețea asta se va numi pod. Iar cetățeanul care va traversa Eniseiul cu bicicleta, care se va plimba agale de-a lungul parapetului de fontă, ascultînd cîntecul zbuciumat și clocotitor al fluviului, sau care va trece podul tolănit pe bancheta troleibuzului îi va pomeni cu o vorbă bună pe cei ce au construit acest pod și nu va găsi decît cuvinte de laudă pentru darul necesar și prețios pe care aceștia l-au făcut locuitorilor Krasnoiarskului, osteniți de nesfîrșitele și grelele traversări.

Și m-am mai gîndit cît de îngrozitor ar fi dacă fiecare om și-ar purta numai sieși de grijă, ar munci numai pentru sine. Atunci cred că ar trebui să ne întoarcem cu toții în caverne. Și am muri de foame, căci singura hrană — mamuții — s-a zis cu ei !

Tare aș fi curios să știu cum va arăta Krasnoiarskul în ziua cînd o să-l numească pe Aleoșa căpitan de motonavă. Motonava lui Aleoșka o să aibă firește aripi sub apă, iar cursa pînă la Dickson și înapoi — șase mii de kilometri — n-o să dureze probabil mai

mult de trei zile. Praful și fumul or să dispară. Curentul produs de hidrocentrala noastră o să fie atît de ieftin că numai unui nebun ar mai putea să-i trăsnească prin cap să facă foc în sobă cu cărbuni. Dimineața străzile n-or să fie stropite, ci spălate de-a binelea. Pînă atunci or să moară toate caprele pe care le țin oamenii pe lîngă căsile lor și în oraș n-o să mai aibă cine să roadă pomișorii.

Coșmelii de lemn or să mai rămîie probabil ici-colo, dar bulevardele principale or să fie pînă atunci gata croite și o să mi-ți trîntească un chei, măi frate, după toate regulile arhitecturii. Orașul trebuie să fie frumos, așa-i legea! Dar cum rămîne însă cu mirosul greu de benzină? Las-că născocesc ei pînă atunci, oamenii de știință, automobile cu acumulatoare. Pe insulă se va construi un stadion nou. Exact la mijloc, să nu se simtă nedreptățit nici malul drept, nici cel stîng. O să-și aibă atunci și Krasnoiarskul campionii săi mondiali. Eu n-am ieșit campion. Poate că Aleoșka o să fie. O să avem desigur și o universitate la Krasnoiarsk. Mașa, dacă n-o să zboare spre steaua ei, o să ajungă cu siguranță cercetător științific la vreun institut. Iar Leonka — director la fabrica de bere — la vîrsta aceea o să bea bere în loc de sirop! Da' eu, ce am să fac într-o asemenea familie? Căci — la naiba, doar n-o să mă numească director la întreprinderea de navigație, măcar că Ivan Makarovici o să iasă pînă atunci la pensie. Și apoi să mă închid într-un birou? Pentru nimic în lume! Îmi trebuie neapărat o muncă căreia să mă dăruiesc cu totul, ceva... ceva mare; să zăgăzuiesc rîuri, să mișc munți din loc, să mă înșurubez în tăriile cerului sau în măruntaiele pămîntului — așa ca să pot vedea aievea tot ce-am înfăptuit...

— Pe țărmul apelor, departe, El, plin de gînduri mari, privea...

— ...Și șalupa aștepta.

La dracu cu visarea! În spatele meu stau Tumark Markin și Volodea Dlinnomuhin. Vasea Teterev și Koșici se apropie și ei. Petea, Piotr Figurnov, tocmai cotește de după colț.

Vă închipuiți, cred, ce hărmălaie s-a iscat. Doar ne întorceam cu toții din concediu!

Vasea vrea să știe ce face Aleoșka, iar Tumark — ce se aude cu lucrarea de diplomă a Mașei; Pe Koșici îl interesează dacă se află aici, pe mal, careva dintre șefi. Dlinnomuhin îl întreabă pe Piotr Figurnov cu ce se rade — cu *Neva* sau cu *Arktika* și ce e mai convenabil — să-și ia o mașină de ascuțit lame sau să le arunce după ce s-au tocit. Eu îl pisez pe Dlinnomuhin să-mi spună ce-a făcut echipa lor duminica trecută. Volodea are mîini atît de lungi că, plasat în mijlocul porții, prinde toate mingile, din orice colț. Îmi răspunde lăudăros că atît timp cît n-o să se schimbe dimensiunile porții, n-o să-i scape nici o minge. La rîndu-mi îi spun tot atît de fanfaron lui. Tumark că lucrarea Mașei a fost apreciată ca cea mai bună de la înființarea institutului încoace. Apoi îl întrebai pe Koșici ce treabă are cu șefii.

În momentul acela, însă, motorul șalupei începu să duduie, veniră și ceilalți băieți din

brigadă și coborîrăm fuga spre rîu. N-am să descriu cum am plutit pînă la insulița noastră, cum ne-am cățărat pe schelă pînă la ecluză. Koșici își făcu loc și dădu primul buzna în ecluză.

— Nu, ți-e frică ? îl întrebă Piotr Figurnov cînd ușa metalică se închise în urma noastră, cu un plescăit de parcă s-ar pupa doi elefanți. Știau cu toții că tînărul nu mai intrase pînă atunci într-un cheson.

— Vă atrag atenția, răspunse Koșici, că n-am nevoie de nici un fel de sfaturi sau ajutor. N-aveți de-a face cu un imberb.

Cu aceste cuvinte își duse mașinal mîna la bărbia pe care nu mijeau nici tuleie.

Țin-te rîs ! Numai eu nu rîdeam. Mi-era milă de Koșici. Care din noi n-a vrut la vîrsta lui să pară mai mare, mai isteț, mai cu experiență ? Ambiție de puști necopt ! Eu, de pildă, cînd aveam nouăsprezece ani, mă socoteam cel mai deștept om din lume, zău așa !

De aceea am spus :

— Ce-ar fi, mă băieți, să lăsați omul în pace ?...

Vasea îmi ținu parte :

— Barbin are dreptate. Koșici e mult mai tînăr ca oricare din noi. Trebuie să-i arătăm căldură, dragoste tovărășească. Așa o să și facem. Aș vrea ca printre noi, Koșici să nu se simtă un strein abia venit.

Vasea se pregătea să țină un discurs în toată regula. Dacă ar mai fi spus ceva, lui Koșici i-ar fi sărit țandăra, căci voia să fie considerat egal cu noi și nu cerea milă sau îngăduință. Dar maistrul Vitali Andreevici

tocmai răsuci robinetul de aer comprimat. Acum nu se mai auzea decît fîsîitul și șuieratul aerului comprimat.

Nu e nimic extraordinar să vină aer printr-un tub, totuși, de fiecare dată cînd îl auzi rămîi tăcut, atent la schimbările ce se produc în organismul tău. Nu știu cum e cu alții, eu însă simt mai întîi de parcă aș avea bucăți de vată în urechi și cineva le îndeasă tot mai adînc cu niște creioane. Și am impresia că dacă nu-mi astup imediat nasul cu mîna ca să-mi suflu în urechi pe dinăuntru, creioanele mă vor străpunge și se vor întîlni undeva în mijlocul capului. Apoi, un fel de bandaj cald de tifon îmi acoperă fruntea, fața, înfășurîndu-se tot mai strîns, pînă ce simt un val de fierbințeală cuprinzîndu-mă din creștet pînă în tălpi. Dar nu ține mult. Cînd pomparea aerului se oprește, presiunea se echilibrează și ajungi în fundul chesonului unde e răcoare și umezeală ; te simți ca și cînd ai lucra pe mal, într-o groapă deschisă, dacă nu punem la socoteală teama care la început îl apasă pe fiecare. Dacă se oprește aerul ? Dacă chesonul nimerește pe nisip curgător și te strivește ca pe un mormoloc ? În general însă, mărturisesc că i-am prins gustul aerului ăstuia comprimat. Îmi place ca și laptele condensat, care se vinde la cutie. E mai sățios și mai bun la gust. Partea proastă e doar că aerul comprimat are un ușor iz de ulei de mașină.

Oricît se străduia Koșici să-l facă pe curajosul, se vedea cît colo că nu e un cheso-

nier încercat. Ba își vîra neliniștit degetele în urechi, ba își mișca fălcile de parcă ar fi mestecat un biftec la nepotu-său la cantină, ba își masa pe furiș nodul gîtului, ori își ștergea fruntea îmbrobonită. Dar dacă nu ținem seama de aceste fleacuri, se poate spune că, în general, flăcăul se ținea bine.

O dată cu noi, coborî în cheson și maistrul Vitali Antonîci. Rar chesonier atît de vechi și încercat ca el. Obișnuia să zică în glumă: Dacă s-ar pune cap la cap toate podurile cîte am construit, ar ieși un șir cît Eniseiul de lung. N-o să stăm să socotim dacă așa și este, căci o glumă nu-i decît o glumă, deși nu e mai puțin adevărat că nici Eniseiul nu-i decît Enisei. Vitali Antonîci își cunoștea meseria la perfecție. Știa ce trebuie făcut dacă o latură a chesonului nimerește pe un bolovan mare, știa cînd și cu cît trebuie mărită sau micșorată presiunea, ca apa să nu se prelingă în cheson și totuși „cuțitele" — marginile chesonului — să se implînte cît mai tare în pămînt, ceea ce nu-i de loc ușor, căci pătura densă de aer e o piedică serioasă. Luați o minge mare și încercați s-o băgați în nisip, vă veți simți mîna respinsă de minge, și încă cum!

Pînă să se echilibreze presiunea în ecluză, Vitali Antonîci îl observă tot timpul pe Koșici, cu o grijă părintească. Iar cînd am început să coborîm scara în puț, întinse mîna să-l ajute, spunînd „atenție, tinere!" Așa a intrat în cheson, cu brațul pe după umerii lui Koșici.

De la schimbul trecut ne-a rămas un morman de prundiș. Deci întîi și întîi trebuia să-l scoatem afară. Nu e o muncă prea distractivă, dar gîndindu-te bine înțelegi că oriunde s-ar afla acest metru cub de pămînt — la margine ori la mijloc — el ocupă un spațiu sub pilă și pînă n-o să-l scoatem stîlpul n-o să coboare cu o anumită fracțiune de centimetru.

Pentru mine nu există muncă neinteresantă. Găsesc cîte ceva care să-mi placă chiar și în cea mai plicticoasă lucrare. În primul rînd mă străduiesc să găsesc mișcări cît mai armonioase, mai frumoase pentru a o îndeplini; căci fără frumusețea mișcării nu concep munca. Ea trebuie să desfete inima, ochii, să fie o bucurie, o plăcere pentru fiecare mușchi, pentru tot trupul, ca saltul mortal, cînd sari de pe trambulină, ca o cursă de slalom la schi, ca ridicarea halterelor, ca aruncarea suliței. De asemenea, orice muncă este pentru mine interesantă, căci văd nu numai ceea ce fac în momentul de față mîinile mele, ci și ce o să iasă din munca noastră a tuturor; sap lutul clisos în cheson și văd veșmîntul de granit al pilei, tîrăsc găleata murdară cu pietriș și văd scînteind lacul automobilelor ce vor goni pe pod.

Cînd am auzit scîrțîitul pietrișului sub picioare, cînd am luat o lopată cu mînerul lucios de cîte mîini l-au apucat, abia atunci am simțit cu adevărat ce dor mi-era de muncă.

Palmele îmi ardeau, simțeam și în piept căldură, dar acolo parcă mă mai ținea ceva. Observam cum încetul cu încetul mușchii mi

se dezmorțesc, se mișcă tot mai ușor, și nu mai trebuie să le poruncesc nimic — fac singure tot ce trebuie.

Iată o movilă de prundiș. Tai puțin din margini, ca prundișul să alunece singur pe lopată. Nu înfig fierul, ci-l împlînt ușurel, mișcînd puțin lopata încolo și încoace. Merge ca untul. Bun! Acum, las mînerul ceva mai jos. Simt răcoare în palma fierbinte. Umărul drept înainte! Îndreaptă picioarele! Lopata cu prundiș rămîne în cumpănă. Te dai puțin pe spate, și acum, înainte! Gata... Și iarăși. Și iarăși...

Nu știu cum li s-o părea altora. Eu zic însă că e frumos. Și de aceea e și plăcut și ușor. Încă! Și încă... Mai iute. Iar iuțeala nu poate fi niciodată urîtă.

Umplu lopata cu prundișul prins de lutul cleios ce strălucește la lumina electrică aidoma unor diamante și mă întreb: o să se ridice statui la capul podului sau nu? Sculptori avem destui la Krasnoiarsk, de marmură sau de granit nu ducem lipsă, avem și pe cine înfățișa — îi poți alege din istorie sau din zilele noastre — are cu ce să se mîndrească orașul! Tare aș vrea să se pună statui. Smulg cu ranga un pietroi mai mare din încleștarea clisei și-mi zic în gînd: cînd o să vină Mașa o să mă sfătuiesc negreșit cu ea cui și unde să scriu despre asta.

— Dă-i bătaie! îmi strigă Tumark clipind vesel. Haina de foaie de cort i se țuguia în spate.

Trecerea prin ecluză a materialului ne mînca zilele. Trimiți sus găleata și sta-a-ai și așteaptă pînă se echilibrează presiunea, pînă o scot afară, pînă o golesc, o bagă la loc și pînă ce tot procesul se repetă în sens invers: se pompează aer comprimat, și așa mai departe. Avem găleți de rezervă și n-ar fi mare lucru să le umplem. Ehe, de n-ar fi trecerea prin ecluză, nu știu cîți metri cubi am da pe schimb!

Cînd se întîmpla să stăm așa fără treabă, Vitali Antonîci dădea comanda:

— Repaos!

Iar Vasea Teterev preciza:

— Respiră rar, egal, toți mușchii destinși.

Bănuiesc însă că numai Vasea Teterev își destindea toți mușchii, sau poate nici el. Începeam să ne hîrjonim, să ne tragem ghionturi, sau să ne jucăm cu pietricele. Ori iscodeam cu privirea pe gura tubului de oțel de unde se cernea aproape tot timpul moloz, care se scurgea în cantitate și mai mare cînd în camera ecluzei presiunea ajungea egală cu cea de la noi, și atunci calculam cît mai e pînă să coboare găleata.

Îmi plăcea să stau lîngă peretele rugos, cu mirosul acru al chesonului în nări și să-mi închipui cum deasupra capului meu Eniseiul rostogolește pe fund bolovani grei, sau cară cu el prundișul ce huruie înăbușit. Și abia mă abțineam să nu-i dau cu tifla Eniseiului: te-a dus Kostea Barbin! Aș fi făcut-o dacă ar fi fost vorba de un alt fluviu, dar bătrînului nostru Enisei nu poți să-i dai cu tifla.

Toţi se distrau cu pietricele, pînă şi Vitali Antonîci, numai Koşici nu. Dar şi el le prefira dintr-o palmă în alta, băgînd cîte una în buzunar. Ca să facă colecţie pesemne.

Nimeni nu-l întreba cum se simte. Muncea la rînd cu ceilalţi. Nu rămînea mai prejos. Uneori, numai, încremenea parcă, cu braţele atîrnînd.

— O clipă, spunea atunci.

Nefiind deprins, obosea, fireşte. Deşi, ca să fim drepţi, oboseam şi noi toţi.

Cînd găleata cobora în sfîrşit, ne repezeam la ea.

În spatele nostru, în conducta prin care se alimentează aerul comprimat se auzea mereu „pocnitoarea". Ziceai că e o inimă a noastră, a tuturor, a cărei bătaie ritmică ne unea într-un singur timp, şi-l ajuta pe Koşici să-şi biruie frica. I-am surprins în cîteva rînduri privirile alarmate cînd „pocnitoarea" amuţea pentru o clipă: se oprea alimentarea cu aer. Dar nu i-am luat-o în nume de rău. Care din cei nedeprinşi cu chesonul nu simte o strîngere de inimă la gîndul că poate s-a întîmplat o avarie?

Dădeam acum de bolovani mari, rotunzi şi netezi ca spatele luptătorului Ivan Domennîi.

Cîte un bolovan umple singur o găleată. Pe alţii, trebuie să-i mai şi spargi că nu încap. La început, fără explozibil. Cu barosul. Iar dacă e înfipt adînc în pămînt ca o ţeapă, nu-l dovedeşti fără un ciocan de abataj.

Koşici a făcut de toate — fără pasiune, fără interesul lacom pe care-l simţi pentru ceva nou, cu un aer indiferent — dar repet, de toate şi n-a căutat unde-i mai uşor! Tumark Markin a vrut de cîteva ori să-l ajute la greu: „Hai împreună". Koşici îl repezea supărat: „Ia, mai slăbeşte-mă!" Zîmbea. Dar mai apoi, zîmbetul i se prefăcu în rînjet.

Vitali Antonîci umbla de colo-colo, cerca cu ranga sub „cuţit", îl bătea gîndul să coboare brusc presiunea ca marginile tăioase să se împlînte adînc în pămînt. Îi era însă teamă de pietroaie: să nu se strîmbe chesonul.

Vasea Teterev îi spuse:

— De ce n-am risca? Face să riscăm.

Becurile îi aruncau stropi de lumină scînteietoare în lentilele ochelarilor. Vasea nu este niciodată ros de îndoieli.

— S-o lăsăm pe mîine, hotărî Vitali Antonîci, să mai puricăm planul.

Sau lua din mîna lui Volodea Dlinnomuhin capătul cablului de la troliu şi arăta cum se prinde găleata: „Aşa e mai la îndemînă".

N-am băgat de seamă cum a trecut schimbul — patru ore numai. Nici n-am apucat să-mi încălzesc toate oscioarele, pînă la măduvă, să-mi deştepenesc toţi muşchii, cînd fără veste, stop! Găleata e trasă în sus şi Vitali Antonîci zice:

— Schimbul s-a sfîrşit. Pregătiţi-vă de ieşire.

S-a muncit zdravăn, dar cînd te uiţi, mare lucru nu vezi. Am găsit la venire o movilă de pietre, am lăsat alta în loc. Mamă-mamă, dacă am lucra la suprafaţă cu excavatorul!

Am văzut într-un documentar cum se țes covoare; femeile leagă noduleţe cu mîna. A trecut ziua, ai făcut o mie de noduleţe, dar covorul a crescut doar cu un centimetru. Aşa-i şi în cheson cu pămîntul ăsta. Înaintăm centimetru cu centimetru, asta-i!... Dacă se lucrează numai manual!

Iată-ne din nou în ecluză. Sîntem încălţaţi cu cizme de cauciuc scîrţîitoare şi haine din foaie de cort. Obrajii ne sînt mînjiţi cu nobilul nămol de pe fundul Eniseiului. Nu-i voie să se micşoreze dintr-o dată presiunea: aerul comprimat din sînge n-o să aibă timp să se elimine prin plămîni şi se va dilata chiar în vasele sanguine. Sîngele o să înceapă, ca să zicem aşa, să fiarbă şi o să se umple de băşicuţe de azot, ca şampania cînd faci să sară dopul. Aşa începe boala de cheson. Simţi atunci un junghi crîncen de-ţi taie răsuflarea. Singurul leac este să intri cît mai repede într-o cameră specială, la aceeaşi presiune. Zaci aici pe puţin patru ore, pînă ce-ţi iese din sînge tot aerul comprimat, de astă dată însă, picătură cu picătură.

Asta însă fiindcă veni vorba. Căci în brigada noastră, nimeni n-a avut boala de cheson.

Cît timp lucrezi jos, te obişnuieşti perfect cu presiunea ridicată şi, după cum am mai spus, mie chiar îmi place aerul comprimat. Totuşi, cînd te sui în ecluză, uite, ca acum, şi se deschide robinetul măcar un pic, n-ai nevoie de nici un fel de aparate ca să-ţi dai seama că începi să respiri cu totul altfel şi

te trece o furnicătură plăcută prin tot trupul. Îmi place şi răcoarea pe care o simţi parcă prelingîndu-se în muşchii obosiţi.

În ecluză stăm înghesuiţi ca sardelele. În cheson te simţi mult mai în voie. Ca şi cînd ai fi la suprafaţă, nu sub pămînt, adică la drept vorbind, sub Enisei.

Toţi sînt voioşi. Numai Koşici e încruntat.

— Şi Ermak pe vremea lui a folosit metodele astea cînd a construit un pod peste Irtîş, zice.

— Ermak n-a construit nici un fel de poduri peste Irtîş. Nu denatura istoria.

Ăsta era Tumark Markin! Cînd vorbeşti faţă de el despre artă sau istorie, bagă bine de seamă ce spui. În chestiile astea nu-l bagă nimeni în cofă. Nu te lasă nici să glumeşti, zice că în istorie n-ai voie să întorci evenimentele cum ţi se năzare. Dacă Koşici ar fi spus „aşa se construia şi pe vremea lui Papură Vodă", Tumark n-ar fi sărit cu gura. Koşici însă s-a ambiţionat şi el.

— Dacă nu peste Irtîş, atunci peste un alt rîu, aruncă el pe un ton categoric de parcă personal ar fi lucrat cu Ermak într-un cheson. Nu asta contează. În zilele noastre nu se mai poate construi aşa — iată cum se pune problema.

— Foarte just. Dar cum să se lucreze? Rogu-te, luminează-ne şi pe noi, se amestecă în vorbă Vitali Antonîci, zîmbind pe sub mustăţi. Ai de propus ceva concret? Matale pentru ce metodă optezi?

Era clar că Vitali Antonîci, un maistru de mare clasă, intrase în discuţie vrînd să facă o glumă, aşa că cel mai firesc ar fi fost să facem haz şi lucrurile să se termine aici. În plus ştiam cu toţii că chesoanele au zilele numărate, că inginerii au elaborat metode cu totul noi şi chiar pe un fluviu atît de mare ca Iantzî din China se construieşte un pod după un proiect sovietic, fără nici un fel de chesoane. Pe Enisei, însă, o dată ce am început să construim aşa cum am apucat din bătrîni, deşi s-ar putea să fie pentru ultima oară, n-avem încotro şi trebuie s-o ţinem în felul acesta pînă la capăt. Koşici se înfurie de-a binelea.

— Nu eu, ci dumneata eşti dator să vii cu propuneri! îl repezi pe Vitali Antonîci, de parcă ar fi vorbit unui băieţandru de o seamă cu el. Eu sînt forţa de muncă, atît. Dumneata însă eşti ditai maistru. Iei pe lună mai mult ca mine. Eu merg pe jos, dumneata te plimbi cu camionul întreprinderii. Iar pentru cît tragem noi, prima-primă, las' că ştiu eu...

Sărirăm toţi cu: „Tacă-ţi gura!", „Măgarule", „Nu ţi-e ruşine obrazului?", „Cere imediat iertare!" Iar eu i-am cam şifonat lui Koşici scurta din foaie de cort de pe el. Ce să fac, aşa mi-e firea. E îngust la piept, exact pe măsura lăboaiei mele cu degetele răşchirate.

— Lasă-l Kostea, interveni Tumark, e nou la noi.

De supărare, lui Vitali Antonîci îi zvîcneau buzele. Nu-i răspunse nimic lui Koşici, doar încerca mereu să-şi apuce mustaţa cu mîna tremurătoare.

Chipurile ne erau posomorîte cînd ieşirăm afară, după ce presiunea din ecluză a ajuns egală cu cea din exterior. Uşa s-a dat în lături şi în faţa privirilor noastre a apărut oraşul, şi mai însorit ca dimineaţa. Coborîrăm tăcuţi în şalupă. De-a lungul bordajului clipocea apa sfărîmîndu-şi luciul rece, prin care se vedea tulbureala gălbuie de la fund. Duhoarea motorinei de la Diesel ne trăsnea drept în nas.

Ce dracu l-a apucat? A muncit bine tot schimbul şi nici n-aş putea spune că a încercat să-şi dea aere faţă de noi. Ce i-a venit să jignească prosteşte, aşa, dintr-o dată, un om vrednic de toată stima?

Cînd am ajuns pe mal, Vasea Teterev, foarte preocupat să-şi desprindă de pe mînecă o bucată de noroi, îi spuse lui Koşici:

— Tare urît te-ai purtat! Trebuie neapărat să-i ceri scuze. Mă miră că n-ai făcut-o pe loc. Să sperăm însă că ai s-o faci mîine. Aşa e băieţi? Iar noi, în cor: „Aşa e". Dar în sinea mea: „De ce mîine? Trebuie chiar astăzi."

Koşici însă se mulţumi să dea din umeri.

— Iată colea, camionul. Ştiţi pe cine aşteaptă, nu? Pe de-alde „ăştia" îi scot eu de păr la lumina zilei! Cine vine cu mine pe jos?

Ne făcu semn cu mîna „fiți sănătoși !" și începu să urce singur suișul nisipos. Iar noi ăștialalți, înainte de a merge la duș, am intrat cu toții la bufet, și am băut în tăcere cîte o halbă. Cîte una — atît. Hotărît lucru, în ziua aceea lucrurile au mers anapoda.

Capitolul șapte

NU-MI TREBUIE COASTA TURCEASCĂ

Cînd eram băiețandru voiam să semăn cu o sumedenie de oameni. Oameni celebri, firește. Să semăn bineînțeles nu la față sau la trup, căci rar se întîmplă să fii și celebru și voinic, ci numai în ce privește soarta pe care au avut-o, fără să mai pun la socoteală tot felul de visuri copilărești. La ora actuală sînt și vreau să rămîn Kostea Barbin. Iar soarta să mi-o hotărăsc eu singur. Oamenii nu trebuie să semene ca două picături de apă între ei.

Să nu semeni, dar nici să te izolezi de alții cu care muncești cot la cot. Doar nu trăiești singur cuc pe lume, ce naiba !

Cu Koșici nu era însă chip să te înțelegi.

— Fii ca toată lumea !

— De ce ? Am personalitatea mea !

Iată cum se manifesta această „personalitate" : se lua la harță cu toți superiorii. Asta n-ar fi încă nimic, dar le căuta nod în papură. Vorbea obraznic și veșnic le găsea cîte un cusur. În cele cinci zile cît a muncit cu noi

de cinci ori a intrat în conflict cu conducerea. În afară de Vitali Antonîci s-a mai ciondănit cu alți doi maiștri, cu șeful secției și chiar cu inginerul-șef al șantierului. Asta fără a mai pune la socoteală „scărmăneala" pe care o trăgea la răstimpuri egale administratorului căminului. Nici gînd să-i ceară scuze lui Vitali Antonîci. Ne-a mers vestea că avem între noi unul „de fier", care nu se teme de nimeni. I-am spus-o lui Koșici. Știți ce a răspuns ?

— Just ! Sînt de fier ! Întotdeauna o să mă port așa cu ștabii. De fier trebuie să fii dacă ți-e drag adevărul. În orice caz „atenții" n-or să vadă ei de la mine.

— Ce fel de „atenții" ?

Koșici își încleștă degetele și apoi le mișcă într-un fel anume.

— Uite care ! Ce, nu citiți ziarele ? Mai sînt destui dintr-ăștia !

Aha, face aluzie la mită ! Ei bine, aici la pod nu s-a pomenit vreodată ca un maistru sau un șef de lucrări să primească ceva de la un muncitor. Dar nu numai aici, că am fost doar și marinar. Și ca timonierul sau căpitanul să facă așa ceva...

— Domol, băiete, zic. Ai noroc că Vitali Antonîci e iertător de felul lui, cu altul s-ar putea să-ți găsești nașul. Află că vorbele tale ne jignesc pe toți.

Koșici de colo :

— Ai terminat ? Foarte bine. Eu îmi păstrez părerea mea în privința aceasta. De ce să fie neapărat la fel cu a ta ? Poți să-mi spui ?

— Dovedește-o !

— Am s-o dovedesc !

Pînă la urmă l-am lăsat în plata domnului. O să mai facă el pe nebunul, pînă o să-i treacă.

Iar Vasea Teterev ne făgădui :

— Mă băieți, eu zic să vorbesc cu Damdinalia. Dina o să-i găsească ac de cojoc. Tare aș vrea să izbutească. Căci, în fond, nu-i un băiat rău.

Avea dreptate. În rest, Koșici era om de ispravă. Muncea bine. E drept că obosea mai repede ca noi ăștialalți, dar nu se plîngea, nu se văita că-i e greu, că-l dor toate mădularele. Nu dobîndise încă toată dibăcia, dar de pe acum se pricepea să mînuiască lopata, ranga, ciocanul de abataj, toate sculele. Aș spune că avea ochi ager, de muncitor. Orice metodă, orice procedeu bun, îl prindea din zbor și nu-l mai uita. Dar să întrebe pe careva, să ceară să i se explice — doamne ferește ! Cum voiai să-i dai un sfat prietenesc, îndată își arăta colții : Lasă-mă-n pace, o scot și singur la capăt !

O dată nu i s-a întîmplat să întîrzie la lucru. Și întotdeauna intra primul în ecluză. Acum nu-și mai vîra degetele în urechi cînd se pompa aer comprimat. La ieșirea din cheson avea întotdeauna în buzunar un pumn de pietricele. Nici frumoase, nici de aceeași mărime. De care o fi. Clar că nu pentru colecție. L-am întrebat :

— Pentru ce te cari cu astea ?

— Uite așa. Ai să afli cînd va fi momentul. Mai știi ? Poate că însemn cu pietricelele

astea drumul ce duce la căpcăun, ca prichindelul din poveste.

Sincer vorbind mă îndoiam că Dina va izbuti să-l îndrepte pe Koșici. Mai degrabă o să-l zădărască și mai rău cu zeflemelele ei. Așa cum i-a vorbit în prima zi, așa o ținea mereu: „Kazbici, Bela". Slabă nădejde de înzdrăvenire! Și nu e bine de loc, ba e chiar al dracului de rău că în brigada noastră unită el e ca un corp străin. Ce-o fi avînd Koșici ăsta că-i așa de pornit împotriva tuturor?

Iată ce gînduri îmi foiau prin cap în timp ce mă întorceam acasă după a cincea zi de lucru.

Era într-o luni. Șura îmi spuse în loc de bună dimineața: „Felicitări, cu prilejul zilei tale preferate, Kostenka!"

Nu uitase discuția aceea.

Probabil în cinstea zilei de luni gătise Șura o masă, să-ți lingi degetele! De cîte ori i-am spus: „Nu te ocupa de asta. Vezi numai de Aleoșka. Leonka și cu mine ne pricepem la gătit. Iar la o adică, putem lua masa la cantină." Ea însă știa una și bună: „Eu tot stau degeaba, micuțul nu mă ține legată de el. Gătesc, așa, de plăcere, ca să-mi treacă timpul. Și apoi, trebuie să mănînc și eu ceva, nu?"

În primele zile m-am simțit foarte prost, pe urmă însă m-am obișnuit. Iar Leonka a început să tragă chiulul și de la spălatul vaselor. Termina de mîncat și țuști! în stradă. Legea naturii: cum nu ari ogorul, cum îl năpădesc buruienile. Șura, însă, îi ținea parte:

„Lasă-l, le spăl eu la repezeală". Și le spăla. Iar eu le ștergeam.

În toate zilele astea, însă, deși se silea să pară veselă, era limpede că are ceva pe suflet. Uneori — ca atunci cînd un nor plumburiu acoperă dintr-o dată soarele, se întuneca la față și rămînea așa cîteva clipe cufundată în gînduri. Îndată, însă, cu un efort de voință, se pornea să rîdă. Numai că rîsul îi era cam în silă și se curma imediat.

Se vedea că Șura simte nevoia să-și descarce inima și că nu-i vorba de fleacuri. Am observat-o chiar din prima zi cînd am fugit la lucru fără să-i dau bună dimineața. Dacă aș fi zăbovit puțin, agitată cum era, mi-ar fi spus totul. Acum, însă, văd că nu poate. Nu înțeleg ce o reține.

Am hotărît să-i vin în ajutor. La sfîrșitul mesei, cînd Leonka, după ce a înghițit și compotul lui, și al Șurei, fugi afară cu niște cărți la subțioară, să învețe la umbra mălinului, pentru nu mai știu care examen, am spart eu gheața:

— Șura, să vorbim fără înconjur. Tu tot timpul vrei să-mi spui ceva, dar nu te poți hotărî. Ce-i cu tine?

Șura se cinchi în scaun și, cînd îmi răspunse, vocea îi era răgușită de parcă răcise deodată.

— Nu știu ce vrei să...

— Minți!

Acest cuvînt scurt, aspru, fu asemenea unei lovituri de ciocan care face să sară cercul unui butoi, iar apa țîșnește brusc, șiroaie.

— Ştii, Kostenka... Mi-e penibil... Nici nu ştiu... Ai putea să crezi... Mă tem să nu înţelegi greşit... Nu, Kostenka! Îmi este cu neputinţă să-ţi spun.

În timp ce bîiguia aşa, mîinile ei frămîntau înfrigurate colţurile feţei de masă. Vedeam ce luptă aprigă se dă în sufletul ei. În sfîrşit se hotărî:

— Am primit o scrisoare de la Şahvorostov...

M-a pufnit rîsul. Gîndiţi-vă şi dumneavoastră. Să te aştepţi la cine ştie ce grozăvie şi cînd colo...

— Din partea mea poţi să primeşti şi o sută!

— Să vezi însă, Kostenka, în scrisoarea asta e vorba despre tine... Îţi scrie şi ţie... Mi-e atît de neplăcut! Nu ştiu de ce-mi mai scrie!

Am rîs şi mai tare.

— Şi ce te frămînţi aşa? Îmi transmite complimente? Să fie sănătos! Uite, şi Maşa zice: „Foarte bine, frumos din partea lui, trebuie să-i preţuieşti gestul". Aşa că primesc. Vecini, de...

Dar Şura nu se însenină de loc.

— Să nu-ţi închipui cumva că fac din prietenie pentru Şahvorostov. Nu! Mai bine... Mai bine făceam bucăţele scrisoarea asta! De ce ţi-a trimis-o prin mine? Acum nu mai pot să nu-ţi spun.

— Ei, şi ce poate să fie, la urma urmelor, în scrisoarea aia?

Şura sări de pe scaun, îşi luă poşeta de pe pervaz, scoase scrisoarea, dar în loc să mi-o dea o mototoli, o făcu cocoloş în pumn.

— Nu trebuie să ţi-o dau, Kostenka! E groaznic...

— Ad-o încoace.

E scrisă cu creionul. Litere scălîmbe. Greşeli peste greşeli. Ba bine că nu! Mai departe de patru clase — „învăţămîntul general şi obligator" — Ilia n-a mai mers. Am început să citesc cu glas tare:

— „Măria ta regina..." Oho! te ia subţire! Peste ce ţară regină?

— E o aluzie la numele meu — Koroliova. Pricepi? Dar nu ştiu de ce...

— Clar. Ilia are chef de glume. „...Îţi trimit scrisoarea asta cu o ocazie". Se vede cît colo. „...Iată cum stă cazul: pe tăţica mea de la Vladivostok au înhăţat-o, pentru că făcea afaceri cu marfă din străinătate şi au pus-o la popreală". Nici asta nu mă miră. Ce de bănet îi trimitea lui Ilia! De aia a şi ajuns huligan!... „Aici a şi fost chemată o cetăţeancă. Mi-e să nu-mi agaţe şi mie vreo tinichea..." Las' că ştie ea, miliţia, ce face. „...Scoate-mă din bucluc, că nici tu nu eşti uşă de biserică..."

Am zvîrlit scrisoarea pe masă. Mi se făcuse scîrbă de parcă aş fi ţinut o broască rîioasă în mînă. Şura clătina din cap, îngrozită. Buzele ei pline se făcuseră ca hîrtia de albe.

— Nu, Kostenka, nu! Vorbeşte de ceva ce a fost de mult. Acum nu ştiu nimic. Nici nu înţeleg ce i-a venit să-mi scrie tocmai

mie. Începu să plîngă fără lacrimi, aşa cum scîncesc uneori copiii mici, cu un glas piţigăiat, strident, care-ţi rupe inima. Altfel nu ţi-aş fi arătat-o !

Ce-i drept e drept. Dacă ar fi avut ceva pe conştiinţă, ar fi putut foarte bine nici să nu-mi pomenească de scrisoare. Cît despre Ilia — îl cunosc eu : ăsta dacă te are cu ceva la mînă, e în stare să-ţi scoată şi sufletul.

— Lasă Şura, citeşte-o tu. Numai ce e pentru mine şi ce crezi tu că e important. Restul poţi să sari. Nici nu vreau să aud.

Luă scrisoarea, îi netezi colţurile şi începu să citească cu acelaşi glăscior subţire, gîtuit : „...dacă-mi agaţă şi specula, dracu mai ştie cînd scap de aici..." Nu, nu e asta. A, uite, am găsit : „...Trebuie să ies neapărat înainte să mă bage şi pe mine în afacerea asta. Dacă izbutesc o să aranjez totul cît ai zice peşte. Pe ăia i-a prins că-s fraieri. Treaba lor ! Cunoşti cîntecul «Ei zboară spre ţări depărtate, dar eu nu vreau să zbor.» Dă-i complimente lui Barbin şi roagă-l să vorbească cu socru-său, Terskov. Bătrînul se are bine cu directorul întreprinderii de navigaţie, care e deputat în Sovietul Suprem. Un telefon şi-l iartă pe Şahvorostov de huliganism. Atunci scap şi de speculă. Să mă văd odată afară. Pînă una alta, să nu mai aud de nailon ! Mai scumpă e libertatea. Gata, punct ! Am să muncesc. «Nu-mi trebuie coasta turcească, nici ţărmul încins african». Pricepi ? Mai spune-i lui Barbin că i-am

rămas prieten şi că vreau să dau totul uitării, iar cele trei miişoare pe care mi le datorează — ducă-se dracului..." Mai departe nu pot, Kostenka !

Am smuls scrisoarea din mîna Şurei şi am căutat sfîrşitul pe care ea nu îndrăznea să mi-l citească : „Îţi scriu, ţie, regino, căci tu ai să-l înduioşezi mai repede pe Barbin. Scapă-mă." Semnat : „I. Şahvorostov."

Şura mă urmărea cu ochi speriaţi şi repeta întruna :

— De ce o face ? E o minciună, Kostenka, e o minciună.

Ce pramatie ! „Ai să-l înduioşezi mai repede pe Barbin..." Asta s-o crezi tu ! Auzi : „Ai să-l înduioşezi". Şura a procedat foarte bine ! Bravo ! În loc să umble cu tertipuri ca să-i facă în voie, a dat totul pe faţă, cinstit. Abia acum înţeleg cît s-a zbuciumat Şura cinci zile în şir. Îi era ruşine să-mi arate scrisoarea, dar nici s-o azvîrle în foc nu îndrăznea, căci Ilia tot o să-i ceară să-i răspundă. Mai cu seamă că el contează pe ajutorul ei : „Ai să-l înduioşezi pe Barbin..."

Cu cît mă gîndeam mai mult la toate astea cu atît mă înfuriam mai rău. Şi-a greşit Ilia socotelile ! Dacă mi s-ar fi adresat direct, şi nu cu ţîfnă, ca în scrisoarea asta, ci dintr-o pornire sinceră, ca să se vadă că într-adevăr e hotărît să muncească cinstit, alături de noi toţi, nu numai că aş fi pus o vorbă bună pe lîngă Serghei Petrovici, socru-meu, dar aş fi vorbit cu toată brigada noastră. De ce să nu-l ajutăm, mai ales că şi Maşa îi ia mereu

apărarea? Dar s-o trimită pe Şura să mă „înduioşeze", ştii...

Dacă-i aşa, ce părere trebuie să aibă el despre Şura? Mi-am adus aminte cum vorbea despre ea, mai de mult, cînd eram cu toţii îmbarcaţi pe motonava *Rodina*. Şi atunci îmi era silă să-l ascult şi nu-l credeam, iar acum nu-l cred nici pe atît. Femeia pe care o am înaintea ochilor e o fiinţă cinstită, un bun tovarăş. Ce vină i-aş putea găsi? Una singură. La Verhne-Imbatskoe, cedînd stăruinţelor lui Ilia, a născocit că are un pachet de predat. Frumoasă, cu calităţi, dar cam slabă de înger. A făcut-o, ce mai... Dar nici să tragă ponoasele o viaţă întreagă! Uite, acum... îmi dă o mînă de ajutor, fără să fie obligată, fără să aibă vreun interes, ca un adevărat prieten!

Plînge. O complice credincioasă a lui Ilia n-ar fi plîns, nu mi-ar fi arătat scrisoarea. Ar fi făcut pe dracu în patru numai să obţină ce-i cere, ce aşteaptă de la ea Şahvorostov. Să aştepte mult şi bine!

— Tu nu-l crezi Kostenka, nu?

— Nu-l cred! Iar scrisoarea — uite ce fac cu ea! Cu aceste cuvinte am deschis uşiţa vetrei şi am zvîrlit-o peste tăciunii mocniţi. Hîrtia se îngălbeni, se chirci şi în sfîrşit începu să ardă cu o flacără palidă.

Dar Şura tot nu se liniştise, faţa ei trăda acelaşi zbucium.

— Bine, Kostenka, dar ce...

Credea că va trebui ea să-i răspundă lui Şahvorostov.

— N-ai grijă. Îi scriu eu lui Ilia.

— Vai...

— Ţi-e frică? Nici n-o să bănuiască că mi-ai arătat-o. O aduc eu din condei... Las' pe mine.

M-am apropiat de ea, am apucat-o de umeri şi am scuturat-o uşor: fruntea sus!

Şura clătina din cap cu îndoială. Voia să spună ceva, dar n-o lăsam. Îmi venea să rîd cînd o vedeam cum se frămîntă copilăreşte. Dacă am luat totul în grija mea, de ce să-i mai fie teamă? Că Ilia o să se supere? N-are decît. Odată l-am mai trîntit la pămînt cu un pumn! Tot din pricina Şurei. Pot s-o mai fac o dată. Pînă îşi bagă minţile în cap.

— Ajunge! Am pironit cuvîntul cu palma de tăblia mesei... Mi-e lehamite să mai aud de Şahvorostov. Mi-a stricat lunea — ziua mea preferată. Încetează Şura! Pune muzică.

Ca să ne fie mai comod, mîncam ca de obicei la bucătărie. Şi tot din acelaşi motiv aveam atîrnat aici pe perete un mic difuzor. Cînd eram burlac, radioul urla de la şase dimineaţa pînă la unu noaptea, de toată taxa de abonament. Dar cînd Maşa a devenit stăpînă în casă şi a mai apărut şi Alexei Konstantinovici, bietul difuzor părea că a amuţit de frică: ferească sfîntul să scoată un sunet cît doarme Aleoşka! Iar Aleoşka dormea aproape tot timpul. Vă daţi seama cred că nu era cazul să mă cert cu Maşa pentru atîta lucru. Aşa că m-am supus. Treptat, m-am şi obişnuit. Iar acum, cînd am rămas singur în

casă, uit să mai pun radio, chiar dacă Aleoşka nu doarme.

Şura deschise difuzorul.

Se auzi vocea crainicului: „Grămezile de compost trebuie lopătate la începutul primăverii, de cum se dezgheaţă pămîntul".

Pămîntul se dezgheţase de mult, n-aveam compost de lopătat dar voiam să fac să dispară cît mai repede izul neplăcut lăsat de discuţia despre Şahvorostov. De aceea i-am propus Şurei să facem o partidă de şah. Maşa m-a învăţat să joc. Era o profesoară bună şi jocul a început să mă pasioneze cum nici n-aş fi crezut. Iar Leonka nu se aşeza să joace cu mine decît dacă îi dădeam înainte regina şi amîndoi caii.

Şura păru deodată foarte grăbită.

— Nu, Kostenka, mi-e imposibil. Trebuie să plec. Se apropie ora cînd intru în tură şi pînă atunci trebuie să mai ridic nişte sirop de la depozit. Şi apoi, joc ca o cizmă.

— Nu-i nimic. Dacă vrei îţi dau înainte regina.

Şura mă privi atent în ochi, răsucind colţurile baticului pe care-l avea pe umeri. Un zîmbet sfios şi trist îi flutură pe buze.

— Să nu cedezi regina, Kostenka. În cuvintele ei suna o rugă fierbinte.

Şi fugi, înainte să apuc să-i răspund. În prag se mai opri o dată, întoarse capul şi mă întrebă:

— Regina îl poate apăra pe rege de şah?

Am răspuns că da, fireşte.

După plecarea ei m-a încercat deodată o bănuială: să ştii că vorbele ei despre regină au un tîlc. Numele de familie al Şurei e Koroliova — regina. Cine a uns-o regină? Ilia. „Să nu cedezi regina". Cui să n-o cedezi? Lui Şahvorostov? Ia stai! Şahvo... Şah... „Regina îl poate apăra pe rege de şah?" Are haz!...

Una din două: sau mi-au intrat mie gărgăunii în cap, sau este o năzbîtie de-a Şurei care, bună de gură, se pricepe de cînd o ştiu la astfel de cimilituri.

Aleoşka dădu semnalul de chemare. Am alergat la el.

Of, dacă ar veni odată Maşa! Vă daţi seama că un bărbat n-o să se apuce să se văicărească: „Vai ce trist sînt, vai ce urît mi-e!" Un bărbat n-are voie să fie trist. Pot trăi şi aşa. Chiar trăiesc foarte bine. Şi nici n-aş putea spune că mi-a fost urît fără Maşa. Căci la drept vorbind n-am rămas fără ea. O simt mereu pe Maşa lîngă mine. Ridici privirea, te uiţi la fotografii — Maşa! Îmbraci cămaşa pe care ţi-a cusut-o — Maşa! Îţi laşi mîinile să se odihnească pe faţa de masă şi simţi sub degete broderia lucrată de ea. Despătureşti ziarul *Krasnoiarski raboci* şi vezi pe el mica stampilă violetă a poştei: Naberejnaia 5, ap. 7, M. S. Barbina. Deschizi şifonierul — peste tot Maşa! Zbiară Aleoşka — Maşa! Şi unde mai pui că o visez în fiecare noapte. Nu ştiu cum să spun dar... e rău fără Maşa. E greu să mă descurc cu Aleoşka pînă se întoarce ea.

E drept că Şura o să vină mereu pînă am să-i spun „Mulţumesc". Numai că...

Leonka a dispărut. Şura mi-a spus că a plecat încă pe la prînz, la Slavka Burţev. Nu-i nimica. Lasă-l să stea acolo. Învaţă împreună pentru examene.

Şi cum mi-a trecut prin cap gîndul ăsta, aud glasuri pe sub fereastră. Nu m-am înşelat, erau Leonka şi Slavka.

— Hai noroc ! strigă Leonka. Şi ţine minte : sfatul meu e să le bagi mai bine în manşeta de la haină. Desfaci un pic cusătura şi bagi acolo. Ascultă ce-ţi spun eu.

Auzi, draci împieliţaţi ! Va să zică, în loc să înveţe, dumnealor şi-au pregătit fiţuici.

— În regulă, răspunse Slavka. Ce zici, Leonka, straşnic a mai galopat Gurzo[1] ăsta prin foc !

Fir-ar să fie ! Au mai stat două ceasuri şi la cinema.

Am început să mă pregătesc de culcare. M-am canonit destul cu Aleoşka pînă a adormit. Mă dureau mîinile. Şura l-a obişnuit să adoarmă numai în braţe ! Înainte se mulţumea cu un cîntec.

Leonka se furişă direct la bucătărie unde a luat cratiţele la rînd. Ieşeau din mîna lui ca spoite. Într-una rămăseseră nişte macaroane cu carne, iar într-alta, chisel. Aud zăngănind ceva într-un colţ. Aha ! Bidonaşul cu lapte. L-a golit şi pe ăla. A urmat o scurtă tăcere, apoi a început să spargă nuci. A găsit pe policioară.

[1] *Serghei Gurzo*, protagonistul filmului sovietic de aventuri *Oameni curajoşi*.

Am stins lumina şi imediat m-a cuprins o moleşeală, ca atunci cînd te legeni pe arcuri.

Leonka îşi făcea şi el patul. Deodată, îi aud glasul. Şiret şi prefăcut.

— Kostea, întreabă-mă ceva, pentru control. La geografie.

Nu pot mişca buzele. Nu mă ascultă. Am senzaţia că zbor. Nu se poate însă. Trebuie să-i pun o întrebare-două băiatului, să-l controlez. Zic :

— În ce an a fost descoperită Africa ? Şi de cine ?

Tace. Eram sigur. De ce să mă ţin ? Mă prăbuşesc undeva în gol.

— Sau... aia, cum îi zice — coasta turcească !

— Kostea, în bilete nu-i nimic despre Africa. Şi nici despre Turcia. Noi n-am învăţat aşa ceva.

Îmi dau seama după glas că Leonka e alarmat. Poftim, fiţuicile voastre ! Serghei Gurzo gonind călare, ai ?

— Foarte rău, zic. Trebuia să învăţaţi.

Şi nu mai aud nimic.

Capitolul opt

APĂRAREA CU REGINA

Nu cunosc teoria șahului. Știu numai regulile jocului. Și e mai bine așa, pentru că dacă nu cunoști teoria, jocul e mai interesant. Cu condiția, firește, ca nici adversarul tău să n-o știe. Gîndiți-vă și dumneavoastră, ce joc mai e ăla dacă eu, de pildă, mut e2—e4, și adversarul știe că trebuie neapărat să răspundă e7—e5, iar eu n-am voie să joc decît d2—d3, căci altfel pierd precis peste treizeci de mutări? Atunci ce rost are să mai mut figurile? La ce bun să-ți mai iei un joc de șah? E destul ca doi cunoscători ai teoriei să se așeze alături, și unul din ei să spună: „Deschidere siciliană", că celălalt strigă îndată: „Mă predau!". Căci dacă amîndoi cunosc teoria dumnezeește și o aplică deopotrivă de bine, e clar că cine a mutat primul, acela o să cîștige.

Mașa se mai pricepe puțin la teoria șahului. Bunăoară ea știe ce-i aia partidă spaniolă, partidă franceză, deschiderea pionului reginei, jocul celor patru cai, gambitul turei, apărarea Nimțovici, apărarea Karo-Kann și alte chestii d-astea. A încercat să mi le bage și mie în cap. Se înțelege că n-ar fi mare lucru să învăț toate deschiderile astea, am doar o memorie destul de bună, dar n-am vrut. I-am spus: „Dacă-i așa, prefer să jucăm popice. Sînt mai puternic și ochesc mai bine. Te predai fără să joci?" Mașa rîse: „Nici gînd. Măcar că știu dinainte că ai să mă bați." Iar acum, cînd joc cu ea și Mașa deschide e2—e4 iar eu răspund a7—a5, ca să scot mai repede tura din colț, Mașa se înfurie: „Așa nu se poate Kostea! Dacă vrei să joci apărarea indiană veche, mută calul." Iar eu de colo: „Mașa dragă, nu joc indiana veche, ci barbiniana nouă. Înainte! Arde-i!" Și o țin mereu așa, înainte, tot înainte, să ajung mai repede la regele inamic sau măcar să croiesc drum spre el figurilor grele. Și merge! Nu întotdeauna și nu cu fiecare, dar merge. Și partea cea mai importantă e că așa, jocul e interesant.

Mi-am adus aminte de toate astea pentru că începînd de luni, am jucat șah cu Leonka seară de seară. Căutam să-l leg de casă ca să nu mai colinde cinematografele pînă noaptea tîrziu cu Slavka Burțev, ci să învețe pentru ultimul examen.

La geografie ce-i drept, a luat un patru. A venit acasă hlizindu-se fericit cu gura pînă la urechi, ca o pușculiță din alea de ghips, că-ți venea să-i tot bagi monezi în gură. Iar cînd a început să povestească, îi gîlgîia bucuria în gîtlej.

— Înțelegi Kostea, am tras biletul cu Extremul Orient. Jale! N-aveam în mînecă nimic despre asta. Nimic! Cît m-am gîndit, cît mi-am trudit creierii, nu mi-a venit nimic în cap decît Amurul, Zeia, insula Sahalin, și lanțul Iablonovîi. Sînt pierdut, zic. Cînd am început însă să vorbesc — să vezi drăcie! Le-am înșirat ca pe apă toate fluviile și orașele mari, am descris și clima, am spus despre regnul animal și vegetal, mi-au venit în minte și toate bogățiile subsolului. Termin. Zice: „Foarte bine, Barbin". Eu însă dîrdîi de frică. Ce mă fac dacă mă întreabă suplimentar ce m-ai întrebat și tu aseară? Despre Africa. Că eu — tămîie! Și măcar că am știut așa de bine, n-o să-mi dea mai mult de un trei, dacă nu chiar un doi. Dar ia spune Kostea chiar, în ce an au descoperit-o?

— Mă, caraghiosule, zic, nimeni n-a descoperit Africa. Ea a existat dintotdeauna, de la începutul începuturilor.

Leonka dădu din cap cu neîncredere.

— Pe naiba! Nu mă mai duci tu pe mine, șiretule! La începutul începuturilor n-au existat nici oameni. Nu, serios, Kostea, spune, cînd?

— Africa este continentul cel mai vechi. Așa că la ce bun s-o mai descopere? Numai lucrurile noi se descoperă. America, de pildă...

Leonka rînjește, tot pișicher.

— Hai, nu-l mai fă pe deșteptul! Și în America încă de mult de tot au trăit pieile roșii. Și ăia, stai cum le zice — incașii, astecii. Doar n-ai să spui că nu știau în ce țară

trăiesc? Pufni în rîs. Nu, Kostea, cu mine nu-ți mai merge.

Ce semeni, aia culegi. Dacă în clipa asta, el ar fi fost examinator, iar eu elev, luam un doi ca popa, pentru că nu mai era chip să-l conving pe Leonka că nimeni n-a descoperit Africa.

Șah jucam cu el așa: Leonka numai cu albe, eu — cu negre, fără cai și fără regină. Cînd eu mutam o figură era bun mutată, Leonka însă avea dreptul să rejoace variante întregi. Altfel, începea să bîzîie și să pomenească de Slavka Burțev, amintindu-și brusc că trebuie să se ducă la el după un caiet de care are neapărată nevoie.

În toate zilele care au urmat jucam, dar în cap îmi răsunau mereu cuvintele Șurei: „Regina îl poate apăra pe rege de șah?"

I-am scris lui Șahvorostov. Scurt și categoric: Koroliova mi-a transmis rugămintea ta. Lui Stepan Petrovici Terskov nu mă pot adresa căci el nu admite intervenții și intermediari. Dacă vrei, scrie-i tu. Aprob dorința ta de a te elibera înainte de termen. În cheson se va găsi loc și pentru tine. Mașa îți trimite complimente.

Și nici o vorbă despre nerușinarea fățișă din scrisoarea trimisă „reginei".

Nu-i știam adresa. Am întrebat-o pe Șura. Mi-a luat scrisoarea din mînă fără s-o citească și a spus: „Mulțumesc, Kostenka. Pot s-o expediez eu?" Asta s-a întîmplat marți dimineață.

Lui Leonka, cel mai mult îi plăcea rocada. Chiar de la începutul jocului ieşea înainte cu toate figurile de pe prima linie, bineînţeles în afară de ture şi pîndea cu sufletul la gură clipa cînd în fața atacului primejdios al negrelor, îşi va putea pune regele la adăpost, uşor şi elegant. Leonka ataca mai ales cu caii pe care eu nu-i aveam şi trebuie să mărturisesc că ticluia cu destulă dibăcie „furculițe". Îşi păzea regina cu mai multă străşnicie decît pe rege şi se făcea foc dacă uitam să anunț „gardé".

Joi seara a ieşit o partidă foarte interesantă. Înainte de asta pierdusem de trei ori în şir, aşa că normal s-ar fi cuvenit să-l fac şi eu mat. Nu izbuteam însă, deşi îmi dădeam toată silința. Caii lui Leonka îmi înghiţeau din „spatele meu" pionii unul după altul. După scurtă vreme nu-mi mai rămăseseră decît două ture şi un nebun. Toată averea mea. Ochii lui Leonka azvîrleau văpăi. Răcnea: „Mat după trei mutări! Mat după două mutări! Şah!" Deodată am băgat de seamă că regele lui Leonka e pitit tocmai în colț după un zid de netrecut, iar regina stă într-alt colț la adăpostul unui zid asemănător. Verticala „e" se află deschisă însă din altă parte şi nici o altă figură nu-mi stă în cale. În două mutări, îmi pot concentra turele mele pe această verticală. I-am dat lui Leonka ultimul nebun, să-l mănînce sănătos, şi mi-am combinat turele. Leonka şi-a dat seama că-i de rău. Ar fi trebuit să mute pionul din fața regelui şi atunci ar fi pierdut numai regina, contra tură. Tot

rămînea de trei ori mai puternic. Leonka însă şi-a adus regina chiar lîngă rege, închipuindu-şi că nu voi îndrăzni să mă bag acolo şi a glăsuit țanţoş: „Apărarea cu regina". Bineînţeles, l-am făcut mat din trei mutări. Pînă la sfîrşit, încăpăţînat, tot n-am mutat pionul.

Noaptea am visat numai partida aceea de şah. Se făcea că-i spuneam lui Leonka: „Eşti un caraghios! Cum vrei să-l aperi pe rege cu regina?" Iar Şura stătea lîngă el şi-l ruga: „Leonecika, să nu cedezi regina". Leonka miorlăia: „Nu vezi că trişează? De ce n-a spus „gardé"? În visul acesta figura şi Maşa. Era miliţiană şi purta uniformă albă de vară. Cînd a suflat o dată tare în fluier, şuieratul lui trecu prin mine ca un sfredel. Spunea: „Kostea, dacă nu termini îndată jocul ăsta, te arestez!" Şi nu reuşeam să-i dovedesc că joc corect.

Dimineața, cînd a venit Şura, voioasă şi ca întotdeauna gîfîind, ca după un cros de cinci kilometri, i-am povestit visul. Chicotea amuzată. Dar cînd am ajuns la momentul cînd a fluierat Maşa, s-a schimbat la faţă şi m-a întrebat apăsînd pe fiecare cuvînt: „Spune drept, n-ai născocit visul ăsta?" Eu, mirat: „De ce-aş fi făcut-o?" Atunci Şura a spus că e un vis filozofic şi dacă-i adevărat că nu l-am inventat, înseamnă că creierul meu nu se odihneşte nici noaptea, ci gîndeşte. Dar cînd am plecat, tot tristă am lăsat-o.

În ziua aceea, munca mi-a făcut parcă şi mai multă bucurie ca de obicei. Nu cînt în nici o orchestră, dar cred că numai un muzi-

cant m-ar putea înțelege. Una e să lucrezi singur, și alta se muncești în brigadă. Numai că o brigadă nu e ca un grup de edecari, care se opintesc cu toții laolaltă, trăgînd șlepul. În brigadă, fiecare își are munca lui, care, în același timp, e și a tuturora, și fiecare muncă își are farmecul ei. Muzicantul din orchestră cîntă partea lui, dar îi aude și pe ceilalți; și cred că dacă întreaga orchestră cîntă cu suflet, cu elan, are și el mai multă tragere de inimă, căci atunci nu cîntă numai melodia lui ci, aș spune, plămădește laolaltă cu ceilalți opera muzicală. Pentru mine ar fi un adevărat chin să lucrez într-o brigadă, unde unu-i leneș, altul ostenește repede, al treilea se moșmolește de ți-e silă să te uiți, al patrulea face treaba de mîntuială. Mă simt atunci de parcă aș fi ciung, olog și chior.

Brigada noastră a trecut prin perioada de rodaj și acum merge ca ceasul. Se muncește nu pe rupte, dar conștiincios, cum îți dictează datoria față de ceilalți tovarăși, așa ca nimeni să nu fie nevoit să facă ceva în locul altuia, sau în general, vreo muncă în plus.

Piotr Figurnov, de pildă, sparge bolovanii cu ciocanul pneumatic, așa ca Volodea Dlinnomuhin să nu trebuiască să strîngă de două ori sfărîmăturile cu lopata.

Tumark așază găleata așa de bine încît toți să poată încărca pietriș dintr-o singură grămadă, fără să se împiedice unii pe alții.

Koșici desprinde gălețile goale înainte ca ele să atingă pămîntul și reușește să agațe altele încărcate, pînă să înceapă cablul să urce.

Le sprijină cu mîna, să nu se legene ca un pendul.

Într-un cuvînt, munca îți aprinde în mușchi forțe noi și-ți desfată inima. Mai ales cînd simți cum se împlîntă tot mai adînc chesonul, cum se așterne sus, strat după strat, zidăria de beton și știi că pe insula Otdîh s-a și început turnarea semiarcelor de beton armat care mai apoi se vor monta în deschiderile podului.

Și fiindcă veni vorba, trebuie să spun că Vitali Antonovici avea un talent extraordinar: se pricepea să așeze oamenii și să împartă munca în așa fel, încît oricît te-ai fi căznit nu puteai născoci o formulă mai bună — curat tabla înmulțirii a lui Pitagora. Numai optzeci și unu de pătrățele și-ți dau orice răspuns.

S-a muncit pe cinste, pînă ce chesonul s-a proptit cu un capăt de un pietroi uriaș care, colac peste pupăză, mai era și tare înclinat, așa încît l-a pus în mare încurcătură pînă și pe Vitali Antonovici. Exista o singură soluție ca să nu se abată chesonul din ax: explozia.

Noi am săpat un șănțuleț de jur împrejurul pietroiului, în care am bătut din loc în loc bucăți de lemn. După schimbul nostru o să vină artificierii și o să-i facă de petrecanie. Apoi, ne-am apucat din nou să săpăm și să scoatem la suprafață prundișul mărunțit.

Deodată — trosc! S-a înțepenit ceva sus, la troliu. Găleata uriașă, încărcată vîrf, a rămas suspendată în puț.

Care va să zică, adio. Odihnă generală. Joacă-te cu pietricele, Tumark va recita poezii lirice, Koşici îi va „scărmăna" pe mecanici. Fiecare ce doreşte.

Ne-am strîns cu toţii roată. „Pocnitoarea" bate de zor, să ne intre cît mai mult aer comprimat, şi totuşi, treptat-treptat presiunea scade : aerul se strecoară afară prin deschizăturile înguste. Dacă te-ai uita acum de sus, ai vedea că în jurul pilei apa face băşici.

Vitali Antonovici îşi trage nervos mustăţile.

— Afurisit a mai fost schimbul ăsta !

Koşici tocmai se pregătea să-l „frece" pe maistru, cînd deodată Vasea Teterev se lovi peste frunte cu mănuşa umedă.

— Aoleu, băieţi, mi-a ieşit cu totul din cap ! Am primit o scrisoare. În legătură cu Ilia Şahvorostov. De la unul care zice că îi i-e prieten. Se zbate pentru el. Îmi scrie că băiatul este complet reeducat. O fi adevărat ? Aş dori chiar foarte mult să fie adevărat.

Cît p-aci să mă pufnească rîsul. Da ! E dat dracului Ilia ăsta ! Nu stă cu mîinile în sîn. „Unul care zice că îi i-e prieten..." Aş ! Singur a ticluit-o. Nu i-a mers cu mine, încearcă acum cu Teterev. Ştie că inima lui Vasea al nostru e ca ecoul în munţi — strigi şi-ţi răspunde.

— Interesant, zic. Şi ce vrea de la tine amicul ăsta al lui Ilia ?

— Ce să vrea... Să-l ajut pe Şahvorostov, adică să-l ajutăm cu toţii, de vreme ce omul vrea să se îndrepte. Mă bucură că Ilia a păşit

pe drumul cel drept şi că sînt oameni care se zbat pentru el.

— Ia spune, nu cumva te roagă să intervii pe lîngă vreun deputat din Sovietul Suprem ? întreb. Şi nu-ţi cere să-i scrii că Ilia a fost întotdeauna un vrednic muncitor şi un bun tovarăş ?

Auzind cuvintele mele Teterev se cam strîmbă. Înainte să răspundă, tuşi uşor în pumn.

— Să ştii Barbin, tu sari peste cal ca întotdeauna. Rău faci. Ce amestec are în treaba asta un deputat din Sovietul Suprem ? Cît despre referinţe, ei da, îmi cere într-adevăr să trimitem comisiei referinţe despre Şahvorostov. Şi nu văd de ce să nu trimitem.

În momentul acela, coborî o găleată goală şi ne-am întors la lucru. Vedeam cu îngrijorare că în cheson se strînge tot mai multă apă. Să dăm bir cu fugiţii şi să lăsăm chesonul gol pînă la sosirea artificierilor, nu ne prea venea la socoteală. Vitali Antonovici îşi chinuia mereu mustaţa, dar ne asigura cu tot calmul că vom reuşi să lucrăm pînă la sfîrşitul schimbului.

Cele relatate de Teterev ne-au lăsat la început, rece. Mie unuia, de pildă, puţin îmi păsa de bunăstarea lui Şahvorostov. Mă gîndeam că, uite, astăzi, Maşa îşi susţine la Moscova lucrarea de diplomă şi că o să reuşească bine pentru că am visat-o îmbrăcată în alb. Iar mîine, adică sîmbătă, Leonka îşi dă ultimul examen. Asta înseamnă că de luni,

Şura poate să nu mai vină şi s-ar cuveni să i-o spun chiar de azi.

Pare-se însă că Vasea avea mereu în cap scrisoarea „avocatului" lui Şahvorostov. Îndată ce ne-am înghesuit în ecluză cu ochii în tavanul de fier, unde pătrundea prin robinet, cu un susur molcom, aerul comprimat, spuse :

— Mă băieţi, la ieşire, nu vă repeziţi la şalupă. Am să vă spun cîteva cuvinte.

Ajunşi sus, ne-am înşirat pe cofrajul zidului proaspăt turnat. Eu am reuşit să mă trîntesc într-o grămadă de mortar neîntărit. La început, nici nu mi-am dat seama — stăteam ca într-un fotoliu moale. Mai apoi însă, cînd a început să mă pătrundă prin pantaloni răcoarea, am sărit în sus ca o minge : mi-era că cimentul o să se întărească şi am să mă transform chiar în monumentul pe care voiam să-l instalez la capul podului.

Băieţii rîdeau în hohote de păţania mea, doar Vasea Teterev îmi spuse cu ciudă :

— Nu mai fă circ aici, Barbin. Fii mai serios.

Ce mai circ ar fi făcut el dacă păţea ca mine ! I-am spus-o de la obraz. Nici n-a catadicsit să-mi răspundă.

— Ascultaţi, băieţi ! E vorba de Şahvorostov. Cine pregăteşte ciorna scrisorii cu referinţele ?

La care Tumark îi atrase atenţia că încă nu s-a hotărît dacă o s-o scriem sau nu. Figurnov fu de părere că mai întîi ar fi bine să ştim şi noi ce scrie în scrisoarea primită de Teterev, „ca totul să fie limpede". Volodea

Dlinnomuhin se îndoia dacă grupa noastră are căderea să întocmească un asemenea document aşa, de capul ei ; ar fi mai just să se ţină o adunare generală în toată regula, cu proces-verbal. Fără să stea pe gînduri, Koşici se oferi să ticluiască scrisoarea, susţinînd că atunci cînd e vorba de salvarea unui om, nu-ţi pasă de formalităţi.

— De ce spui „salvare" ? protestai eu. Ce, Ilia e condamnat la moarte ? Ori l-a închis pe degeaba ? I-a spart capul cu sticla femeii aceleia de au trebuit s-o ducă la spital, să-i scoată chirurgii cioburile. Două luni a zăcut biata de ea de se credea că nu o să mai scape cu zile. L-au judecat ori ba ? Fii pe pace, judecătorii au ţinut seama în ce ape se scaldă Şahvorostov ăsta. Las' să mai stea acolo şi să chibzuiască cum va trebui să-şi orînduiască viaţa cînd o să iasă. Scurt pe doi !

— Cred că în principiu Barbin are dreptate, spuse Teterev. Şahvorostov şi-a primit pedeapsa cuvenită. Acum însă situaţia se prezintă altfel. Şahvorostov are o purtare bună. Vrea să se întoarcă în mijlocul colectivului în care a muncit. Şi, socot eu, nu e cazul să fim cruzi cu el.

— Foarte bine spui, sări Koşici. Esenţialul este să nu fim cruzi cu un tovarăş de-al nostru.

— Bine, dar tu nici nu l-ai cunoscut, se miră Tumark, şi nici acum nu ştii cîte parale face.

— Oamenii nu sînt ca ţigările : extra, întîia, a doua şi a treia, i-o reteză scurt Koşici. Pe

Ilia Șahvorostov nu-l cunosc, asta-i drept, tata însă îi cunoaște toată familia. Dar nu de asta-i vorba. În general eu sînt pentru încrederea în omul simplu. Înainte de întîmplarea aceea a muncit cu voi, cot la cot, așa-i ?

— Da, și ? făcu Tumark.

— Și dacă nu cădea pacostea pe el, ar fi lucrat și acum ?

— „Dacă", replică Tumark, devenind din ce în ce mai roșu la față și smucindu-și moțul ce-i cădea pe frunte, semn de mare tulburare.

Koșici îi aruncă o privire triumfătoare și-și răscoli scurt pietricelele din buzunar.

— Cînd Ilia o să iasă, o să munciți din nou împreună ?

— Să zicem, admise Tumark, care devenise stacojiu. Dacă o să mai fie loc în brigadă.

— Și cum o să aveți curajul să-l priviți în ochi, dacă acum îi întoarceți spatele, respingeți ajutorul pe care vi-l cere ?

De emoție, lui Tumark îi pieri glasul și din gîtlej nu-i ieșeau decît niște sunete pițigăiate, pe care le acoperi basul lui Figurnov :

— Dar cum o să mă mai uit în ochii oamenilor, dacă o să scriu minciuni dulcege despre un huligan și un chiulangiu ? Ia răspunde, mă rog dumitale, „ca totul să fie limpede".

Eram întru totul de acord cu Tumark și cu Piotr Figurnov și m-am grăbit s-o declar.

Vasea Teterev bătu din palme : liniște !

— Măi băieți, așa n-o să ajungem niciodată să lămurim lucrurile și să adoptăm o hotărîre justă. Nu ținem adunare generală și

nici nu cred că o asemenea adunare trebuie ținută. Cu proces-verbal, cum a spus Muhin. Nu ne-a cerut nimeni asta. Nu știu care din tovarăși a spus că ar trebui să citim scrisoarea pe care am primit-o. Are perfectă dreptate. Făcu o scurtă pauză, în care timp se scotoci prin buzunare, apoi adăugă : Mă tem însă că am lăsat-o acasă. Dacă-i așa, poate că-i mai bine să amînăm discuția pe mîine. Deși aș putea să vă spun și acum ce scrie acolo.

Koșici sări cu gura că n-are nici un rost să revenim și mîine asupra unei probleme atît de clare. Să reproducă Teterev din memorie cuprinsul scrisorii.

Vasea pocni din degete, tuși să-și dreagă glasul.

— Mi-a scris pe adresa de acasă. Se scotoci din nou prin buzunare și scoase mirat un plic : Uite-o aici ! Ascultați : „Stimate tovarășe Teterev, știu că mă adresez unui om care a muncit multă vreme împreună cu Ilia Efimovici Șahvorostov. Eu l-am cunoscut abia aici, dar văd cît suferă, căindu-se pentru fapta groaznică pe care a săvîrșit-o. Muncește cu multă rîvnă, nu-l vezi decît între oameni serioși și mereu își amintește cu drag de colectivul său. Nu îndrăznește să vă scrie personal, căci se simte foarte vinovat, așa că vă scriu eu fără știrea lui." Vasea ridică arătătorul și făcu o pauză semnificativă. Citesc mai departe : „E vorba să fie eliberat înainte de termen. Dacă însă, dumneavoastră, tovarășe Teterev și alți tovarăși care au muncit

împreună cu el, ați trimite comisiei o scrisoare care să cuprindă o caracterizare în termeni calzi, i-ați ajuta să se întoarcă mai repede pe drumul cel drept, la viața de muncă la care visează atît de mult. Pe mine m-a adus aici o întîmplare tragică. Sînt șofer de meserie. Într-un moment de neatenție am lovit un om. Tocmai de aceea pun la inimă nenorocirea altora."

— Cine semnează ? mă interesai eu.

— N-are importanță. Dar dacă vrei să știi, e unul Timofeev, Ivan Alexeevici. Dina și cu mine am citit-o de cîteva ori și mărturisesc că ne-au dat lacrimi. Teterev împături scrisoarea și o vîrî în buzunar. Asta e. Cred că nimeni n-ar avea ceva împotrivă să-l ajutăm pe Șahvorostov. Nu spun „la nevoie", sau „în nenorocire", căci, repet, și-a meritat pedeapsa. Dar, vorba ceea : Capul plecat sabia nu-l taie. Conștiința vinovăției îl apasă greu. De ce să nu-l credem ? Mai ales că încrederea îl face pe om mai bun. Un proces-verbal al adunării generale n-avem cum să trimitem, căci atunci ar trebui să-i strîngem pe toți chesonierii, or numai noi îl cunoaștem pe Șahvorostov. Putem însă să scriem comisiei, ca un grup de muncitori, de tovarăși, care îl cunosc și au încredere în el. Chiar dacă scrisoarea noastră n-o să-i hotărască soarta, totuși cred c-o să tragă și ea în cumpănă. Eu unul, aș ține mult să-i fie de folos. Cred că nu e cazul să punem chestiunea la vot. Scrisoarea o s-o facă Koșici, așa cum a făgăduit, și cine o vrea, s-o iscălească. Eu unul, să știți c-o iscălesc.

Fiecare să facă cum crede. Zic că nu are rost să trecem la discuții. Este ?

— Este, îi dădu dreptate Koșici. Ce să mai discutăm ! Nu sîntem la adunare. Repet, pe Ilia Șahvorostov nu-l cunosc, nici nu știu cum arată la față, totuși am să scriu și am să iscălesc. Am încredere în el. Am încredere în conștiința lui de muncitor. Căci nu-i un conțopist sau mai știu eu ce birocrat. Merită să-i luăm apărarea !

— Parcă am hotărît să nu mai discutăm, îl întrerupse Dlinnomuhin. Cuvintele lui Koșici mi-au mers la inimă, cu toate că în locul lui, fără să știu despre cine este vorba, nu m-aș pripi așa cu iscălitura. Aici face el o mare greșeală. „Am încredere", „am încredere" ! Koșici are nouăsprezece ani cu totul, e muncitor abia de cîteva zile...

— ...și om de toți cei nouăsprezece ani ! strigă, de data asta, nu Koșici, ci Kazbici, și nările îi fremătară.

— Parcă am hotărît să nu discutăm, repetă calm Volodea. O să semnez și eu dacă o ajuta la ceva. Și eu am încredere. Deocamdată însă nu în Șahvorostov, ci în noi toți — că o să izbutim să facem din el un adevărat muncitor. Să trezim în el conștiința de muncitor, care deocamdată îi cam lipsește. Dar dacă-i vorba să scriem, eu zic că tot e mai bine să convocăm o adunare, cu proces-verbal, mă rog, cum scrie la carte. Că scrisoarea particulară nu e document ! Deși, dacă Teterev socoate că merge și așa, zic și eu ca el.

— Mulți trimit scrisori colective, se amestecă în vorbă Koșici. Chiar și academicienii. Uite, nu mai departe ca alaltăieri am citit în *Pravda* o scrisoare în apărarea monumentelor vechi. Iar noi luăm apărarea unui om viu. Este ?

— Vreau să adaug ceva „ca totul să fie limpede", ridică mîna Piotr Figurnov. Ședea la margine și tot timpul întindea gîtul său lung să-l vadă pe cel care vorbește. Dacă discuția asta ar fi avut loc acum două luni, cînd nu se știa încă dacă femeia căreia Șahvorostov i-a spart capul o să rămîie invalidă pe viață sau o să se înzdrăvenească, aș fi semnat cu amîndouă mîinile să fie împușcat. Iată însă că s-a făcut bine cu toate că umblă și astăzi legată la cap : încă nu i-a crescut părul la loc. Mînia mea împotriva lui Ilia s-a mai potolit, dar și astăzi socot că pentru ceea ce a făcut, un an cît a luat e chiar destul de puțin. A scăpat ieftin. Prea au fost îngăduitori cu el. Și țin să mai spun că nu mi-e milă de Șahvorostov nici cît negru sub unghie. Totuși, am să semnez. Să știe că a iscălit și Piotr Figurnov. Dar ce o să iasă din asta... Își învîrti în aer mîna cu degetele rășchirate și brusc, le strînse pumn. Nu, nu ameninț. Asta numai așa, „ca totul să fie limpede".

Atunci se ridică și Tumark Markin și se cățără pe o stivă de scînduri, probabil ca să pară mai înalt.

— Eu, măi băieți, hotărîsem înainte altfel. Nu țin minte ca Șahvorostov să fi legat prietenie cu vreunul din noi. Poate doar cu Barbin. Dar și cu el pare-se că s-a stricat de mult. Că a muncit cot la cot cu noi, e adevărat. Undeva tot trebuia să muncească ! Oricît, nu e bandit, și nici hoț. Dacă ne-a fost sau nu simpatic, chestie de gust, dar că nu ne avea pe noi la stomac, asta-i sigur. Ia spuneți, tovarăși, pe care din voi l-a invitat măcar o dată acasă la el ?

— Știi cum e familia lui, strecură Teterev, fără să-l întrerupă pe Tumark.

— ...Sau a venit el la vreunul din noi în vizită, așa, simplu, cum se obișnuiește între prieteni ? Știa una și bună — hai la o bere ! Nu vrei să bei cu el, nu-i mai ești prieten. Nu vrei să te duci cu el, chiar în timpul lucrului, undeva mai la dos să tragi o dușcă din sticlă — nu te mai cunoaște. Atunci, la ce să-i căutăm cu tot dinadinsul prietenia ? Dacă va fi să muncim din nou cu el împreună — o să muncim. Dar ca să mergem cu el după lucru la bodegă, asta nu. M-am gîndit să nu semnez, dar voi iscăli deși tot ce-am spus rămîne în picioare. Apoi, Tumark își duse mîinile la inimă ca și cînd ar fi cerut iertare. Nici eu nu știu cum, dar mi s-a făcut deodată milă de el. Se zăpăci de tot, pierdu șirul și-și desfăcu de cîteva ori brațele a neputință. Cînd a spus Piotr Figurnov „Nu mi-e milă de loc de el" am simțit așa, ca o strîngere de inimă... Și de milă, semnez.

Se așeză cu o mutră spășită, neîndrăznind să se uite la ceilalți. Luă apoi un pumn de pietricele și începu să le zvîrle în Enisei. Te-

terev tuşi în pumni şi rupse tăcerea, arătînd spre mine :

— Mi se pare că singur Barbin nu şi-a spus părerea. Tu ce faci, semnezi ?

— Întîi şi întîi, răspunsei eu, scrisoarea asta e cu ochi şi cu sprîncene. Cine-i acest şofer Timofeev care ticluieşte scrisorele atît de naive ?

— Ascultă, Barbin, mă, făcu dezamăgit Teterev, lungind cuvintele. Mai las-o şi tu încolo cu bănuielile. Să zicem că n-am primit nici o scrisoare. Ei şi, ne opreşte cineva să scriem din proprie iniţiativă ? Scrisoarea nu e decît un stimulent. Nimeni nu ne sileşte. Cred că înţelegi şi tu. Ţin mult să înţelegi.

— Las' că înţeleg. Dar una e să scrii atunci cînd eşti sigur că omul vrea într-adevăr să se îndrepte şi tu îi sări în ajutor, şi cu totul altceva cînd ştii bine că el vrea să iasă cu orice chip din închisoare pentru a muşamaliza deschiderea unei noi anchete în legătură cu altă afacere deocheată în care e băgat.

Nu ştiu nici cine a strigat — poate că toţi, în cor : „Auzi ! Ştii şi asta ?" Bucuros să dau peste cap tot proiectul, am răspuns răspicat :

— Ştiu !

— Da ? Şi despre ce anchetă şi ce fel de afacere deocheată e vorba, Barbin ? întrebă Teterev.

— La Vladivostok soră-sa stă la răcoare pentru speculă şi toate iţele duc de acolo la el. Da' ce, parcă nu v-amintiţi şi voi ce de pachete primea de la ea ?

— Atunci se schimbă chestia, făcu Figurnov.

— Asta cam aşa e, îi ţinu Dlinnomuhin isonul.

— Bine, să zicem, mormăi din nou Teterev : pachete, sora de la Vladivostok, speculă... Dar spui că ştii precis toate astea ?

— Precis !

— Dacă-i aşa, spune-ne şi nouă, cum ai aflat ? Vrem să ştim amănuntele, stărui Koşici.

Am tăcut din gură, vădit încurcat : nu cunoşteam nici un fel de amănunte.

— În general, spuse deodată Figurnov, amănuntele uneî anchete nu se trîmbiţează pînă nu se termină cercetările. Aşa că numai anchetatorul poate să ştie unde duc „iţele". O spun „ca să fie totul limpede".

— Poate ai fost citat ca martor ? întrebă Tumark, smucindu-şi moţul.

— Nu, răspunsei eu, dar ştiu precis.

— Sau poate îl cunoşti pe anchetator, mă cercetă la rîndul său Dlinnomuhin, şi am simţit că efectul cuvintelor mele slăbeşte din ce în ce. Întrebările băieţilor trădau din ce în ce mai vădit neîncrederea : ai cam sărit peste cal, Kostea, păreau a spune ele.

— Nu cunosc nici un anchetaor, dar ştiu precis.

Era un răspuns copilăros de-a binelea. Dar ce era să fac ? Doar nu puteam să le vorbesc despre scrisoarea pe care Şahvorostov o trimisese Şurei şi mai ales să le-o arăt, căci o azvîrlisem în foc cu mîna mea ! Era a doua

oară în viață cînd din cauza Șurei eram nevoit să-mi pun lacăt la gură.

— Sau te pomenești că te anchetează și pe tine? întrebă Koșici cu o veninoasă compătimire, și ai iscălit că n-ai să sufli o vorbuliță?

Băieții nu-mi rîdeau în nas, dar citeam limpede pe fețele lor zîmbitoare: „Ce mai turavura, Kostea, îi porți sîmbetele lui Șahvorostov pentru o chestie veche, știm noi. Te privește, dar află că n-avem de gînd să dăm înapoi."

Mi-am mai consultat o dată conștiința, prin telegraful interior: „Să spun tot?". Conștiința răspunse „fulger": „Spune". A urmat însă imediat o altă telegramă: „Dar, vorba e, cum ai să dovedești? Șura o să nege, fără doar și poate. Altă dovadă n-ai. Ai s-o faci pe Șura de rîs și amîndoi o să intrați în gura lumii. Ehe, o femeie nu arată oricui se nimerește o scrisoare ca asta! Frumos îți mai șade! Băieții au de gînd să-l ajute pe Șahvorostov, știind foarte bine cîte parale face, iar tu ești gata s-o nenorocești pe Șura care nu ți-a făcut decît bine. Lovește-o, ce mai stai! De cîte ori ți-a spus: «Kostenka, sînt foarte nenorocită...» Lovește! E ușor să dai într-o ființă nenorocită..."

Și le-am spus așa:

— Foarte bine! Nu vreți să mă credeți, nu trebuie. Mai încolo viața o să arate cine a avut dreptate. Acum însă mi-e o foame de lup și mă întreb cu cine a rămas Aleoșka dacă Koroliova a plecat.

Atunci au sărit și ceilalți în picioare spunînd că și lor le e foame și că în general chestiunea e clară.

În clipa aceea a venit și conducătorul șalupei, să ne prevină că dacă nu plecăm imediat va trebui să rămînem acolo pînă la începerea schimbului următor, că el are treabă în altă parte. Am coborît în fugă și întîmplarea a vrut ca ultimii să fim Teterev și cu mine. I-am spus în mers:

— Nu te mai înțeleg, Teterev. Mergem spre comunism, și acolo n-au ce căuta pramatii de teapa lui Șahvorostov. Iar tu te încăpățînezi să-l tragi parcă de urechi pînă în comunism! Știi doar bine că n-o să se schimbe. Pentru unul ca el, procurorul a ajuns un fel de dădacă.

— Dar tu ce-ai vrea, Barbin? Numai procurorii să ajungă în comunism? se încruntă la mine Teterev. Și cu ceilalți ce să facem? Să creăm special pentru ei un stat capitalist? Trebuie să ne gîndim la fiecare om, să luptăm pentru el, să-l apărăm. Să-l lași în plata domnului, e cel mai ușor.

Cu aceste cuvinte, se duse în cabina conducătorului șalupei.

În Enisei, apa era încă la un nivel ridicat, dar se mai deschisese la culoare. Gunoaiele și spuma galbenă care îi sluțeau luciul se mai împuținaseră. Firicelele de nisip care se învîrtejeau în apă sclipeau în bătaia soarelui ca niște scîntei argintii. Te întrebai mirat cum de acest Enisei masiv, vijelios, nu a spintecat pămîntul în milioanele de ani cîte le numără,

sau cum de nu şi-a săpat măcar o albie de cîţiva kilometri în adîncime. Cît prundiş a rostogolit el pe fundul său în tot acest timp şi tot mai cară! Cum de nu se termină?

În general Teterev are dreptate. Şi eu gîndesc aşa. Dar aici e buba, în acest „în general". Şahvorostov nu intră pentru nimic în lume în acest „în general". Poate că merită totuşi să luptăm pentru el, dracu să-l pieptene! O fi avînd şi ceva calităţi, că nu degeaba mulţi zic că e „o bomboană de băiat". Cum spuneam şi eu odată. Iar să-l laşi în voia soartei, într-adevăr, nimic mai uşor.

Cînd am coborît pe mal, i-am spus toate astea lui Teterev. Pe loc s-a îmbunat.

— Să ştii, Barbin, că ai un fel sănătos de a reacţiona la observaţii. Îmi place. Trebuie să ne ridicăm deasupra antipatiilor personale. Să-l apărăm pe om din principiu.

Ne-am strîns mîna şi am plecat fiecare spre casa lui. Dar Vasea îşi aduse aminte de ceva şi făcu cale întoarsă.

— Ia stai, Barbin. Ai pomenit parcă ceva de Koroliova? Nu cumva e aia care a fost agent poştal pe *Rodina?* Hmm! Ştii, Damdinalia ţi-a trimis din nou vorbă, dar mie mi-a ieşit din cap. Zice să-l aduci pe Aleoşka la noi. Avem o familie, slavă domnului, ştii şi tu, douăzeci şi unu de suflete. De bine, de rău, s-o găsi cine să aibă grijă de băiat.

— Da' ce legătură are asta cu Koroliova? Cuvintele lui m-au rănit ca o jignire.

— Koroliova? făcu Teterev mirat. Nici una! Îţi vorbesc de băiat, de feciorul tău, mă omule! Să-l aduci la noi pe Aleoşka!

Pe mine însă mă frămîntă gîndul că Vasea Teterev a jignit-o pe Şura, iar eu nu am apărat-o aşa, din principiu.

Acasă l-am găsit pe Leonka dădăcindu-l pe băiat. Şura plecase.

— Pînă acum te-a aşteptat, spuse Leonka. Mi-a povestit despre Norilsk. Zice că a făcut o prostie că a plecat acolo, că a crezut într-un om dar s-a înşelat. Vai de capul ei cum a dus-o. Şi de-ai şti cum te-a lăudat... „Ce suflet de aur! Cîtă înţelegere găseşti la el! E singurul om care..." Aici a podidit-o plînsul. Nu ştiu ce a apucat-o! Eu am fost cu Slavka la meditaţie... Du-te, Kostea, şi ia masa. Azi am gătit eu ciorba... Să ştii că aseară la şah, nu era drept să mă baţi tu. I-am arătat şi lui Slavka. Zice că puteam să-ţi iau tura cu calul.

— Atunci de ce te-ai apărat?

— Îmi părea rău de regină. Dacă mi-o luai totuşi?!

Deodată mi-a trecut prin gînd: uite, mie nu mi-a părut rău de regina mea — i-am cedat-o lui Leonka chiar înainte de a începe jocul. Iar regina cealaltă a plîns nu ştiu de ce...

Poate într-adevăr ar fi mai bine, totuşi, să-l duc pe Aleoşka la Teterev. Chiar mîine.

Capitolul nouă

DE CE SÎMBĂTA ?

La mine, proasta dispoziție nu ține mult. Trece de la sine, cum se scurge ploaia de pe o manta de vinilin. Dar dacă e vorba să merg mai departe cu această comparație: apa se scurge de pe umeri, dar umple buzunarele. Atunci trebuie s-o arunci afară. Așa și proasta dispoziție trebuie uneori s-o alungi cu forța. Atunci cînd ți s-a strecurat „în buzunare".

Am mai multe metode pentru a face să dispară cît mai repede tot catranul din inimă, dacă văd că s-a cuibărit prea adînc.

Metoda numărul unu: citesc o carte humoristică, dar una care să aibă într-adevăr haz.

Metoda numărul doi: mă duc la baia de aburi înarmat cu o măturică bună de mesteacăn. Cînd mă urc pe poliță, iau cu mine un ciubăr cu apă rece. Cum simt că părul e gata să ia foc, răstorn tot ciubărul peste mine. Și mai dă-i cu aburi, și mai dă-i cu măturica. Iar buretele îl săpunesc cu săpun de fragi.

Metoda numărul trei: dau gata o porție serioasă de somn sărat cu ceapă și untdelemn. Apoi beau vreo șase pahare de ceai tare cu cătină albă, congelată.

Metoda numărul patru: timp de cincisprezece minute mă uit la Aleoșka cum doarme.

Cînd Leonka mi-a spus că Șura a plîns iarăși, mi s-a stricat toată dispoziția. Au trecut o oră, două, trei și tot sumbru eram.

Aleoșka nu voia cu nici un chip să adoarmă, așa că nu puteam aplica metoda a patra. Iar cînd îl luam în brațe, începea să urle, să se zbată și să-mi care la pumni cu atîta putere că-l pasam imediat lui Leonka.

La *Gastronom*, știam că nu găsesc nici măcar o scrumbie ca lumea, darămite somn. Și apoi, unde să iei cătină congelată la început de iunie?

L-am trimis pe Leonka la biblioteca flotei să-mi aducă o carte veselă. S-a întors cu *Forsyte Saga*. Nici n-am deschis-o. O mie cinci sute de pagini în cap! E clar că nu poate să fie hazlie de la început pînă la sfîrșit, dar apucă-te să cauți paginile care să te facă să rîzi! Îl întreb pe Leonka: „Ce-ți veni s-o alegi tocmai pe asta?" El: „Tocmai a adus-o înapoi timonierul al treilea de pe *Balhaș*. A pus-o pe tejghea și a început să-i împărtășească impresiile bibliotecarei. Și amîndoi, să moară de rîs, nu alta. Atîta au rîs, Kostea..." Zic: „Dar știi tu de ce rîdeau?" Leonka se simți jignit: „Cum să nu știu! De ce scrie în carte!" Eu: „Ai să știi cînd ai să împlinești și tu douăzeci și patru de ani, ai să ajungi al treilea timonier și ai să

vii să stai de vorbă tot așa cu o bibliotecară tinerică. Atunci o să-ți pară hazlie chiar și geometria lui Kiselìov."

Și m-am dus la baie. De anul trecut încă ne pregătisem în pod o provizie serioasă de măturici. Aburul țîșnea din coș șuierînd ca sirena unei motonave. Din cîți eram acolo numai eu am avut curajul să urc tocmai pe polița de sus. După ce am rupt măturica pe mine și am coborît, un cetățean mi-a spus că semăn cu un rac fiert și că trebuie neapărat să mă întind puțin să nu-mi plesnească inima. N-am văzut cum arată un rac fiert, am citit numai despre asta, dar cuvintele omului mi-au făcut, nu știu de ce, plăcere. Îmi părea și mai bine că inima mea n-a avut de gînd să plesnească și bătea ca de obicei, cu toate că nu m-am „întins puțin", ba dimpotrivă am început să mă frec vîrtos cu buretele clăbucit cu săpun de fragi.

M-am întors acasă voios și proaspăt. În drum, am avut noroc, am găsit într-un magazin niște burtă de somon siberian afumat, care la nevoie înlocuiește foarte bine somnul sărat, și o cutie de compot de ananas, care, ca gust, e al doilea după cătină. L-am găsit pe Aleoșka dormind, așa că l-am putut privi un sfert de oră în voie. Ca să fie garnitura completă, îmi rămînea să mai citesc din *Forsyte Saga*.

În casa noastră parcă se petrecuse o schimbare. Am simțit-o încă înainte de a pleca la baia de aburi, dar nu-mi puteam da seama despre ce anume este vorba. Acum, acest simțămînt era și mai puternic. Nu știu dacă și

dumneavoastră ați încercat vreodată așa ceva, dar mie mi se întîmplă adeseori: Mă uit încolo, mă uit încoace — nu văd nimic. Pînă la urmă descopăr că Mașa a pus pe masă o mușama nouă.

De data asta însă n-am reușit să descopăr nimic. Puteam să jur, totuși, că s-a schimbat ceva. L-am întrebat pe Leonka. Nu mi-a răspuns nimic, dar a zîmbit șiret.

Am reluat partida de șah din ajun. Leonka și-a salvat într-adevăr regina, mi-a mîncat tura cu calul și, după o luptă îndelungată și istovitoare, mi-a luat și regele, mi se pare la a trei suta patruzeci și cincea mutare. Nu l-a făcut pur și simplu mat, ci l-a luat, mai bine zis l-a ridicat de pe tablă și l-a trîntit cu capul lui regesc de pereți. Iar eu m-am bucurat că Leonka promite să devină un șahist de forță.

Seara tîrziu a venit din Moscova o telegramă, care glăsuia: „Kostea dragă reușit foarte bine examen diplomă, nebună bucurie plec trenul patru vagon trei așteaptă gară sărutări Mașa". Am făcut ocolul camerei pe mîini, cu capul în jos. Iar cînd am recitit telegrama, am observat că de bucurie, Mașa a uitat să puie data plecării din Moscova. Cine știe cîte zile va trebui să mă duc s-o aștept la gară!

În noaptea aceea s-a dezlănțuit o furtună veselă. Exact ca atunci, cînd cu „dezghețul nostru". Prima furtună din acel an. Am deschis larg fereastra și în timp ce pe cerul negru se vînzoleau sulițele fulgerelor, tunetul bubuia năprasnic de se cutremura casa, iar

ploaia biciuia cu năduf strada pustie, eu stam culcat cu burta pe pervaz, lăsîndu-mi capul şi spatele gol şfichiuit de şuvoaiele reci. Cineva şugubăţ îmi şoptea parcă la ureche şi mă aţîţa: „Ascultă, Kostea, grozav trebuie să fie să te bălăceşti în băltoace. Ce zici?" Dacă ar fi fost niţeluş mai lumină, dacă Kostea Barbin ar fi fost niţeluş mai tînăr ca Leonka şi un pic mai bătrîn ca Aleoşka, s-ar fi repezit desculţ în stradă, să se zbenguie prin băltoace cu corăbioare de hîrtie.

Ploaia a mai răpăit mult pe pămîntul îmbibat de apă. Pîrîiaşele clipoceau zglobiu şi melodios, prin rigole, dar le vedeai numai cînd fulgera. La început, pămîntul mirosea a praf uscat, înţepător, apoi răzbi prin fereastra deschisă mirosul de vopsea şi de acoperişuri ruginite; după aceea, izul de lemn putred al gardurilor, mai apoi cel de piatră încinsă, umedă, iar la urmă miresmele ce năpădesc din zarea Eniseiului, larg deschisă spre miazănoapte, cînd pe malurile lui înfloresc pinii şi toată oglinda apei e împăienjenită cu polen auriu. În sfîrşit, am simţit parfumul amărui de mălin, care leagă rod, şi cel al cerului străveziu la revărsat de zori, pe care nu-l vezi decît de pe creasta „Stolburilor" noştri, în Krasnoiarsk, cînd la picioarele tale se înalţă copacii sclipind de rouă, iar în văgăunile adînci se vălueresc negurile sinilii. Într-un cuvînt, dacă din toate miresmele acestea s-ar putea face un buchet, nu s-ar găsi pe lume vas în care să încapă.

Furtuna se mistui dincolo de Enisei, în munţii unde se zbîrleşte piscul zimţat al Takmakului. Fulgerele nu mai hăcuiau cerul negru chiar deasupra capului, ci clipeau vesel de dincolo de orizont, iar tunetul se molcomise, de parcă fusese uns cu ulei. Nici şuvoaiele nu se mai prăvăleau potop din nori, ci şiroiau de pe acoperişuri prin burlane.

Îmi simţeam ceafa şi spinarea înţepenite bocnă. Am luat un prosop pluşat şi m-am frecat bine ca după o baie de zăpadă. Am mai zăbovit puţin la fereastră. M-am gîndit: „Ce-ar fi ca Maşa să fi plecat chiar astăzi? Iar acum să stea şi ea ca şi mine la fereastră?"

Cum o fi timpul la Moscova? La fel ca aici? Păcat că n-am ascultat buletinul meteorologic la radio.

Aici e miezul nopţii, iar acolo abia amurgeşte. Maşa! Deodată, am avut impresia că furtuna asta veselă, dezlănţuită în toiul nopţii, fulgerele zglobii, luminoase, cu tunetul hohotitor, ploaia înmiresmată care a spălat ferestrele şi zidurile prăfuite ale caselor, care a măturat gunoaiele, praful şi noroiul, lăsînd străzile proaspete, curate — toate acestea Maşa le-a trimis, în telegrama ei.

Inima îmi dădu ghes să mă apropii de peretele unde atîrna fotografia „Dezgheţul nostru", să stau puţin de vorbă cu Maşa, ca de obicei, fără ca buzele mele să rostească un cuvînt.

Deşi în odaie era întuneric, puteam desluşi cîte ceva, pentru că prin fereastră se furişa în cameră o geană de lumină, poate de la fulgerele acelea îndepărtate, poate de la felinarele din portul fluvial.

Cum m-am apropiat de perete, mi-a şi sărit în ochi obiectul cel nou pe care seara nu izbutisem să-l descopăr. Exact sub fotografia noastră atîrna un portret în cărbune al lui Aleoşka. Băiatul rîdea cu toată gura. Avea un rîs tare simpatic: vesel şi cald. Chiar şi în întunericul leşietic se vedea cum îi scînteiază ochii de bucurie. Iar dacă te uitai puţin mai sus, la Maşa, îţi dădeai îndată seama: Aleoşka e leit maică-sa.

Am smuls portretul din perete şi m-am întors la fereastră unde era mai multă lumină.

Se prea poate ca cineva care se pricepe la pictură să descopere şi cusururi la acest portret. Eu însă am găsit doar atît: Aleoşka din portret parcă trăieşte, e desenat grozav, poţi să-l trimiţi şi la expoziţie, şi mi-am spus că o mîndreţe de flăcău ca ăsta nu poate fi decît un Barbin. Vai, cum mai rîdea! Zău, nu ştiu dacă Aleoşka cel adevărat este în stare să rîdă aşa.

Inima mi se umplu de un sentiment de duioşie pentru Şura! Îmi pregătise o surpriză atît de frumoasă! Dar mi-era şi ciudă pe dînsa: să ai asemenea talent şi să-ţi pierzi timpul vînzînd sifon în stradă!

În colţul de jos al portretului am zărit nişte iniţiale „A.K. (Ş...)". „A.K." înseamnă Alexandra Koroliova. E clar. Dar ce-o fi însemnînd „Ş"-ul ăsta cu puncte-puncte? „Şura"? Caraghioasa de ea! Ce rost au oare punctele?

Am stat mult, cel puţin o oră admirînd mutrişoara lui Aleoşka, şi m-am dus la culcare cînd a început să mi se năzară că aud nişte clopoţei. De aceea, probabil, n-am auzit dimineaţa deşteptătorul.

M-a trezit Şura. Avea şi ea o cheie.

— Cum, Kostenka, azi nu te duci la lucru? E opt fără douăzeci.

Am sărit ca ars din aşternut, numai în chiloţi.

— Mă duc, cum de nu! Iar Leonka are examen la nouă! Doarme dus şi el! Scoală-l, te rog!

Fără să mă mai spăl, nemîncat, am băgat în buzunar, la iuţeală, un codru de pîine şi ce-a mai rămas din somonul din ajun şi am rupt-o la fugă spre pod. Am izbutit să sar în şalupă în ultima clipă.

În timp ce mă învîrteam ca un titirez prin casă, căutîndu-mi hainele, Şura, care stătea mai la o parte, îmi spunea ceva. Eu însă nu auzeam nimic. Ştiţi, se întîmplă să asurzeşti brusc cînd ţi-e gîndul în altă parte. Mai tîrziu, toate cuvintele care n-au putut să ajungă la destinaţie ţi se strecoară unul cîte unul în creier. Astfel, pe şalupă, mi-au încolţit deodată în minte cuvintele Şurei: „Kostenka, n-ai putea totuşi să-mi acorzi... numai cinci minute?" În ecluză... „Am mare nevoie..." În sfîrşit, cînd am coborît în cheson: „Dacă întîrzii, te rog mult vino în colţul străzii, unde

stau cu căruciorul". Iar fața ei avea o expresie tare neliniștită.

Nu mi-am făcut însă nici un fel de gînduri. Ca și în ajun, bucuria îmi creștea valuri-valuri în inimă. Am muncit în ziua aceea cu o plăcere deosebită, iar prundișul umed mi se părea un morman de briliante. M-am surprins chiar scotocind cu privirea după un diamant adevărat, și, adunînd cuvintele Șurei toate laolaltă, mi-am dat ordin: să nu întîrzii!

„Ce ai azi de ești așa vesel, Kostea?" mă întrebau băieții. Ridicam din umeri: „Așa-s întotdeauna". Totuși, aerul din cheson îmi părea azi, cum să spun, mai gustos și nu atît de apăsător, cu toate că mai mirosea puțin a gaze, după explozie: abia noaptea reușiseră să sfarme pietroiul din pricina căruia era cît p-aci să se inunde chesonul. Apa se scursese toată și nu ți se mai lipea clisă de cizme. Gălețile suiau și coborau fără pauze prea mari.

Vedeam cu ochii minții nu numai podul nostru, pe care vor goni în curînd automobile și troleibuze, dar și giganticul baraj, înalt de o sută de metri, al hidrocentralei, împlîntat în Enisei nu prin pile răzlețe, cum facem noi acum, ci pe toată lățimea, zdravăn, solid. Ardeam de nerăbdare să așez cît mai repede chesonul pe stîncă și, mai ales, să termin podul ca apoi să trec pe șantierul marelui baraj din beton, să dau o raită prin albia continentală a Eniseiului pe lîngă Șumiha, unde se va lucra fără nici un fel de chesoane. Și, întors pe motonavă, să pot spune oricui, cînd

vom trece pe sub pod: „Eu l-am făcut", sau cînd vom escalada barajul cu elevatorul, să pot arăta apele amețitor de adînci ale fluviului și să mă laud: „Stînca de sub baraj eu am sfărîmat-o, uite, cu mîinile astea".

Și vedeam, nu știu cum, dintr-o dată, tot Eniseiul. Îl vedeam la Tuva, dincolo de înzăpezitele creste ale Saianilor, unde abia se înfiripă în pîrîiașe de cleștar, ca mai de vale să se năpustească vijelios, cutezător, spre munții stîncoși. Îl vedeam și acolo unde se revarsă larg pe o întindere de patruzeci și cinci de kilometri, proptindu-se greoi, masiv, de Marea Kars, iar primăvara își amestecă sloiurile cu ghețurile eterne ale oceanului. Dacă-l măsori pe glob, urmînd meridianul, e exact o zecime din circomferința pămîntului. Și cîte sate și orașe, vechi și noi, sînt presărate de-a lungul fluviului! Dacă ai strînge laolaltă toate orașele și așezările străvechi, chiar și localități cum sînt Turuhanskul, Eniseiskul și cartierele vechi ale Krasnoiarskului, n-or să fie nici pe jumătate cît Norilskul nou.

Și fiindcă veni vorba, țin să spun că întotdeauna m-am mîndrit cu Igarka noastră. Datorită fabricilor sale de cherestea, acest oraș e vestit în lumea întreagă. Pe malul Eniseiului s-a mai înălțat însă și o altă capitală a lemnului — Maklakovo, atît de mare încît Eniseiskul poate fi trecut ca o suburbie a acestui oraș. Linia ferată care se construiește acum o să ducă direct la Maklakovo, nu la Eniseisk. De acolo, va pătrunde în pustietatea taigalei,

între Angara și Podkamennaia Tunguska, va păși dincolo de Enisei, îndreptîndu-se spre niște zăcăminte de cărbune și minereu cum nu s-au mai văzut nicăieri în lume. Eh, Barbin! Pretutindeni e nevoie de tine! Și măcar că acum în Siberia e multă omenire, de tine, Barbin, e nevoie peste tot.

A fost o zi neobișnuită și pentru că Koșici n-a „scărmănat" pe nimeni. Doar la sfîrșitul schimbului și-a cam dat în petic. La sfîrșitul schimbului și-a luat rămas bun de la toți, dar cînd să-i strîngă mîna lui Vitali Antonovici, i-a spus: „Să-mi trăiești! Pînă mîine." Aceste cuvinte puteau să fie socotite o insultă, dar „mîine" era duminică și eram invitați cu toții la masă la Teterev. Așa că vorbele în doi peri ale lui Koșici au fost trecute cu vederea.

M-am întors acasă la timp. Cum am intrat, am strîns puternic cu palma mea mare, bătucită, pălmuța moale a Șurei, care de durere scoase un „ah".

— Îți mulțumesc pentru portretul lui Aleoșka. Dimineața uitasem chiar și de el. Cum și cînd ai reușit să-l faci atît de strașnic? E o minunăție!

Șura se fîstîci teribil, pînă și gîtul i se acoperi cu pete roșii.

— Serios Kostenka, îți place?

Vorbirăm mult despre portret.

Șura stăruia asupra laturilor care, zicea ea, sînt foarte slabe, iar eu îi arătam pe cele foarte bune. Și-i spuneam că trebuie să deseneze cît mai mult, căci pesemne abia acum talentul ei

a înflorit cu adevărat. Șura dădea din cap neîncrezătoare, susținînd că de doi ani n-a mai pus mîna pe o pensulă sau pe un creion, și se minuna singură că a putut face această schiță, care de altfel, zicea ea, e tare neizbutită. Asta poate fiindcă-i este atît de drag Aleoșka.

Mă simțeam desigur măgulit, mă rog, ca orice tată. Dar gîndiți-vă și dumneavoastră, ieșea că acum Aleoșka nu era numai al meu și al Mașei, ci parcă puțin și al Șurei.

Apoi ne-am așezat la masă. Leonka mînca împreună cu noi și se băga mereu în vorbă. Se putea să nu povestească cum a dat ultimul examen?! Și unde mai pui că a luat un cinci! Vă dați seama!

N-am avut niciodată obiceiul să-i dau lui Leonka bani cînd aducea note bune, ca în sceneta aceea pe care o interpretează la radio Mironova și Menaker. Fiind vorba însă de ultimul examen, la care pe deasupra a reușit atît de bine, evenimentul se cuvenea sărbătorit. Am scos din buzunar o hîrtie de douăzeci și cinci și i-am spus:

— Pînă fierbe ceaiul, dă o fugă și ia un kilogram de turtă dulce cu glazură, iar cu restul poți să-ți cumperi ce-ți dorește inima. Am să-ți iau și o pereche de ghete cu talpă groasă de microporos. Hai, întinde-o!

Buna dispoziție nu mă părăsea de loc. Aș fi fost în stare să-i dăruiesc lui Leonka și un automobil. Pentru o anvelopă, în orice caz, aveam bani.

Cu fața strălucitoare ca soneria de la ușa familiei Terskov, Leonka fugi glonț să execute

comanda. Şura reuşi însă să-l prindă de mînă şi scoase şi ea din poşetă o hîrtie de douăzeci şi cinci.

— Iar asta-i de la mine, Leonicika. Te felicit! Te felicit!

— Să nu faci una ca asta, Şura, mă răstii la ea.

— Nu mă certa, Kostenka. Ţin atît de mult la Leonka!

Şi-i zîmbi cu multă duioşie. Leonka zîmbi şi el şi o zbughi pe uşă. Şura se schimbă îndată la faţă. Se ghemui, parcă, toată, ca atunci cînd se pomeneşte omul că-i cade tencuiala în cap.

— Kostenka, dragă, spuse ea pe nerăsuflate, iartă-mă, te rog, că te-am minţit.

Schimbarea asta bruscă nu prea am înţeles-o şi nici n-am luat-o în serios. Nu mă dumiream de ce a pălit deodată la faţă, de ce-i tremură glasul, de ce-i aleargă degetele pe muşamaua de pe masă.

Observasem, fireşte, că în ultimele zile, Şura nu prea era în apele ei, dimineaţa îmi vorbise, nu ştiu cum, speriată, tulburată, iar ieri — o ştiam de la Leonka — plînsese din nou. Dar toate astea nu înseamnă nimic, atunci cînd afară e o zi atît de radioasă, cînd uite cum îţi zîmbeşte Aleoşka din portret, iar trenul Maşei se apropie probabil de Kirov.

— M-ai minţit? De fapt nu-mi păsa de loc. Ce mai tragedie! Şi cu ce, mă rog?

— Kostenka, nu mai pot. Trebuie să-ţi mărturisesc tot adevărul... Vorbea pripit, temîndu-se pesemne că nu va reuşi să spună tot pînă se întoarce Leonka. Kostenka, poţi să-mi

faci ce vrei... Te-am minţit... N-am trimis lui Şahvorostov scrisoarea pe care mi-ai dat-o. I-am scris eu singură...

Poftim! Iarăşi Şahvorostov. De parcă n-ar exista pe lumea asta lucruri mai importante, figuri mai interesante.

— Uite ce este, Şura! Nu-ţi mai bate capul cu toată povestea asta, i-am spus pe un ton categoric. Eu am scris, tu ai scris, el a scris, noi am scris, voi aţi scris, ei au scris. Să nu mai aud de Şahvorostov ăsta. Merită, chiar, să te frămînţi aşa pentru el! Ai scris — să fii sănătoasă. Pune radio, te rog!

— Nu, Kostenka, n-o lua atît de uşor!... Stii, m-am încurcat. M-am încurcat rău de tot... Şi... am mai scris şi lui Teterev...

— Ei, comedie! Lui Teterev? Bănuiam eu că e ceva necurat la mijloc. Iar ei s-au prins ca proştii! Cînd mi-am amintit cu ce mutră gravă şi compătimitoare a citit Vasea Teterev scrisoarea, am început să rîd cu hohote. Nimic de zis! Frumos i-ai mai dus pe băieţii noştri! Dacă le-aş spune, te-ar sfîşia, nu alta!

Şura se plecă peste masă şi mă apucă de amîndouă mîinile.

— Te rog, nu mai rîde, e foarte grav! Kostenka, m-am temut pentru tine...

Asta-i bună! S-a temut ca nu cumva să-mi poarte pică Şahvorostov. Aha, iată „apărarea cu regina". Acu pricep...

Şura continua să turuie într-una şi ceea ce îndruga părea ciudat de necrezut.

— Mi-a fost frică şi pentru mine... M-am gîndit că dacă nu-l ajut, o să mă bage în puş-

cărie. Ţii minte ce scrie: „Nici tu nu ai fost ușă de biserică". Kostenka, ascultă-mă bine, tot ce spun acum e adevărul adevărat... Cînd m-au concediat de pe motonavă, Şahvorostov m-a ajutat... Îmi dădea bani, m-a sfătuit să plec la Norilsk... Mi-a făcut cunoștință cu un prieten al lui. Eu nici nu mă gîndeam să mă mărit. Apoi, însă... Acolo, în Nord, vindeam lucrurile pe care ni le trimetea Şahvorostov, mie și soțului meu... Nici nu mai știu cîte mii ni s-au scurs printre degete... Pe atunci jinduiam după bani, după rochii, după bijuterii. Visam să călătoresc și să am cît mai mult. Doream să trăiesc bine... Munceam amîndoi. Şi eu, și soțul meu, asta ca să nu bată la ochi. Munceam afară, pe ger. Chiar și pe vijelie. Înduram orice. Nu mă mai săturam!... Voiam încă, mereu și mereu bani... Să ajungă pentru o viață întreagă, ca să nu mai muncesc niciodată... Şi apoi, noi nu furam statul. Oamenii știau că plătesc mai scump decît face. Dar voiau și ei să aibă lucruri pe care nu le găseau în altă parte. Mai ales cînd era vorba de lucruri din străinătate... Oricine plătește cu dragă inimă o sută, chiar și trei sute de ruble mai mult pentru ceva frumos, de bună calitate... Pe atunci, îți spun drept, nu-mi era nici mie rușine. Deodată începu să plîngă cu hohote. Acum, nu-mi mai trebuie nimic, Kostenka. Vreau numai atît... Îmi închipuiam că totul s-a sfîrșit... M-a părăsit de un an și jumătate... Nu mi-a rămas nimic de la el decît afurisita aceea de însemnare din buletin... Iar Şahvorostov zice că are la mine zece mii de ruble. Spune Kostenka, ce-i cu banii ăia — cele trei mii pe care-i datorezi?

Biata Şura, într-adevăr s-a încurcat rău de tot! Şi-o fi închipuind că și cele trei mii pe care Şahvorostov pretinde că i le „datorez" sînt un rest de la niscaiva „ciubucuri". Ce să fac cu ea? E la pămînt, demnă de plîns. Să-i arăt ușa și să-i spun: „Cu astfel de oameni nu stau de vorbă?" Băieții au sărit cu toții în apărarea lui Şahvorostov. Doar n-o fi Şura mai rea ca el! Cum a spus Vasea Teterev? „Da' ce-ai vrea Barbin, numai procurorii să ajungă în comunism?" E tare!

— Ascultă Şura, rostii în sfîrșit. Acum, în clipa asta, lăsînd la o parte tot ce-a fost, te simți cu conștiința curată?

Se uită la mine cu ochii plînși, își duse mîna la gît.

— Kostenka... Nu știu cum să-ți mai spun. Nu mai ai de loc încredere în mine?

— Bun. Şi cu asta punct! Ai scris — ai scris. De acum înainte, să uiți că există un Şahvorostov pe lume. Şi să nu-ți fie temă de el. Vezi-ți liniștită de treabă.

Doream să închei discuția cu o glumă.

— Azi e doar sîmbătă, ziua ta preferată. Ce zici, poate totuși lunea e mai bună? Cînd ai să te duci la lucru, te rog să compari...

În clipa asta Leonka dădu buzna ca o vijelie, cu brațele doldora de pachete. Le răsturnă pe masă, răcnind:

— Fac cinste de toți banii! Iar asta...

Desfăcu un pachețel și lăsă să cadă pe masă două floricele de piatră — două broșe identice.

Uite la el ce cavaler! Una o întinse Șurei.

— Asta-i pentru tine. Cealaltă e pentru Mașa...

— Îți mulțumesc, Leonicika!...

Deodată, o podidiră iar lacrimile, fugi de la masă, trecu prin bucătărie, străbătu în goană camerele și imediat îi auzii tocurile țăcănind mărunt pe scară.

N-am reușit s-o ajung în curte, iar pe stradă nu puteam să fug după ea. Închipuiți-vă și dumneavoastră: un vlăjgan fugărind o fată cu obrajii scăldați în lacrimi. Ce-ar zice trecătorii? Dar ce-ar zice vecinii, care îl cunosc pe Kostea Barbin și mai știu că soția lui, Mașa, e la Moscova!

M-am întors în casă. Leonka ședea cuminte pe scaun; tot ce tîrguise era întins pe masă. Într-adevăr, nu-și păstrase nici o copeică, a cheltuit tot. Nu țin minte să fi fost vreodată atît de darnic. Chipul îi era luminat de o expresie nouă, se ținea mai drept. De parcă o dată cu acest ultim examen, intrase nu numai într-a opta, dar și în adolescență.

Feliile de turtă cu glazură erau așezate pe o farfurie, ca o piramidă destul de năltuță. Mi-am adus aminte că abia cu un an în urmă, Leonka a cumpărat, tot așa, o jumătate de kilogram de turtă și pînă să pun de ceai le-a lins pe toate, ca să-mi fie scîrbă să mai pun gura pe ele și astfel să le înfulece singur.

— Ei bine, frățioare Leonka, dacă asta-i situația, hai să bem ceaiul în doi!

— E fată bună, spuse Leonka.

Afară de asta n-am mai vorbit nimic. Băurăm ceaiul în tăcere. Nu știu unde-i zburau gîndurile. Eu însă gîndeam așa: mîine mă duc în vizită la Vasea Teterev, unde ai noștri vor fi toți în păr. O să ne distrăm de minune, iar poimîine — la lucru. Chesonul se scufundă tot mai mult. Merge strună! Se prea poate ca de azi în patru zile să sosească inginera Maria Stepanovna Barbina. Mașa mea! Mîine, poimîine, Aleoșka va prinde grai și o să înceapă să meargă copăcel. Leonka e aproape student. Iar eu, la toamnă mă înscriu la institut, la cursurile fără frecvență. Într-un cuvînt, la noi cerul e limpede, senin, totul e bine. Toate căile ne sînt larg deschise. Dar biata „regină", Șura, va rămîne mai departe priponită de căruț, numărînd mărunțișul umed, va scoate cu teamă scrisorile din cutia poștală și apoi va veni acasă unde poate că nu aude nici o vorbă bună. Leonka a spus că „e fată bună". De ce-o fi îndrăgit Șura, de cînd era încă o fetișcană, sîmbăta, nu lunea?

Capitolul zece

DINA „ÎNDREAPTĂ"

Cînd l-am lăudat pe Leonka mă cam pripisem. Adolescent a fost numai o jumătate de zi — sîmbătă după masă. A doua zi dimineața a devenit puști. Știa prea bine că sînt invitat la masă la Teterev. Asta însemna că trebuie să stea acasă și să vadă de Aleoșka. Barem pînă se termină masa. El, însă, s-a sculat cu noaptea în cap, ca să nu-l simt, a mîncat turtele rămase, a luat cu el toată pîinea, zahăr, o cutie de „plătică în sos tomat" și mi-a lăsat în bucătărie, pe masă, un bilețel : „Am plecat spre Stolbî cu Slavka Burțev". Dacă s-a dus pe Stolbî, nu mai are rost să-l aștept decît spre seară. Am stat și am chibzuit : să mă duc în vizită ? Să nu mă duc ? Am hotărît să mă duc.

L-am îmbarcat pe Aleoșka în cărucior, tot acolo am pus două sticle de vin porto, o sticlă cu lapte fiert, vreo șase scutece de rezervă, *Forsyte Saga* (Dina a aflat că-i la mine și m-a rugat să i-o dau și ei s-o citească) și hai la drum !

Timp aveam berechet. L-am dus pe Aleoșka pe chei, i-am arătat pila la care lucrez, podul de vase care tocmai a început să se construiască, ne-am urcat pe delușorul de lîngă muzeu și de acolo am privit împreună malul drept, numai fabrici și uzine. Pe urmă am hoinărit pe străzi, fără țintă. Nu știu cum m-am trezit lîngă farmacie. Șura, care în halatul ei alb semăna cu un medic, lăsa să curgă în pahare într-o dîră subțire, sirop și sifon, scotocind în mărunțișul ud pe care-l ținea într-o farfurie. Nu m-a văzut. Nu știu ce mi-a venit să fac stînga împrejur cu căruciorul. Tot timpul mi-a fost frică să nu mă aud strigat „Kostenka".

Teterevii stăteau la etajul patru al unui imobil mare de piatră. Blocul avea o scară care urca aproape vertical. La început m-am gîndit să las cărutul jos. Apoi mi-am spus că în primul rînd s-ar putea „să facă picioare", vorbind delicat, pentru că e o piesă frumoasă, în al doilea rînd nu pot să urc cu tot conținutul căruciorului în brațe : Aleoșka, trei sticle, provizia de scutece și *Forsyte Saga.* Atunci am hotărît să urc cu cărut cu tot.

Cînd am încercat să împing cărutul, el se opintea cu roțile-i mici de treptele înalte ale scării, iar cînd ajungeam la un palier și mă întorceam cu spatele să-l trag după mine, Aleoșka începea să zbiere, căci se pomenea cu capul în jos și cu toate sticlele peste el. În sfîrșit mi-a venit ideea salvatoare.

Mi-am cocoțat căruciorul pe umeri și am urcat foarte ușor restul treptelor.

La Teterev, erau toți prezenți în afară de Vitali Antonîci.

Cum am intrat, una din bunicile lui Vasea — mereu le încurc : nu știu dacă Elisaveta Efimovna sau Vera Prokofievna — mi l-a luat pe Aleoșka în primire și s-a făcut nevăzută.

Cînd te duci în vizită la Teterev, trebuie să-ți iei cu tine un îndreptar ca să știi cum îl cheamă pe fiecare, că douăzeci și unu de inși nu-i glumă ! Ce-i drept, nu demult au mai primit o locuință, căci în cea veche aveai mereu impresia că te afli în vagonul unui tren local : poți sta în picioare, poți sta și jos, dar ca să te culci — nici vorbă ! Și totuși izbuteau să stea și culcați. Familia trăia în cea mai deplină armonie. Nu știu cum s-au împărțit de cînd au mai primit o locuință. Cred însă, că nici nu s-au împărțit. Și-au făcut numai mutația la miliție, au cărat dincolo cîteva paturi, dar de dormit, dormea fiecare unde-l apuca noaptea. Am uitat să vă spun că locuința cea nouă se afla tocmai la celălalt capăt al orașului.

Cînd veneai seara la ei, nu auzeai decît : „Unde-i Tonicika ? Doarme dincolo ?" Sau : „Tanti Niura, aș dormi azi aici, în patul lui Pașka. Bine ?" Ori : „Bunicuțo, spune-i lui Vovka să se ducă dincolo !"

Tot așa și mănîncă. Ba se înghesuie cincisprezece oameni la masă și „bunica șefă" nu știe cum să-și așeze tribul, de unde să ia farfurii și ciorbă ca să le umple. Alteori, se gătește pentru tot familionul, dar nu vin la masă decît cinci. Ceilalți sînt duși „dincolo". Vasea

se luptă de multă vreme să li se pună telefon în ambele locuințe și atunci bunicile o să se transforme într-un fel de dispeceri. Oricum, tot o să le fie mai ușor.

Cînd veneau musafiri poftiți de toată familia, la masă comanda „bunica șefă", Elisaveta Efimovna, dacă nu mă înșel. Dacă însă veneau invitați „personali" ai lui Vasea, cîrma o prelua Damdinalia Pavlovna. O făcea cu multă tragere de inimă, dar cu mai puțină pricepere, căci întotdeauna ceva ieșea pe dos. Sau servea scrumbie cu ceapă după compot, sau se trezea că musafirii au mîncat cu primul fel toată pîinea și atunci trebuia să se repeadă cineva pînă la brutărie. Dar și aceste mici accidente erau la ei un prilej de veselie. Dina rîdea atît de mult la masă că aproape nu mînca nimic.

Cînd am intrat cu căruciorul în antreu s-au strîns toți buluc în jurul meu. Dina s-a repezit să mă sărute : „Pentru Aleoșka". Și îndată mă plesni cu năduf peste obraz : „Și asta pentru sticle". În general era foarte pupăcioasă. Nu știu dacă numai în public și cu musafirii sau în toate ocaziile.

Nu ne-a lăsat să ne apropiem de masă, ci ne-a băgat pe toți într-o cameră unde se afla un patefon.

— Pînă vine Vitali Antonîci, distrați-vă cu plăcile.

Pe nevasta lui Volodea Dlinnomuhin și pe cea a lui Petea Figurnov le-a luat cu ea : „Hai, fetelor, să curățăm sfeclă. Încă nu mi-e gata vinegreta."

Noi n-am pus însă patefonul, ci l-am rugat pe Vasea Teterev să ne cînte din mandolină. Cînd începea el să „zică" serenade și cîntece napolitane nu te mai săturai ascultîndu-l. Iar Tumark îngîna cuvintele. Avea o voce foarte plăcută, tocmai bine potrivită pentru cîntecele astea. Concertul acesta improvizat ne-a plăcut tuturor. Numai Koșici aruncă morocănos: „Sub ziduri cîntă o mandolină, dlin dlin, dlin dlan, dlin dlin". Puteai s-o iei însă și drept o poezioară de ocazie.

Apoi, ne-am întins la taclale. De una, de alta, despre toate. O conversație ca asta nu numai că e greu s-o reproduci într-o carte, dar chiar de ai înregistra-o pe bandă, tot nu s-ar înțelege mare lucru. Așa, niște crîmpeie. Un fel de caleidoscop. Asta pînă a pomenit Vasea Teterev de o nuvelă pe care a citit-o zilele trecute. S-a constatat atunci că am citit-o cu toții.

Iată despre ce este vorba în această nuvelă: un tînăr din Moscova, după ce termină zece clase, pleacă în Siberia ca să lucreze pe un mare șantier. În familie, băiatul acesta era ferit de orice muncă fizică. Muncă fizică e un fel de a spune, căci de ce muncă fizică poate fi vorba într-o locuință din Moscova unde nu trebuie nici să spargi lemne, nici să cari apă și nici să duci gunoiul! Nu știu cum s-a făcut, dar din ce-a învățat la școală, băiatul a înțeles că munca e un fleac, că totul se face de la sine, fără să asuzi, fără să te ostenești, fără să-ți bătucești mîinile. La școala asta, nimeni nu muncea: nici profesorii, nici portăresele,

nici femeile de serviciu. La fel și părinții băiatului, și toate neamurile sale. Bărbații nu erau niciodată acasă, iar femeile nu făceau decît să se fîțîie prin fața oglinzii și să-și coasă mereu la toalete nu se știe cu ce bani. Așa că tînărul nostru n-avea înaintea ochilor un exemplu viu, concret de viață adevărată, de viață de muncă. În cărțile pe care le citea era vorba de spioni și bandiți care se lăsau prinși ca niște fluturași, despre zboruri în infinit sau chiar mai departe, singurul efort care ți se cerea era de a apăsa pe buton, la start. Alte cărți sau nu voia să ia, sau poate bibliotecarii nu i le recomandau, ori te pomenești că nici scriitorii nu le scriau pentru el — într-un cuvînt un singur lucru a desprins din cărți: viața e simplă și ușoară, apeși pe buton și gata! Iar grîul crește pe ogoare, șarjele se elaborează în furnale, fabricile și casele se înalță, așa, de la sine, fără să mai fie nevoie de mîna omului. Nimeni nu i-a arătat adevărul despre viață. Și părinții, și dascălii lui, și ziarele și scriitorii foloseau parcă tot soiul de șiretlicuri, ca să-i înfrumusețeze, să-i ascundă realitatea. La culcare, domnișorul nostru se dădea pe mîini cu crema *Fulg de nea* care hrănește pielea.

Și a ieșit flăcăul nostru un neisprăvit, după cum vedeți. Pe șantier, se străduia să muncească conștiincios, dar a făcut bășici dureroase la palme, picioarele numai că nu și le-a scrîntit în lut, s-a opintit peste puteri și și-a vătămat nu știu ce în burtă, iar pe deasupra s-a ales și cu o bronșită, tot muncind în groapa

de fundaţie rece şi umedă. Noaptea tuşea, gemea, se zvîrcolea, afurisea părinţii, şcoala, cărţile, ziarele, care i-au ascuns adevărul, dar în zori, abia tîrîndu-şi picioarele, se întorcea, pe ploaie, în groapa de fundaţie rece şi umedă. Bătăturile din palme îl dureau cumplit, degetele îi erau ţepene, aşa că era nevoit să sape, strîngînd mînerul lopeţii între cot şi coastă. S-ar fi prăpădit de atîta chin, dar lîngă el munceau mai multe fete, uşor, cu voie bună, fără ca ele să facă bătături, fără să se îmbolnăvească de bronşită. Iar flăcăul nostru căuta să-şi biruie slăbiciunea, săpa într-una, cu toate că un singur gînd îi sfredelea creierul: „Iată deci viaţa adevărată. Blestemată fie şcoala!" Şi pînă la urmă ar fi murit, dacă nu i-ar fi arătat fetele cum să ţină lopata, dacă nu i-ar fi dat să bea lapte cu bicarbonat. Tusea i-a trecut. De asemenea şi bătăturile. Vremea s-a îmbunătăţit. După ce au terminat groapa de fundaţie, au început să înalţe zidăria. Tînărul nostru a ieşit primul, fetele pe locul al doilea. Tînărul a trimis părinţilor o scrisoare în care spunea aşa: „Acum ştiu ce înseamnă munca. Şi am îndrăgit-o. Rămîn pentru totdeauna în Siberia." Nu ţin minte exact dacă pînă la urmă s-a însurat cu fetele astea. Pare-mi-se că da, cu una din ele.

— Bună carte! spuse Vasea Teterev. Am citit-o pe nerăsuflate, iar Dina a citit-o cred, de cel puţin trei ori. Cum descrie Siberia! Dar ce zici de şantier! Iar fetele, tot una şi una! Tînărul, dintr-un neisprăvit, a devenit erou. Îmi

place mult ideea autorului: munca îl transformă pe om.

— Ce-i drept, cartea asta e bună, îi dădu dreptate Piotr Figurnov, sînt însă unele care te plictisesc de moarte, de parcă ai citi un instructaj. Îţi arată din ce se fabrică cutare sau cutare produs, cum trebuie combătute rebuturile şi cîte şi mai cîte. Şi totuşi, după ce citeşti o asemenea carte, dacă te-ai duce să lucrezi la o întreprindere ca aceea pe care o descrie autorul, n-ai face nici o ispravă. Şi nu numai că seamănă cu un instructaj, dar nici nu poţi pune bază pe ce scrie acolo, căci autorul e scriitor, nu inginer! De unde să cunoască el toate chelemecurile tehnicii? Alege şi el ceva ce i se pare atrăgător, dar care poate să nu fie de loc esenţial. Revistele *Znanie-sila* şi *Tehnika-molodiojîi*, astea, da, mai zic şi eu! Ştiinţă adevărată! Şi sînt scrise pe înţelesul tuturor. Articole scurte, bine închegate. Nu un cărţoi cît toate zilele. Citeşti despre ştiinţă, despre producţie, fără să te împiedici la tot pasul de iubire şi descrieri de natură.

Teterev de colo:

— Ia spune-ne mai bine, Figurnov, ce gîndeşti despre cartea asta? Sîntem curioşi să-ţi cunoaştem părerea.

— Păi, v-am mai spus. Repet, „ca totul să fie limpede". Îmi place. Te cucereşte. Mai ales cînd se vorbeşte despre băiat şi despre fetele alea.

— E scrisă într-o limbă frumoasă, curată, se amestecă în vorbă Tumark, ca o muzică.

E o plăcere s-o citești cu glas tare. Natura este zugrăvită cu un penel fin de tot. Nu-i chiar Prișvin, dar se apropie. Iar caracterele sînt reprezentate viu, pregnant. Conflictul ales e de mare tensiune : spulberarea iluziilor, a concepțiilor greșite despre realitate. Un om slab, neajutorat, a ieșit în largul oceanului vieții. S-ar putea să piară, să fie înghițit de valuri, totuși, pînă la urmă, omul învinge. Prin sensul ei, prin întreaga sa tonalitate, această carte se aseamănă cu tragedia antică greacă : omul sfidează... dumnezeirea ! Se înfruntă doi titani, viața — atotputernica divinitate — și omul. Mama și cu mine ne-am gîndit să scriem după cartea asta o dramatizare pentru teatru. Scena în care tînărul stă în mijlocul gropii cu mîinile umflate și atît de istovit că abia se mai ține pe picioare, o să fie extraordinară. Înțelegeți ? Groapa trebuie terminată ! Dar iată că se apropie furtuna. Se învălătucesc nori vestitori de ploaie, care pot distruge tot ce s-a făcut pînă atunci !

— Bine, Tumark, protestai eu, dar ce folos că stă popîndău în groapă și se chinuie ?!

— N-are a face, răspunde Tumark. Într-o operă literară esențial întotdeauna este să scoți în relief momentul de maximă tensiune psihologică. În clipe ca acestea, tînărul reușește să-și biruie propriile slăbiciuni.

Se încinse o discuție în contradictoriu.

— Și ce vezi tu extraordinar în asta ? Băiatul e un miorlăit. Naiba știe cum de a ieșit așa ! A venit pe șantier, învață să deprindă o

meserie. Foarte bine ! Dar unde vezi aici eroismul ?

— Mă, Kostea, el își biruie spiritualicește slăbiciunea fizică.

— Și de aia se duce la muncă de parcă ar merge la moarte ?

— Păi tocmai asta e ! Dovedește că-i un om viteaz.

— Nu te înțeleg de loc, Tumark. Spune, ți s-a întîmplat vreodată pe motonavă sau aici, în cheson, să stai uite, așa, cu mîinile umflate de trudă ? Sau să te duci la muncă ca la moarte ?

— Vai, Kostea, ce comparație ! Nici tu și nici eu n-am venit aici din altă parte. Și nici părinții nu ne-au rîzgîiat.

— Desigur, și nici școala nu ne-a stricat cu toate că am învățat după același program ca și neisprăvitul ăla. Iar pentru noi s-au scris cu totul alte cărți. Leonka al meu de pildă nu putea să dovedească tabla înmulțirii. Cît s-a chinuit săracu ! Abia într-a patra i-a intrat în cap. Și ce, de aia trebuie să se scrie despre el că e un erou ?...

— Nu-i chiar același lucru, Kostea. Și nici nu-i ceva tipic. Iar tineri ca acela sînt mulți.

— Ei, uite, eu unul nu cred că sînt chiar atît de mulți. Una la mînă. Al doilea, noi ăștia care, cum zici tu, n-am venit din altă parte și care n-am leșinat cînd am pus mîna pe lopată, sîntem cu mult mai mulți și nu prea văd să se scrie despre noi cărți atît de mișcătoare. Și unde mai pui că o carte ca asta te și face să

fugi de muncă, căci ţi-o descrie ca pe un chin, ca pe o corvoadă. Or nu-i aşa !

Nu ştiu cît ar mai fi ţinut discuţia asta cu Tumark — ceilalţi băieţi ascultau fără să ne întrerupă — dacă Dina n-ar fi dat buzna deodată pe uşă.

— Sînteţi imposibili ! strigă ea. Am vrut să vă fac pentru desert jeleu de fructe, dar zbieraţi aşa de tare că nu se încheagă. Şi aţi mai băgat-o în sperieţi şi pe Verocika Figurnova. Zice : „Se ciorovăiesc rău de tot. Kostea se poartă urît cu tovarăşii care nu sînt de aici." Kazbici, iubitule, să ştii că întotdeauna o să-ţi sar în apărare cu toate că sînt siberiană get-beget. Şi acum, gata, a venit Vitali Antonîci. Aşa că — la masă !

Ne-a luat aşa de repede încît nimeni n-a spus nici pîs. Nici măcar Koşici, care parcă s-a cutremurat cînd Dina i-a spus „Kazbici, iubitule". Ne-am aşezat alandala, dar Dina a început să facă ordine :

— Bărbatul şi soţia n-au voie să şadă alături. Nici doi bărbaţi.

S-a nimerit să stau lîngă „bunica şefă". Pe Koşici l-a aşezat tocmai la capătul mesei lîngă Verocika Figurnova : „Ai grijă de el, dragă". Peste o clipă, însă, a mutat-o lîngă Vitali Antonîci şi i-a luat ea locul.

— N-ai nimic împotrivă ? îl întrebă pe Koşici. Aici mi-e mai comod. Apoi către toţi : Ţin să vă reamintesc cum e pe la noi — mănînci şi bei fără să fii poftit. Femeile au grijă de bărbaţi. Fără să li se bage însă în suflet. Numai cînd faţa de masă e în primejdie. Iar

cine are de gînd să se îmbete, să-şi aducă aminte care mi-e meseria. Aviz amatorilor ! Voi fi necruţătoare. Cît despre rîs, ăsta e la discreţie. Ciumă nu-i voie să mi se spună, Duodenalia — se admite. Oţetul e în ceainicul de colo. Începem !

Mie unuia, obiceiurile din casa familiei Teterev îmi plăceau foarte mult, ca şi Dina de altfel. Aici, totul e simplu, sincer, fără fasoane. În casă domneşte o atmosferă senină, voioasă, pură aş zice. Niciodată n-am auzit la ei să se vorbească despre preţurile la cartofi, să se vaite că administratorul sau Sovietul orăşenesc nu vin să le repare duşumeaua, nici ahuri şi ofuri că uite, nici pînă astăzi medicii n-au găsit un remediu împotriva cancerului.

Vasea, cînd e printre ai lui, vorbeşte simplu, fără să-şi caute cuvintele ca pentru un articol la gazeta de perete. Mai demult, cînd eram încă pe motonava *Rodina* îl ştiam ca pe un om care s-a dăruit trup şi suflet meseriei sale. Poate chiar mai mult decît trebuie. Dar încă de pe atunci mi-am dat seama că Vasea e un băiat bun, simplu, iar cuvintele plicticoase, searbede le-a deprins din procesele-verbale şi din tot felul de hîrţoage cu care acum aproape că nu mai are de-a face.

N-are rost să vă descriu cum era pusă masa şi cu ce ne-au servit. Se ştie doar cum e masa de duminică a unui muncitor, cînd nu te grăbeşti nicăieri, cînd îţi permiţi un mizilic mai de soi şi, dacă ai poftă, şi ceva băutură. Şi fiindcă veni vorba, ţin să vă spun că Dina ne-a ameninţat cu meseria ei, numai aşa, ca

să plaseze un spirit. Între noi nu se afla nici unul care să aibă obiceiul să se chercheleascâ și să urle cîntece de beție, cam așa : „Stuful foșnea, copacii fremătau". De altfel nici nu ți-ar fi mers cu Dina. Ea te antrena mereu la vorbă. Și cum să mai taci din gură sau să-i zici ceva de inimă albastră, dacă tot timpul trebuie să răspunzi la întrebări ! Iată de ce, cît ținea masa, zumzăia mereu o larmă de glasuri vesele.

Se făcea mare haz cînd vreunul din băieți păta totuși fața de masă. Potrivit regulilor severe pe care le decretase Dina, fiecare femeie era răspunzătoare pentru vecinul ei, așa că trebuia să înlăture imediat urmele catastrofei: cu amoniac, cu sare, cu apă caldă și săpun, treaba ei cu ce.

Dar cînd și cînd, între undele rîsului voios se căscau mici ochiuri și, atunci, toți trebuiau să amuțească pentru a-l asculta pe unul singur. Semnalul îl dădea Dina, suflînd într-o trompetă din acelea cu care se joacă copiii.

Primul ochi s-a ivit cînd s-a ridicat în picioare Vitali Antonîci. Dina nici n-a trebuit să trîmbițeze. S-a mulțumit să ne atragă atenția :

— Vitali Antonîci poate să vorbească oricît vrea.

Ridicînd paharul cu vin auriu și privindu-l în lumină, Vitali Antonîci a spus :

— Închin, dragii mei, acest pahar pentru mamele noastre. Cu aceste cuvinte făcu o plecăciune înspre „bunica-șefă". Dar, înainte de toate, să bem pentru minunata noastră patrie, muma noastră a tuturora, care a dat muncii

omului un sens, un rost. Ca orice bătrîn, mă văd și eu ispitit să-mi depăn amintirile. Mă voi abține însă. Voi spune doar că podul de peste Enisei va fi al douăzeci și patrulea în viața mea.. În viața mea de chesonier. Cîte poduri voi mai apuca să construiesc, nu știu. Cred că ați citit, băieți, că inima lui Byron este înmormîntată în Grecia, țară, pe care a iubit-o atît de mult. Eu aș vrea ca atunci cînd mi-o veni sorocul, inima mea să fie înmormîntată într-un cheson, pe fundul rîului. Aoleu, văd că am înfuriat gazda. N-am să mai fac. Voi sînteți cu toții marinari. După ce o să construiți acest pod pentru orașul vostru, o să vă întoarceți la Eniseiul vostru drag. Eu însă, nu-mi voi termina niciodată podul, căci toate podurile ce se vor mai dura de-aci-ncolo, tot ale mele sînt, măcar că atunci se va lucra fără chesoane, iar meseria mea se va chema altfel. Unde mă voi duce după ce voi construi podul peste Enisei ? Nicăieri. Voi rămîne pe loc, pe podul meu nesfîrșit, iar sub mine își va purta apele un alt fluviu, încă nu știu care — poate Lena, poate Angara sau poate Sîr-Daria... Nu, Dinocika, nu-i un motiv de întristare !... Sînt mulțumit, nespus de mulțumit de soartă. Se prea poate să vi se pară, cîteodată, că zilele noastre se scurg toate la fel, că în secolul nostru cînd tehnica a atins un nivel atît de înalt, e păcat să lucrezi într-un cheson, mînuind vrednica și credincioasa lopată. Unde este noul ? O să vă spun îndată. Ideile mari nu se nasc în fiecare zi. Dar dacă ne întoarcem cu gîndul la ce a fost acum patruzeci

de ani, vom vedea că și munca în cheson s-a schimbat destul. Acum patru decenii era mult mai greu să muncești în cheson! Dar nu asta e deosebirea cea mai mare. Și atunci se căuta ca munca în cheson să fie cît mai ușoară, cît mai ferită de primejdii. Dar mai ales se căuta cum să se stoarcă mai mult vlaga muncitorului. Acum, însă, se caută — de altfel s-a și găsit — cum să fie desființate chesoanele. Iar o dată cu ele și lopata. Și primejdiile. Și munca grea, puțin productivă. Mie mi-s dragi chesoanele. M-am obișnuit cu ele. Dar la aceste căutări, capul meu cărunt a adus și el o contribuție, fie ea cît de neînsemnată. Am căutat mereu. Mare lucru nu găseam. Căci nu fiecare idee e o vînă de aur. Dar fiecare grăunte de aur pe care-l găsești justifică grămezile de nisip spălate. Și cînd găseam cîte un grăunte de aur, mă simțeam nespus de fericit. Se obișnuiește să se închine pentru fericire, sau mai bine zis pentru căutarea fericirii. Eu însă vă propun să bem, dimpotrivă, pentru fericirea căutărilor. Căci nu ne trebuie o fericire care să ne pice de-a gata, o fericire pentru care nu trebuie decît să te apleci și s-o ridici. A fi în necontenită căutare — iată fericirea noastră cea mare. Voi tineri, veți avea parte de ea din plin...

Vitali Antonîci ridică mai sus paharul. Le-am ridicat și noi pe-ale noastre ca să ciocnim cu el. Iar Dina s-a repezit să-l sărute.

— Vă mulțumim, vă mulțumim pentru aceste cuvinte frumoase!

În momentul acela, Vitali Antonîci îmi amintea și mai mult de academicianul Roșcin, cu dragostea sa pentru muncă, pentru profesiunea sa, cu dorința sa de a ne vedea pe noi, tinerii, pășind pe căile mari ale vieții. M-am întrebat dacă știm să folosim din plin toate comorile adunate pentru noi de cei vîrstnici. Și dacă e bine că ținem cu tot dinadinsul să trăim numai și numai „după capul nostru". Poate că bătătorim poteci „noi" acolo unde bunicii noștri au croit drumuri largi, sigure.

Dar să lăsăm asta. Cînd Vitali Antonîci s-a așezat, a reînceput zumzetul întretăiat al discuțiilor, care se învîrteau acum în jurul cuvintelor sale.

Volodea Dlinnomuhin fu de părere că prea punem accentul tot timpul pe tehnică. Nu este de conceput ca dezvoltarea culturală a omului să rămînă în urma tehnicii.

Tumark Markin îl contrazise. Dacă conștiința omului sovietic ar fi rămas la același nivel pe care-l avea conștiința oamenilor dinainte de revoluție, tehnica noastră n-ar fi înregistrat nici un progres. Ridicarea nivelului cultural al oamenilor o ia întotdeauna înaintea tehnicii, dar omul nu observă aceasta, așa cum nu-și vede de obicei ochii, urechile.

Dina sări cu gura că ea își vede perfect urechile și ochii, le vede în oglindă și e pur și simplu încîntată : sînt din ce în ce mai frumoase.

Verocika Figurnova interveni impetuos :

— Trebuie să comparăm totul cu ce a fost înainte! Foarte bine a spus Vitali Antonîci.

Cînd eram mică, tata îmi cresta înălțimea în fiecare an pe tocul ușii. Eu creșteam, dar nu-mi dădeam seama. Numai cînd mă apropiam de ușă și mă uitam la ultima crestătură mă convingeam că într-adevăr am mai crescut puțin.

La care Koșici îi spuse, cam de sus, că drumul spre piscurile scînteietoare ale viitorului trece prin povîrnișurile abrupte ale munților și că omul trebuie să privească înainte, mereu înainte: cel ce întoarce capul cade în prăpastie.

Piotr Figurnov susținu că în toate trebuie să existe o măsură.

Atunci se ridică Dina:

— Kazbici, drăguțule, vino să te pup! S-a aplecat și într-adevăr l-a pupat pe creștet. Mă simt emoționată ori de cîte ori se vorbește despre Caucazul meu drag!

Koșici se înroși ca sfecla, cît p-aci să izbucnească, dar înțelese că dacă o repede pe Dina tot el o să se facă de rîs.

— Am vorbit despre munți în general, nu despre Caucaz! Voia să riposteze printr-o glumă, dar nu-i venea nici una în minte. Iar aceste cuvinte nu-mi aparțin mie, ci lui Karl Marx.

Vasea Teterev tuși încetișor în pumn.

— Cred că Koșici se înșală. Din tot ce a spus, numai cuvintele „piscuri scînteietoare" sînt ale lui Karl Marx. Celelalte-s ale lui.

Ne-a umflat rîsul, lucru de care Koșici se temea cel mai mult. Vasea Teterev nu avea de loc intenția să-l pună într-o situație neplăcută, a spus-o, numai așa, fiindcă era un băiat citit și gata oricînd să îndrepte greșelile altora. Koșici făcu fețe-fețe, clipi zăpăcit, dădu să se apere:

— Știți, Damdinalia Pavlovna...

— Nu așa, Kazbici, drăguțule, îl întrerupse ea rugător. Am prevenit doar: să nu mi se spună Ciumă, ci simplu, Bela.

Koșici avea de ales una din două: ori să înțeleagă de glumă, ori să se scoale de la masă. Iar Dina îi dădea înainte:

— Ne-am purtat cu toții groaznic de urît. Kostea Barbin a spus ceva jignitor despre cei veniți din alte părți ale țării. Eu am călcat în străchini cu geografia. Nu mai zic ce i-a putut trece prin cap lui Vasiutka. Kazbici, drăguțule, te rog să primești iertăciunile noastre.

Nu știu zău, cum e cu alții, eu însă, în general — iar de data aceasta în mod special — n-aș fi în stare să mă supăr pe Dina. E drept că-și înfigea acele destul de adînc, dar cu efect curativ. Ca în medicina chinezească.

Dina strigă:

— Tovarăși! Liniște, vă rog! Kazbici vrea să țină un toast în sănătatea mea. Pe lîngă asta, are de gînd să-i răspundă lui Kostea Barbin în numele celor veniți în Siberia din alte regiuni ale țării.

Ce era să facă Koșici? S-a sculat în picioare, cum făcuse cu cîteva minute înainte Vitali Antonîci, și a ridicat și el paharul, fără să aibă însă curajul să-l privească în lumină.

— După cum mi s-a poruncit, începu el, neizbutind să ia un ton glumeț, după cum mi s-a

poruncit, ridic acest toast („pahar" îi suflă Dina) în sănătatea Belei, în sănătatea amfitrioanei acestei case, ce se înalţă nu pe coastele prăvălatice ale Caucazului, ci pe crestele Saianilor. Am mai primit poruncă să-i răspund lui Barbin în numele tineretului venit să muncească în Siberia. O voi face însă numai în numele meu. Ţin să spun că nici eu nu prea sînt de acord cu cartea cu pricina. Un neisprăvit nu poate fi un erou, bătăturile însîngerate din palme şi chiar biruirea acestor bătături nu înseamnă încă un act de eroism. La început, am făcut şi eu bătături. Dar nu mă mîndresc cu ele, dimpotrivă mi-e ruşine, căci asta înseamnă că nu eram obişnuit să ţin sculele în mînă. Nu-i eroism nici să vii în Siberia. Barbin ar vrea însă să se scrie cărţi înduioşătoare, numai despre cei născuţi şi crescuţi pe meleagurile acestea. O dorinţă modestă, ce-i drept, mai ales că printre aceştia din urmă se numără şi Barbin...

Trebuie să recunosc că mi-a zis-o tare. Ce-i al lui e al lui. Pe toţi i-a pufnit rîsul. Mi-a plăcut şi mie că-i colţos. Dina bătu din palme încîntată.

— Koşici, ai la mine douăzeci de copeici!

Mulţumit, Koşici urmă:

— Cu ce nu sînt eu de acord? Munca nu poate să fie pentru om o plăcere, o bucurie. Munca este o necesitate. Mai grea pentru unul, mai puţin grea pentru altul, dar oricum, o necesitate. Dacă omul ar primi de-a gata tot ce-i trebuie, niciodată nu s-ar simţi îndemnat să muncească...

— Te înşeli, tinere, protestă încet, dar hotărît Vitali Antonîci. Omul s-ar simţi îndemnat, numai un animal nu s-ar simţi. Iartă-mă că te-am întrerupt.

— Da' ce, vreţi să spuneţi că nu muncesc bine? se înfurie din senin Koşici, transformîndu-se îndată în Kazbici. Sau îi învăţ pe alţii să nu muncească? Trebuie să muncim. Tocmai pentru că sîntem oameni.

— Kazbici, drăguţule, se tîngui Dina, să ştii că nu-ţi mai datorez douăzeci de copeici. Nu vreau să trec drept animal!

Koşici îşi trase încet răsuflarea, se aplecă puţin înainte şi spintecă aerul cu mîna, ca şi cînd ar fi spus: „Acuşi vă trag o scărmăneală!"

— Nu pot să sufăr să se rostească despre muncă fraze frumoase dar neadevărate — că e o necesitate vitală, că e o bucurie, plăcere. La ce bun acest neadevăr? Oricum omul e silit să muncească. Dar i se spune...

— Cine spune? întrebă Vitali Antonîci aproape şoptit.

— Unul altuia. Dar numai cînd vorbeşti cu un subaltern. Dumneata mie, inginerul-şef dumitale, directorul şantierului — inginerului-şef, iar acestuia îi spune ministrul. Koşici se aprinsese rău de tot, faţa îi era plină de pete roşii, ca pantalonii unui zugrav. Dacă dumneata ai fi muncitor iar eu maistru, ţi-aş spune-o eu!

— Kazbici, n-ai decît nouăsprezece ani, încercă să-i aducă aminte Dina.

— La nouăsprezece ani, unii oameni au scris opere filozofice care îi învăţau pe bătrîni să

înțeleagă lumea, răspunse tăios Koșici, ridicînd și mai sus paharul. Propun să bem pentru o gîndire independentă !

Noi ceilalți ne uitam unul la altul : e prost sau îl face pe Napoleonul ? Îndrugă, frate, ce îți trece prin cap, dar nu-l jigni pe Vitali Antonîci !

Adică nu, dacă stai să te gîndești bine, nu e vorba numai de Vitali Antonîci... Ne-a jignit pe toți ! I-a jignit pe muncitori, și-a bătut joc de relațiile dintre noi, a numit neadevăr adevărul.

E clar acum de ce amenință mereu „să frece ridichea" oricărui „șef".

Eh ! Ce-ar fi să-l „ating" ? Nu se poate, ar fi păcat de masa asta care a început așa de frumos !...

Noi tăcem, iar el stă în picioare, să zici că-i Napoleon, nu alta. Să începem o discuție serioasă ? Nu, acum nu e cazul. Am citit undeva că odată, Napoleon, împăratul Franței a spus : „De la sublim la ridicol nu-i decît un pas". Uite, pasul acesta ne-ar trebui ! O vorbă de duh, care să usture... Dina, unde ești, ce aștepți ?

A durat destul ca să aștern toate astea pe hîrtie, tăcerea însă a ținut doar cîteva clipe. Și precis că s-ar fi iscat tărăboi. Sau mai știi, poate ieșea cu bătaie. În tot cazul nu mai vedeam altceva decît urechea roșie a lui Koșici, care, ca un magnet, îmi atrăgea palma. Simțeam cum îmi bate o vînă la gît și-l și vedeam pe Koșici clătinîndu-se și încercînd să se prindă cu degetele sale subțiri de fața de

masă, de scaun. O halucinație, de bună seamă, dar peste o clipă o să se întîmple aievea. Căci nu puteam să-l las să-și bată joc de onoarea noastră muncitorească. În clipa aceea, însă, Vitali Antonîci, alb la față, se sculă încet de pe scaun.

— Vă rog să mă scuzați... Iertați-mă... Nu știu... Se vede c-ar fi mai bine...

Eram sigur că vrea să plece, ca să nu-și pună mintea cu țîngăul ăsta, din moment ce noi toți tăceam.

Am sărit în picioare, mi-am tras puțin mîna în lături, măsurînd din ochi distanța. Dina însă îmi făcu semn scurt : „Așteaptă !". Nu știu dacă se pricepe la șah, dar „mutarea" pe care a făcut-o a fost calculată strașnic. Koșici nu știa ce se întîmplă, noi, ăștialalți, însă, am înțeles îndată : Dina „îl îndreaptă", așa cum ne-a făgăduit Vasea. Eram curioși să vedem ce figură de șah va folosi. Iar Dina ciocni deodată răsunător cu Koșici, zîmbi luminos — zîmbet care, ca prin farmec, ne-a molipsit pe toți și strigă încîntată :

— Să bem ! Să bem prieteni ! Pentru gîndire independentă ! Eu de pildă gîndesc... Dina coborî brusc vocea, și-i șopti cu milă lui Koșici, dar așa ca să audă toți : Kazbici, drăguțule, eu, una, gîndind independent, socot că nu trebuie să mănînci atîta plăcintă cu mălină. Puteai s-o pățești și mai rău...

Nu mai adaug nimic la acest capitol.

Capitolul unsprezece

ALEOŞKA FACE BAIE

Ce bine că Maşa vine cu trenul numărul patru, care merge pînă la Vladivostok şi nu cu al nostru, 48, de Krasnoiarsk ! Conform orarului, cel dintîi trece prin Krasnoiarsk la şapte seara, iar „al nostru", care rămîne aici, soseşte la ora 4.59. Nu e nici zi nici noapte. Încercaţi să vă duceţi la ora asta la gară cinci zile în şir !

În aceste zile, am ajuns să mă împrietenesc cu tot personalul gării. Am aflat nu numai cum se întocmesc graficele, dar şi ce forţă de tracţiune au locomotivele „SO" şi „P-36", cum funcţionează blocul automat, ce-i aia selector şi cu cine s-a măritat fiica şefului de gară.

Tare aş fi vrut, înţelegeţi şi dumneavoastră, s-o întîmpin pe Maşa cu Aleoşka în braţe. Şi cu un buchet de flori. Să iasă de parcă Aleoşka ţine buchetul. Ar fi grozav, nu ?

Carpeniţele portocalii, bătute, care-i plac atît de mult Maşei, erau în plină floare. Mai puteai găsi şi ghiocei galbeni sau toporaşi. Uneori,

dădeai de primii crini de pădure roşii, răsuciţi vîrtos, ca turnaţi în ceară.

După lucru, mă suiam îndată într-un tren local şi mergeam pînă la staţia de unde începea pădurea adevărată. Îmi drămuiam aşa timpul, încît să reuşesc să strîng un buchet frumos şi să mă întorc cu cîteva minute înainte de sosirea trenului de Vladivostok. Tot atunci Leonka sosea cu Aleoşka în căruţ, căci să-l aduci cu autobuzul e un adevărat chin.

Mai departe, acţiunea se desfăşura aşa :

Cînd fata aceea, veşnic gutunărită, anunţa la radio, sărind toate virgulele : „Tovarăşi călători trenul accelerat numărul patru Moscova-Vladivostok a plecat din gara vecină cine va fi găsit fără bilet de peron va fi amendat pe loc trenul soseşte pe linia a doua camera de păstrare a bagajelor se găseşte în partea de răsărit a gării", îi cumpăram lui Leonka îngheţată de fructe şi-l lăsam în piaţa gării cu căruţul, iar eu mă înfăţişam pe peron cu buchetul şi cu Aleoşka în braţe.

Ca un făcut, cînd sosea acceleratul pe linia a doua, în aceeaşi clipă venea pe linia întîi din direcţia opusă un marfar lung de vreo patru kilometri care ne împroşca cu praf şi funingine. Alergam înnebunit pe peron, privind pe sub roţile marfarului să-mi dau seama cam pe unde s-a oprit vagonul trei.

De unde mă aflam, vedeam numai picioarele călătorilor care coborau din vagonul trei. Cele mai multe erau picioare de bărbaţi. Ştiam cu ce pantofi trebuia să fie Maşa. Dar pantofii Maşei nu se arătau. Desigur nu era exclus să-şi

fi luat alți pantofi la Moscova. Așa că de cîte ori vedeam o pereche de pantofi de femeie, strigam la întîmplare : „Mașa !" Aleoșka striga și el. Striga însă de spaimă, căci marfarul huruia îngrozitor, așa că amîndoi ne rupeam pieptul de pomană.

Apoi marfarul trecea ca un bolid și în fața ochilor se desfășura toată panorama. Mașa nicăieri. Atunci mă duceam la informații, arătam fetelor de la ghișeu telegrama și le întrebam : „Cînd o să vină Mașa ?" Fetele citeau telegrama și-mi răspundeau cu un zîmbet : „Nu știm. Mîine, poate." Le lăsam lor buchetul că tot s-ar fi ofilit pînă a doua zi.

Apoi îl schimbam pe Aleoșka, îl îmbarcam în cărut și o porneam spre casă. Leonka, după ce-și termina misiunea, se ducea glonț spre Enisei la scăldat.

Și tot așa cinci zile în șir. După același program. În ziua a cincea, controloarea de la intrare m-a sfătuit să-mi iau un permanent, că-i păcat să prăpădesc atîția bani pe bilete de peron. Fetele de la informații mi-au dat însă o veste bună: „În cel mai rău caz, o să mai veniți încă trei zile. Căci la Moscova, biletele se vînd cel mult cu o săptămînă înainte."

În ziua a cincea, care se nimerise să fie o duminică, nu m-am dus eu după flori, ci i-am trimis de dimineață pe Leonka și Slavka Burțev. Față de timpul pe care mi-l lua mie această cursă, ei dispuneau de trei ore în plus, timp suficient ca să se ducă chiar și pînă la Magansk și să culeagă acolo minunatele marinițe, superbe flori purpurii, mari cît palma. Ne-am

înțeles ca, de acolo, să vină drept la gară, iar eu să-l aduc pe Aleoșka cu cărutul. Trebuia neapărat să-i fac baie. În aceste zile se îmbîcsise atît de rău de funingine, că nu mai semăna cu un marinar, ci mai degrabă cu un fochist de locomotivă.

M-am gîndit să-l spăl pe Aleoșka cît mai devreme. Dar m-am luat cu curățenia. Afară era cald, dar sufla vîntul și colbul care intra prin ferestrele deschise se așeza peste tot. Leonka spăla binișor podelele, nimic de zis, dar cu praful nu-i plăcea să-și bată capul. Și, în general, nu socotea că praf e egal murdărie. Dacă puneai mîna pe o carte sau pe mașina de cusut, rămînea o urmă, ca pe o radiografie după care orice medic ar putea să opereze la sigur. Dacă scuturai puțin perdelușele, strănutai o oră. Și toată pacostea asta trebuia s-o scot eu. Șura venea rar. Era mereu posomorîtă, cu toate că nu mai pomenea de Șahvorostov. Se giugiulea cu Aleoșka și nu prea punea mîna pe cîrpă. Și la urma urmei de ce s-o facă, dacă Leonka era în vacanța de vară ?

Trecuse de douăsprezece cînd am terminat cu praful.

Am pus la încălzit apa pentru baie, care între timp s-a răcit. Tocmai atunci a picat și Piotr Figurnov. Am schimbat cîteva vorbe. Despre treburile noastre, legate de muncă. Așa, de pildă, forajul de studii a arătat că mai jos o să dăm de straturi dure, așezate pieziș, pe care va trebui să le spargem cu explozibil și cu ciocane pneumatice. N-o să putem rea-

liza mult pe schimb, mai ales că de la o vreme compresorul ne face mereu figura.

Apoi veni vorba de Koşici. După pozna pe care o făcuse cînd cu masa la Teterev, l-am ţinut noi toată săptămîna „într-o fabrică", dar tot nu i-am scos, pînă la ultimul, gărgăunii din cap. Munceşte pe cinste. Nu se mai dă la noi. La sfîrşitul schimbului îi spune politicos lui Vitali Antonîci : „Să trăiţi". Dar cînd şi cînd, face să-i sune pietricelele din buzunar şi spune cu un zîmbet viclean : „Eu sînt prichindelul din poveste, daţi-mi numai puţin răgaz..."

După ce a plecat Figurnov, am încălzit din nou apa. Dar iar s-a răcit, căci între timp Aleoşka adormise. Doar nu poţi să speli omul cînd doarme. Şi timpul trecea.

Mi-am făcut socoteala următoare : căruţul nostru e rapid, aerodinamic. Dacă Leonka face pînă la gară cu căruţul ăsta o oră şi jumătate, mie îmi ajung cincizeci de minute. Un ceas o să-mi ia baia lui Aleoşka. Deci una din două : ori se trezeşte cel tîrziu la cinci, ori se duce la gară nespălat.

Mi-a căzut sub ochi *Forsyte Saga*. Ieri dimineaţă mi-a înapoiat-o Dina, iar Leonka n-a dus-o încă la bibliotecă. „O carte interesantă, profundă", mi-a spus Dina. Cînd o fi avut timp s-o citească, dacă iei de bună, că acolo, la ea, la laborator, execută exact toate analizele ?

Am început s-o frunzăresc, citind pe sărite ici un cuvînt, colo un rînd, apoi am parcurs cîteva pagini la nimereală şi, în sfîrşit, m-am

aşezat temeinic cu cartea la fereastră, să citesc pînă se trezeşte Aleoşka.

Într-adevăr o carte foarte interesantă. Am citit capitol după capitol, pînă cînd s-a iţit soarele de după casa aceea de piatră, şi lumina lui îmi bătea drept în ochi. De obicei, asta se întîmpla pe înserat, dar o privire la ceas m-a liniştit : nu era decît patru şi treizeci şi cinci, zilele tot mai erau în creştere.

Peste trei capitole a venit Şura. De data aceasta era bine dispusă. Cîrlionţii frumos răsuciţi îi jucau pe obraji. Buzele îi erau roşii, ca date cu ruj. Purta o rochiţă elegantă cu mînecă scurtă, iar la piept îşi pusese broşa pe care i-o dăruise Leonka. Pe umeri avea un batic subţire. Ce să spun — parcă se gătise pentru nuntă, dar mi-am adus aminte că la nunta noastră, Maşa purta o rochie mult mai modestă. A adus ceva în două pungi : „Pentru Leonecika". Şi un buchet frumos, dar nu de flori de pădure, ci de flori de seră.

— Cum, Maşa încă n-a venit ?! Eram sigură c-o găsesc acasă.

Şi aşa ne luarăm cu vorba. Mai întîi despre Maşa : uite ce bucluc cu telegrama asta...

Şura dădu vina pe poştă — nu trebuiau să primească telegrama dacă persoana respectivă — distrată — a uitat să pună data, ziua plecării... Mai spuse că fetele de la telegraf sînt nişte păpuşi fără minte. Lua telegraful în zeflemea, dar mie mi se părea, nu ştiu de ce, că rîde de Maşa. Că pe ea o face neglijentă, uitucă, că despre ea spune că e o păpuşă fără minte. Aş fi vrut să termine odată, nu-mi făcea

plăcere s-o aud. Se vede că Şura mi-a citit ceva în ochi, căci, cu un gest de parcă ar alungat un ţînţar, strigă : „Mai dă-le încolo pe telegrafistele astea !". Şi începu să mi-o laude pe Maşa : vai ce greu e să înveţi la fără frecvenţă cînd ai un copil, să termini un institut şi încă unul tehnic ! Sărăcuţa de ea, a trebuit să sacrifice tot, tot ! Şi iar ieşea că Maşa îşi neglijează familia, pe Aleoşka, pe mine şi că nici de acum înainte nu va fi uşor — cîte nopţi o să stea aplecată deasupra planurilor şi calculelor ! Laudele astea sunau ca o acuzaţie. Şi totuşi Şura o vorbea numai de bine. Pe mine, însă, cuvintele ei mă scoteau din sărite. Ca şi buzele-i prea cărnoase, prea roşii, ca şi ochii ei cenuşii, cu străluciri de oţel, care te priveau ţintă. Vouă nu vi s-a întîmplat aşa ceva ?

Era să mă răstesc la Şura, s-o retez scurt cu un cuvînt grosolan. Dar subit am înţeles despre ce este vorba : nu mai puteam de dorul Maşei, mai ales de cînd ştiam că vine, vine... şi tot nu vine. Pe Maşa o doresc să fie aici. Nu pe nurlia şi grijulia Şura, ci pe Maşa, frumoasa şi scumpa mea Maşa. Glasul ei vreau să-l aud, nu al Şurei. Bucheţelul de piatră dăruit de Leonka, la pieptul Maşei vreau să-l văd nu la al Şurei. Da, cum aş dori s-o cuprind pe Maşa după umeri, să ne apropiem împreună de pătucul lui Aleoşka, să-l privim cum doarme. Cît aş dori...

În momentul acela se auzi Aleoşka mişcîndu-se în pătuc.

Şura se ridică nu ştiu de ce, în vîrful picioarelor, îşi duse degetul la buze, făcu un gest ca şi cînd ar bate din palme, apoi mă cuprinse pe după umeri şi mă trase spre pătuc.

— Kostenka, s-a trezit !

Faţa ei exprima atîta încîntare, că Aleoşka, cum o văzu, începu să se hlizească. Clipind din ochişorii lui încă somnoroşi, întinse mînuţele spre Şura.

— Barbinelule, ţoancă mică, spuse Şura ţocăind din buze şi ajutîndu-l să se descotorosească de aşternut.

Iar eu, sever :

— Căpitane ! Acuşi facem baie.

Ducîndu-mă spre bucătărie să pregătesc baia, m-am uitat în treacăt la ceasul meu care era pe masă. Nu era nici cinci. În ordine ! Aleoşka s-a trezit la timp. Mie mi s-a părut că am flecărit cu Şura o oră întreagă. Uite ce greu trece timpul cînd te roade urîtul !

În familia noastră a dispărut de mult o delimitare precisă între munca femeii şi cea a bărbatului. Încă de cînd eram numai cu Leonka. E drept că nici Maşa nu ţinea morţiş să facă numai ea treburile care revin de obicei femeilor. Şi aşa treburile au mers la noi fără nici un fel de discriminări, pînă s-a născut băiatul, care trebuia hrănit, îmbăiat şi celelalte.

Atunci au început discuţiile.

„N-am să-ţi dau voie să-l hrăneşti, declară Maşa categoric, pînă n-o să-i iasă măselele, căci ai fi în stare să-i nenoroceşti stomacul pe toată viaţa. Şi apoi, natura însăşi a hotărît că asta-i numai şi numai treaba femeii." Iată

însă că deși Aleoșka mai are mult pînă să-i crească măselele, de pe acum îl hrănesc eu, și băiatul are stomacul sănătos tun. Și, totuși, în afară de griș și de lapte, îi mai dau și salam, și scrumbie, și chiar alune.

„Baie am să-i fac tot eu, declară Mașa, căci și asta-i treabă de femeie. Ca mamă, știu să umblu mai cu băgare de seamă cu trupșorul lui gingaș. Tu ai putea să-i scrîntești mîinile și picioarele. De aceea, ai să speli scutecele și ai să te apropii de el numai cînd o să țipe. E bine să se exercite asupra lui de la început o influență de bărbat, iar la spălat te pricepi."

Și a început lupta. Nu prea mă încînta să mă apropii de Aleoșka cînd țipă, căci știți și dumneavoastră de ce țipă de cele mai deseori copiii. În schimb, doream la nebunie să-i fac baie. Tocmai pentru că aici se poate manifesta cel mai bine influența unui bărbat. Asta în ce privește temperatura apei. Și unde mai pui că-i tare plăcut să ții în brațe broscoiul ăsta ud. Asta, în primul rînd. Am încercat să-i dovedesc Mașei că-i nejust să separi scutecele de copil: cine spală scutecele, trebuie să spele și copilul.

Eu însă mă duceam la lucru. Cînd mă întorceam îl găseam pe Aleoșka gata scăldat, ospătîndu-se, pufăind, la pieptul Mașei, iar scutecele așteptau grămadă în lighean „influența mea de bărbat". Mașa mi-a explicat cum stau lucrurile: „Știi, Kostea, copilul trebuie îmbăiat negreșit înainte de mîncare. Și ce să fac dacă se apropie ora cînd îl alăptez, iar tu nu ești acasă." De parcă Aleoșka ar mînca numai o

dată pe zi și tocmai atunci cînd eu sînt la lucru!

Mi-am bătut mult timp capul cum să frîng îndărătnicia Mașei și pînă la urmă mi-a venit o idee formidabilă: să-i mai fac o dată baie lui Aleoșka. Nu era greu să prind momentul dinainte să pape: el păpa des. Mașa a depus armele, spunînd: „Ei, fie, o să-l îmbăiem împreună. De două ori pe zi nu-i voie: poate să răcească."

Iar acum, mi-am scos pîrleala cu vîrf și îndesat.

Nu știu dacă toți tații utilizează aceeași tehnică, iată, însă, care este a mea, spre deosebire de a Mașei.

Apă în băiță pun cum se nimerește, dar cît mai multă. Mașa are o măsură exactă: atît cît să-i ajungă lui Aleoșka pînă la buric, cînd șade.

Eu îl așed pe băiat pe propriul său șezut. Mașa — pe scutece mai moi. Mașa apreciază temperatura apei cu cotul, iar eu — cu nasul: la mine, coatele reacționează numai la apă tare fierbinte.

Mașa mai pune în băiță o rățușcă de cauciuc, eu — un vaporaș din plastic. În primul rînd, pentru că așa omul nostru o să deprindă meseria de marinar, iar în al doilea rînd, vaporașul fiind mai mare ca rățușca, nu poate fi înghițit. Poți săpuni liniștit spătucul lui Aleoșka, fără să fie nevoie să te uiți mereu dacă n-a băgat ceva în gură.

Maşa îl săpuneşte cu mîna, eu cu un burete din paie, care tot e mai moale decît palma mea.

Ca duş, Maşa toarnă peste el, din ceainic, o dîră subţire, eu răstorn o oală întreagă de apă, ca o cascadă. Aşa îi place mai mult lui Aleoşka. Cînd se prăvăleşte peste el puhoiul, nu ţipă de loc. Ţipă ceva mai tîrziu. Maşa afirmă că : „Tocmai de aia ţipă". Eu socot însă că, dimpotrivă, ţipă fiindcă mai vrea.

Maşa îl ţine pe Aleoşka în băiţă cît spune în manualul medical — eu, după pofta inimii — a inimii mele şi a lui Aleoşka. Maşa adaugă treptat apă fierbinte, eu — apă rece. După ce-l scoate din baie, Maşa se căzneşte mult pînă să-l înfăşoare în cearşaf, căci Aleoşka se zbate ca un peştişor în cîrligul undiţei. Eu însă, bag mîna sub el, ca o cupă de escavator, îl apuc de jos şi cînd îl ridic, rămîne culcat tot între degetele mele răşchirate. Acum, poţi să arunci peste el cearşaful, sau, dacă vrei, să-l freci mai întîi pe spătuc cu un prosop pluşat.

La pudrat şi la îmbrăcat — aici procedăm amîndoi la fel.

De data asta, în timp ce pregăteam totul pentru baie — potriveam apa, puneam săpunul, buretele şi cearşaful în aşa fel ca să le am la îndemînă, Şura stătea lîngă mine ţinîndu-l în braţe pe Aleoşka, gol-goluţ, şi se milogea :

— Lasă-mă pe mine, Kostenka. Te rog. Nu ştii ce mult doresc !

Mi-am adus aminte că am citit în Mark Twain cum Tom Sawyer vopsea gardul şi ceilalţi copii voiau să cumpere de la el acest privilegiu. I-am răspuns :

— Dacă-mi dai un cotor de măr cu toţi sîmburii, poţi să-l speli.

Se vede treaba că Şura nu l-a citit pe Mark Twain, căci m-a privit amuzată, socotind că glumesc :

— Neapărat cotor ? Bine !

Şi-l cufundă pe Aleoşka în băiţă, fără să-i fie frică c-o să-şi stropească rochia elegantă. Iar eu am adăugat :

— Şi să-mi mai aduci un guzgan mort, plus sfoara de hîţînat.

Şura mă privi speriată :

— Nu, Kostenka, asta pentru nimic în lume !

În momentul acela, însă, „căpitanul" a început să plescăie apa cu palmele şi Şura a trebuit să se ducă să caute un şorţ de-al Maşei, ca să nu facă baie şi ea o dată cu Aleoşka.

În timpul acesta Aleoşka se dezlănţuise cu atîta furie încît nici eu nu-l mai puteam stăpîni, cu toate că în afară de vaporaş i-am mai pus şi răţuşca, şi mingea bălţată, cadou de la Şura. Aleoşka le apuca una după alta şi în loc să le bage în gură cum ar fi fost normal, le zvîrlea afară din baie, fericit, înecîndu-se de rîs şi strigînd ceva asemănător cu „toată viteza înainte !". În luna asta categoric s-a dezvoltat băiatul, nu glumă !

Şura veni fuga, rîzînd la fel ca Aleoşka. Şi înainte ca eu sau Aleoşka să protestăm, Şura îl udă pe cap şi-l săpuni zdravăn. Aleoşka se dă în vînt după o baie, dar îl apucă pandaliile cînd e săpunit pe cap. Îmi închipui că aşa a

fost oricare din noi — şi tocmai de aceea, amîn „săpuneala" pînă în ultima clipă. Atunci n-are decît să ţipe cît îl ţine gura.

— Ce-ai făcut ? mă răstii la Şura. Cine naiba mi te-a adus aici ! Acu s-a dus dracului toată baia. Capul trebuia să i-l speli abia la sfîrşit.

— Vai, Kostenka, ce spui ! Întîi căpşorul. Cum să i-l speli la sfîrşit cu apă murdară ?

Şi dă-i, şi freacă, pînă s-a făcut în capul lui Aleoşka o căciulă de spumă.

— O să-i intre săpunul în ochi, atunci să vezi bucurie, cobii eu.

Am tras adînc aer în piept : acuşi o să izbucnească răcnetul înfiorător al lui Aleoşka.

— Ba n-o să-i intre, făcu Şura.

Îi aplecă fulgerător capul, apucîndu-l direct de botişor, iar cu mîna cealaltă spălă tot săpunul. Alioşka avu timpul numai să îngîne : „Bu-bu !" şi să se agaţe de răţuşca de cauciuc pe care apucasem să i-o arunc.

— Gata, ţuculică scump ! Şi acum, Barbinelule, să ne spălăm pe lăbuţe...

— Hai, dă-te la o parte. Cînd o să înceapă să zbiere n-ai să-l mai poţi opri. Noroc că am apucat să-i arunc răţuşca, spusei eu înciudat (de ce n-a ţipat Aleoşka ?) Acum trebuie să-i spăl spătucul şi celelalte. Lasă-mă pe mine.

— Nu-i adevărat, acum trebuie să-l spăl pe mînuţe, protestă Şura. Lasă-mă să termin.

Ştiam că are dreptate, căci şi Maşa făcea totul în aceeaşi ordine. Eu însă aveam un program al meu. Sistemul meu propriu. Excelent. Şi apoi, cum se poate asta ? Şura, o străină, l-a monopolizat pe Aleoşka, iar eu, tatăl său,

alerg ca un caraghios în jurul băii cu mingea bălţată şi cu răţuşca în mîini.

— Tu de unde le ştii ? Auzi la ea : mînuţe, picioruşe... trîntii eu. Mă gîndisem numai la băiţa lui Aleoşka, la programul stabilit de mine, dar cuvintele mele conţineau o aluzie care a rănit-o pe Şura : „Tu doar n-ai avut copii !".

S-a oprit, cum se întîmplă la cinematograf cînd se rupe filmul. Mi s-a părut chiar că şi Aleoşka a încremenit.

— Într-adevăr, n-am avut, făcu Şura, răspunzînd cuvintelor mele nerostite. Braţele-i atîrnau moarte de-a lungul trupului. Întoarse încet capul spre mine cu un zîmbet silit. Sînt totuşi femeie, aşa că trebuie să ştiu toate astea. Strînse din ochi de parcă bucătăria ar fi fost brusc năpădită de un fum usturător. Eh, Kostenka, de ce...

Totul n-a durat decît o clipă. Imediat mîinile-i începură să alerge din nou, harnice, săpunindu-l pe Aleoşka. El rîdea ca orice om cînd simte o mînă moale săpunindu-i burta. N-a înţeles nimic. Eu însă am înţeles foarte bine fraza neterminată a Şurei. Şi mă simţeam groaznic de încurcat ; cum ar fi putut Aleoşka să fie băiatul Şurei ?

Acum ea turuia despre cu totul altceva, zglobie şi veselă ca de obicei.

— L-am desenat pe Barbinel, dormind. Să-l mănînci, nu alta ! Mai e nevoie de un mic retuş ici-colo. Am să ţi-l aduc. Ţin însă foarte mult să-l desenez gol-goluţ şi ud, cum e acum. Să ştii că am s-o fac. Nu ştiu de ce, dar pot

să-l desenez ușor, din memorie. Știi, a trecut cam multișor de cînd n-am pus mîna pe creion, pe pensulă. Credeam că s-a sfîrșit. Și acum cînd încerc să desenez altceva, nu iese nimic. Numai Aleoșka îmi reușește! Extraordinar, nu?

Am vrut să-i răspund că în asta nu-i nimic extraordinar. Uite, eu de pildă, habar n-am să desenez și totuși îți fac niște capete de cai în profil, de rămîi cu gura căscată. În clipa asta, însă, Aleoșka a scos un țipăt — pînă la urmă și-a băgat touși săpun în ochi — și s-a auzit ușa din față, iar apoi o bufnitură.

— Cine e?

Am luat repede în palmă apă curată din oală, i-am azvîrlit lui Aleoșka în ochi și am ieșit glonț din cameră. Poftim! Nu spuneam eu...?

— Kostea!

— Mașa!

Am cuprins-o în brațe, am mîngîiat-o pe gît, cu mîinile umede, am început s-o sărut, fără să pricep cum de-i aici, cum de-a ajuns înaintea trenului.

— Kostea, spune, sînt cu adevărat acasă? Nu-mi vine să cred. Mașa îmi băgă degetele în chică. Tu ești bine sănătos? Dar Aleoșka unde e?

Privirea ei, subit alarmată, se îndreptă spre pătucul gol. La picioarele noastre erau aruncate claie peste grămadă bagajele Mașei — o mulțime de pachete și pachețele, geanta, valiza. Leonka și Slavka au mai adus cîteva pachete și la urmă de tot un buchet cît toate zilele.

Erau aici și carpenițe, și crini de pădure, și marinițe...

— Kostea, unde-i Aleoșka?

— Face baie. Spune Mașa, tu, cum... Cu ce ai venit?

— Cu taxiul! răspunse în locul ei Leonka. Strălucea de mulțumire: pentru prima oară în viața lui a mers cu un taxi!

Așa cum era, fără să-și mai scoată pardesiul, Mașa dădu buzna în bucătărie. Îmi închipui ce scenă i s-o fi înfățișat în gînd: Aleoșka înecat în băiță.

— L-ai lăsat singur acolo?

Și... Vă așteptați, poate, că mai departe o să fie ca la cinema? Mașa îmi cîrpește o palmă și fuge de acasă cu obrajii scăldați în lacrimi. Sau: o pălmuiește pe Șura și Șura fuge cu obrajii scăldați în lacrimi. Iar Leonka se apucă să descurce treptat toată neînțelegerea.

Dacă vă așteptați la una ca asta, înseamnă că n-o cunoașteți pe Mașa. N-a fost ca în film. Dimpotrivă, Mașa răsuflă ușurată:

— Vai, ce m-am speriat!... Se uită bine și o recunoscu: Șura? Bună ziua!...

Și se pupară. Mai precis, Șura a pupat-o pe Mașa. Apoi însă, și Mașa a pupat-o. Ce vreți, e o lege a naturii. O lege a femeilor.

Mașa și Șura au dus amîndouă la bun sfîrșit baia lui Aleoșka, iar băiatul, cu toate că nu plîngea, se uita chiorîș la Mașa și trăgea mereu spre Șura.

Mie îmi era cu neputință să ajung lîngă băiță. Nu puteam decît să-i fac de departe lui Aleoșka „goanga", iar cînd femeile l-au scos

din baie, am reuşit să-l apuc odată de călcîiul trandafiriu. Dar eu i-am pus cămăşuţa, care s-a nimerit să fie tocmai aceea pe care mi-a cumpărat-o în glumă Şura pe banii „băuţi" de Leonka. Se prea poate că nici nu mi-aş fi adus aminte, dacă Maşa n-ar fi spus : „Ce cămăşuţă dulce !". Imediat a băgat de seamă.

S-a vorbit mult şi de-a valma. Şi s-a lămurit repede totul. Că într-adevăr Maşa a sărit un cuvînt cînd a trimis telegrama, că o dată cu telegrama mi-a expediat şi o scrisoare care, uite, n-a sosit încă. Că am uitat să întorc ceasul care şi acum mai arăta patru şi treizeci şi cinci. Că Leonka şi Slavka n-au putut ieşi la tren, căci fondurile alocate pentru biletele de peron le-au cheltuit pentru îngheţată, ba au călătorit chiar fără bilet de tren de la Magansk. Că n-au putut să stea nici în piaţa gării, căci îi alunga mereu miliţianul, crezînd că băieţii vînd flori. Citeam în ochii lui Leonka că-i pare nespus de rău că n-a vîndut măcar o jumătate de buchet, ca să-şi mai cumpere îngheţată.

Maşa a coborît din vagon cu tot calabalîcul, ajutată de vecinii de compartiment, şi cînd a văzut că n-a venit nimeni la gară a avut o strîngere de inimă. Abia cînd s-a urcat în taxi, i-a zărit şi pe băieţi cu florile. În maşină i-au spus că acasă totul e în ordine.

— Ce bine, Kostea, că la noi totul e în ordine !

Am răspuns că altfel nici nu s-ar putea.

Maşa arăta puţin slăbită. Se vede treaba că a costat-o multă sănătate diploma asta. Şi apoi,

deşi nu mi-a scris-o şi nici acum nu-mi spune, sînt convins că tot timpul a fost neliniştită.

Faţa Maşei a căpătat parcă o altă expresie. Am remarcat îndată, aşa cum a observat Maşa că Aleoşka poartă o cămăşuţă pe care n-a cusut-o ea. E ingineră ! Maşa m-a înţeles. Ridicînd puţin din sprînceana stîngă, ceea ce făcu şi mai vizibile licăririle vesele din ochii ei, îmi spuse :

— Kostea, acum e rîndul tău.

I-am şoptit :

— Ştii, Maşa, te iubesc foarte mult !

Am sărutat-o pe după ureche, fără să-mi pese că Şura e lîngă noi. Acum, în afară de Maşa, pentru mine nu exista nimeni.

Între timp, Leonka a pus de ceai. Apoi a dat iama în pachetele aduse de Maşa, a îngrămădit pe masă tot felul de bunătăţi cu arome îmbietoare, învelite în elegantele ambalaje din Moscova şi ne zorea :

— Haideţi odată, că se răceşte ceaiul !

Am uitat să vă spun, că de cum l-au scos din baie, de Aleoşka s-a ocupat numai Maşa. Acum el şedea în braţele Maşei, ţinînd-o c-o mînuţă de gît, dar în aşa fel de parcă voia s-o respingă, iar arătătorul de la mîna cealaltă ba şi-l băga în gură, ba îl întindea spre Şura. Atunci ea îi zîmbea şi-l alinta : „Ţoancă mică, Barbinelule !"

Maşa se prefăcu supărată : „Bagă de seamă ! Am impresia că l-ai cucerit."

— Haideţi, ne îndemna Leonka.

Şi pornirăm cu toţii spre masă. Maşa cu Aleoşka în frunte. Şura venea la urmă. Dădu

să se așeze, dar brusc se răzgîndi și spuse cu o voce ușor răgușită :

— La revedere, Mașenka, Kostea... tuturor.

Și se întoarse să plece. Leonka o prinse înainte ca ea să ajungă la ușă.

— Încotro ? Uite ce de bunătăți pe masă !

Șura îl dădu la o parte, scuturînd îndărătnică din cap. Mi s-a părut că zulufii ei sunau jalnic, ca niște clopoței.

— Nu, Leonicika, îți mulțumesc. Am uitat cu totul că am atîta treabă.

Mașa se apropie și ea de Șura. Eu îi priveam descumpănit. Nu se poate spune că n-am fost politicoși, totuși ceva nu era în regulă. Șurei îi ardeau obrajii ca focul și nu părea de loc convinsă de cuvintele pe care le rostea.

— Nu, nu pot să mai stau.

— Te rog, Șura, stărui Mașa, te rog foarte mult.

— Vai, Mașenka ! Crezi că nu înțeleg...

Leonka privi cu părere de rău în urma ei.

— E tare bună, spuse el de parcă cineva din noi ar fi vorbit-o de rău. Uite cum l-a desenat pe Aleoșka !

Zîmbind sceptic, Mașa se apropie de perete. Brusc, chipul ei deveni imobil, iar cînd începu să vorbească, glasul îi tremura :

— Ade-vă-rat ! Mă mir că n-am băgat de seamă. Minunat desen ! Zău, e făcut cu mult talent. Chiar ea l-a desenat ? Nu-i o păcăleală ? Apoi, descifră semnătura. A.K. „Alexandra Koroliova." „Ș..." Șagane. Minunat portret !

Acum fu rîndul meu să roșesc. Formidabil ! Eu n-am reușit să dezleg secretul literei „Ș" cu puncte-puncte pus în ghilimele, iar Mașa a înțeles imediat că asta înseamnă „Șagane". Cum de a putut Șura să se joace cu numele ăsta ?! Doar n-o fi uitat că atunci, pe motonava *Rodina*, schimbase acest nume atît de frumos pe mătăsurile cu care i-a plătit Ilia Șahvorostov pungășia cu coletul ?

— Ei, să bem ceaiul, spuse Mașa cu glasul ei dintotdeauna. Mi-e o foame de lup. De la Mariinsk n-am pus o fărîmiță în gură. De emoție. Kostea !... Tot nu-mi vine să cred că sînt acasă ! Se așeză la masă, își roti privirea prin cameră și întrebă, așa, ca într-o doară : Șura s-a întors definitiv la Krasnoiarsk ? Cu ce se ocupă ? Unde lucrează ?

— Vinde răcoritoare, sări Leonka. Lîngă farmacie.

— Serios ? făcu Mașa și, cu fața deodată înăsprită, ca și prima dată, privi portretul lui Aleoșka. E o adevărată crimă, cu un talent ca al ei...

— Știi, venea zilnic la noi și vedea de Aleoșka, sări din nou cu gura Leonka. Kostea trebuia să se ducă la lucru, eu eram în examene.

Leonka plesnea de dorința să povestească totul cît mai repede. Și descrise cu lux de amănunte viața noastră în lipsa Mașei. De parcă nu eu, ci Leonka era personajul principal. Pe locul doi era Șura.

Mașa îi dădea de mîncare lui Aleoșka, apucînd și ea să ciugulească cîte ceva. Din cînd în cînd un surîs îi flutura pe buze.

— Aha ! Văd că fără mine a fost vai de capul vostru. Să vă fie învățătură de minte la

toţi trei bărbaţii. Apoi spuse pe un ton serios şi hotărît: nu trebuia s-o lăsăm pe Şura să plece. A fost atît de bună! Sîntem nişte căscaţi.

Nu ştiu de ce, dar cînd Maşa a spus „Sîntem nişte căscaţi", parcă mi-a luat o piatră de pe inimă. Nu mai trebuia să gîndesc în sinea mea că, uite, Şura a devenit de prisos, ba chiar nepoftită în casa noastră şi că poate port şi eu o vină în treaba asta. Puteam să mă uit acum numai la Maşa, să-i sorb cuvintele cînd povestea de Moscova, de drum, cum a scris şi cum şi-a susţinut diploma. Puteam să-mi repet într-una ce bine că a venit Maşa şi ce mult o iubesc.

După ce s-a lăsat întunericul, am ieşit să ne plimbăm puţin pe chei. Podul de vase era terminat. De-a lungul lui strălucea o beteală de lumini. Nişte autocamioane grele traversau uruind Eniseiul.

Chiar deasupra capului trecu un avion cu două luminiţe pe aripi: una roşie şi alta verde, descriind un cerc pentru a ateriza.

Plopii tineri miroseau a miere. Sub picioare scîrţîia nisipul.

Lîngă insula Molokov, un remorcher tocmai arunca ancora, care spintecă cu zgomot apa fluviului. Cîteva secunde lanţul ancorei alunecă zornăind prin nară. Apoi se auzi şuierînd scurt aburul şi din nou se aşternu tăcerea.

De-a lungul grilajului care mărginea cheiul, era multă lume, venită ca şi noi să privească fluviul. Căci îi poţi privi apele unduioase de

parcă ar fi vii, o noapte întreagă, aşa cum te uiţi la flăcările unui foc de tabără.

Am mers mai departe. Coborîrăm spre apă. Mîngîind ţărmul cu unda-i domoală, Eniseiul povestea parcă ceva. Apoi am păşit pe podul de vase. El se legăna şi tresălta puternic cînd legăturile zăngănitoare dintre pontoane erau strivite de cîte un autocamion de cinci tone, doldora de pietre, pe care le căra la cine ştie ce şantier. Aici era mai răcoare. Chiar deasupra Takmakului, poate un pic mai spre stînga, o steluţă albă licărea molcom.

— Ştii, Kostea, îmi spuse Maşa. Hai să plecăm odată de-acasă pentru toată noaptea. Să stăm pe mal, să meditâm, să discutăm. Sau să ne sfătuim, uite, cu steluţa de colo. Cred că ar trebui să trăim, cum să spun, mai repede. Îmi roiesc atîtea gînduri prin cap! Şi tu, şi eu, Kostea, sîntem încă tare tineri. Spune, ţi-a fost dor de mine?

Se cuibări lîngă mine de parcă deodată i se făcuse frig.

Din direcţia opusă se apropia un biciclist. M-am aplecat şi am sărutat-o pe Maşa pe buze. Biciclistul sună.

Dar nouă nu ne păsa. Eram singuri.

Capitolul doisprezece

PRICHINDELUL DIN POVESTE

Cred că nu există familie în care să nu plece cineva. Fie în deplasare, fie să-şi petreacă vacanţa undeva pe ţărmul Mării Negre. Să plece departe şi pentru mult timp. De cele mai deseori, pleacă în felul acesta soţii. Nevestele mai rar. Nu pun la socoteală familii ca a lui Vasea Teterev unde nu ştii cine cui îi este tată, frate, soţ, cumnat, fiică ori bunică. La ei, chiar dacă pleacă cinci dintr-o dată, nu se observă.

Se înţelege că femeile ştiu mai bine cum le este, cînd bărbaţii pleacă pentru mai mult timp. Şi dacă e sau nu prilej de mare bucurie cînd în fine se întorc. Şi în general ce se petrece în casă cînd se întoarce soţul.

De cînd ne-am căsătorit, n-am plecat niciodată fără Maşa. Chiar şi pe motonavă eram împreună. Abia acum am înţeles cum e cînd îţi pleacă soţia. Şi cum e cînd se întoarce. Şi cine-i în realitate capul familiei, cum scrie în fişele personale.

Cu riscul ca unii bărbaţi să se simtă jigniţi, ţin s-o declar categoric : femeia este capul familiei. Şi nu-i de mirare, căci după cum se ştie, la primitivi a existat matriarhatul. Se vede că sălbaticii ăia nu erau chiar atît de proşti. Înţelegeau cum e mai bine.

Într-un cuvînt, fără Maşa eram ca şi curentul electric dintr-un dinam, care, numai pentru că nu poate să stea locului, circulă bezmetic printr-o amărîtă de sîrmuliţă înfăşurată. Dar iată că a venit Maşa, a manevrat butoanele de comandă, a stabilit contactul şi imediat am pornit cu rost prin inductor.

Totul a devenit acum limpede : unde să mă duc, ce să fac. Pe scurt, în casă s-a întors puterea.

Cînd mă duc la lucru, mi se pare că podul e mai aproape de casă. Cobor în cheson, tavanul e mai sus ca înainte şi nici nu mai miroase a ulei de maşină. Mă scald în Enisei — apa e mai caldă. Am o discuţie cu Koşici — eu sînt cel care îl încui. Iau chenzina — parcă e mai mare. Acasă, nu scîrţîie duşumeaua, ceainicul fierbe mai repede, perna e mai moale. Iar greutatea de două puduri cu care fac exerciţii nu trage mai mult decît cincisprezece kilograme sau poate nici atît. Pîinea nu mai e uscată, laptele nu mai e acru. Leonka e ascultător. La cinema rulează comedii hazlii. Stelele clipesc în fiecare seară. Podul de vase se leagănă mai tare, şi toţi bicicliştii întîlniţi îşi ţîrîie de zor soneriile. Iată ce înseamnă : a venit Maşa !

Dar bine de tot am început s-o ducem cînd s-a întors din Jeleznovodsk Olga Nikolaevna,

pe deplin înzdrăvenită. Şi cu două sute de grame mai puţin. Cu toate că visul ei era să dea jos cel puţin două kilograme.

Acum, nu Aleoşka ne ţinea acasă, ci noi ne străduiam să-l reţinem, căci dacă nu băgai de seamă, bunica Olenka ţi-l şterpelea de sub nas şi-l ducea la ea.

Bunica era de-a dreptul îngrozită că nu respectăm nu ştiu ce reguli ale „regimului alimentar", cu toate că — după cum v-am mai spus — şi Maşa procedează conform instrucţiunilor din cartea *Mama şi copilul*. Maşa o contrazicea. Eu, însă, le ascultam zîmbind pe sub mustaţă, convins că într-o lună şi jumătate cît l-am avut pe Aleoşka sub oblăduirea mea, flăcăul s-a oţelit aşa de bine că nici un fel de „regim alimentar" nu mai poate să-i strice.

Maşa a stat acasă numai pînă a venit bunica, apoi a intrat în muncă şi ea. Funcţia Maşei are o denumire kilometrică. Ea e a mai mare şefă la tehnica radiocomunicaţiilor. Poartă uniformă — tunică şi bonetă cu „crab" — dar dacă vrea poate să umble şi în mătăsuri. Maşa pune rar tunica, preferă o rochiţă uşoară de stambă. Îi spuneam :

— Rău faci. În uniformă, nu că ai fi mai frumoasă, dar eşti mai impunătoare, pari mai autoritară.

Maşa rîdea :

— Şi aşa îmi ştiu de frică toţi radiotelegrafiştii.

Mie nu mi-a fost niciodată frică de Maşa. Deşi ştiu că unii bărbaţi se cam tem de nevestele lor. Sînt, oricît, un pic mai mare ca Maşa,

de vreo zece ori mai puternic, iar de cîştigat, cîştig dublu, măcar că Maşa a ieşit ingineră, iar eu nu-s decît un simplu muncitor. Pe scurt, independenţă totală. Şi totuşi... Cum să vă spun ?... Aşa, cînd te uiţi, nu se observă nimic. Dar Maşa are o oarecare putere asupra mea. Poate nici nu bănuieşte, dar e destul că ştiu eu.

Văd că vorbesc mereu de Maşa, deşi am intitulat acest capitol „Prichindelul din poveste", gîndindu-mă bineînţeles la Koşici. Dar cum să nu vorbesc de Maşa cînd numai la ea mi-e gîndul ? ! Iată ce înseamnă să fii singur patruzeci şi trei de zile !

Iar cu Koşici lucrurile s-au petrecut aşa :

Cu o zi înainte de salariu, Vasea Teterev şi cu mine am trecut pe la el, mai spre seară, să vedem cum s-a aranjat, cu toate că nu ne-a poftit niciodată. Dar ne plimbam pe acolo şi am intrat.

O cameră luminoasă, curată. Două paturi nichelate. Radio. Flori. Perdeluţe de madipolon. O carafă cu apă. Pahare frumos şlefuite.

Dar pe lîngă splendoarea asta domnea şi o mare mizerie : camera îmbîcsită de fum, în pahare pluteau mucuri de ţigară, păturile de pe pat erau încreţite ca apa cînd bate vîntul. Pe jos erau aruncate ziare mototolite...

În camera aceasta, şi luminoasă şi murdară, vreo şase tineri, pe care nu-i cunoşteam, şedeau care unde a nimerit. Koşici, în picioare, lîngă masă. Ţinea în mînă un teanc de foi, scrise cu cerneală. Citea rar, cîntat. M-am gîndit : „Nu ne-a spus nici unuia că scrie poezii. Se jenează ! Nu ca Tumark Markin care se

ține scai după tine doar-doar să te înduplece să-i asculți piesa."

Pe vremuri, cînd eram de vîrsta lui Koșici, nu mă pricepeam la poezii. Cea care m-a deprins cu ele a fost Șura. Le recita foarte bine. Mi-a dat, ca să spun așa, primul imbold. Mai departe s-a ocupat de mine Mașa, dezvăluindu-mi profunzimea, frumusețea poeziilor.

Am adus vorba de asta, ca să înțelegeți mai bine cu cîtă nerăbdare așteptam să-l aud pe Koșici. Să știi că o fi scris despre Krasnoiarsk, îmi ziceam, despre Enisei, cum construim podul, despre prietenie, despre dragoste, versuri, versuri frumoase, izvorîte din inimă, pentru care a găsit cuvinte noi, pline de vigoare.

La sosirea noastră, Koșici șovăi, se opri chiar. Apoi continuă.

Vă voi spune, anticipînd, că nu erau versurile lui, ci ale poetului Jujjin despre care eu unul, drept să spun, nu prea am auzit. I le-au trimis niște prieteni. Erau scrise de mînă pentru că, deocamdată, Jujjin le citea în nu știu ce club și nu s-a publicat încă nici una.

Erau versuri minunate, inteligente, pline de înflăcărare, și aș spune, sunau ca o muzică. Rîndurile păreau turnate în oțel, iar cuvintele bătute în piroane.

Pe scurt, eram gata să-l declar pe Jujjin drept cel mai mare poet și mă gîndeam chiar că de acum încolo numai versurile lui am să le citesc.

Din păcate, însă, asemenea versuri nu prea erau multe. Celelalte erau un fel de talmeș-balmeș. De sunat, sunau frumos, dar nu conțineau nici un gînd, nici o idee care să-ți meargă la inimă, care să te răscolească.

Și asta încă n-ar fi nimic. Dar printre ele erau și versuri de-a dreptul ciudate. Aș fi vrut să reproduc aici unele din ele, dar nu pot ține minte rimele. Iar ca fond, îi cîntau în strună lui Koșici. Că șefii „s-au îmbuibat", s-au birocratizat, rămășițele capitalismului s-au încolăcit în jurul trupului nostru și ne înăbușă ca tentaculele unei caracatițe, iar noi ne sfiim să vorbim despre asta și, de fapt, nici nu prea înțelegem ce înseamnă adevărul. Numai el, Jujjin, luminează ca o tainică lanternă, dar și bateria lui este pe punctul să se consume.

Fața lui Koșici strălucea de extaz: asta poezie! Ceilalți băieți tăceau, nu se grăbeau să-și spună părerea. Și, într-adevăr, aici trebuie să chibzuiești bine.

Vasea Teterev, însă, care de felul lui e atît de delicat, i-o trînti de-a dreptul:

— După părerea mea, Koșici se înșală făcînd atîta caz de poeziile astea. Am citit și eu cîte ceva de Jujjin. Și Dina. Cred că Dina i-a pus foarte bine diagnosticul. Zice că Jujjin are limbrici, de aceea scrîșnește din dinți.

La care eu am adăugat:

— După mine, Jujjin e un fel de liliac. Măcar că are aripi, nu e lebădă, ci tot din neamul șoricesc face parte. La soare, îi piere văzul. Zboară numai noaptea cînd se tîrăsc tot felul de jivine — viermi, cîrcăiaci. Ziua doarme, atîrnat cu capul în jos, într-un pod sau într-un ungher plin de praf.

Ce s-a mai înfuriat Koşici, ce-a mai sărit cu gura la mine şi la Teterev, „că habar n-avem de poezie, de misiunea socială a poeziei, care a fost şi va fi întotdeauna un clopot de alarmă!"

— Dacă toţi ar da în vileag ticăloşiile şi putregaiul aşa cum o face Jujjin, răcnea el, am ajunge mai repede la comunism. Iată, administratorul de la cămin bagă în buzunar, în fiecare lună, şase sutici, care îi rămîn de la spălatul rufăriei de pat. Asta Barbin n-o vede. Administratorul e şoim, după el! Administratorul e curat ca o lebedă! Sau Vitali Antonîci... De cîte ori a venit la lucru cu autocamionul întreprinderii! Maşina mică nu i se cuvine. Iar ca să ia taxi se zgîrceşte — îi e milă de bănuţii lui. Dar nici să-şi ostenească picioruşele nu vrea. Iar autocamionul — ce mare lucru! O să treacă un drum mai mult la carieră. Controlează-l dacă poţi! Mai ales că cine ar trebui să controleze, se plimbă şi el cu autocamionul.

— Aici într-adevăr ceva nu-i în regulă, răspunsei eu, dar nu aşa cum spui tu. Dacă Vitali Antonîci s-ar apuca să meargă cu taxiul, nu i-ar ajunge tot salariul, căci taxiurile sînt încă destul de scumpe la noi, iar ca să-şi obosească picioruşele — nu uita Koşici că el nu-i atît de voinic ca mine şi ca tine. Putea să iasă de mult la pensie. Dar uite că n-o face. Nu se îndură. Admit că nu se prea cade să mergi cu autocamionul. Te asigur însă că, cu asta, Vitali Antonîci n-o să ne împiedice în nici un caz să ajungem la comunism. Iar în

comunism, taxiurile o să fie probabil mai ieftine.

— În comunism, o să vină să te ia cu maşina la lucru fără să te coste nici un ban, preciză Teterev.

Koşici se porni iarăşi să zbiere că deşi mai e pînă la comunism, cînd lumea nu numai că va călători pe gratis cu taxiul, dar chiar totul va fi fără bani, nepotul său, Koşkin Fiodor Petrovici, pentru că-i ditai responsabil, haleşte de pe acum, pe gratis, la cantină. Şi că nu există nici un şef, cît de mărunţel, care să nu păgubească măcar cu ceva statul. Şi că, în general, în fiecare om mai zace destulă ticăloşie, rămasă de la capitalism. Şi uite, tocmai această ticăloşie trebuie arsă cu fierul încins al poeziei...

Atunci mi-a sărit şi mie ţandăra.

— Întîi şi întîi, răcnii eu, să-l laşi în pace pe Vitali Antonîci. Destul i-ai terfelit numele! Iar cît priveşte fierul încins, aici ai dreptate. Numai că al lui Jujjin nu-i destul de încins, pricinuieşte numai dureri fără să vindece. Uite, azi am venit pentru prima oară la voi. Îmi place camera asta. Dacă m-aş pricepe, aş desena tot ce se vede aici — patul de nichel, aparatul de radio, perdeluţele, cum intră soarele pe fereastră, hainele din stofă fină aşezate frumos pe umeraşe. Mucurile din pahare nu le-aş desena însă. Căci nu au ce căuta acolo. Şi nici într-un tablou. Cu toate că, uită-te, există, plutesc. Iar tu stai lîngă ele şi declami versurile lui Jujjin! Deci e ceva din viaţă! Eu însă nu vreau ca acéste

mucuri să existe și în tabloul meu. Nici în cameră. Cu aceste cuvinte, i-am vîrît cu de-a sila în mînă un pahar și i-am dat un ordin, pe care Koșici l-a executat pe loc: Na, aruncă-le pe fereastră. Vezi? A mers foarte bine și fără fier încins. Și a rămas exact tabloul despre care v-am vorbit la început: o cameră simpatică.

— Păi tocmai d-aia scrie Jujjin despre mucuri, ripostă Koșici veninos, ca oamenii să le arunce pe fereastră! Trebuie să-i mulțumim poetului că știe să vadă toate murdăriile.

— Mă rog, dar nu văd de ce să-i mulțumim că le cară cu el, lipite de tălpi, murdăriile astea. Și, în fond, îmi place mai mult cînd poetul își citește versurile, stînd drept, cu fruntea sus, iar nu în patru labe, scormonind prin gunoaie.

Venindu-mi în ajutor, Vasea Teterev îl cită pe Bielinski, care a spus că îi invidiază pe nepoții și strănepoții cărora le este hărăzit să vadă Rusia în fruntea lumii culte, hotărînd legile științei și artei și primind prinosul recunoștinței din partea întregii omeniri instruite. De atunci încă a prevăzut Bielinski cum va fi Rusia, iar Jujjin și Koșici trăiesc în această Rusie, care într-adevăr hotărăște legile lumii întregi și primește prinos de recunoștință, dar văd nu asta, ci tot felul de netrebnicii și meschinării.

Reproduc dinadins numai ce-am spus eu, Teterev și Koșici, deși pînă la urmă nici ceilalți băieți n-au tăcut. Dar ca să aștern pe

hîrtie tot ce s-a vorbit, nu mi-ar ajunge acest capitol. Voi spune numai atît că din cei șase, la început, numai doi-trei l-au sprijinit pe Koșici, strigînd: „De ce să ne temem de adevăr?", „Poeziile astea lovesc drept la țintă!", „Dă-i înainte, Nikolai!" Apoi însă au căzut și ei pe gînduri. Au început să-și frece nasurile, să se scarpine la ceafă, să pufăie din țigări.

Pînă la urmă, încolțit, Koșici n-a mai încercat să-l apere pe Jujjin și se mulțumea să repete cu o grimasă ironică:

— Ei, și?

Cu asta ne-am despărțit.

A doua zi, a făcut una și mai groasă. Dacă în ajun fusese vorba, ca să zic așa, de o problemă teoretică, filozofică, noua lui ispravă privea acum practica cea mai concretă.

După lucru, ne-am dus cu toții să luăm chenzina a doua, cînd se face calculul pe toată luna.

Pe panoul din fața biroului, brigada noastră era trecută pe primul loc. Asta însemna că, în afară de salariu, o să mai primim și acordul progresiv. Toți băieții erau bine dispuși.

La casierie — coadă. Ne-am așezat și noi. Din brigada noastră Koșici era al doilea, după Vasea Teterev. Glume, proiecte: ce-o să cumpere fiecare nevestei sale din banii luați pe acord. Singurii holtei erau Tumark și Koșici. Petea Figurnov a propus să li se ia acordul și să se împartă celor căsătoriți.

Tumark protestă:

— Cu o fată cheltuieşti mai mult decît cu o nevastă.

Asta cam aşa e. Dar de unde ştie el cît se cheltuieşte cu o nevastă? Şi ţin-te rîs!

Koşici, retras mai la o parte, stătea şi fluiera încetişor. Apoi scoase din buzunar un carneţel, smulse o foaie şi mi-o întinse.

— Hokus-pokus! Uite, Barbin cît ai de primit.

M-am uitat pe hîrtie. Bun! O mie cinci sute patruzeci şi şapte de ruble în mînă.

— Şi care-i scamatoria? Ai calculat-o fără contabilitate? N-avea nici un rost. Am încredere în contabilii noştri ca în mine însumi. Pun rămăşag că te-ai căznit o seară întreagă.

— M-am cam căznit. Poate chiar mai mult de o seară, mărturisi Koşici şi adăugă lovindu-se peste buzunar: Nu degeaba am cărat pietricelele. A trebuit să fac calcule complicate. Dar scamatoria continuă. Vrei să ştii cît o să primesc eu?

Ridicai din umeri. În brigada noastră toţi primeau la fel.

— Nu înţeleg ce vrei să spui.

Atunci Koşici îmi mai dădu o foaie pe care scria nouă sute optzeci şi opt de ruble.

— Iată salariul meu. Şi lovindu-se încă o dată peste buzunar spuse: iar aici am o declaraţie...

Şi se apropie de ghişeu. Tocmai atunci i-a venit rîndul.

Vasea Teterev venea foşnind cu hîrtiile de o sută şi jucînd în palmă mărunţişul.

— S-a muncit bine, băieţi. O mie cinci sute şi ceva de căciulă.

Între timp la ghişeu avea loc următorul dialog:

Koşici. Iau numai nouă sute optzeci şi opt. Vă rog să înregistraţi diferenţa la intrări.

Casierul. Tovarăşe Koşici, eu nu ştiu nimic. Te rog să iei cu cît eşti trecut pe stat.

Kosici. N-am să iau. Diferenţa, vă rog s-o anexaţi la declaraţia mea. Iar mie să-mi daţi o chitanţă.

Casierul. Nu pot. Pentru mine statul de plată e lege. Descurcă-te cu contabilitatea. Iar banii, te rog să-i iei.

Koşici. Nici nu mă gîndesc! Am aici numai nouă sute optzeci şi opt de ruble cîştigaţi cinstit. Descurcă-te dumneata cu contabilitatea. Iar eu am să mă duc unde trebuie. La procuratură!

Vă daţi seama că după asemenea cuvinte, rîndul s-a stricat imediat. Casierul îi întinse lui Koşici banii prin ghişeu. Koşici îi împinse înapoi. Şi amîndoi ţipau. Cei de la coadă au început să vocifereze.

— Explică despre ce este vorba!

Nu ştiu dacă pînă la urmă Koşici a luat sau nu banii. Băieţii l-au tras cu sila de la ghişeu şi au făcut cerc în jurul lui. Toţi erau foc şi pară, dar pe cine anume nu ştiau nici ei. Trebuie să fie însă ceva la mijloc, dacă Koşici renunţă aproape la o jumătate de salariu, şi strigă că-s bani nemunciţi.

Cercul s-a strîns mai tare: „Vorbeşte!"

— Ştiam eu ce fac cînd scoteam pietricele

din cheson, ca prichindelul din poveste, spuse Koșici. Fiecare pietricică e o găleată de pămînt scos la suprafață.

Printre strigăte și întreruperi, ne-a spus următoarele :

Șefii sînt morți dacă nu adaugă la realizare și niscaiva cifre scoase din burtă. Aceste adausuri înseamnă premii pentru depășirea planului, laude din partea superiorilor, recunoștință exprimată în bani din partea muncitorilor. Brigada noastră și-a depășit cu mult planul. Și totuși luna asta solul a fost mai păcătos ca oricînd. Toate astea nu vă dau de gîndit ? Pe scurt, Koșici punea o pietricică în buzunar, la fiecare găleată. După socoteala lui ieșea una, iar după documentul de la contabilitate, iscălit de Vitali Antonîci, cu totul altceva, deși acolo calculul se face pe metri de coborîre a chesonului. Și este știut că dacă se umflă cifrele reprezentînd volumul lucrărilor executate, cresc toate sumele : salariul, acordul progresiv pentru muncitori, premiile acordate șefilor pentru depășirea planului, deci și lui Vitali Antonîci. Koșici nu s-a uitat la documentul de la contabilitate, dar tariful pe metru este cunoscut, iar să transformi metri liniari în metri cubi nu-i mare lucru. Și apoi, pe panou scrie în ce proporție a îndeplinit brigada planul. Cunoscînd această cifră, orice elev dintr-a cincea o să-ți spună, făcînd calculul de-a-ndoaselea, care este volumul lucrărilor executate. Apoi a încheiat : fiecare procedează firește cum crede de cuviință. El însă, Koșici, nu poate

să primească acești bani care i s-au calculat în mod ilegal. A spus-o și în declarație.

Stăteam și ne uitam unul la altul. Vasea Teterev tot mai era cu banii în mînă. Ceilalți nu-și luaseră încă chenzina. Casierul ne pofti la ghișeu. Nu se duse nimeni. Muncitorii din alte brigăzi se uitau chiorîș și vă dați seama cam ce puteau vorbi pe socoteala noastră.

Să mintă Koșici ? Nu, l-am văzut chiar eu cum scotea în fiecare zi pietricele din cheson ! Restul e chestie de aritmetică. Îmi roiau tot felul de gînduri prin cap. Mi-am amintit chiar și de afurisitul acela de autocamion cu care într-adevăr Vitali Antonîci a venit de cîteva ori la lucru.

Dacă Koșici spune adevărul, înseamnă că trebuie să renunțăm la o treime din salariu. Dacă Koșici spune adevărul, înseamnă că nu numai în luna asta, dar și înainte ne-am bucurat de bani nemunciți, căci de obicei depășeam cu mult planul. Dacă Koșici spune adevărul, înseamnă că Vitali Antonîci e un ticălos fără pereche. La drept vorbind, jumătate din asta putem lua pe seama noastră, căci prea ne-am fălit tot timpul că sîntem cea mai bună brigadă.

Îmi dădeam seama că și ceilalți băieți se frămîntau la fel ca mine. Aduceți-vă aminte cum în *Pămînt desțelenit*, moș Șciukar le-a dat oamenilor să mănînce broaște. Ei credeau că-i carne de pasăre. Așa și noi, am mîncat atîta vreme broaște în loc de pasăre. În sensul cel mai strict. Eu luam de la Gastronom

salam, peşte, brînză, iar duminicile Maşa cumpăra o găină din care făcea o supă cu fidea. Şi din ce bani? Să-ţi vină rău cînd te gîndeşti.

Dar te apucă alte-alea cînd te gîndeşti că Vitali Antonîci, la care ţineam cu toţii atît de mult...

— Ascultă, îi zisei lui Koşici, nu-i aici locul să-l judecăm pe Vitali Antonîci. Şi nici n-are rost să montăm lumea contra lui. Scrie unde vrei, eu unul îmi iau salariul pînă la ultimul ban. Şi am să-l cheltuiesc fără teamă, căci sînt convins că l-am cîştigat cinstit. Hai, băieţi, să ne aşezăm la rînd.

Cînd Koşici îmi răspunse, puteai să juri că are o bucată de vată în gură. Şi-a făcut şi el destui nervi.

— Nici n-am avut intenţia să fac scandal, bîigui el. Scandalul cel mare o să izbucnească şi fără mine, după ce se vor face cercetări. Numai casierul e de vină: de ce n-a vrut să-mi ia banii?

— Minţi, zisei, ai venit hotărît să dai o reprezentaţie. Voiai să-l faci pe nobilul! Altfel nu te-ai fi băgat la casier cu declaraţia aia, cînd ştii bine că n-are nici un drept să ţi-o primească. Şi nu este pentru prima oară cînd îl jigneşti pe Vitali Antonîci şi o dată cu el conştiinţa noastră de muncitori. Ziceai că ai făcut o declaraţie — dă-o unde vrei. Să ştii însă că la chenzina următoare am să te pun să-i ceri scuze lui Vitali Antonîci, chiar aici de faţă cu toată lumea.

Toată brigada mă aprobă în cor: „Just!" Din celelalte brigăzi se auziră cîteva glasuri: „Mai întîi să se cerceteze unde trebuie!", „Nu poţi să ştii niciodată", „Mai sînt destui pungaşi pe lume".

În aceste cinci minute, Koşici s-a tras la faţă, ba chiar a slăbit, gata-gata să-i cadă pantalonii. A înţeles că de opintit, s-a opintit zdravăn, dar întrebarea e dacă are destulă putere în pumni să lovească. Mă durea inima cînd mă uitam la el. Un muncitor ca şi noi, doar ceva mai îngust în umeri, încă nedezvoltat, dar braţele îi sînt de pe acum vînjoase, numai muşchi. Aşa cum stă cu faţa întoarsă înspre noi, e împotriva noastră, sîntem pe poziţii cu totul opuse.

Coada la casierie înainta ca de obicei. Am observat însă că băieţii plecau de la ghişeu fără să-şi numere banii şi îi băgau direct în buzunar. Pe Koşici îl ocoleau, de parcă ar socoti că numai eu eram obligat să vorbesc cu el.

— Asta este, zic.

— Asta este, îmi răspunse. Să trăieşti, Barbin! Iar eu:

— Să trăieşti şi tu, Koşici. Că, „noroc" nu-mi prea vine să-ţi urez.

În ziua aceea nu m-am grăbit să ajung acasă. Am rătăcit mult pe străzi, cufundat în gînduri. Ce-i drept, se întîmplă ca unii să adauge cifre fictive la realizări. Şi toată cinstea cui îi demască pe potlogari. Dar just e oare să începi totul de la bănuieli? Şi încă

față de cine! Și mă întrebam: Ce-o fi cu Koșici ăsta? De ce-o fi atît de înveninat? Și buzele-i sînt subțiri, searbăde. Fără glumă: te pomenești că suferă de ficat și ar fi bine să-l controleze Dina cu mațul ăla de cauciuc. Căci n-am să cred în ruptul capului că Vitali Antonîci e un șnapan!

Cu banii de acord i-am cumpărat Mașei un cadou: o poșetă frumoasă de piele. Vînzătoarea mi-a lăudat-o mult: „E ultima modă. Observați vă rog la calitate." Am mîngîiat poșetuța. Pielea mi s-a părut rece și alunecoasă, ca de broască.

Capitolul treisprezece

SPUMA

Mașa, însă, a fost încîntată de poșetă. De fapt, ei îi place orice cadou pe care i-l fac. Zice: „Știi, Kostea, ai foarte mult gust". Trebuie să mărturisesc însă că dacă vînzătoarea mi-ar fi recomandat nu poșetuța asta de piele, ci un rucsac din foaie de cort, îl cumpăram. Prin urmare, cine are gust? Cînd i-am adus Mașei cadoul, ea m-a sărutat. Ca să fiu drept, sărutarea i s-ar fi cuvenit vînzătoarei.

În viață se întîmplă adeseori ca unul să merite sărutul și altul să-l primească.

Dar se întîmplă și altminteri. Să mănînci bătaie pentru altul.

Să vă dau un exemplu. O dată Leonka ședea la masă cu Aleoșka pe genunchi. Pe masă se afla ceasul meu de mînă. Aleoșka l-a dat jos. Ceasul a stat. Cine-i de vină? I-am ars lui Leonka o labă chiar peste locul pe care ședea. De nu-l punea dracu să sară de pe scaun, să se aplece să ridice ceasul, ispitindu-mi astfel palma, scăpa. Întîmplarea e caraghioasă, numai

că eu am o mînă cam grea. Leonka a început să plîngă cu lacrimi adevărate.

Pe chestia cifrelor fictive, Koşici a stîrnit o halima întreagă. La drept vorbind, evenimentele s-au desfăşurat de la sine, căci o hîrtie, pînă nu arde, reprezintă o forţă. Energie atomică. Bombă. O foaie de hîrtie poate să radă de pe faţa pămîntului un oraş.

Vasea Teterev şi cu mine ne-am dus la sindicat, la partid, la conducerea şantierului: „Punem capul pentru Vitali Antonîci". Peste tot ni se răspundea cam la fel: „Foarte frumos. Vă credem. Dar o dată ce există o sezisare, trebuie făcute cercetări."

De la contabilitate, declaraţia lui Koşici a nimerit nu chiar la procuratură, ci chiar în mîinile inspectorului care tocmai picase din Moscova.

Şi a început Vitali Antonîci să dea explicaţii, Kosici să dea lămuriri... Iar fiecare din noi să facă cîte o declaraţie. În scris!

Dar cum dracu să controlezi cît pămînt a scos brigada noastră, dacă îndată ce găleata ajunge la suprafaţă, conţinutul ei e aruncat în fluviu? Chiar dacă stabileşti cu cît anume s-a cufundat chesonul în fiecare schimb, tot nu-i nici o scofală, căci au muncit şi alte brigăzi. Şi cum să dovedeşti că metrii săpaţi de ei nu ni s-au trecut nouă? Şi unde mai pui că solul n-avea peste tot aceeaşi densitate. Într-un cuvînt, timp irosit zadarnic. Dar declaraţia există. Şi Koşici refuză s-o retragă.

Zilele trec. O dată cu noi coboară în cheson şi Vitali Antonîci. Ne arată cum să muncim,

unde să săpăm. Împreună cu noi, lucrează şi Kosici. Bine, sîrguincios. Dar ca şi înainte, zi de zi, strînge pietricele în buzunar. După terminarea lucrului ne spune tuturor, iar lui Vitali Antonîci separat, „să trăieşti".

Inspectorul întreprinde cercetări minuţioase. Ce, parcă îl zoreşte cineva? Omul e convins că dandanaua asta nu-i decît o aiureală de la început pînă la sfîrşit. Numai că, vedeţi dumneavoastră, declaraţia există. Iar Kosici...

După vreo zece zile, îl văd pe Koşici venind cam pleoştit la lucru. Nu numai pentru că îi mîncam zilele de cîte i-a făcut lui Vasili Antonîci, ci şi pentru alte pricini. Socotise cîte pietricele a scos din cheson în aceste zece zile şi îi ieşise, în medie, cam tot atîta cît ne-au plătit pentru luna trecută. De muncit s-a muncit la fel. Aşadar, una din două: ori luna trecută s-a muncit mai prost — ceea ce nu era adevărat — ori Koşici a cam încurcat-o cu aritmetica asta a pietricelelor. Unde-o fi greşeala? Îşi trudea mereu creierii ca să descopere. Ne-a mărturisit cinstit cum stau lucrurile. Declaraţia, însă, tot n-a retras-o. Căci tare bine i-ar fi părut să i se tragă o scărmăneală lui Vitali Antonîci.

Între timp, inspectorul continua cercetările...

Într-o bună zi, iată că apare şi Şahvorostov. De cînd cu halimaua stîrnită de declaraţia lui Koşici, uitasem cu toţii de el.

Ne-am întîlnit chiar în prima seară a „noii sale vieţi". În curte. V-am mai spus, pare-mi-se, că stăm în acelaşi bloc. Ilia fusese la baie, se bărbierise. Capul ras îi strălucea ca

o bilă. Numai sprîncenele scăpaseră neatinse. Purta o cravată albastră cu o corăbioară albă. Sacoul său în carouri era nou-nouț, iar pantofii aveau tălpi de cauciuc. Mirosea a frizerie. Dar nu a colonie cu care te dai de obicei după ras, ci a una mai fină. Nouă șaptezeci și cinci împreună cu rasul pe cap.

— Bună! zice. Dacă nu mă înșel, ne-am mai întîlnit undeva.

— Bună! zic. Să-ți fie de bine!

— Ai ghicit. Am fost la baie, m-am ras. O plăcere! Știi, acolo, băile nu erau chiar atît de grozave. Așa că Barbin, dragă, nu te omorî să poposești prin locurile alea.

— Mersi pentru sfat. Dar tu pentru cît timp ai venit?

Ochiul său stîng îi scăpără de mînie.

— Depinde de prieteni. Știi, nu-i mare lucru să vîri un om la pușcărie. Dar să lăsăm bancurile: m-am săturat! O dată am fost acolo și-mi ajunge pentru toată viața.

— Foarte bine. Mai ai și alte planuri?

— Să mă încadrez, ce altceva ai vrea să fac? Trebuie doar să trăiesc.

Și așa, o vorbă el, o vorbă eu. Nu-l întreb cum se face că a ieșit înainte de termen; nu mă întreabă de ce n-am intervenit pentru el. Era clar însă că mi-a trecut-o în cont, undeva în tainițele țestei sale încrețite.

Și unde are de gînd să muncească? Bineînțeles că în brigada noastră, dacă o să-l primească. Ce întrebare! Cînd începe lucrul? Să mai răsufle nițel. Era să i-o trîntesc: „După ce-ai mușamalizat afacerea cu specula, ai?" Dar m-am stăpînit.

— Știi, zic, munca în cheson e grea, primejdioasă. N-ar fi mai bine undeva pe mal?

El:

— Da, dar în cheson sînt toți ai noștri.

A spus-o pe un ton de parcă s-ar jertfi pentru noi.

Am mai schimbat cîteva vorbe. Despre vreme. Despre Stolbî. M-a întrebat dacă Mașa a venit de mult. Ce se-aude cu diploma? A lăudat-o pe Mașa. Apoi nitam-nisam:

— Apropo, Șurka Koroliova te mai vizitează? Acum că a venit Terskova, unde vă mai vedeți?

— Ce-i treaba ta?

— Am întrebat și eu așa. Din respect pentru Terskova.

— Nu Terskova, ci Barbina. Asta-i una la mînă. Iar pe Koroliova s-o lași în pace. Ea nu *mă* vizitează, ci *ne* vizitează. De cîte ori îi face plăcere.

— Ia seama, vreau s-o iau de nevastă. Adică mai bine zis nu s-o iau de nevastă că asta s-a întîmplat de mult, ci să ne înregistrăm. Pricepi? Așa că s-a zis cu vizitele. Trebuie să tragă la mal. E drept că am să lucrez. Știi, leafa ca leafa, dar nici „spuma" nu strică.

N-am înțeles despre ce este vorba și nu l-aș fi întrebat, dar mi-a scăpat fără voie:

— Ce spumă?

— „Spuma" de la sirop. La răcoritoare e mică, dar cînd o să treacă la bere o să ciupească mai mult. Ce te hlizești așa la mine?

Nu-i hoție. Așa a lăsat dumnezeu. E ca și bacșișul pe care-l dai ospătarului. Să știi că în familia noastră nu sînt hoți și nici n-aș primi o hoață în casă.

A mai dat să spună ceva, dar eu tremuram tot de furie. „Trebuie să tragă la mal..." Nu vrea decît „să se înregistreze". Cum? Șura Koroliova — soția lui Ilia? Nu, nu poate fi adevărat!

Fără să scot o vorbă, i-am întors spatele și m-am depărtat. După cîte îmi amintesc, chiar din prima zi de cînd ne-am cunoscut, odinioară pe motonava *Rodina*, Ilia nu spunea niciodată Șura, ci, disprețuitor, Șurka. Oare de ce?

În timp ce urcam scara, gîndurile acestea mă înțepau rău de tot, ca niște viespi. Viespile, însă, te atacă dinafară, nu ca un rău ce vine dinăuntru, ca — bunăoară — durerea de dinți. Așa și gîndurile urîte despre Șura m-au înțepat numai și apoi s-au risipit, întocmai ca viespile. Dar durerea de dinți — că acum Șahvorostov o să-i facă din viață un iad — stăruia. Și mi-am spus cu neclintită hotărîre: nu, n-o să i-o dau lui Șahvorostov!

Mașa nu era acasă. Nici Aleoșka. Înseamnă că e la bunica în ospeție. Aș fi vrut să-i vorbesc imediat Mașei. Că tot îi ține mereu parte lui Șahvorostov, îmi cere să mă împrietenesc cu el. Dacă pun eu o dată mîna pe Ilia ăsta...

Leonka meșterea un fluier dintr-o rămurică de plop. Aoleu! Pînă să se usuce scoarța pe plop, o să ne înnebunească! E drept că și eu cînd eram ca el mă omoram după fluierele astea, dar vezi că n-aveam un frate mai mare.

Ce s-a bucurat Leonka cînd m-a văzut!

— Kostea, fă-mi unul cum au milițienii! Să se audă pînă la celălalt capăt al orașului!

— Se poate, zic. Dar trebuie o creangă mai groasă. Arunc-o pe asta.

— De ce?...

M-a ascultat totuși și a aruncat-o în sobă. Tot e bine că am scăpat măcar pentru o zi de șuierat.

Iar Leonka, exact ca Nozdriov și Cicikov din *Suflete moarte*: — dacă nu vreți caterinca, cumpărați un cățel — schimbă pe loc placa.

— Dacă-i așa, Kostea, hai să facem un șah.

Văzînd că nu-i chip să scap, am acceptat. Pentru prima oară jucam cu albele. Am mutat pionul e2-e4.

— Bine, dar regina? se miră Leonka.

— Ce-i cu ea?

— Dă-mi întîi regina. Și caii.

Auzi obrăznicătură!

— Să știi, zic, că de azi încolo nu mai dau regina. Nimănui! Dacă vrei să iei turele și caii, n-ai decît.

Leonka — încîntat! Acum nu mai am cu ce să fac rocadă.

Bineînțeles, am mîncat o bătaie clasa întîi. Cu ce era să joc? Mai ales că am și uitat aproape cum se joacă cu regina. Pînă atunci i-o dădeam mereu lui Leonka de la început. Și cu toate acestea, tot timpul mi-era gîndul la „regină", dar... la cealaltă.

Leonka nu-și mai încăpea în piele de mîndrie: „Mai facem una!", „Mai facem una!"

Cinci partide la rînd am jucat, cu același rezultat.

Una ca asta chiar că nu mi-am închipuit : Șura să fie soția lui Șahvorostov ! Iar lui Ilia nu-i pasă decît de „spumă".

Mașa s-a întors tîrziu. Aleoșka a rămas la bunica. Leonka dormea. Și eu m-am culcat. Mi-a spus de cum a intrat :

— Ai aflat noutatea ? S-a întors Șahvorostov.

— Cum să nu ! Și-s nebun de fericire !

— Mă bucură această schimbare la tine, spuse Mașa rîzînd. Știu că toată brigada voastră a trimis o scrisoare. Dar nu numai asta a ajutat. Mi-a spus tata că directorul întreprinderii de navigație a pus o vorbă bună pentru Șahvorostov. În calitate de deputat. Ce om de treabă, nu-i așa ?

— Mașa, uite ce zic eu...

Și i-am repetat din fir în păr tot ce am vorbit cu Ilia și tot ce știam de la Șura.

Lumina era stinsă. Mașa mă asculta în tăcere. Nu s-a culcat. Am vorbit destul de mult și la un moment dat mi s-a părut că Mașa adormise pe scaun. Am chemat-o încetișor pe nume. Răspunsul s-a cam lăsat așteptat. Cînd a vorbit în sfîrșit, vocea îi era aspră, străină și părea că vine de departe.

— Kostea, e revoltător, e dezgustător ! Șura trebuie să se ducă la miliție și să povestească totul.

— Dacă de la bun început și-ar fi găsit o muncă, cum știu eu, spusei cu năduf, nu ajungea aici.

Un timp, Mașa nu spuse nimic, apoi se apropie de mine pe întuneric, parcă plutind, și mă atinse ușor pe umăr.

— Dormi ! În tot cazul, trebuie să termine cu răcoritoarele astea ! Vorbesc eu la întreprindere. Poate o angajează ca desenatoare. Și tu caută s-o ajuți, să-i dai curaj.

Vocea îi era mai blîndă.

A doua zi, în cheson, Koșici declară din senin :

— Admit că m-am putut înșela, dar nu chiar atît de mult. Cifrele au fost totuși umflate.

Ne-a spus-o într-un moment cînd Vitali Antonîci era sus. Noi am înțeles că-l mustră conștiința și că ar vrea să dea înapoi.

În ziua aceea, Koșici a muncit cu rîvnă, cu cap. Se vedea că acum munca nu mai e pentru el o corvoadă.

Aproape de sfîrșitul schimbului, ni s-a plîns :

— Nu știu cum să-mi omor timpul pînă seara. Să stau acasă mi-e urît. Care vrea să facă o plimbare cu barca ?

Pe Enisei este interzis să mergi cu barca cu vîsle. Numai pe brațul fluviului e voie. Dar și asta l-ar fi mulțumit pe Koșici. Mușchii lui mai cereau de lucru. Și tare ar vrea să vină cu el vreunul din noi.

Cînd oamenii ies din cheson, presiunea aerului în ecluză scade treptat. Tocmai asta voia Koșici : să scadă treptat și „presiunea" noastră.

Dar cum să „scadă presiunea", cînd nu vrea să recunoască nici în ruptul capului că-i vinovat față de Vitali Antonîci ? S-o scalzi, cum face el, că cică „admit că m-am putut înșela",

și alte încercări de a bate în retragere nu sînt demne de un bărbat. Un singur lucru ar fi drept, așa cum i-am spus-o încă la casierie: „Chiar aici să-i ceri iertare lui Vitali Antonîci". Scurt pe doi!

Așa gîndeam eu. De altfel, toată brigada gîndea la fel, dar băieții așteptau să vadă ce-o să spună inspectorul.

Și Vitali Antonîci ne-a spus de cîteva ori, cînd nu era Koșici de față: „Mă doare. Să mă jignească așa de rău! Dar ce, să-i port pică acestui puști? O să-și dea singur seama." Și Tumark Markin a dovedit că nu-i de piatră. I-a spus lui Koșici:

— Și eu aș avea chef să merg cu barca.

Ăla numai că n-a plîns de bucurie. M-am gîndit: „Eu unul, n-aș merge cu tine pînă n-ai da dracului ambiția și ai recunoaște deschis că ești vinovat".

Seara, m-am întîlnit din nou cu Șahvorostov, în același loc. Acum, însă, ieșeam amîndoi din casă. Ilia nu mai era atît de fercheș ca în ajun. Și părea necăjit. Parcă se trăsese chiar la față. În tot cazul, capul lui ras nu mai avea lustru. Era capul lui de toate zilele, ca un boț de lut, încrețit.

N-aveam încotro — trebuia să mergem împreună pînă la poartă. M-a întrebat unde mă duc. I-am spus: să iau bilete la un film.

— Iar eu o iau spre farmacie. Mi s-a făcut de sirop. A așteptat să vadă cum am să reacționez. Eu, însă, n-am scos o vorbă. Mi-am dat seama că vrea să mă ațîțe, să vadă dacă și acum am să-i iau apărarea Șurei. Am ajuns la

poartă. Șahvorostov mai spuse: Nu cred să merg la lucru înainte de întîi ale lunii. Așa că vreau să-i cer ceva gologani Șurei. Că pînă să iau salariul, mai vă. Ce-ar fi să mă atingi și tu cu ceva bani? În contul datoriei vechi.

— Am să te ating, numai că datoria n-am să ți-o plătesc în bani.

Ilia privi cu coada ochiului la pumnul meu. Ridică din umeri, făcîndu-se că n-a priceput.

— Nici în altfel n-ai încercat să-mi plătești, spuse el făcînd aluzie la refuzul meu de a iscăli scrisoarea care îl ridica în slăvi. Fie. Nu te presez. Ori îi am la tine, ori la CEC, tot aia e. Pînă una, alta o scot la capăt cu „spuma".

Filmul ne-a plăcut. Nu mai țin minte cum se numește — era un film cu dragoste, despre niște tineri care au venit la uzină, au devenit muncitori și cu toate că nu prea se arătau și mașini, era clar că e o uzină mare, că munca e interesantă și că toți băieții sînt oameni de ispravă. Dar și acolo se găsise unul, bucățică ruptă din Ilia, numai că nu era ras în cap, ci avea o hălăciugă de păr, iar pe victima lui nu o chema Șura ci Lida.

După cinema, m-am plimbat multă vreme cu Mașa pe chei. Priveam luminițele de pe catargele vapoarelor, steaua rubinie ce scînteia deasupra gării noastre fluviale, ca steaua Kremlinului. Apoi am coborît la Enisei și am admirat aici o altă steluță, deasupra Takmakului. Ne-am plimbat și pe podul de vase. Și din nou sunau toți bicicliștii pe care-i întîlneam.

Nu știu despre ce am vorbit. Poate am tăcut tot timpul. Sau am spus doar atît: „Ce frumos

e fluviul!“ Dar cînd am venit acasă, mă simțeam înviorat, puternic. Și cu toate protestele Mașei, am luat-o în brațe și am urcat în fugă scările pînă la etajul doi unde stăm. Nu i-am spus nimic. Nici atunci, nici pe urmă. Nu mă pricep de loc să spun cuvinte de dragoste. Dar pînă am adormit, am repetat în gînd, cred, de vreo sută de ori: „Te iubesc mult, mult de tot, Mașa“.

A doua zi, în cheson, Koșici spuse, nu nouă, ci direct lui Vitali Antonîci:

— ...Nu fiindcă eu personal n-aș avea încredere în dumneata. Așa a ieșit socoteala. Mai sînt și oameni necinstiți. Pe de altă parte, oricine se poate înșela. Și eu, și dumneata.

Noi am prins de veste că aseară Koșici s-a dus să-și retragă declarația, fără nici un fel de explicații. Inspectorul, însă, n-a acceptat: „Îmi pare rău. Acum sînt obligat să termin cercetările.“

Vitali Antonîci făcu o grimasă:

— E drept că oricine se poate înșela. Dar să bănuiești într-un mod josnic, murdar, pe toată lumea — de asta puțini sînt în stare. Iar curajul răspunderii îți lipsește pare-se numai dumitale. Ia bine aminte la ce spun. Ți-ai pus în gînd să mă demaști pe mine, om bătrîn, să dovedești că sînt un nemernic. Și că bătrînul maistru a încercat să fure statul său, statul nostru al tuturora, să obțină ilegal un premiu. Șnapani din ăștia există. Și bătrîni, și tineri. Trebuie să-i urmărim pînă-n pînzele albe. Dar știi dumneata că pentru un om cinstit nu există jignire mai mare, mai dureroasă decît să fie

bănuit? Mai cu seamă, tinere, cînd este vorba de un om care, la vîrsta dumitale, răbda de foame și umbla desculț. Acest om avea însă credința nestrămutată că va cuceri o viață fericită pentru generația din care faci parte. Iar dumneata nici nu te-ai sinchisit de asta. Nici nu ți-ai dat osteneala să vorbești cu cineva despre mine, sau să stai de vorbă chiar cu mine. Pentru dumneata omul nu-i decît un nume și un pronume. De unde toate astea la un tînăr? Dar te iert! Nu-ți voi cere socoteală pentru jignirea adusă. Vreau să te cred, cu toate că dumneata n-ai avut încredere în mine. Mă întreb însă, oare toată viața ai să cari, așa, pietricele în sîn?

Koșici era cît pe ce să izbucnească. Dar s-a muiat imediat și, ducîndu-se la locul său, și-a văzut mai departe de treabă.

După puțin timp, se apropie de Tumark.

— Mergem diseară cu barca?

Tumark cam strîmbă din nas, dădu negativ din cap: „Nu mă duc“. Aici interveni însă Vitali Antonîci.

— De ce? E vreme frumoasă! Duceți-vă, băieți.

Koșici se lumină pe dată:

— Să mergem!

După terminarea schimbului, cînd am urcat în camera de dezecluzare și ne-am înghesuit acolo, cu ochii în tavan, așteptînd să se echilibreze presiunea și să nu mai rămînă în sînge nici o bășicuță de azot, Koșici tot mai zîmbea. Își zîmbea lui însuși.

În drum spre casă, mi-a aținut calea Șura. Îmbrăcată cochet, ca de obicei, pantofi cu toc înalt. De sub basma i se vedeau buclele frumos aranjate. Fața îi era însă răvășită de neliniște. Sub braț ținea un halat alb, făcut sul! A venit fuga direct de la căruț.

— Kostenka, ai cîteva minute și pentru mine? Mi-era teamă că nu te prind! Mă apucă de mînecă și mă trase spre o stradelă dosnică.

Ne-am așezat pe o bancă, lîngă un gard.

— Ce s-a întîmplat, Șura? Ai necazuri?

— Vai! Nu puteam să vin la voi... Și așa o fi crezînd Mașa...

Pare distrusă. Nu mai poate să scoată o vorbă. Tace și-și mușcă batista.

Cînd i-am spus lui Șahvorostov că Șura vine la noi ori de cîte ori îi face plăcere, n-am mințit. Și de fiecare dată, cînd e acasă, firește, Mașa o roagă să mai treacă. Nu atît de insistent ca pe cea mai bună prietenă, dar o invită totuși. Din toată inima. Căci Mașa nu știe să se prefacă. De obicei, Șura nu stă mult. Tot timpul se învîrte lîngă pătucul lui Aleoșka, îi cîntă *Potecuță, cărăruie, de ce mă chemi, de ce mă îmbii*, îl poartă în brațe. Iar cînd Aleoșka e și el în vizită la mama-mare, Șura nu zăbovește. Schimbă o vorbă-două cu Leonka, se plimbă prin cameră, ne laudă casa: „Ce frumos e la voi!" Îi dă o mînă de ajutor Mașei, și o ia din loc.

Și acum — poftim! „Și așa o fi crezînd Mașa..." Mașa ce crede, aia spune! Mă supăra că gîndește așa despre Mașa, deși îmi dau

seama că Șura vorbește în neștire, ca întotdeauna cînd e tulburată.

— Ce să fac, Kostenka? Ce să fac?... Șahvorostov...

Am înțeles totul: Șahvorostov vrea să se însoare cu ea. Șahvorostov vine la ea după „spumă". Șura însă nu vrea, nu poate. Și pe bună dreptate! De nu eram în haine de lucru, pline de lut, aș fi prins-o de umeri și aș fi ridicat-o, așa cum am mai făcut o dată: „Fruntea sus!"

— Uite ce este, dacă mai vine, ia-l la goană!

Șura scutură din cap.

— Știi, Kostenka, îmi cere să-i dau toate recipisele de la banii pe care i-am trimis prin mandat poștal, din Norilsk. Sau zece mii. Ții minte? Ți-am povestit. Eu însă n-am nici recipise, nici bani. Nimic, nimic!... Îi e frică să nu arăt cuiva recipisele. Dar eu de unde să i le scot! Nu făceam decît să expediez mandatele. Toți banii ăștia blestemați îi depunea la CEC bărbatul meu, pe livretul lui. Pe urmă a plecat. Cu alta. A luat și recipisele și livretul... Nu știu, se prea poate să-i fi rămas dator lui Șahvorostov zece mii. Eu însă n-am nimic. A trecut atîta timp de atunci! Am și uitat de toate astea. Acum sînt aici, lucrez... De unde să-i scot zece mii? Și eu care m-am zbătut atîta ca să-l ajut...

— N-o merita! Dar la urma urmei ce te frămînți așa? Singură ziceai că se teme de recipisele astea. El se teme și tu tremuri.

Nu izbuteam s-o liniștesc.

— Cere să-i dau „spuma"! Știi Kostenka, ar vrea ca eu... Așa spune la toată lumea... Dar crede-mă, eu, niciodată!...

M-am ridicat.

— Las' pe mine, îl pun eu la punct. Mîna mea e ceva mai grea.

Șura sări și ea în picioare.

— Bine, Kostenka, dar are și el recipise! Le-a păstrat pe toate. Șahvorostov trimitea pachetele pe numele meu. Dacă n-am să accept... Dacă am să-l refuz... O să arate recipisele. M-a amenințat că dacă-l închide, mă trage și pe mine. De ce, Kostenka, să mă închidă? Eu nu m-am ales cu nici un ban. Nu știu de ce am făcut-o. Nu știu de ce am primit aceste sume... Depuneam banii la diferite cecuri, pe diferite livrete ale soțului meu, ale femeii cu care a plecat pînă la urmă, cumpăram obligații... Uite, Kostenka, îți jur, să n-am decît rochița asta care-i pe mine!... Nimic nu mi-am cumpărat din banii aceia! Aveam salariul meu... Ăia au plecat cu toți banii... Mi-e frică, Kostenka...

— Sînt numai amenințări, Șura, n-ai de ce să te temi. Dar fiindcă tot veni vorba, sfatul meu e să te lași de „spumă".

— Vai, Kostenka! Dar nici prin gînd nu mi-a trecut să fac așa ceva! Și nici nu m-aș pricepe. Șahvorostov nu mă crede, însă, și se ține scai de mine. Zice că de la bun început trebuia să lucrez la bere. Știi, nici din rest nu-mi opresc nimic. Poate doar așa din întîmplare îmi rămîne ceva mărunțiș... Bine, bine, am să mă las, îți făgăduiesc!... Nu-mi trebuie gologanii ăștia! Mai bine mă bag factoriță!... Duc scrisori!...

— Mașa mi-a spus aseară că s-ar putea să te angajeze la întreprindere ca desenatoare.

Șura întoarse brusc capul și rămase așa o clipă, ca o stană de piatră. O luminiță păru că s-a aprins în ochii ei, lăsînd însă loc pe dată deznădejdei.

— Mașa?... Nu, Kostenka, nu pot să-ți spun totul... Iartă-mă. Mă descurc eu cumva...

Și s-a depărtat.

Tocurile ei înalte șovăiau pe nisipul de la marginea trotuarului. Halatul alb, făcut sul subsuoară, se desfăcuse și un capăt se tîra pe jos. Am fugit după Șura și, prinzînd-o de mînă, am tras-o mai la o parte ca să nu se mai zgîiască la noi toți trecătorii.

— Ba nu! Ai să-mi spui! Ai să-mi spui tot!

Era ca și cînd un căpitan ar fi dat comanda. Șura încercă să se împotrivească, dar se supuse. De abia murmura cuvintele, însă nu se mai poticnea.

— Kostenka, mi-a mai spus că dacă nu fac ce-mi cere, o să scrie socrului tău, Terskov, și Mașei o să-i scrie că-ți sînt... O face precis! Eu însă nu pot, nu vreau ca Mașa... Nici prin gînd nu mi-a trecut vreodată, Kostenka. Voiam numai... Iartă-mă... Am să mă întorc la Norilsk. Acolo, n-au decît să mă aresteze!

De la Șahvorostov te puteai aștepta la orice blestemăție. Atît de ticălos însă nu-l credeam. Și apoi, scrie cui o vrea, chiar condei și cerneală de s-ar face, știu că Mașa tot n-o să-l creadă și nu va izbuti să bage zîzanie între noi. Totuși, cum se va simți Mașa, dacă și părinții ei or să înceapă să-i vorbească despre

asta. Mai ales Stepan Petrovici care știe, care a văzut că Șura venea la noi în fiecare zi, cînd Mașa era la Moscova. Mda! Mașa n-o să creadă, dar Stepan Petrovici și Olga Nikolaevna s-ar putea să dea crezare. Și atunci, s-a zis cu buna înțelegere între noi. Șura vrea să mă ferească pe mine și pe Mașa de toată murdăria asta. Dar la ea nu se gîndește. Dacă lui Ilia o să-i trăsnească prin cap așa ceva, nu va fi chip să-l oprești. Și încearcă să dovedești că nu-i adevărat!

Mașa n-o să creadă... Dar vorba aceea: clevetire peste clevetire, pînă la urmă tot se strecoară bănuiala în suflet...

Stau și mă uit la Șura. Nu știu încă în ce fel s-o ajut, dar sînt sigur că dacă aș lăsa-o aici lîngă gard și aș pleca, ar face negreșit vreo prostie. Ori o să facă ce-i cere Șahvorostov, ori o să plece la Norilsk. Nu-i destul de tare să ia o hotărîre curajoasă. Iar Mașa mi-a spus: „Kostea, caută să-i dai curaj..."

Mă uit la ea. Înșelată, descumpănită. Fosta nevastă a nu știu cui. Privirile îi sînt stinse, iar viitorul îi apare așa: „spumă", țeasta încrețită a lui Ilia, acasă, sticle de vin pe masă. Iar mai apoi — ferestre zăbrelite... Tocurile subțiri parcă se frîng sub ea. E viitoarea soție vremelnică a lui Ilia. Pentru mine însă ea e Șura. Șagane... O fată frumoasă. Și inimoasă. Într-un cuvînt, un om de treabă. Poate nițeluș cam prea șmecheră. Nu reușește să se dezbare de minciună. Cu toate acestea, însă, un prieten de nădejde, în care te poți încrede. N-aș fi în stare s-o las aici, singură, lîngă

gard. Odată, mai de mult, m-a rugat: „Să nu cedezi regina, Kostenka!..." Acum nu mă mai roagă. Dimpotrivă, singură vrea să mă apere de „Șah".

Nu știu cum ați fi procedat dumneavoastră, eu însă i-am spus:

— Haidem.

— Încotro? După glas, îi era totuna. Ba îi părea chiar bine că se gîndește altcineva pentru ea.

— Încotro? Drept să-ți spun nici eu nu știu. Să mergem, totuși.

Într-adevăr nu știam. Ne-am îndreptat spre centru. Citeam mereu firmele. Nici una nu se potrivea. Nu-mi aminteam nici o adresă dintre cele de care aș fi avut nevoie.

Șura mergea clătinîndu-se ușor. Abia o țineau picioarele. Nu puteam s-o iau de braț: haina îmi era plină de lut. Mergeam în tăcere. Cînd și cînd Șura se plîngea: „Sînt frîntă de oboseală!".

Iată în sfîrșit și firma de care aveam nevoie pe strada Dictaturii. S-a nimerit să mergem tot timpul pe partea însorită a străzii. Poate de aia era Șura atît de moleșită. De altfel și eu mă încălzisem rău de tot în hainele mele de lucru din foaie de cort și în cizmele de cauciuc. Ce-aș mai face un duș rece ca gheața! În fața clădirii de piatră, cu două etaje, plopii tineri, înmiresmați, își foșneau frunza mascată în adierea lină, îmbiindu-te parcă: „Intrați".

Cînd văzu firma, Şura se trase înapoi speriată: „Nu, Kostenka, nu". A trebuit s-o împing cu de-a sila.

— Cu tovarăşul comandant, vă rog.

Omul ne-a măsurat bănuitor. Avea şi de ce: un găligan, în haine şi cizme murdare, dă buzna pe uşă, tîrînd după el o fată drăgălaşă, cu un halat alb la subsuoară.

— Ceea ce cauţi dumneata e în clădirea de alături. O duci la operativă. Aici e comandamentul.

— Ştiu. Avem treabă cu tovarăşul comandant.

— Mîine dimineaţă la biroul de informaţii. Astăzi tovarăşul colonel îi primeşte pe cetăţeni în calitate de deputat.

— Fără bon de intrare?

— Fără. În ordinea în care au venit.

— Dacă-i aşa, mergem la deputat. L-am ales şi eu pe tovarăşul Ivanov.

La tovarăşul Ivanov nu era multă lume. Pe masă se aflau mai multe reviste, puse acolo ca să ai cu ce să-ţi omori timpul pînă îţi vine rîndul. Am luat una la întîmplare şi am început să citesc, dar nu pricepeam o iotă. Iar Şura îşi frămînta mereu batista şi dîrdîia ca de frig. Ceilalţi o priveau cu milă. S-or fi gîndit că o scutură frigurile. Un cetăţean îi spuse: „Dacă vrei, drăguţă, îţi cedez rîndul". Şura refuză. Ba din contra, şi-ar fi cedat ea rîndul cu dragă inimă de n-am fi fost ultimii. Şi, între noi fie zis, nu-i chiar aşa o mare plăcere să aştepţi în antecamera comandantului Direcţiei regionale de miliţie. În tot cazul, la teatru e mai plăcut. Mai cu seamă cînd te simţi şi cu musca pe căciulă. Şi chiar de ţi-e conştiinţa curată, tot mai bine e la teatru.

N-am să repet tot ce am discutat cu colonelul. Principalul îl ştiţi.

Pentru Şura a fost mai uşor decît ne-am fi putut închipui. Colonelul avea un fel de a pune întrebările încît răspunsurile veneau de la sine. Recunosc că l-am invidiat pe tovarăşul Ivanov. Asta zic şi eu tehnică profesională! După un sfert de oră, sufletul Şurei era spălat lună ca o sticlă de lapte după ce ai frecat-o bine cu peria: poţi citi şi un ziar prin ea. Şura s-a luminat. Ce înseamnă să te descarci de tot noroiul ce zace în tine!

Colonelul vorbea foarte politicos, aş spune chiar cu blîndeţe. La urmă glumea mereu: „Aşa, fetiţo! Zici că voiai să pui mulţi bani la ciorap? Cît? Mii? Nu face nimic, alţii vor să aibă milioane. Nu-ţi place la noi, în Siberia! Voiai să pleci în sud, la Soci? Bine că nu la Monte Carlo." Iar pe mine m-a întrebat: „Ai ceva de adăugat?". Am răspuns că nu, căci în afară de cele povestite de Koroliova, nu ştiu nimic. Totuşi, aş adăuga doar atît: Şahvorostov e un ticălos de cînd îl ştiu. Iar în Koroliova am mai multă încredere decît în mine însumi.

Colonelul întoarse cîteva file ale calendarului care era pe masă, îşi notă ceva. Îi spuse apoi Şurei să mai treacă luni după cinci, iar pe mine m-a rugat să mai rămîn o clipă. După ce Şura ieşi din birou cu paşi şovăielnici, îmi spuse:

— Ascultă băiete, am văzut în viața mea și speculanți, și hoți, și tîlhari de drumul mare dintre cei mai fioroși. Să știi de la mine, adevăratul speculant nu vorbește așa cînd nimerește la miliție. El e frecat cu toate legile. Pe cînd asta, habar n-are nici de ce-i mai important. Speculantul începe să se văicărească: „Ba că m-a împins mizeria, ba că mi-a fost foame". Ea a mărturisit fără nici un fel de ocol: „În sud, la Soci, la Ialta, să umblu în mătăsuri, în catifea, să călătoresc". Ce mai! Îți spun sincer, fața mi-a plăcut. Mai rămîne totuși ceva de limpezit. Oricît, specula e o treabă murdară. Furi oamenilor banii munciți, ca orice hoț, numai că furi în mănuși albe. Văd că fata e pur și simplu zdrobită. O apasă sentimentul vinovăției, dar declarațiile pe care le-a făcut adineauri, acum o sperie. Căci deh, Șahvorostov ăsta! Așa că, băiete, nu o slăbi din ochi în zilele ce vor urma. Pricepi? Nu știu încă ce o să hotărîm, dar caută să fii cît mai drăguț cu ea. Ridică-i moralul. Cînd a greșit, era încă o fetișcană. Și acum e tînără. Într-un cuvînt, vă doresc toate cele bune... Cred că există o speranță. Și acum, valea! Bagă de seamă, să nu-i sufli o vorbă fetei! Rîse: Știi, azi v-a primit nu comandantul de miliție, ci deputatul. Iar deputații sînt de obicei mai de treabă. Luni, însă, n-ar strica să vii și dumneata cu ea.

Am condus-o pe Șura pînă acasă. Cred că altfel ar fi căzut pe stradă; i se tăiau mereu picioarele, cu tocurile alea înalte. A trebuit s-o iau de braț. Cu toate că noroiul de pe haină se

uscase, tot i-am murdărit rochia. Nu-i nimic, o s-o spele.

N-am fost niciodată la Șura. Din cele ce-mi povestise încă pe cînd eram împreună pe motonava *Rodina*, știam că are o casă frumoasă, „singură în curte". Casă proprie! E drept că nu era a ei, ci a mamei sale. Dar Șura zicea că are o cameră separată, drăguț mobilată, cu oglindă triplă, radio cu picup, mă rog, de toate cele. Iar despre mama ei zicea că e „voioasă și hărnicuță ca o albină".

Cînd colo, ce să vezi: o maghernița nenorocită, gata-gata s-o înghită pămîntul, cu un acoperiș putred, de lemn, iar ferestrele, cred că le-aș putea astupa cu palma. Cameră separată? Oglindă triplă, covoare? Nici gînd de așa ceva. Pe gard atîrna o zdreanță de preș, pe care o femeie îl bătea cu năduf. Nu putea fi decît mama Șurei. După mutra-i îmbufnată, nu părea de loc o fire „voioasă". Mai degrabă veninoasă. Parcă am mai văzut-o undeva la piață. Asta-i! Ea e aia care vinde mături de pelin. Chiar eu am cumpărat de la ea cîteva.

Șura îmi strînse mîna, fără o vorbă, și intră în curte. N-am condus-o. I-o fi fost teamă că, aducîndu-mi aminte de tot ce povestise înainte, am să încep să cred că e o mincinoasă fără leac. Eu, dimpotrivă, eram bucuros că totul nu era decît o născocire de-a ei. Și măcar că-i „regină", casa în care stă nu aduce de loc a palat. N-ar fi de mirare ca de-aici să i se tragă toate belelele; Șura își dorea de bună seamă o locuință ca lumea, dar nu nădăjduia să capete vreodată una, iar „albina cea vo-

ioasă", precupeaţa de mături, o boscorodea cu tot soiul de năzbîtii. A pus-o să zmîngălească pe sticlă nişte poze idioate, dar „rentabile", să-şi ia apoi o slujbă unde, tot umblînd cu mărunţişul umed, s-ar mai lipi poate şi ceva gologani de degete. Tot ea o fi dat-o după un speculant. Bănuiesc că tot ea o fi învăţat-o s-o facă pe „şmechera". Dar ia stai! Colonelul Ivanov a vorbit cu mine de parcă Şura mi-ar fi logodnică. Iar eu nu l-am contrazis. Şi acum colonelul o să-şi închipuie că o iubesc atît de mult încît nu vreau s-o părăsesc, deşi ştiu că s-ar putea să fie trimisă în judecată. Nu, n-am făcut bine.

Maşa era cît pe ce să mă dea dispărut. În ziua aceea, a trecut Dina pe la noi să stabilim ce facem duminică. Vasea Teterev făcuse rost undeva de o barcă cu motor. O barcă mare, aşa că încăpem cu toţii. E drept că motorul era cam paradit, dar pînă duminică Vasiuta, ajutat de Volodea Dlinnomuhin, o să-l pună la punct. Maşa şi Dina m-au aşteptat, tot întrebîndu-se unde întîrzii atîta. Pînă la urmă, Dina a plecat. Maşa i-a spus că ar fi bine să mergem pînă la Şumiha, unde se va construi hidrocentrala Krasnoiarskului. Sînt locuri minunate. Ori, cel puţin pînă la gurile Manei. Dina i-a atras atenţia că va trebui să plecăm cu noaptea în cap, pînă nu se vor trezi inspectorii fluviali, că s-ar putea să nu ne dea voie să plecăm prea departe cu o barcă ca asta.

Maşa m-a întrebat dacă a făcut bine propunînd să mergem la Şumiha.

Am răspuns:

— Foarte bine. Mi-e un dor nebun să plutesc puţin pe Enisei.

Apoi i-am povestit unde am fost şi cum stau lucrurile. M-a ameninţat cu degetul:

— Parcă ai fi turc: ai acum două neveste. Aşa că va trebui s-o luăm şi pe Şura duminică. A spus-o rîzînd, mie însă nu-mi ardea de rîs, căci am simţit o dojană în cuvintele Maşei. Adăugă însă imediat, cu sufletul deschis: Să fie cît mai mult cu noi, în familia noastră.

Atunci am rostit şi eu cu glas tare cuvintele pe care le spuneam totdeauna în gînd:

— Te iubesc mult, mult de tot, Maşa!

Şi am stat să ne sfătuim cum să organizăm mai bine excursia, ce să cumpărăm noi, şi ce să lăsăm în grija Dinei.

Era într-o vineri. Iar sîmbăta s-a întîmplat ceea ce am povestit la începutul capitolului. Cînd a venit la lucru, Koşici nu mai semăna cu Kazbici, ci mai curînd cu Mîşici.

În ziarul *Izvestia*, care se vindea la chioşcuri de dimineaţă, a apărut un articol despre un nemernic. Individul ăsta asaltase cu reclamaţii şi denunţuri împotriva vecinilor de apartament toate organizaţiile din Rostov, unde lucrau aceşti cetăţeni, pusese pe jăratec procuratura regională, redacţiile ziarelor, consiliul regional al sindicatelor, şi chiar şi cîteva comitete raionale de partid. În total, numai în ultimii patru ani ticluise 647 de reclamaţii şi ca să le cerceteze, se căzniseră 212 comisii din care au făcut parte aproape o mie de oameni! Şi unde mai pui că nici o reclamaţie nu se dovedise întemeiată. El scria despre armăsari

cînd era vorba de simpli țînțari, uneori nici măcar atît. Într-o zi l-au chemat la redacția ziarului *Izvestia* și l-au întrebat cum de l-a lăsat inima să ponegrească în așa hal niște oameni de treabă și pentru ce a făcut-o? A început să zbiere ca un apucat: „Am luptat și am să lupt pentru adevăr! Toți cei despre care am scris sînt niște ticăloși, niște fățarnici. Nu mă las pînă nu-i demasc! Dacă redacția voastră nu mă sprijină, vă reclam și pe voi la Comitetul Central!" La sfîrșitul articolului era pomenit și numele ticălosului: Iakov Filippovici Koșkin. Înțelegeți? Din întîmplare îl chema la fel ca pe tatăl lui Koșici. Vă dați seama ce impresie a produs povestea asta în atmosfera care se crease.

Ca un făcut, în aceeași zi a terminat și inspectorul cercetările. În avizul său a arătat că reclamația este lipsită de temei, iar pe Koșici l-a făcut intrigant, demagog și dezorganizator al producției, ba a recomandat chiar să fie tras la răspundere pentru calomnie. Ce ziceți de asta?

Dar nici asta nu e încă tot: s-a aflat că Koșici strîngea pietricelele într-o cutie de pantofi, pe care o ținea sub pat. Într-o zi gazda lui, tușa Dusia, făcînd curățenie, le-a risipit. O parte le-a pus ea la loc, restul însă le-a măturat. Vă dați seama?

Pe scurt, în ziua aceea, deși nu chiar la casierie, așa cum îi spusesem eu, dar în orice caz de față cu toată lumea, Koșici i-a cerut scuze lui Vitali Antonîci. Și se vedea că după articolul din ziar, după avizul inspectorului,

după povestea cu pietricelele și „scărmăneala" pe care de data asta noi i-am tras-o, Koșici era fiert. Nu mai zbiera și nici nu se mai smucea ca un apucat. Ne ațînea calea unuia și altuia și ne întreba cu teamă: „N-o să mă zboare de aici? Am vrut să fac cum e mai bine pentru toți. Eram convins... Mi se părea..."

În drum spre casă i-a spus lui Tumark:

— Crezi că e cazul să-mi dau demisia?

Capitolul paisprezece

COMETA LUI HALLEY

Deseori auzi pe cîte unii spunînd: „Ce bine că am evadat în sfîrşit din oraş!" Iar pe alţii: „Ce bine că am evadat în sfîrşit şi pot să stau şi eu puţin la oraş!" Şi nu-i de mirare. Evadezi de unde te-ai săturat să stai, spre alte locuri, de care te simţi atras. Pe mine, de pildă, Eniseiul m-a atras şi o să mă atragă întotdeauna. Mi-e un dor nebun de Enisei. N-aş spune însă că din pricina asta, aş dori să evadez de undeva. Din oraş, de acasă, sau de la slujbă. De fapt, cuvîntul „a evada" nici nu mi se potriveşte. Îmi iubesc oraşul, casa, munca. Şi totuşi, sînt pe cale „să evadez", nici eu nu ştiu de unde, numai ca să revăd Eniseiul.

Am chibzuit totul cu de-amănuntul. O să fim patru perechi: Familiile Barbin, Teterev, Muhin şi Figurnov şi cinci celibatari: Tumark, Koşici, Şura, Vitali Antonîci şi Aleoşka. Total treisprezece.

O să întrebaţi poate din capul locului: „De ce şi Koşici?" Uite aşa. Vitali Antonîci a spus că să-l lăsăm pe Koşici singur în asemenea

clipe ar însemna să ne lepădăm de el. Băiatul e distrus, zdrobit, dar sufletu-i nu mai e zăvorît ca înainte şi, dovedindu-i încredere, putem pătrunde în tainiţele lui. Mai ales că, încă înainte de deznodămîntul poveştei cu pietricelele, devenise parcă mai blînd, mai prietenos cu toată lumea. Inspectorul care s-a întîmplat să fie de faţă a spus: „Totuşi, cred că am să dau curs cazului". Ţinea în mînă un număr al ziarului *Izvestia*. Vitali Antonîci l-a luat cu binişorul: „Daţi-ne voie deocamdată să ne ocupăm noi de el"...

De aia şi Koşici.

Şura a spus că nu se duce, fiindcă ar fi a treisprezecea.

Vitali Antonîci i-a ţinut isonul: „Ştiţi, băieţi, am devenit cam superstiţios. Duceţi-vă fără mine."

Koşici şi el, nu şi nu: „Înot foarte prost". De parcă-i cerea cineva să înoate „bras" pînă la Şumiha.

Numai Tumark şi Aleoşka n-aveau nimic împotriva cifrei treisprezece.

Noi am înţeles imediat ce ascundea refuzul Şurei, al lui Vitali Antonîci şi al lui Koşici. Pe Maşa a pufnit-o rîsul. Spuse: „Foarte simplu. Îl lăsăm pe Aleoşka acasă. Ce societate e el pentru noi?" Protestele au amuţit pe dată — nu mai eram treisprezece. Iar Maşa şi Dina i-au înduplecat pînă la urmă şi pe cei mai încăpăţînaţi.

Vasea Teterev nu reuşea să-i dea de rost motorului. Sîmbătă, el şi cu Volodea Dlinnomuhin au frecat şi curăţat drăcovenia aia

patru ore în şir, dar motorul tot mai strănuta. Vasea a promis, însă, că pînă în zori o să fie gata, chiar de-ar fi să lucreze la el toată noaptea.

Mie mi-a venit o idee năstruşnică : Maşa, cu mine şi cu Aleoşka să plecăm de cu seară, pe jos, pînă la stînca unde am întîmpinat „dezgheţul nostru" şi să înnoptăm acolo, lîngă un foc de vreascuri. Dimineaţa vor veni şi ceilalţi cu barca. Dacă o să ne placă locul, o să petrecem toată ziua la poalele stîncii, iar de nu, o să mergem mai departe pînă la Şumiha. Maşa cam stătea la îndoială : nu se poate să ne despărţim de ceilalţi şi mai ales să strecurăm prin înşelătorie un „al treisprezecelea", pe Aleoşka. Şi, în general, să-l duci în braţe pe căldură cincisprezece kilometri şi să-l culci apoi noaptea pe pămîntul rece e de-a dreptul riscant. La care am răspuns că în primul rînd am să-l duc eu pe Aleoşka tot drumul şi mie nu mi-e de loc greu. Cît despre dormitul în aer liber, e chiar foarte sănătos pentru băiat. Că va fi un al treisprezecelea, n-o să se supere nimeni, căci toată chestia cu cifra treisprezece nu era decît un pretext ca unii să facă nazuri înainte de a accepta invitaţia. O să întîmpinăm pe mal, lîngă stîncă, toată societatea. Aşa are chiar mai mult haz. Numai Dina o să ştie. Are să scornească ea o poveste despre noi şi să vezi ce mai haz o să fie.

Pînă la urmă am convins-o pe Maşa.

Avurăm noroc : a trecut pe la noi Stepan Petrovici şi ne-a spus că chiar acum porneşte spre fabrica de var o mică şalupă a întreprinderii de navigaţie, avînd remorcat un şlep. Şi nu numai că am apucat să ne îmbarcăm, dar am mai luat cu noi o pătură veche, o găleată cu cartofi, şi încă ceva de-ale gurii ca să-i primim pe-ai noştri cu masa pusă. Pe Aleoşka l-am instalat foarte bine în gaura unui colac de funii de cînepă. Era pentru prima oară cînd băiatul călătorea pe Enisei cu un vas adevărat.

Eram deprins să călătoresc pe Enisei cu motonave de pasageri, care-i brăzdează unda cu douăzeci şi cinci pe oră. Şlepul nostru se tîra, n-aş putea preciza cu ce viteză. Maşa mi-a spus în glumă : „Te rog să mă trezeşti în zori cînd vom trece pe sub podul de cale ferată".

Trebuie să ştiţi că podul se vede chiar de la debarcader.

Cuvintele ei aveau însă o doză oarecare de adevăr : am să zic bogdaproste dacă, tîrîndu-ne cu această viteză, o să ajungem la fabrica de var la căderea nopţii.

Eu unul, aş fi fost dispus să plutesc aşa şi o săptămînă, atît de plăcut era pe fluviu. Erau cele mai lungi zile ale verii. Un vîntuleţ prielnic aducea cu el o răcoare plăcută, iar cînd stătea de tot, suflul fierbinte al şlepului cu miros de terebentină te învăluia îmbătător. Tare-mi place acest miros de parîme şi lemn îmbibat cu catran negru, clocotitor !

Krasnoiarskul e un oraş zgomotos, plin de viaţă. Dar cînd treci în dreptul lui cu şlepul, chiar pe firul apei, oraşul parcă a amuţit. Vezi autobuze şi autocamioane, gonind pe străzi, la chei macaralele îşi leagănă braţele lungi, iar mai încolo, la baza de transbordare robotesc

transportoarele, smulgînd cu lanțurile lor de fier bușteni din apele fluviului. Și toate acestea într-o tăcere desăvîrșită, de parcă dintr-o dată o liniște uimitoare ar fi pogorît peste întreaga lume. Nu auzi decît huruitul motorului șalupei, elicele vînzolesc apa, stîrnind valuri verzui, care dezmiardă bordajul oblu al șlepului cu un plescăit molcom. Iar Mașa cîntă încetișor : *Enisei, tu ești frate, cu mări înghețate...*

Dulgherul nu ridică o casă, cizmarul nu face o pereche de ghete și nici pictorului nu-i izbutește un tablou, dacă în timp ce muncesc nu se uită și de la distanță la lucrul pe care-l fac. Așa și Krasnoiarskul trebuie privit cînd și cînd de la distanță. Din avion, să zicem, ori de pe colina Afon sau de pe Enisei, cum fac eu acum. Numai așa îți dai seama cu adevărat cît e de mîndru și de frumos, crescînd și sporindu-și puterile pe zi ce trece.

Oriunde te-ai uita, toate sînt rodul muncii omului. Și toate sînt pentru om. Dacă Krasnoiarskul, așa cum arată el acum, ar fi fost durat de niște furnici, n-aș fi spus că e frumos. Dacă brațele mele ar urni stînci, dar din ele nu s-ar clădi nimic care să fie spre binele omului, truda mea zadarnică n-aș numi-o muncă.

Ținîndu-ne de mînă, Mașa și cu mine stăteam în picioare pe șlepul tras de remorcher, scrutînd zările pîcloase ale fluviului. Ne aștepta o zi de odihnă. Cît despre Aleoșka, el se odihnea de pe acum în mijlocul colacului din funii.

N-am mai plutit de mult pe Enisei și aș fi vrut acum ca plimbarea noastră să țină o veșnicie. Ba mi-ar fi plăcut chiar să mă arunc în apă și s-o țin într-un „bras" pînă la Șumiha. Să mă ghiftuiesc cu aerul fluviului în care se înmănunche izurile de miere și de smoală, să-mi umplu plămînii cu el. Pe urmă să țîșnesc dintre valuri și, prins de vîntul căldicel, dar vîrtos, să mă întind și să zbor. Vi s-a întîmplat vreodată, în vis, să zburați deasupra pămîntului ? Mie, da. Știți, e cît se poate de simplu. E destul să zvîcnești puternic, cu tot trupul, înainte, numai înainte, și o idee în sus. Poți zbura așa toată noaptea. Ziua, nu iese nimic. Acum însă aș fi izbutit, poate, dacă Mașa nu m-ar fi smucit într-una, speriată, de mînecă : „Nu te mai întinde așa, omule ! Ai să cazi în apă !"

Pe Enisei nu mă plictisesc niciodată. Nu mă satur ascultîndu-i graiul. Cine spune că Eniseiul curge și atîta tot se înșală. Nu, Eniseiul muncește, și truda lui te farmecă prin vigoarea ei ; pe grumazu-i el cară vapoare, șlepuri, bîrne, iar pe fundul albiei — prundișul răsunător. Astupă cu lut și nisip crăpăturile toate, să nu i se scurgă cumva apa spre măruntaiele pămîntului, și, cît mai multă, s-o aducă oceanului prinos. Deocamdată pentru soarele care are nevoie de apă ca să fabrice nori. E mult de cînd se întovărășește el în muncă cu soarele și vîntul. Iar cînd omul va dura la Șumiha un zăgaz de o sută de metri înălțime, Eniseiul își va împleti truda sa cu a omului, mai mult ca acum. Că pentru el să poarte nave, șlepuri,

bușteni, e o nimica toată. Să învîrtești însă turbinele va fi mult mai greu. Dar las' pe el, că le vine de hac și turbinelor, voinicul de el!

Trecurăm pe sub pod taman în clipa cînd îl străbătea expresul Moscova-Pekin. Trecurăm și prin dreptul combinatului de carne, unde se înălțau — coloși orbi și foarte albi — silozurile care-mi stîrnesc veșnic curiozitatea: cum or fi arătînd ele pe dinăuntru? Și pe lîngă baza de transbordare a lemnului de la vărsarea Bazakăi, unde peste tot, și pe mal — în stive înalte și drepte — și grămădiți pe apă, erau atîția bușteni că ar fi ajuns la construirea a încă două Krasnoiarskuri. Și prin fața unei stînci semețe, asupra numelui căreia cei mai bătrîni locuitori ai ținutului nu reușesc să se înțeleagă: unii zic că-i corect să i se spună Zvăpăiata, din pricina bulboanei de la poalele ei, iar alții — Chivără, deoarece privită de departe aduce a coif.

Intîlneam mereu vapoare venind devale. Vreo trei ne-au ajuns din urmă, ceea ce noi n-am fi putut-o face. Și cît aș fi dat să întrecem și noi pe cineva!

Se spune că „cei fericiți n-au timp la ornic să ia seama!" Așa și este. Și se mai spune, am citit de altfel și în revista *Znanie-Sila*, că atunci cînd omul se va avînta în necuprinsul cosmosului cu viteza unei raze de lumină, pentru el timpul se va opri aproape în loc. Să zicem că au trecut o mie de ani pămîntești de la lansarea în spațiul cosmic. Ei bine, dacă omul nostru a uitat să-și ia mașina de ras, în

momentul aterizării nu va avea decît un mic barbișon. La fel și cu mîncarea. O să ia cu el un colăcel de cracauer, o cutie de tocană de porc, vreo patru sticluțe de bere și gata. S-a asigurat pentru raidul la steaua polară, tur-retur. Pe cînd pe Pămînt, ehe, cît salam și cîtă bere ar consuma un om într-o mie de ani!

Așa că, zborul cu viteza unei raze de lumină o să fie din toate punctele de vedere o adevărată binefacere. Și grozav e că o să poți trage moartea pe sfoară. Da, orice s-ar spune, nu e rău să trăiești o mie de ani, și unde mai pui — rătăcitor printre stele! Am adus vorba de toate astea pentru că deși nu băgasem de seamă cum treceau orele, totuși aș fi vrut să gonesc cu viteza luminii. Mai întîi că pînă să ajungă șlepul, lipa-lipa la vărărie, m-aș repezi pe Enisei în jos, tocmai pînă la Dudinka, m-aș întoarce și, luîndu-mă la întrecere cu mine însumi, aș zăbovi nițel ca să pescuiesc la Marile Cataracte, chiar în creierii Saianilor. În sfîrșit, aș poposi la poalele stîncii „dezghețului nostru", măcar o săptămînă înainte să sosească acolo Dina cu toată trupa. Al doilea, prînzul pe care Mașa și cu mine l-am înghițit acasă „la botul calului" m-ar ține cît trebuie.

Șlepul nostru a acostat tocmai în clipa cînd ultima rază de soare mai clipi o dată și se stinse pe creasta de pe celălalt mal. Am sosit la stînca „noastră" o dată cu întunericul. Aleoșka zbiera ca din gură de șarpe. Pățise ce pățea de obicei, iar tot bagajul său era strîns în nu știu care din cele două boccele

pe care le purtam în spate, prinse de o curea. Mașa era foc și pară. Nu pe Aleoșka, ci pe mine. De parcă eu aș fi zbierat și pentru mine ar fi bîjbîit prin boccele, doar-doar o să dea de un scutec. Bombănea într-una : „Cine ne-a pus să-l luăm cu noi ?"

Dar cînd s-au aprins vreascurile, împroșcînd noaptea cu scîntei aurii, cînd flăcările ne-au învăluit în căldura lor îmbietoare, făcîndu-ne să ne simțim ca într-un cort întunecos, descoperit doar sus, ne-am înveselit cu toții, Aleoșka mai ales, care vedea pentru întîia oară un foc de tabără.

Și tot pentru întîia oară s-a scăldat atunci Aleoșka în Enisei. Nu tot, numai cu o parte a corpului. Altă soluție nu era. E drept că Mașa a pus pe foc un ceaunaș cu apă, dar i-am spus :

— Pune mai bine niște cartofi la fiert că mor de foame.

Și ne-am descurcat foarte bine cu apa Eniseiului, Aleoșka și cu mine.

Mașa clătină din cap, nemulțumită :

— Să văd ce-ai să spui dacă face o pneumonie...

De unde pneumonie, dacă acolo unde l-am spălat n-are nici un fel de plămîn !

Noaptea era uscată și călduță, cu totul altfel decît aceea a „dezghețului nostru", cînd am scos din buzunarele mantalei de ploaie pline cu apă, niște gîngănii țepoase. Prin tufișuri piuiau păsărelele, deranjate din somn de focul nostru, la picioarele stîncii se bălăceau clenii. Am tăiat cu toporișca un braț de

răchitiș și i-am făcut lui Aleoșka un culcuș adînc ca să nu se rostogolească în flăcări. Cum l-am culcat, s-a și pus să sforăie ca un bărbat în toată firea. Mașa trase cu urechea :

— Să nu fi făcut o bronșită.

Și pentru noi am pregătit un pat tot atît de grozav ! Dar nu ne era somn. Ne-am așezat lîngă apă pe un bolovan uriaș teșit, privind undele în care se zbenguiau luminile flăcărilor. Aici, la o oarecare distanță de foc, noaptea nu mai părea atît de neagră. Se deslușea chiar bine de tot malul drept, vîrstat de umbrele adînci ale copacilor, buluciți chiar lîngă apă. La răstimpuri egale se aprindeau și se stingeau pe stîlpii indicatori luminițe albe de acetilenă.

Cu capul dat pe spate, Mașa își căuta steluța ei care, dacă priveai de la fereastra noastră, o vedeai întotdeauna deasupra Takmakului. Aici însă, înghesuit între creste, cerul nu mai era o boltă rotundă, ci o cale dreaptă și lungă ce se întindea numai pe unde curgea Eniseiul. Pînă la urmă, însă, Mașa și-a descoperit astrul. De bucurie, bătu din palme :

— Iat-o !

Și a stat mult așa, neputîndu-și lua ochii de la steluță.

Mi s-a părut că se înșală.

— Aia parcă era mai mică.

S-a supărat :

— Cum poți să spui așa ceva, Kostea ! Face parte doar din constelația Capricornului. Știu precis. Ți se pare mai mare pentru că aici aerul e mai curat, mai transparent ca în oraș.

Apoi începu să-mi arate diferitele constelații ce se vedeau pe cer, de parcă ar fi zburat printre ele de o sută de ori și le-ar fi cunoscut tot atît de bine cum cunosc eu pragurile Eniseiului, de la Krasnoiarsk pînă la Igarka.

— Ce bine-mi pare că am venit aici seara! spuse Mașa într-un tîrziu. Simți ce aer? E răcoare și liniște peste tot. Tăcu o clipă cu urechea la pîndă: Auzi ce se vorbește pe planeta de lîngă steluța aia? Și care seamănă cu Pămîntul?

Ascultai atent.

— Desigur. Aud un glas care șoptește: „Eu... te... iubesc... foarte mult".

Rîse.

— Eu însă mai aud și o chemare: Vino! Vino!

Se ridică și-și trase bolovanul lîngă al meu, așa că puteam sta lipiți unul de altul, umăr la umăr. Își strecură degetele reci sub mîneca cămășii mele.

— Spune-mi, Kostea, cînd începe omul să îmbătrînească, care sînt semnele bătrîneții?

— Noi mai avem pînă atunci.

— Totuși...

— Ei... Riduri, fire cărunte. Bărbații încep să chelească. Și mai e asta, cum îi zice... reumatismul.

— Nu, făcu Mașa, și privirile îi zburară din nou spre înălțimi. Nu-i asta. Omul începe să îmbătrînească cînd nu mai aude ce se vorbește acolo, pe steluțele îndepărtate.

Nu găseam ce să-i răspund, deși știam prea bine ce înțelege Mașa prin aceste „steluțe", prin această „surzenie". Simțeam însă în brațe o putere de oțel.

— Hai să înotăm pînă dincolo! Apa nu-i prea rece!

Privi peste umăr, spre foc.

— Mă faci să rîd. Cum să-l lăsăm pe Aleoșka singur?

— Îl luăm cu noi. Mi-l leg de cap.

Mă simțeam în stare să trec Eniseiul înot, să mă cațăr pe stînca abruptă lîngă care ședeam, să mă avînt în zbor spre steluța Mașei. Nu-mi scăpa un cuvințel din ceea ce se vorbea pe planeta vecină cu ea.

Degetele Mașei, acum calde, mi se furișară sub mînecă, pînă la cot.

— Știi, Kostea, ar trebui să trăim, ca să zic așa, mai repede.

Mi-am adus aminte că același lucru îl mai spusese Mașa și în ziua cînd s-a întors de la Moscova. O înțelegeam. Ah, cum aș fi vrut și eu să trăiesc „mai repede". Asemenea gînduri o stăpînesc de mult pe Mașa. Mi le împărtășise și în alte dăți, poate însă cu alte cuvinte. „Mai repede..." Firește că ar trebui mai repede. Dar cum?

Apoi Mașa îmi vorbi domol, înălțîndu-și privirile spre tăriile ispititoare:

— În curînd, Kostea, oamenii vor zbura în Lună, în alte planete. De ce n-au făcut-o și acum o sută de ani? De ce nu călătoreau oamenii cu trenul acum două sute de ani? De ce nu tipăreau cărți acum o mie de ani?

— Pentru că nu știau. Nu se pricepeau.

— Da... Nu știau, nu se pricepeau. Totuși fiecare epocă și-a avut nivelul ei de dezvoltare a științei, a gîndirii creatoare.

— Și geniile sale. Asta-i principalul.

— N-nu... Nu asta-i principalul. Nici cel mai mare geniu nu va izbuti să înfăptuiască ceva dacă înfăptuirea concepțiilor sale nu este pregătită. Pricepi ? Nu este încă pregătită de nivelul pe care l-a atins știința și cultura în epoca respectivă.

— De exemplu ?

Întotdeauna se întîmplă așa. Mașa obișnuiește să deschidă vorba cu generalități, iar eu, din capul locului, cu exemple concrete, palpabile. Între algebră și aritmetică, prefer aritmetica. Cu poze. Mai cu seamă cînd te uiți la stele.

— Mă rog, pot să dau și exemple.

Spuse apoi că Ivan Feodorov nu și-ar fi tipărit primele sale cărți, dacă oamenii din epoca lui n-ar fi știut să prepare pergament, cerneluri, n-ar fi cunoscut presa. Cerepanov nu și-ar fi construit primele sale locomotive, dacă mai înainte oamenii n-ar fi învățat să meșterească tablă bună pentru cazane mari, n-ar fi aflat că roțile se rostogolesc mai ușor pe șine. Oamenii epocii noastre vor zbura spre aștri. Și asta fără doar și poate. Țiolkovski a demonstrat de ce poate fi în stare o rachetă. Oamenii au și învățat să elaboreze un oțel atît de rezistent încît să nu ia foc cînd racheta va străpunge ca fulgerul atmosfera Pămîntului. Oamenii au și învățat să

calculeze cu o repeziciune uimitoare orbitele și traiectoriile corpului ce se avîntă în spațiul cosmic.

Cînd a spus asta m-am gîndit că n-ar trebui să-mi fie silă de algebră. Strașnică-i algebra asta, și ce-i drept, în zilele noastre, numai cu aritmetica n-o scoți la capăt. Între timp Mașa își urma firul gîndurilor :

— Se împlinesc aproape trei veacuri de cînd astronomul Halley a calculat orbita unei comete pe care el n-o văzuse decît o singură dată în viață. A prezis și cînd se va arăta ea din nou pe cer. Cînd n-o să mai fie în viață. Halley greșise doar un pic : cometa a reapărut cu „întîrziere" de un an. Au venit apoi alți astronomi și au corectat calculele lui Halley. Data următoare, întîrzierea n-a fost decît de trei zile. Iată ce știu oamenii despre cer, iată ce se pricep ei să facă.

— Dar cu cometa ce-a rămas ? Nu țin minte să fi citit despre ea în ziare.

— Apare la șaptezeci și șase de ani o dată, preciză Mașa, așa că o vom vedea abia în 1987.

— Oho ! Adică stai, n-o să fim chiar atît de bătrîni.

— Nu, Kostea, vreau ca atunci cînd o să apară cometa să fiu încă tînără de tot ! Amîndoi să fim încă tineri !

S-o fi auzit Leonka ar fi sărit imediat : „Șmecheră mai ești !" Și mie îmi venea să-i spun cam același lucru. Îmi dădeam seama, însă, că Mașa vorbea despre tinerețea sufletească, despre graiul tainic al stelelor pe care

va trebui să-l auzim și atunci. De aceea răspunsei :

— Nu vom îmbătrîni, Mașa. N-o să avem decît cincizeci și patru de ani, o să venim tot aici, s-o vedem împreună.

— Vai, Kostea, vreau să văd cometa lui Halley mult mai înainte, nu la cincizeci și patru de ani.

— Și mă rog, cum ai putea s-o vezi ?

— Dintr-o navă cosmică ! Să-i zburăm în întîmpinare ! Atunci o vom vedea într-adevăr de tineri.

Amuțirăm amîndoi deodată. Și amîndoi, cred, de uimire. Căci nici Mașa, cred eu, nu și-ar fi putut închipui dinainte cum o să-i sune cuvintele, noaptea, sub cerul acesta solemn, cînd cei din stelele îndepărtate ne ascultau și ei pe noi.

Și cu cît se prelungea tăcerea, cu atît în mintea mea cuvintele Mașei căpătau proporții gigantice, ca pînă la urmă să țîșnească în chip de spirală al cărei vîrf se înșuruba în cer, iar Mașa și cu mine ne înălțam spre slăvi, plutind între spirale. Într-un tîrziu o întrebai :

— Bine, dar cum ?

Zăbovi înainte de a-mi răspunde, mîngîindu-mă ușor pe braț cu vîrfurile degetelor.

— Poate am fost prea cutezătoare cînd am spus „vom zbura". Poate abia Aleoșa al nostru își va lua zborul într-acolo. Sau poate altcineva, după el, oameni pe care nu-i vom cunoaște. De pe acum însă, tu și cu mine avem datoria să facem ceva ca zborul lor să poată

fi înfăptuit. Deși, recunosc, visul meu cel mai scump este să zbor chiar eu ! Străbătută de o plăcută înfiorare se zgribuli, ca de frig, și mă atinse ușor cu umărul. Știi, Kostea, nimic nu-i mai groaznic decît să fii o nulitate, un zero, să nu însemni nimic pentru viață. Cred că la noi nici nu există asemenea nulități absolute. Dar ce mi-e o nulitate, ce mi-e un nevolnic, care deși merge laolaltă cu toți, nu cheamă, nu atrage pe nimeni după el. Nu la glorie mă gîndesc, ci la puterea omului. Căci fiecare om are datoria să antreneze după sine pe un altul. Ca atunci cînd se cațără spre culmi. Spune, Kostea, noi doi antrenăm pe cineva la drum ?

Am rămas pe gînduri și mi-am zis că și mie îmi place să fiu numai clocot în muncă, îmi place iuțeala, îmi place să mă iau de piept cu vîntul cel năvalnic.

Mașa spuse că totul se poate înfăptui extrem de simplu. Așa cum face sculptorul : ia un bloc de piatră și îndepărtează tot ce prisosește. Rămîne o operă minunată, întruchiparea idealului creator al artistului, de dragul căruia a pus el mîna pe daltă și ciocan. Tot așa, pe drumul cunoașterii trebuie să-ți înlături metodic ignoranța.

Mai de mult, academicianul Ivan Andreevici Roșcin îmi dăruise cartea sa. Ca s-o pot citi și înțelege a trebuit mai întîi să citesc și să înțeleg o sumedenie de alte cărți. Înțeleg acum, de bine de rău, ce-a scris Ivan Andreevici. Îmi place să citesc cărți serioase, grele. Și eu înlătur unul după altul „nu știu"-urile

mele. Dar cînd adun mai multe „știu"-uri, nu mă străduiesc să plămădesc din ele ceva nou, ceva și mai însemnat. Le las și eu acolo, pe răbojul memoriei — și pe cele folositoare și altele, atît de puțin importante, că dacă le-aș uita n-ar fi nici o pagubă. Mașa îmi spune să nu adun „știu"-urile la nimereală, ci cu un țel precis. Iar cînd ai să le vii de hac tuturor „nu știu"-urilor, zice, îți vei împlini visul. Și atunci un alt țel te va îmbia mereu înainte, spre alte depărtări. Formidabil cum știe să pună punctul pe i Mașa!

Oricum ar fi, însă, tot am să lucrez sau în flota fluvială sau ca betonist pe șantierul hidrocentralei. În primul rînd pentru că deocamdată nu știu să fac altceva. În al doilea rînd aceste meserii sînt de trebuință poporului, statului nostru. Și apoi, munca asta îmi place, îmi merge drept la inimă, brațele mele rîvnesc după ea.

— Da, Mașa, așa vreau să fac. Numai că nu știu încă prea limpede care e țelul acela depărtat, știi, al doilea, de care ziceai. Cît despre putere, am destulă, Mașa. Și voință. O știi.

Focul se stinsese, și acum, în locul petelor trandafirii, dănțuiau pe unde așchiile aurii ale stelelor. Stînca se întrezărea ca o umbră neagră, adîncă, și acolo unde se pierdea sub apă se zbenguiau clenii.

— Și eu îl caut încă, visul meu cel mare, rupse Mașa tăcerea. Știi ce? Să-l căutăm împreună. Unul singur pentru amîndoi, sau poate cîte unul pentru fiecare. Dar hai să ne legăm

ca de-acum înainte să fim pătrunși de răspunderea pe care o avem. Și să trăim repede! Izbucni în rîs și, zgîlțîindu-mă, adăugă: Altfel, mai bine să ne prefacem în iarbă, într-o buruiană. Noi doi, Kostka, o să ajungem niște filozofi, ceva de speriat! Mă înghionti atît de tare încît mi-am pierdut echilibrul și am căzut de pe pietroiul pe care șezusem. Și m-a apucat un rîs! Pentru că-s așa de voinic, numai mușchi, și Mașa m-a doborît cu un ghiont! Pentru că mi-a spus pentru prima oară Kostka și a promis că noi doi nu vom trăi ca buruienile, ci vom ajunge niște filozofi, ceva de speriat. Și mai cu seamă pentru că o iubesc nespus de mult și viața e frumoasă.

Apoi ne-am descălțat și ne-am plimbat mult pe fîșioara aceea de mal scăldată de fluviu, fără să intrăm mai adînc, căci acolo apa era rece. Zăbovirăm puțin sub stîncă, chiar în firida aceea care ne adăpostise atît de bine în timpul „dezghețului" nostru, că ploaia ne-a făcut ciuciulete. Am vrut să ne ducem și pînă la locul unde am sărit pe nisip de pe ghețarul plutitor, dar era cam depărtișor, și nu-l puteam lăsa pe Aleoșka singur atîta timp. Pînă la urmă ne-am cățărat pe stîncă.

Aici era și mai bine. Parcă am fi fost pe Stolbî. Mirosea aproape la fel ca acolo a pin, cimbrișor și izmă, totul umezit de rouă. Nu prea te simțeai în largul tău stînd chiar la marginea povîrnișului care se prăvălea în Enisei. Prin crăpături se rostogoleau foșnind pie-

tricele. Cînd atingeau în căderea lor apa, parcă auzeai nişte zurgălăi. Iar cerul înstelat, întins şi rotund, părea de aici şi mai înalt.

— N-o să ne ducem nicăieri mîine, spuse Maşa. Uite ce pădure e pe muntele ăsta! Şi ce frumos se vede de aici Eniseiul!

La care eu:

— De acord, dar nu „mîine" ci „azi".

Într-adevăr, ceasul arăta două şi jumătate, iar către miazănoapte, un pic către răsărit, se şi ivea o geană îngustă, alburie.

Am stat ce-am mai stat acolo, ţinîndu-ne pe după umeri, şi ne-am vorbit, fără vorbe.

Cînd şi cînd se rostogolea pe cer un meteor şi atunci mi se părea că sîntem într-o navă cosmică. Alteori, cînd Eniseiul răscolit de o stîncă pitită sub ape se pornea să colcăie surd, din adînc, îmi ziceam că se aude turbina hidrocentralei pe care, chiar atunci, am montat-o. La un cot al fluviului, o mică şalupă ce răzbea încet contra curentului meliţa apa cu elicea, strălucindu-şi luminile nocturne de semnalizare. În închipuirea mea, şalupa deveni o coşcogea motonavă cu cinci punţi, iar eu — căpitanul ei. Cîrmeam cu grijă vasul, înfruntînd cataracta cea mare a Eniseiului.

Alege, Barbin, că ai de unde!

Călăuzit de crestele dinţate ale munţilor de pe malul drept, poţi ajunge pînă la podişul Manskoe Belogorie, la locul unde Kazîrul, Kizîrul, Birusa şi Uda îşi îngemănează apele, sau tocmai hăt, departe, în necuprinsul taigalei ce

se aşterne pe malurile Angarei şi Lenei, ori te poţi împlînta adînc în masivele muntoase de dincolo de Baikal. De-ţi vei purta şi mai departe paşii spre răsărit, spre meleagurile unde în clipa asta soarele s-a şi ridicat de vreo două suliţe, vei putea aduce, în raniţa geologului, probe de roci numeroase şi de tot felul.

Întorcînd capul, văd, spintecînd pădurea, un drumeag negricios care-mi aduce aminte de drumul de fier ce se apropie acum de Taişet. Poduri multe îl ajută să sară rîu după rîu. De tine e acolo, Kostea Barbin!

Cărbunele e negru. Strîmtoarea jilavă a minelor nu se asemuieşte cu scînteietoarea nemărginire a Eniseiului. Deocamdată însă, cărbunele este forţa şi bogăţia cea mai de seamă din cîte are pămîntul. Şi aş fi oricînd gata să cobor în mine şi să mă opintesc cu străşnicie, săltînd cu umerii toate comorile negre ale Siberiei.

Acolo, la Norilsk, unde trei luni în şir stăruie noaptea polară, iar vijeliile înalţă nămeţi cît o casă cu etaj, răpăie bilele de oţel, zdrobind roca. Aş spune că Norilskul e mai frumos ca oricare alt oraş, în afară de Krasnoiarsk, fireşte. Şi-l văd pe Kostea Barbin — de ce nu? — umblînd prin halele uzinelor Norilskului, îmbrăcat în haine de protecţie, ca toţi muncitorii de acolo, şi scoţînd dintr-o baie de metalizare piese umede, strălucitoare, înveşmîntate în aramă sau nichel.

Barbin ăsta ar putea să doboare în pădurile Angarei pinii sunători, zvelţi şi înalţi de îm-

pung norii. Ar putea să-i lege în plute mari cît ostroavele și să le mîne pe furtunatecul Enisei în întîmpinarea transatlanticelor ce vin la Igarka după vajnicul lemn siberian.

În stepă nu-i ca în Siberia. N-ai unde să te ferești de arșiță. Pămînturi deștelenite înseamnă, însă, pîine de care toată lumea are trebuință. Stepa nu e fluviu, dar Kostea Barbin ar naviga și prin stepa siberiană, la cîrma unui tractor.

Am văzut odată o poză care îl înfățișa pe zeul hindus, Brahma. Cinci perechi de brațe avea. Eu, în noaptea aceea, voiam să am zece perechi. Știam precis ce-aș fi făcut cu fiecare din ele. Mă simțeam una cu stînca pe care stăteam. Nu știam dacă sîngele meu trece prin stîncă și se întoarce înapoi în trupu-mi, ori sîngele granitului îl simt mustindu-mi în vine, dar mă simțeam uriaș ca acest falnic stei, și ca pămîntul de puternic mă simțeam: orice mi-oi pune în gînd voi izbuti să înfăptuiesc.

Bănuiesc că Mașa se simțea și ea tot atît de uriașă și de puternică, dar pesemne că tot la zbor îi era gîndul, căci mereu se trăgea spre buza priporului.

— Să întîmpinăm aici soarele.

M-am învoit. Ne-am făcut însă socotelile fără Aleoșka. Îl auzirăm deodată — că de văzut nu-l vedeam de loc — scîncind pițigăiat. Mașa porni valvîrtej, sărind din piatră în piatră. Mi-era să nu-și rupă picioarele pe întuneric.

Răsăritul soarelui ne găsi pe mal. S-a căznit el mult, soarele, pînă a răzbit prin crengăria încîlcită și rășchirată a copacilor de dincolo. Cîteva raze răzlețe și firave, gătite cu toate culorile curcubeului, se iveau cînd ici, cînd colo, închipuind o horbotă de lumini pe luciul fluviului repede, dar care acum părea nemișcat. Treptat, însă, malul nostru fu și el presărat tot cu luminițe răsfrînte în stropii de rouă. Am văzut atunci fel și fel de vietăți care prinseră a se tîrî, a alerga și a zburătăci toate odată, ca la comandă, prin nisip și iarbă. Pînă și firicelul sur de gunoi, pe care apa îl zvîrlea mereu pe mal, căpătase viață. În el foiau, tremurîndu-și mustățile lungi, subțiri, niște gîngănii care-și făcuseră sălaș în paiele goale și frînte ale unor plante de anul trecut. Coțofana abia ne zărise și-și fîlfîia aripile spre desișuri să vestească tuturor descoperirea. Iar cucul ne-a prorocit atîția ani de viață încît Mașa zîmbi: „Kostea, vom fi nemuritori". Dintre umbrele vagi ale nopții, unele s-au topit, altele, rămase locului, au prins contururi precise. Nici noaptea nu ne-a fost rece, acum însă se lăsase peste tot o căldură atît de blîndă, iar mirozna ierbii înrourate era atît de îmbătătoare, încît Mașei începură să-i dea ochii în gene. Și nu mă dumiream de unde s-a revărsat deodată lumina aceea veselă, scînteietoare, de vreme ce soarele rămînea mititel și tot nu izbutise încă să salte peste pădure.

Capitolul cincisprezece

DUMINICA

Era aceeași zi și totuși alta, căci pînă la urmă trăsesem un pui de somn, pe cinste. Aleoșka, căruia îi dădusem drumul pe pătură, se tîra de-a bușilea și se căznea să se așeze fără ajutorul nimănui. În timp ce gătea de mîncare, Mașa îmi spunea într-una: „Bagă de seamă, că aici sînt fel de fel de gîngănii. Să nu înghită Aleoșka vreuna!" Eu însă n-aveam nici o grijă: dacă gîngania are lăbuțe moi, n-o să-i facă nici un rău băiatului, iar dacă o să dea de vreun gîndac tare, țepos, o să-l scuipe singur. Gîndacul nu-i nasture.

Făceam socoteala cam cînd or să vină și ceilalți. A ieșit că dacă au dres motorul trebuie să pice din moment în moment. Ne întorceam mereu privirile spre cotul apei, de după care se iveau ba vapoare, ba șalupe.

Mașa căuta să ghicească cam ce poveste a scornit Dina despre noi. Apoi propuse să-i tragem și noi Dinei o păcăleală de pomină.

— Uite ce să facem. Cînd o să apară barca, mă pitesc undeva cu Aleoșka. Tu să-i spui

că ai venit singur cu șlepul și că eu m-am răzgîndit, rămînînd să plec cu el. S-o iei la rost, uite așa: „Unde-i Mașa?".

Mă cam codeam, încredințat fiind că Dina pune la cale o poznă pentru care prezența Mașei la sosirea bărcii este obligatorie. N-ar fi mai bine să mă ascund eu? Dar Mașa mi-a spus-o ritos:

— Să te descurci.

Ce-mi rămînea de făcut decît să-i răspund: Am înțeles, s'trăiți!

Deși știam că nu sînt eu omul s-o „duc" pe Dina.

Barca am zărit-o de departe, sau mai precis am recunoscut-o după țăcănitul motorului care semăna cu cel al telegrafului: linioare și puncte. Mașa, măcar că e o radiotelegrafistă de mîna întîi, nu izbutea să alcătuiască nici un cuvînt din semnele astea. Eu însă am reușit să compun chiar mai multe, dar nu le pot așterne pe hîrtie. Mă întrebam cum de s-a încumetat Vasea Teterev s-o pornească la drum cu o podoabă de motor ca ăsta.

Cînd barca s-a apropiat, cei dinăuntru putură să mă vadă proțăpit singur cuc pe mal, ca un Robinson Crusoe — doar că purtam chiloți de satin negru și nu de blană de capră — dînd din mîini și țipînd cît mă ținea gura:

— Unde naiba ați întîrziat atîta? Sînt lihnit de foame!

Vasea cîrmi ușurel spre un buștean care avea un capăt în apă, și celălalt pe mal. Dina întrebă:

— Kóstea, unde-i Mașa ?
Iar eu, cu o mutră nevinovată :
— Ascultă, lasă gluma, spune-mi tu unde-i Mașa ?
Ceilalți se stricau de rîs. Am băgat de seamă că Șura nu-i în barcă. Era singura care lipsea. Nu îndrăzneam însă să întreb ce-i cu ea. Bănuiam eu ce-o făcuse să nu vină.
— Dar Koroliova unde-i, Kostea ?
Acum chiar că nu mai știam ce să răspund.
Verocika Figurnova stăruia să nu zăbovim aici, ci să ne continuăm drumul spre Șumiha. Dar Volodea Dlinnomuhin susținea că cu rabla asta de motor nu ajungem acolo nici pînă seara. În timp ce ne ciondăneam așa, Tumark își lepădase hainele, se aruncase în apă și înota cîinește, fără să se îndepărteze decît cel mult doi pași de mal. Koșici cu Sveta — nevasta lui Volodea — jucau volei, lovind mingea cu atîta sete, că se învîrtea în aer de durere. Vitali Andreevici, bun gospodar, scotea din barcă și rînduia frumos toate pachetele și panerele cu de-ale gurii, spunînd ca pentru sine : „E grozav aici !". Iar Petea, Piotr Figurnov, mormăia necăjit : „Fir-ar să fie, am uitat toporul. Ca totul să fie limpede." Într-un cuvînt totul se petrecea ca în orice excursie la iarbă verde.
Toți se țineau de capul meu : „Unde-i Mașa ?" Le-am îndrugat o poveste întreagă — că la început hotărîsem să venim împreună cu șlepul, dar că, în ultima clipă, Mașa s-a răzgîndit — nu voia să doarmă pe malul umed — și a rămas să vină cu tot grupul. De ce n-au așteptat-o ?
Atunci au tăbărît cu toții pe Dina : „Parcă spuneai că familia Terskov și Koroliova au plecat dis-de-dimineață cu o șalupă de manevre !"
Dina mă întrebă pe șoptite : „Nu, zău, e adevărat că Mașa n-a venit cu tine ?" Ziceam : „Da". Citea însă în ochii mei că mint.
Pînă la urmă am întrebat-o și eu, tot încetișor : „Dar Koroliova de ce n-a venit ?" Atunci mi-a spus și ea că Koroliova plecase dis-de-dimineață cu o șalupă de manevre. O fi trecut pe lîngă noi fără să ne zărească. Citeam însă la rîndul meu în ochii Dinei că nimic din ce spune nu-i adevărat.
Într-un cuvînt, a ieșit o adevărată halima încît am preferat să nu mai întreb nimic.
Nu știu cît s-ar mai fi jucat așa Mașa de-a v-ați ascunselea, dacă Verocika Figurnova, găsind în iarbă o susetă, n-ar fi întrebat : „A cui este ?" La care eu m-am scăpat fără voie : „A lui Aleoșka, a cui vrei să fie ?" Atunci a început razia. Au descoperit-o imediat pe Mașa. Țipau așa de tare că la un moment dat am avut impresia că mă aflu pe stadion. Arbitrul a acordat penalti și „Spartak" a înscris în poarta „Locomotivei" de la unsprezece metri.
Un om grav s-ar fi uitat ce s-ar fi uitat la noi și și-ar fi spus în gînd : „N-au haz". Un morocănos ne-ar fi taxat de „cretini".

Treaba lor : pe noi ne bufnea rîsul de la te miri ce. Știți și voi cum e în asemenea ocazii. Ai plecat cu o bandă la iarbă verde, apoi ține-o într-un rîs ! Și nu pentru că te-ar sili cineva. În excursiile acestea se iscă într-adevăr veselia și hazul, din orice. Dacă nu-i societate, nu se rîde așa de bine.

Mi-ar fi peste putință să descriu tot ce am făcut în ziua aceea. De altfel nici nu-i nevoie.

Că s-a mîncat și s-a băut se înțelege de la sine.

Dar nu s-a băut atît încît să ne îmbătăm. Așa ceva nu se obișnuiește în grupul nostru. Cît despre mîncare, am cam rămas flămînzi, căci la aer, oricît vîri în tine, tot nu te saturi.

Se înțelege, de asemenea, că am jucat diferite jocuri și am cîntat cît ne-a ținut gura.

S-a jucat volei fără plasă. S-a jucat de-a v-ați ascunselea. Dina a dat să se ascundă în Enisei, dar s-a răzgîndit : „Koșici n-o s-o găsească acolo. S-a mai jucat de-a prinselea. Eu îi prindeam pe toți, Tumark însă nu izbutea să pună mîna pe nimeni, fiindcă are niște picioare scurte, cum n-am mai văzut la altcineva. Cît despre cîntece, nu erau permise decît cele de chef.

Se înțelege că ne-am scăldat, am înotat și am hoinărit prin pădurea de pe deal.

La înot nu ne-am împărțit în bărbați și femei, ci după cum se pricepea să înoate fiecare. Mașa și cu mine, ca și Volodea Dlinnomuhin cu Sveta, nevastă-sa, plonjam și înotam tocmai pînă la mijlocul fluviului. Vitali Antonîci, Petea Figurnov și Vasea Teterev se duceau și ei departe, dar nu de-a curmezișul, ci în josul apei. De lungană ce era, Dina ar fi putut să treacă Eniseiul cu piciorul, dar se vede că-i lipsea curajul. Și nu înota, ci se cufunda numai. Tumark și Verocika Figurnova băteau de zor apa cu picioarele, la o adîncime de o jumătate de metru și înotau foarte repede, chiar și împotriva curentului. Cunosc șmecheria de la Leonka : te ții cu mîinile de fundul apei. Iar Koșici, în pantaloni, dar fără cămașă, făcea plajă : bănuiam că habar n-are să înoate.

În pădure era o minunăție. Era tocmai perioada cînd nu apăruseră încă țînțarii și nici roiurile de musculițe.

Ce de flori în pădure : stînjenei violeți, căldărușe, orhidee ca focul sau galben-purpurii, crini aurii și crini pestriți. Femeile au strîns niște buchete cît toate zilele. Vitali Antonîci și-a tăiat un baston, l-a împodobit cu jghebulețe și pătrățele în șah și apoi, cînd a fost gata, l-a ridicat amenințător și a întrebat în șagă :

— În cine să dau ?

Koșici răspunse cu bărbăție :

— În mine, Vitali Antonîci.

Atunci Dina l-a pupat pe Koșici și i-a spus :

— Află, Kazbici, drăguțule, că asta n-am s-o uit niciodată.

În ziua aceea, Kazbici s-a purtat foarte bine, nimic de zis. S-a răzbunat într-un mod foarte spiritual pe Dina pentru sărutul acela : i-a mînjit nasul cu funingine, cu atîta dibăcie, încît

Dina nici n-a prins de veste și a umblat așa vreo două ore spre hazul nespus al celorlalți. Dina, săraca, își închipuia că lumea rîde de glumele ei șfichiuitoare.

Nu știu de ce, în ziua aceea, m-am gîndit de multe ori la Șura, că uite, noi petrecem atît de bine, iar ea a rămas în oraș singură cu necazurile ei. „Albina cea harnică și voioasă" n-are cum s-o înveselească. Și unde mai pui că s-ar putea să vină Ilia să-i mai toarne catran în inimă. Păcat că nu-i aici. S-o fi jenat să vină, dar nu văd de ce. Toate astea le-am spus de cîteva ori și cu glas tare.

Cum hoinăream așa, cu toții, prin pădure, culegînd flori, Dina îmi făcu semn să mă apropii, mă luă la braț și după ce strigă ștrengărește Mașei : „Să nu ne urmărești", mă trase mai la o parte și mă propti cu spatele de trunchiul unui pin bătrîn.

— Pregătește-te de execuție, Kostea, te împușc îndată.

Nu mai avea funingine pe nas, așa că am fost în stare s-o întreb fără să rîd :

— Dar ce-am făcut ?

Clătină din cap înciudată :

— Hai, nu-l mai fă pe prostul. Ai într-adevăr de gînd s-o schimbi pe Mașa cu Koroliova ? Sau ți-oi fi închipuind că nu pricep nimic, hai ?

În loc să mă supăr, i-am răspuns că a ghicit : nu numai că-mi închipui, dar sînt chiar sigur că nu pricepe nimic. Dina, însă, mi-a tălmăcit altfel cuvintele : că a ghicit că vreau s-o las pe Mașa pentru Koroliova. Și cînd și-a

făcut o dată vînt și mi-a ars o palmă, ziceai că servește mingi la volei. M-am uitat în sus, să văd dacă nu mi-a zburat capul de pe umeri.

Apoi am avut o explicație calmă și amănunțită. La urmă Dina m-a pupat.

— Și totuși, Kostea, ia seama !

Peste cîteva minute mă pomenesc că Verocika Figurnova mă întreabă ce-am pățit de-mi e un obraz umflat și roșu. Am răspuns senin :

— M-a ars soarele :

Dina, care s-a întîmplat să fie prin preajma noastră, sări cu gura :

— Cu asta nu se glumește, Kostea, pare să fie o insolație.

Ridicai din umeri :

— Tu știi mai bine, tu ești cu medicina.

Cînd a aflat Mașa m-a pus să-mi fac un coif din hîrtie și să mi-l îndes pe cap, măcar că între timp recăpătasem obrazul de toate zilele.

N-am mai vorbit cu nimeni despre Șura. De gîndit, însă, m-am gîndit : de ce intră oamenii la bănuială, de ce ar trebui să se întîmple tocmai „așa" și nu altminteri ? Se știe doar că o fată ca Mașa nu-i alta pe lume ! Și apoi, ce sau cine ar putea să ne despartă vreodată ? Eu, îndrăgostit de Șura ! Ce aiureală ! Adineauri cînd am avut explicația aceea, Dina mi-a spus : „Poate că tu nu, dar Koroliova ?" Koroliova ! De parcă Șura n-ar ști, n-ar înțelege că la Mașa și la mine e pe viață ! Și apoi, la ce i-ar trebui o dragoste tainică, o dragoste zadarnică ? Am spus și repet : a-iu-rea-lă !

Între timp ceilalți au început să cînte : *Dacă flăcăii din zare în zare.*

Şi cu multă plăcere am început să le ţin isonul. Mi-e drag cîntecul acesta. Are o melodie frumoasă, iar cuvintele sînt dîrze, viguroase. Legat numai de aceste cîteva cuvinte *Dacă flăcăii din zare în zare,* îţi poţi imagina o mie, nu, un milion de tablouri de tot felul. Un singur om, şi e o forţă. Darmite... *flăcăii din zare în zare!* Şi dacă... Eh! Da!

Dacă flăcăii din zare în zare
Ar trage în cor o anume cîntare
Ar stîrni un răsunet
Ca un bubuit de tunet!

După asemenea cîntec nu puteai trece aşa, cu una cu două, la un altul. Tăcurăm cu toţii, furaţi de gînduri. Fiecare şi-o fi spus că într-adevăr nu există nimic pe lumea asta ce nu ar şti să facă oamenii. Pentru ei înşişi. Pentru fericirea tuturor. Laolaltă. Uniţi. Asta-i principalul.

Am uitat să vă spun, mi se pare, că pe Aleoşka nu l-am cărat tot timpul cu noi. Femeile făceau pe rînd de cart lîngă băiat. Acum era rîndul Svetei. Era ca şi cînd l-am fi lăsat pe Tumark să vadă de Aleoşka, că nici Sveta n-avea mai multă experienţă.

Deodată o vedem că urcă în fugă povîrnişul cu Aleoşka în braţe şi se opreşte în faţa noastră cu răsuflarea tăiată şi cu obrazul scăldat de lacrimi. Aleoşka ţipa cît îl ţinea gura. Vă închipuiţi ce spaimă am tras cu toţii! Maşa s-a făcut albă ca varul: „Ce-i cu el?" Sveta nu era în stare să scoată o vorbă, arăta numai

gîtul copilului. Aha, iar a înghiţit ceva! Ei, dacă urlă, înseamnă că nu-i aşa de grav — aerul are loc să treacă.

— Ce-a înghiţit? o întreb.

— Un peşte! Şi iar o îneacă plînsul.

— Un peşte? Îl examinez pe Aleoşka. Îl examinează şi Dina, din toate părţile — e mare specialistă în materie de înghiţire a obiectelor. Nimic! Totul e în perfectă ordine. Cum a văzut-o pe Maşa, Aleoşka a tăcut. Şi a început să zîmbească. Mîinile îi miros într-adevăr a peşte crud. Ei şi? Peştele e hrănitor. Că doar n-o să-l ţinem numai cu griş!

Abia după ce şi-a secat Svetka toate lacrimile, am putut afla ce s-a întîmplat. Tumark pescuise vreo cinci porcuşori mărunţei de tot şi i-a pus într-un borcan cu apă. „Las' să înoate". Ce s-a gîndit Svetka? Să arăt acvariumul copilaşului. Copilaşul a băgat mînuţa în borcan şi, pînă să observe Svetka, a înhăţat un peştişor şi hop în gură cu el! Îndată ochii i se făcură cît cepele şi începu să se înăbuşă. Svetka se repede la el, vede zbătîndu-se în fundul gîtului o coadă de peşte, dar nu reuşeşte s-o apuce cu degetele ca să tragă afară porcuşorul. Băiatul, vînăt! Ce-i de făcut! Îl luă în braţe şi fugi!

Nu înţeleg cum de a putut să urce în fugă coasta fără să se oprească să-şi mai tragă sufletul. Cred că nici Vladimir Kuţ nu ajungea mai repede. Iată ce înseamnă cînd te mînă spaima!

Întreb:

— Cînd a început Aleoşka să ţipe ?
Ea :
— Of, nu-mi aduc aminte. Sau, ia stai ! Cum am început să alerg, aşa cred.
Eu :
— Mă, zăpăcito ! Nu te-a dus capul că dacă s-a pus pe zbierat, înseamnă că a înghiţit flecuşteţul ăla de peştişor ? La ce-ai mai alergat ?
Svetka bombăni, ştergîndu-şi lacrimile adunate sub nas :
— Parcă tu n-ai fi alergat ? Cînd vezi cum i se zbate coada în fundul gîtului... şi nu poţi s-o apuci ?
Are dreptate. Şi eu aş fi rupt-o la fugă. Parcă dumneavoastră, nu ?
Maşa o întrebă pe Dina :
— Nu mai e nici o primejdie ?
— Fii pe pace. Un căpitan care a venit să-i fac tubaj a înghiţit sonda : uitasem să-i fac nod la capăt. Şi ce crezi ? Mi-a adus-o singur, peste două zile.
Oricum, nimeni nu mai avea chef de discuţii serioase. Coborîrăm cu toţii să facem plajă pe nisip. Iar Maşa şi Dina s-au aşezat la sfat : cum trebuie hrănit Aleoşka de acum înainte.
În timp ce-i compuneau meniul, băiatul era cît p-aci să mai şterpelească un peştişor. Eu unul îi dau toată dreptatea.
Două cuvinte despre plaja la soare : norma mea e culoarea seminţelor de zîmbru, prăjite. Să bată chiar un pic în tuciuriu. Dar nu fac nimic pentru asta. Cît ţine vara, pielea are tot timpul să se pîrlească de la sine, încetul cu încetul. Maşa, însă, se bronzează ştiinţific. Nu

se uită pe ceas, dar ştie exact cît trebuie să stea la soare. Culoarea pe care o capătă aş compara-o... Nu, zău, cu nimic nu se poate compara, atît e de frumoasă ! La Vasea Teterev nici nu se cunoaşte că a stat la soare. De aia, nici nu spune „să mă bronzez" ci „să mă încălzesc". Cît o priveşte pe Dina, asta îşi compune orice culoare vrea, la comandă. Chimia să trăiască ! Ţin minte că a umblat odată verde o lună de zile. Iar cînd a început să se cojească ziceai că-i un canar. Am adus vorba despre toate astea, numai fiindcă Koşici se lăuda mereu că are el o metodă, ceva extraordinar. Iată-l aplicînd-o : ba se bagă în Enisei, ba îşi presară nisip pe tot corpul, sau se fricţionează cu lapte de păpădie şi apoi se lungeşte pe prundişul încins. Pînă la urmă s-a făcut roşu ca un iepure jupuit, iar pe umeri i-au ieşit băşici.
Într-un cuvînt a fost o zi minunată !
Adică nu tocmai, dar asta aveam s-o aflăm mai tîrziu.
Cînd să ne pregătim de plecare, constatarăm că benzina e pe terminate şi că nimeni nu se gîndise să ia o canistră de rezervă. Asta însemna că toată nădejdea trebuia să ne-o punem în curent, ajutîndu-ne cu motorul numai la greu. Unde mai pui că încă puţin şi o să înceapă să se întunece.
Dar asta nu era totul : Vitali Antonîci şi-a pierdut ochelarii. I-au căzut din buzunar cînd cu zăpăceala stîrnită de dramatica apariţie a Svetei cu Aleoşka în braţe.

Urcăm coasta cu toţii să căutăm ochelarii ! Tocul din vinilin al ochelarilor era — se putea altfel ! — verde. Asta, ca să se pitească mai bine în iarba înaltă. Iar reperele — tufe şi mesteceni mărunţei, din ăia ce seamănă cu brusturele — erau atîtea că pînă şi Vitali Antonîci îşi pierdu capul :

— Nu mai am pic de memorie, fir-ar să fie ! Aici parcă... Nu, nu, cred că dincolo.

Am măsurat în lung şi-n lat poieniţa pe care se aşternuseră în fapt de seară umbre lungi, răcoroase, pînă ce Petea, Piotr Figurnov, a călcat pe afurisitul acela de toc. L-a strivit, fireşte, cu ochelari cu tot. Ne simţeam însă cu sufletul împăcat, căci la urma urmelor ne atinsesem scopul : obiectul pierdut fusese găsit. Asta ne-a luat însă o oră din puţinul care rămăsese pînă să se întunece.

Iată-ne, în sfîrşit, îmbarcaţi. Motorul a început să-şi duduie înjurăturile. Dina, oricînd cu chef, strigă :

— N-o fi rămas nimeni pe mal ? Ia, băieţi, număraţi cîţi sîntem.

Koşici prompt :

— Doisprezece.

Sveta intră în panică :

— Vai de mine ! Trebuia să fim treisprezece. S-a adăugat şi Aleoşka.

— Bine, dar n-a venit în schimb Koroliova, o lămuri Volodea, şi apoi, întorcîndu-se spre mine : Ce-o fi păţit, totuşi, că n-a venit ?

Ehe, să fi ştiut eu încă de atunci !

— De unde vrei să ştiu ? răspunsei pentru a zecea oară. Noi am pornit înaintea voastră.

Halal prieteni ! Mureaţi dacă aţi mai fi aşteptat-o puţin !

— Am aşteptat-o o jumătate de oră, ce vrei mai mult ! se amestecă Tumark.

— Numai Dina e de vină. Veşnic se ţine de pozne, sări Verocika Figurnova.

Dina zîmbi fără să spună nimic. Îi părea bine că a ieşit aşa.

Cînd am ajuns în mijlocul fluviului, Vasea Teterev opri motorul. Mie unuia, îmi place viteza. Dar să pluteşti, şi încă aşa, cu motorul oprit, douăzeci de kilometri, purtat de curent, pe Eniseiul învăluit de umbrele serii e o... e o... nu ştiu ce e. Trebuie să te străduieşti singur să înţelegi ! Tot aşa cum nu-i pot explica somonului de ce-i atît de gustos afumat. Ca să priceapă, ar trebui mai întîi să se lase bine pătruns de fum de conifer.

Pe înserate, Eniseiul pare întotdeauna şi mai larg, tălăzuind între maluri şi mai abrupte, şi mai falnice. Iar pinii erau mai verzi. Pe vreme liniştită se vălurea deasupra apei nu chiar ceaţa, ci mai degrabă, aş zice, un fel de fuioare argintii-albastre şi străvezii de tot. Se văd numai de departe. Nu izbuteşti niciodată să te apropii aşa ca să le poţi atinge cu mîna. De priveşti de sus, de pe un munte, zici că soarele se bălăceşte în apă, iar de te uiţi de jos, din barcă, Eniseiul e încins de văpăi de purpură şi aur. Te înţeapă ochii, dar n-ai cum să-ţi fereşti privirea. Şi nici nu vrei. Îţi vine s-o înalţi spre cer, dar îndată te apuci de copastie, atît sînt fără de fund slăvile. Te înfricoşează şi te ispitesc, totodată. Pe cer hălă-

duiesc norii, oricît de caldă și senină ar fi vremea. Sau, alteori, niște cocoloși mici, albi, care aleargă pe întrecute, nici ei nu știu unde, ca puii fără cloșcă. Sau niște sulițe lungi, subțiri, ițite deasupra hotarului a ceea ce ne închipuim că sînt tăriile și care prind a licări, cînd pe pămînt s-a stins și cea din urmă rază de soare.

De la Krasnoiarsk în sus, Eniseiul e străjuit de munți. Sau, mai degrabă de stînci. Foarte pitorești. Să luăm, bunăoară, stînca Gotcanului. Dacă o fotografiezi după ce amurgește bine, ca să nu se vadă amănuntele, oricine ar jura că e un cocoș de munte. Sau stînca Călugărului. Asta nu aduce a călugăr nici seara, dar aici nu e vorba de asemănare, ci de atmosferă. E destul s-o privești neclintit cinci minute, ca să te simți pătruns încetul cu încetul de seninătatea, liniștea și chiar de tristețea ușoară pe care ți-o trezește în suflet această piatră. Despre Zvăpăiata sau Chivăra am mai vorbit. Dacă ai un cap pe măsură, nimeni nu te oprește să-ți pui coiful ăsta. Avem și stînci mai nostimioare. Două din ele parc-ar fi niște vulpi încremenite bot în bot. Altele mari, late, sfidînd soarele și vîntul, parc-ar fi „pieptul de aramă" al voinicului din basme.

Două ore în șir te poartă apa Eniseiului printre aceste minuni ale naturii. Auzu-ți prinde murmurul fluviului, foșnetele nisipului și ale prundișului în adîncuri. Ici se umflă apa ca o ghebă, dar pe loc se risipește învîrtejită într-o puzderie de șerpuiri. Colo, drept în mijlocul fluviului, plesnește o dată zdravăn din coadă nu un ghigorț, ori un clean, ori mai știu eu ce, ci ditai taimenul din neamul somonului, staroste peste aceste ape.

Serile, deasupra Eniseiului, se vînzolesc libelule, roiuri întregi. Vînează musculițe, care nici ele nu lipsesc. Libelulele sînt albastre, verzi și aurii, iar în aripioarele lor culorile se aprind și se sting ca în ape de izvor.

Și tot plutind așa, începi să crezi că nu se va sfîrși niciodată șiragul de stînci și nici codrul care te însoțește tot timpul de pe mal, că nimic nu se va pune de-a curmezișul cursului molcom al apei, căci ești departe de durmuri omenești. Apoi o cotitură și orașul îți apare deodată mare, aproape. Podul de cale ferată e ca un arc de triumf. De sub golul din mijloc te fixează un ochi verde : cale liberă. Curînd și al doilea pod, al nostru, își va încrusta pe bolta cerului cele cinci curcubee. Mă, Krasnoiarskule, habar n-ai tu cît ești de frumos !

Dacă la înapoiere am fi fost în barcă numai noi trei — Mașa, Aleoșka și cu mine — n-am fi scos o vorbă tot drumul. Cînd deschizi gura, urechile îți asurzesc, și nici ochii nu văd decît pe jumătate. Și era păcat, căci nici eu, de cînd sînt marinar, n-am pomenit pe Enisei o seară mai frumoasă. Fluviul răsfrîngea sclipiri de diamant, care nu știu dacă se prelungeau din soare în apă, ori se înălțau din apă spre cer. Pluteam și cîntam. O duzină de oameni n-o să-ți facă atîta drum fără să-ți tragă barem o cîntare. În doi e altceva... Pluteam,

cîntam și așteptam să se ivească Krasnoiarskul. Tare aș fi vrut să-l mai găsim luminat de soare, măcar de cîteva raze în ultimul lor popas pe acoperișuri. Cinci minute să-l admirăm așa, apoi poate să vină asfințitul.

Așadar, priveam cu toții înainte. Aveam în barcă trei banchete și pe fiecare ședeau cîte trei inși, deci în total nouă, iar cu Aleoșka, pe care Mașa îl ținea în brațe — zece. Vasea Teterev era la cîrmă, iar Tumark se întinsese pe burtă ca un broscoi, chiar în capul bărcii. Pe bancheta din mijloc ședea Mașa, între mine și Koșici.

Ne apropiam de Zvăpăiata. În locul unde ne aflam, o insulă lunguiață și îngustă despica Eniseiul. În brațul principal, îngust și el, pe care se naviga, apa era foarte adîncă și repede. Inspirat de bună seamă de Zvăpăiata pe lîngă care tocmai treceam, izbucni deodată din toate piepturile cîntecul *Iată apar dintre ostroave, pe al fluviului talaz.* O fi avînd stînca asta ceva care ne-a deșteptat amintirea legendelor despre Stenka Razin și, de aici, de pe voinicul Enisei, gîndul ne-a zburat la puternica Volga. *Volga, Volga...*

Am pus mai sus puncte-puncte, căci o ploaie de șuierături de sirenă curmă brusc cîntecul nostru. Se auzeau mai aproape, tot mai aproape și mai ințețite. De unde tămbălăul ăsta ? Aha ! Cum de n-a întors nimeni dintre noi capul măcar o dată ?! Pe fluviu în jos, venea în viteză, „gol", adică fără șlepuri, un mic remorcher, zdrumicînd furios apa cu zbaturile lui late, și stîrnind valuri mari cu creste

înspumate. Șuiera de zor ca să ne ferim din calea lui. Nimic de zis : respecta regulamentul !

Femeile speriate începură să țipe, iar Vasea Teterev dădu să pornească motorul. Prăpăditul acela de neam al telegrafului, speriat și el pesemne, se căzni să-și țăcănească punctele și linioarele, dar se bîlbîia atît de rău că nu izbutea să compună barem un cuvînt din cîteva silabe. După două-trei învîrtituri, elicea înțepeni definitiv. Iar vasul — gata-gata să se prăvale peste noi, deși se trăsese nițeluș la o parte, lipindu-se de geamanduri : nici să ne spintece cu etrava nu se putea !

Am răcnit la cei din față :

— Puneți-vă pe vîslit !

Ghinion ! Pe prima banchetă ședeau celelalte trei neveste și tot n-ar fi putut face ceva căci vîslele zăceau tocmai pe fundul bărcii, cu toate bulendrele grămădite peste ele. Motorul nici gînd să pornească, pufnea doar un fumuleț albastru, puturos. Dina și Verocika o zoreau pe Sveta să se dea jos de pe banchetă ca să poată să stea mai în voie și să bage în furcheți vîslele pe care se căzneau să le tragă afară de sub calabalîc.

Cei de pe vas ne urlau în ureche prin portavoce. Cred că bănuiți cam ce anume urlau.

Adevărul e că lîngă Zvăpăiata, șenalul e atît de îngust, încît remorcherul nici n-avea cum să se dea mai mult spre margine. Ar fi putut bineînțeles să oprească mașinile, dar n-a făcut-o. Fără să-și reducă măcar viteza, trecu la un metru de noi. Un val năprasnic

săltă în sus. Barca se înclină puternic pe o parte. Mașa n-avea de ce să se prindă și nici n-ar fi putut, căci mîinile îi erau ocupate cu Aleoșka. Veni cu umărul peste Koșici și căzură toți trei în apă.

Totul s-a petrecut atît de repede că n-am apucat s-o mai prind pe Mașa. Între ea și barcă țîșni deodată un val uriaș purtîndu-l pe greabănul lui înspumat pe Aleoșka, înfășurat în plăpumioara-i pestriță. Copilul era singur. Koșici s-o fi dus la fund.

Cît ai clipi din ochi Dina și cu mine sărirăm în apă, urmați, după cum am putut zări, de Volodea Dlinnomuhin.

Dracii de pe remorcher au dat alarma. Abia atunci au oprit mașinile și au început să întoarcă încetișor.

Aleoșka era departe, dar puțin cîte puțin Mașa se apropia tot mai mult de el. Înfășurat în plăpumioara de puf, plutea splendid, săltînd pe valuri ca o minge. Am observat că Mașa nu-și repede înainte brațul drept cu ușurința obișnuită și m-am îngrozit : na ! să nu se fi lovit în cădere ! Trebuie să-i vin mai repede în ajutor. Dar și pe Koșici trebuia să-l caut.

E ușor să scriu acum despre toate acestea. E ca și cînd ai urmări pe ecran zborul unui glonte filmat cu încetinitorul. Atunci însă n-aveam timp de gîndit. Și așa, pe negîndite — acum însă îmi dau seama că am făcut-o pentru că Mașa și Aleoșka se țineau foarte bine pe apă, cînd Koșici nu se mai vedea — m-am cufundat adînc, luîndu-mă după o

umbră. Cînd am ajuns-o am înțeles că e Dina. Căuta și ea. Ieșirăm împreună la suprafață. Dina scuipă cu zgomot apa și bolborosi : „L-am văzut..." și se cufundă iar ca o știucă.

Am făcut același lucru. Am întrecut-o pe Dina și deodată am văzut bălăbănindu-se drept deasupra capului niște picioare negre. Le-am făcut vînt să suie, și repezind un umăr înainte, m-am luat, vertical, după ele : îmi trebuia măcar o gură de aer.

Valurile nu mai erau atît de zbîrlite. Unul m-a săltat însă pe creastă și o fărîmă de secundă am văzut totul de sus. Mașa ajunsese aproape de tot de Aleoșka. Volodea Dlinnomuhin înota voinicește într-acolo. Și barca venea spre ei : Svetka și Verocika reușiseră pînă la urmă să bage vîslele în furcheți — le vedeam strălucind în soare. Chiar sub mine, în golul dintre valurile verzui apăru o clipă fața lui Koșici, albă ca varul. Dina nu se vedea nicăieri. Afurisitul de remorcher venea zid peste mine, despărțindu-mă de Mașa. De pe vas, ploua acum cu colaci de salvare. Dacă brațele mi-ar fi fost cam de vreo cinci ori mai lungi, l-aș fi apucat pe Koșici de chică. Dar valul s-a turtit, ca să-și salte iarăși greabănul mult mai departe. Koșici, ia-l de unde nu-i ! M-am cufundat din nou, mai-mai să ating fundul. În jur se învolbura nisipul argintiu, pietroaie și bolovani treceau pe sub mine ca fulgerul — cum se întîmplă cînd privești drumul din goana automobilului. Curentul era aici foarte puternic. Ne tîra pe toți cu aceeași viteză și, totuși, Koșici nu se vedea nicăieri.

De ce i-o fi trebuind omului atît de des aer ? Sus !

— Kostea !... Gîl !... Pleosc ! Pfui !

Era să ne ciocnim cap în cap. Dina țîșni și ea de undeva și acum scuipa apa ca o balenă. Slavă domnului : Koșici era lîngă ea. Gata ! Acum totul e în regulă !

Remorcherul s-a pus de-a curmezișul drumului și nu mai știam ce se întîmplă cu Mașa. Atunci, m-am cufundat din nou, nu mai știu pentru a cîta oară. Noroc că apucasem în barcă să smulg de pe mine cămașa și pantalonii. Am sorbit destul aer ca să trec ca fulgerul sub corpul vasului, dar cînd să ies, era să nimeresc sub roată. Dacă vasul ar fi mers, mi-ar fi plesnit zbaturile o palmă, mai ceva ca aia pe care mi-a ars-o Dina în timpul explicației noastre în pădure.

Ieșind la suprafață, am fost întîmpinat întîi și întîi de un potop de înjurături, ce-i drept, artistice, pe care le revărsa peste mine căpitanul remorcherului. Abia după asta am auzit și țipetele zdravene ale lui Aleoșka. Apucaseră să-l pescuiască, iar acum, Volodea Dlinnomuhin îi ajuta și Mașei să urce în barcă. Dina stătea cît se poate de comod. Îl vîrîse pe Koșici într-un colac de salvare și apoi și-a pus și ea unul. Acum se legănau pe valurile tot mai potolite, așteptînd să se apropie vasul. Koșici își mișca mereu brațele : trăia.

Restul drumului l-am străbătut cu vaporul, care ne-a remorcat barca. Vasea Teterev zicea că motorul nu mai e bun de nimic, iar să pornești cu vîslele în faptul nopții nu face.

Dar își bătea gura de pomană, căci și așa eram sătui pînă-n gît de plimbarea asta și voiam să ne vedem mai repede acasă.

Pe vas ne-am ciorovăit urît de tot cu căpitanul. Că o să-l dăm în judecată, că dacă a văzut că ceva nu e în ordine cu barca, de ce a mers înainte, fără să reducă barem viteza. Atunci a sărit și căpitanul cu gura că nu noi, ci el o să ne dea în judecată ! Cum de ne-am permis, adică, avînd motorul defect, să ocupăm toată trecerea, fără să avem vîslele pregătite ! Pe scurt, toată lumea avea dreptate, numai că trei oameni au fost cît p-aci să se înece. Și ne rățoiam tot așa unul la altul, pînă ce Vasea Teterev spuse :

— Și cu asta, basta ! Cui i s-au udat hainele n-ar fi rău să și le stoarcă. Vă rog chiar. Cît despre judecată, o să aibă grijă inspecția fluvială să ne trimită și pe el și pe noi acolo.

— În sfîrșit, o vorbă înțeleaptă, făcu căpitanul. Sînt de aceeași părere.

Și ne pofti pe toți în cabina lui unde avea o lădiță cu bere.

Aleoșka era în cea mai strașnică formă. Cerea de mîncare, dar ce să-i dăm, cînd hrana lui rămăsese în barcă, iar barca, uite-o acolo, bălăngănindu-se la capătul cablului. Atunci căpitanul ne oferi o felioară de slănină afumată. Mașa s-a îngrozit. În schimb, ce bucurie pe Aleoșka : în sfîrșit, mîncare adevărată ! În loc de lapte, i-au dat bere. N-a refuzat : peștele și slănina îți fac o sete !

Koșici zăcea în cușeta căpitanului, vegheat de Dina. Era verde la față. Înghițise ceva

apă, dar după ce i-a aplicat Dina un tratament al ei, a dat-o toată afară. Acum, izbutea să silabisească un cuvînt-două.

— Kazbici, drăguțule, va trebui să-mi iei o pereche de pantofi în locul celei ce s-a dus la fund din pricina ta.

Într-adevăr, Dina sărise în Enisei, așa cum era : în rochie și pantofi. Abia în apă s-a descălțat. Acum, ca să fim drepți, pantofii Dinei nu erau ei cine știe ce, dar n-are a face : i se cuvenea cel puțin o pereche de lac. Vasea Teterev ridică din umeri :

— Nu înțeleg de ce nu ți-ai scos înainte pantofii. Afară de tine, toți am stat desculți în barcă.

Atunci Dina dădu cărțile pe față :

— Știi, Vasiuka... Doream nespus de mult să-mi ia Kazbici o pereche de pantofi. Dacă picai tu în apă, crede-mă, înainte de a sări să te scap, mi-aș fi scos frumușel și rochia și pantofii. Oftă : Mă tem că și rochia s-a dus dracului ! Kazbici, iubitule, ce-ar fi să-mi iei una nouă ? Hai, zău !

Lîngă lădița cu bere, căpitanul bombănea de unul singur :

— Excursie le-a trebuit, fir-ar să fie ! Dacă stăteau acasă, tușeau. Te pomenești că o să fiu dat în judecată.

Cînd am ajuns la Krasnoiarsk, se înserase de-a binelea. Remorcherul trebuia să arunce ancora lîngă insula Otdîha, dar căpitanul a acostat la debarcaderul pentru pasageri, mai ales că aici nu se afla nici un vas. La despărțire, Dina îl pupă pe obraz.

— Mulțumim, drăguțule, cu barca cine știe cînd ajungeam.

În noaptea aceea am visat Antarctida, aisberguri semețe și pe Dina în chip de balenă. Înotam de zor, căznindu-mă să mă depărtez cît mai mult de ea. Vedeam trecînd pe sub mine, în apa străvezie, cu o viteză nebună, niște pietroaie negre, ascuțite. Mi-era frică să nu mă zgîrie vreunul pe burtă. Culcată pe plăpumioara de puf, care plutea în voia valurilor, Mașa făcea băi de soare, cu Aleoșka alături. Puștiul dădea din picioare și scotea limba la mine. În loc de limbă avea însă o coadă de pește !

Capitolul şaisprezece

LUNEA

A doua zi dimineaţă m-am trezit la timp. Maşa s-a sculat şi ea îndată, deşi pleca la serviciu o oră în cap după mine. Are însă o regulă : totul împreună, totul la fel.

Aşa spune ea. De fapt însă, numai deşteptarea e „împreună şi la fel". Cu gimnastica de dimineaţă încep deosebirile. Întinsă pe un covoraş, Maşa îşi mişcă alene braţele şi picioarele, în timp ce eu arunc şi prind o greutate de treizeci de kile. Apoi Maşa se ridică şi se plimbă prin cameră în vîrful picioarelor, cu degetele mîinii prinse pe după ceafă. Eu, dimpotrivă, mă plimb pe mîini cu capul în jos. După ce termină exerciţiile, Maşa bea un pahar de lapte călduţ. Eu dau pe gît două pahare de apă de la cişmea, după ce o las să curgă mult, ca să fie cît mai rece. Cred că acest exemplu demonstrează clar ce înseamnă la doi soţi „totul împreună şi la fel". Dar, lăsînd gluma la o parte, mărturisesc că întotdeauna Maşa lua asupră-şi cea mai mare parte din griji.

Uite, şi în dimineaţa aceea. Eu aveam un singur gînd : chesonul. Maşa însă mi-a spus : „Ştii, Kostea, cred că ar fi bine să mă duc la Ivan Makarîci, să-i spun cinstit ce s-a întîmplat aseară pe Enisei. Căci dacă o fi văzut cineva de pe mal şi o să-i scrie lui sau la gazetă, căpitanul poate să aibă mari necazuri. Dar aşa, Ivan Makarîci o să facă haz de toată povestea asta." Zic : „Dacă directorul întreprinderii de navigaţie, în persoană, o să facă haz, atunci e în regulă. Dar dacă n-o să facă ?" Maşa de colo : „N-ai grijă ! Aşa cum i-o povestesc eu, precis că rîde !"

Bun. Asta e una. O grijă. Iat-o pe a doua : „Kostea, să nu întîrzii după lucru. Aş dori, totuşi, să-l vadă un medic pe Leoşa. O să-mi dai o mînă de ajutor." Am făcut nişte ochi ! Băiatul doarme dus. E drept că a cam bîzîit noaptea — dar nu-i nimic grav — o fi visat şi el aisberguri şi balene. Maşa însă stăruie : „Nu, Kostea, e mai bine să consultăm un medic. Oricît, porcuşorul e destul de ţepos."

Grija a treia : „Să nu-l necăjiţi pe Koşici. Ba ar fi bine chiar să-l puneţi unde-i mai uşor. Ai văzut, săracul, ce arsuri are pe umeri ? Şi îi sînt şi plămînii obosiţi." Atunci eu : „În privinţa asta, Maşa, ştiu singur ce trebuie şi ce nu trebuie făcut". Ea : „Am spus-o numai aşa". Ei, ce ziceţi ?

Grija a patra : „Ar trebui să ne interesăm, totuşi, de ce n-a venit Şura cu noi". Zic : „Asta, da ! La cinci trebuie să fim amîndoi la tovarăşul Ivanov. Cum o văd, o întreb."

Şi am plecat. Iar Maşa desigur şi-o mai fi găsit şi alte griji în ora ei liberă de dimineaţă.

În poartă, m-am întîlnit cu Şahvorostov. Am avut impresia că mă aştepta. Era cu un tip pe care nu-l cunoşteam.

— Noroc, Barbin! Ei, cum ţi-ai petrecut duminica?

— Bine, zic.

— Aţi fost pe Enisei?

— Da.

— Te invidiez. Pe mine m-a păscut ghinionul. Sîmbătă după masă m-am dus să văd un prieten — pe el. Stă tocmai în Cernorecenskaia. Cînd coboram din vagon, mi-au şparlit portofelul cu buletinul şi banii — şapte sute patruzeci de ruble în cap. Buletinul s-a găsit duminică dimineaţă pe peron, cît despre biştari, m-am şters pe bot de ei. Şi uite aşa. Asta mi-a fost distracţia, mi-am petrecut toată după amiaza de sîmbătă şi toată duminica la secţia de miliţie din Cernorecenskaia. Declaraţii, procese verbale. Pardon, nu v-am făcut cunoştinţă, Barbin — Sidorov.

— Îmi pare bine, zic, fără să întind mîna. De altfel nici cu Ilia n-am dat mîna. Vă rog să mă iertaţi, întîrzii la serviciu.

Nu era un început prea plăcut pentru ziua mea preferată. Ştiam însă că într-o jumătate de oră mă voi afla în cheson, mînuind uneltele cu care m-am deprins atît de bine. Muşchii se vor pune în mişcare, sîngele va alerga mai repede prin vine şi totul o să meargă strună.

Eniseiul era la fel de frumos ca în ajun. Calm, viguros. Numai fumuleţul albăstrui din zare se aşternea astăzi mai des.

Pe mal, un bătrîn cu un bastonaş în mînă, se uita lung spre şantierul nostru. M-a întrebat:

— Ia zi, nu eşti cumva de colo? Că de o lună de cînd tot bat drumul aista să văd cum merge, stîlpii n-au crescut nici p-atîtica. Apăi, cînd...?

M-a pufnit rîsul. A trebuit să-i explic moşului în cîteva cuvinte că pilele podului cresc mereu, numai că se lasă în apă, de aia nu se văd. Cuvintele bătrînelului m-au tulburat: oamenii aşteaptă cu nerăbdare podul. „Apăi, cînd...?" Auzi, de o lună vine pe aici, zi de zi. Şi n-o fi singurul. O să fie o adevărată sărbătoare pentru tot oraşul, cînd — după ce arcele podului se vor împreuna deasupra apei şi vom aşterne beton şi asfalt peste tablier — secretarul comitetului regional de partid va tăia panglica roşie şi va spune: „Puteţi trece, dragi tovarăşi!"

Lîngă şalupă aştepta Vitali Antonîci.

— Stăm prost cu presiunea.

Aşa-i zice Vitali Antonîci aerului comprimat: presiune. Au venit inginerii să meşterească ceva la compresor. Cu rezerva de siguranţă nu se poate începe lucrul. Mă tem că pînă o să-i dea de rost compresorului o să se termine şi schimbul nostru. Iar a început prost lunea.

— S-a dat dispoziţie să vi se treacă întrerupere forţată, aşa că puteţi pleca acasă,

spune Vitali Antonîci. Apoi, către Koșici : Între timp o să-i treacă și lui Nikolai arsurile de pe umeri. L-o fi durînd fiecare mișcare.

Koșici dă din mîini, își sucește și-și învîrtește brațele.

— Ba nu, merge.

Și-i zîmbește lui Vitali Antonîci.

Petea, Piotr Figurnov, își trage șapca peste ochi.

— Dacă-i așa, să mergem. Ca totul să fie limpede.

Dar nu se mișcă nimeni. Toți așteaptă parcă ceva. Mă simt prost de parcă eu am stricat compresorul. Văd după mutrele băieților că și cu ei se petrece cam același lucru. Da-a ! Pe tot pămîntul sovietic e lunea. Pe puțin o sută de milioane de oameni muncesc, sînt de folos, numai la noi, vedeți dumneavoastră, e „întrerupere forțată"... Ia stai ! Ce înseamnă aia, „forțată" ? Compresorul e scos din circulație. Să întorc spatele Eniseiului și să pornesc întins spre casă ?... Mi-ar crăpa obrazul de rușine ! Mi s-ar părea tot timpul că lumea întoarce capul după mine și se întreabă mirată : „Cine-i pierde-vară ăsta ?". Auzi, întrerupere forțată ! Oricum s-ar zice, e totuna ca și cînd ai chiuli.

— Băieți, zic, să nu ne ducem acasă. Ce, n-o să se găsească vreo altă treabă pentru noi ? Eu unul nu pot pleca.

— Nici eu, sări Tumark.

Ceilalți au spus la fel, unul după altul.

— Am zis să mergem acasă numai fiindcă nu văd ce-am putea face altceva, găsi cu cale să se dezvinovățească Piotr Figurnov.

Vitali Antonîci își agită mîinile a împotrivire :

— La birou toate foile de lucru se repartizează dinainte pe maiștri, așa că n-am unde să vă pun. Fiecare maistru are cîți oameni trebuie, complet. Ar fi să mai încerc la birou, dar asta o să ia timp. O să ne trimită să lucrăm undeva, la canal. Pînă o să ne trambalăm așa, jumătate de schimb s-a dus ! Iar pentru o jumătate de schimb, nu-ți dă la birou foaie de lucru. Și unde mai pui că se încurcă și contabilitatea în socoteli : chesonieri la munci necalificate. Așa că să auzim de bine și salutări simpaticelor voastre neveste.

E așa cum spune, dar tot nu ne urnim. Cum se întîmplă la cinema cînd rulează un film interesant. S-a anunțat „pentru azi nu mai sînt bilete", dar lumea tot se grămădește : poate s-a înșelat casierița și o să mai găsească cîteva bilete rătăcite.

Peste tot munca e în toi. Podul de vase duduie sub șirul aproape neîntrerupt al autocamioanelor. Liniștea dimineții este sfîșiată de țiuitul transportoarelor de bușteni de pe celălalt mal. Pe insula Otdîha a prins să duduie un motoraș : acolo lucrează betonierele. Se pregătesc semiarce pentru podul nostru. În port, macaralele își sucesc în toate părțile gîturile lor lungi. La debarcaderul pentru pasageri, grădinarii sădesc flori. Uite, colo, niște femei clătesc rufe în Enisei. Mai mulți mun-

citori pregătesc strada pentru asfaltat: auto-camioanele aduc pietriș de rîu curat și cîteva fete în salopetă îl aștern frumos cu lopețile. Cînd termină o bucată, vine compresorul. Dar compresorul mai mult stă — „întrerupere forțată", ca la noi: fetele nu pridídesc să aștearnă pietrișul. Le auzim cum vorbesc între ele: „Uite ce vlăjgani stau pe mal, n-ar fi rău să ne ajute". Iar una din ele spuse ceva mai tărișor:

— Ei, băieți, decît să numărați ciorile de pe gard mai bine ne-ați da o mînă de ajutor!

— Haidem!

Nu știu cine a spus-o primul. Koșici, pare-mi-se. Dar de pornit, am pornit grămadă. Am băgat compresorul și camioanele într-o viteză de ziceai că a dat strechea în ele. Cel care era mai mare peste toți sări cu gura:

— De unde ați picat? Să știți că n-o să vă dăm nici un ban.

Mi-am amintit iarăși de Tom Sawyer.

— Nici nu-i nevoie, zic. Ba, dimpotrivă, îți mai plătesc eu: o să-ți dau un cotor de măr, cu sîmburi, și un guzgan mort cu sfoara lui cu tot.

Ăsta citise cartea lui Mark Twain.

— Dacă mai pui și un ciob de sticlă colorată, e în regulă. Care vrei rămîi aici, ceilalți însă mergeți cu camioanele: la carieră stăm prost cu mecanizarea la încărcare.

Și acum, nu ca să mă laud, dar au primit fetele întăriri, să te ții. Să fi văzut cum le rîdeau ochișorii de bucurie.

— Dacă merge tot așa, terminăm chiar azi toată strada...

Nu cred să vă intereseze latura tehnică a muncii, dar în linii mari, iată despre ce era vorba:

În dimineața acelei zile, strada arăta ca de obicei: un strat de praf, de lut galben, în care s-au întipărit în timpul ploilor urmele adînci ale cauciucurilor de autocamion. Străbătînd-o, mașinile grele se legănau ca niște rațe îndopate. Prin hîrtoape, scrîșnea zgura strivită. Șoferii forțau motorul la maximum ca să scoată din gropi mașinile împotmolite. Înecîndu-se din pricina fumului, trecătorii strănutau și stuchiau.

Acum, însă, strada e așternută de la un capăt la altul cu prundiș pestriț de rîu. N-a mai rămas urmă de hîrtoape. Compresorul a îndesat și a netezit așa de bine pietrișul încît strada pare înveșmîntată într-o horbotă din fibre sintetice, cu desen viu. Poți să te și culci în haine albe pe caldarîm. Și autocamioanele ar putea să treacă acum în goană fără să îmbîcsească aerul cu gazele țîșnite din țeava de eșapament și fără să se zvîrcolească prin gropi. Dar pietrișul mai trebuie acoperit cu asfalt topit, fierbinte. Cînd se răcește, se face tare și neted ca puntea unui vas. Lasă camioanele! Ia un bob de mazăre, pune-l pe asfalt și trage-i un bobîrnac. O să se rostogolească pe puțin cincizeci de metri. Cînd arde soarele nu-i praf. Cînd plouă, nu e noroi. De ambele părți se plantează arbuști — plopi, salcîmi. Și flori. Ce mai, stradă de oraș, cum

scrie la carte. Vă spuneam cum arăta abia dimineață. Acum, n-o mai recunoști. Cine a făcut-o ? N-am să vă spun că eu, noi, brigada de chesonieri. Nu-i frumos. Fetele se odihnesc. Cînd una, cînd alta, prefiră alene nisipul fin, gălbui, pe asfaltul călduț. Poartă mănuși cu un deget, din prelată. Cîntă :

În amurg, pe sub ferestre
Trece un tînăr frumușel.
Îmi clipește ștrengărește
Dar nu scoate un cuvințel.

Pe o stradă ca asta poți să te plimbi fără grijă nu numai pe înserate, dar și în noaptea cea mai neagră.

Poate că am cam exagerat, cînd am spus că strada arăta dimineața așa, iar către seară, altfel. Nu-i vorba de toată strada, ci doar de o bucată, cam de la un colț la celălalt. Dar întotdeauna mi se întîmplă așa : lucrez și văd în închipuire ce-o să iasă pînă la urmă din munca noastră.

Am terminat la cinci fix. Ca pretutindeni. Abia atunci mi-am adus aminte că Mașa îmi spusese să nu cumva să întîrzii. Dar la cinci trebuia să fiu la Direcția regională de miliție. Acu să te văd, Barbin !

Mașa o să se supere, dar la ea nu ține mult. Cînd am să-i explic cum a fost, o să înțeleagă. La o adică și Leonka poate să ducă copilul la policlinică. De cîte ori l-a dus singur la gară ! Acum Șura are mai multă nevoie de mine.

Ar trebui să mă schimb. E cam nu știu cum, să mă duc și a doua oară la tovarășul Ivanov în haine murdare. Dar și mai neplăcut ar fi să întîrzii. Eh, merge și așa !

Pînă să ajung, cu sufletul la gură, în strada Dictaturii, s-a făcut cinci și un sfert. Krasnoiarskul e un oraș mare și n-ai cum s-o tai de-a dreptul. Unde mai pui că am dat și un ocol pe la farmacie, gîndindu-mă că, poate, Șura n-a avut curaj să se ducă și o s-o găsesc la căruț. Dar căruțul era tras la margine, lîngă gard, și mi s-a părut chiar că are praf pe el, ceea ce însemna că Șura plecase de mult.

Ofițerul de serviciu nu m-a lăsat să intru fără bon de intrare. I-am spus că mă duc la tovarășul deputat. Ți-ai găsit : tovarășul deputat nu are azi zi de primire. Bine, dar tovarășul Ivanov mi-a spus chiar dumnealui să vin la cinci ! Omul ridică din umeri :

— Dacă ți-a spus să vii, te așteaptă la informații bonul gata făcut.

La informații n-am găsit, bineînțeles, nimic. Cum era să găsesc dacă nici nu i-am spus cum mă cheamă ! La ghișeu ședea un locotenent urîcios. I-am repetat ce mi-a spus Ivanov, i-am povestit și cum am ajuns la el.

Locotenentul privi într-o parte și spuse răspicat :

— Pentru Koroliova s-a făcut bon. Pentru tine nu — Koroliova nu și l-a ridicat încă pe al ei.

Și-mi trînti ferăstruica în nas.

Șura n-a venit încă ! Asta-i bună ! Ce-o să gîndească despre noi tovarășul Ivanov ? Că

sîntem lași ? Ori că ne simțim și noi cu musca pe căciulă ? Altceva ce-ar putea să creadă ? Mă simțeam tare prost și-mi era ciudă pe Șura : Dacă zice că are conștiința curată, atunci de ce se teme ? Iar dacă-i vinovată, tot nu ajută, că la nevoie, o scoate și din gaură de șarpe.

A mai trecut o jumătate de oră. Mă învîrteam tot timpul prin fața biroului de informații, strivind între degete frunzulițe parfumate de plop tînăr. Șura, nicăieri. Am mai ciocănit atunci o dată la ferăstruică. Acum ședea un alt locotenent. O iau de la cap :

— Tovarășul Ivanov ne-a spus să venim la cinci, tovarășei Koroliova și mie.

Locotenentul privi într-o parte, cred că tot acolo unde se uitase și cel dintîi. Mă dăscăli :

— Cînd vi s-a spus la cinci, trebuia să veniți la cinci. Buletinele, vă rog.

Na-ți-o bună ! „Buletinele". La plural. Cînd eu n-am decît unul, dar și pe ăla l-am lăsat acasă.

— Vin direct de la lucru, zic.

— Fie. Am să pun pe bonul tovarășei Koroliova două persoane. Dați-mi buletinul ei.

— Încă n-a venit, zic. Cine știe cît o să mai întîrzie. Tovarășul Ivanov, însă, mi-a spus să fim aici la cinci.

Locotenentul chibzui puțin.

— Nu știu ce să fac cu dumneata. Zici că ai treabă personal cu tovarășul Ivanov ?

— Așa a spus, să venim direct la el.

Iar chibzui, apoi ridică receptorul și închise pe jumătate ferăstruica. La început vorbea foarte încet, cu un glas de parcă și-ar fi cerut scuze și nu deslușeam ce spune. Deodată exclamă : „Aha, dînsa e !" „Dînsa" nu putea fi decît Șura, iar după ton am înțeles că pățise ceva rău.

Brusc, mi-am simțit gura amară. De aia n-a venit. „Aha, dînsa e !" Locotenentul tocmai termina să vorbească la telefon : „Am înțeles, tovarășe colonel. Da, da, imediat." Trase ferăstruica și după ce i-am spus numele și pronumele, îmi întinse bonul.

Nici nu știu cum am ajuns pe scară. Milițianul care era de gardă în capul scării mi-a luat petecul de hîrtie roșie. Și după ce s-a holbat la el nu știu cît, a spus scurt :

— Buletinul ! ?

Ei, drăcia dracului ! Iar buletinul ? ! Tocmai era să-i zic vreo două pe marinărește, cînd în sfîrșit s-a dumirit că pe bon scrie „fără buletin".

— Treci !

Numai atunci am îndrăznit să întreb :

— Ce-i cu Koroliova ?

Mă privi nedumerit :

— Care Koroliova ? Nu cunosc.

N-a trebuit să fac antecameră. În biroul colonelului ședea un maior. De cum am intrat, tovarășul Ivanov întrerupse discuția cu maiorul și-mi întinse mîna.

— Stai jos, tovarășe Barbin, dacă nu mă înșel ? Hm, da, ca să vezi. În viață se întîmplă de toate. Dar singur ești de vină. Ți-am spus să ai grijă de ea. Văd că n-ar fi trebuit să mă bizui pe dumneata.

— Da' ce s-a întîmplat ? Parcă mi se legase limba în gură. Nici bună ziua n-am dat ca lumea. O bănuială groaznică îmi sfredelea creierul : Şura s-a otrăvit. Ce i s-a întîmplat, tovarăşe colonel ?

M-a privit nedumerit. Aş spune chiar cu mînie. Citeam în ochii lui : Cum, adică, nu ştii ? Atunci la ce naiba ai mai venit aici ? I-am spus atunci unde am fost sîmbătă seara şi toată duminica şi că acum vin direct de la lucru.

Cîteva clipe, colonelul bătu darabana pe birou cu vîrfurile degetelor, apoi :

— Ce s-a întîmplat ? E la spital. La chirurgie.

— Cum ?

— Uite aşa. Să ştii însă că viaţa nu-i e în primejdie. În rest, o să-i facă doctorii ce trebuie.

— A înjunghiat-o Şahvorostov ?

Dacă mi-ar fi picat în clipa asta Ilia în mînă, l-aş fi lăsat lat. În minte mi-a scăpărat întîlnirea de azi dimineaţă : Cînd dracu a făcut-o ? S-a ticăloşit de tot...

Colonelul se gîndi puţin şi după ce schimbă o privire cu maiorul, răspunse :

— Nu, n-a fost înjunghiată, dar i-au tras o bătaie soră cu moartea. Şi n-a făcut-o Şahvorostov. S-a controlat.

— Da' cine ?

Colonelul îşi desfăcu braţele a neştiinţă.

— O să aflăm noi. Deocamdată însă...

Apoi mi-a povestit tot ce s-a întîmplat.

Duminică, Şura a plecat de acasă pe la patru dimineaţa, aşa cum ne-am înţeles. Ca să nu întîrzie la barcă. Strada era pustie. Căsuţa lor, v-am mai spus mi se pare, e tocmai la Kacia, într-o fundătură. Cum a dat colţul, se lovi nas în nas cu doi găligani. Păreau beţi. Şura se feri din calea lor. „Stai !", îi strigară ei. Şura o rupse la fugă. S-au repezit după ea şi-au prins-o. Unul a dat în ea. Şura scoase un ţipăt. Atunci celălalt îi smulse basmaua din cap şi i-o puse căluş. Apoi au tăbărît s-o bată, amîndoi. O loveau fără milă. Cînd Şura se prăbuşea, o ridicau şi-o luau de la început. Au bătut-o, pînă a căzut moale ca o cîrpă. Cînd au găsit-o după două ore, nu-şi revenise încă. A fost dusă la spital, cu salvarea...

Cuvintele colonelului m-au răscolit de tot. Un nod în gît mă înăbuşea. Auzi ce mîrşăvie ! Mişeii...

— Cum, spuneţi că nu Şahvorostov, tovarăşe colonel ? Pun capul ! E isprava lui. S-a ţinut de cuvînt. Trebuie împuşcat !

Colonelul nici nu clipi.

— Te înţeleg, Barbin, să ştii însă că în asemenea cazuri gelozia nu e un sfetnic bun. Doar ţi-am spus că s-a controlat. La ora aceea, Şahvorostov se afla în Cernorecenskaia. E dovedit cu acte. Koroliova zice că tot timpul cei care au bătut-o n-au suflat o vorbă. Aşa că nu putem deduce : pentru ce ? Se poate să nu fie decît un act de huliganism, furie de beţivi. Sau pentru că nu s-a oprit cînd i-au „poruncit" să stea.

— Da' ce credeți, tovarășe colonel, că Șahvorostov e prost ? A plecat la Cernorecenskaia și a făcut în așa fel ca să ajungă la miliție, tocmai ca să îndepărteze orice bănuieli. Mardeiașii ăia sînt din gașca lui. Limpede ca bună ziua !

— Se poate, Barbin. Se poate. Dar tu îi știi pe „mardeiașii" ăia ?

— N-nu, nu-i știu... Da' tot el a făcut-o.

— Ascultă Barbin, eu nu-i iau apărarea lui Șahvorostov, dar nici că-i vinovat nu pot spune deocamdată. Fără probe nu faci nimic — e lege ! Am verificat și declarația voastră despre „afacerile" lui Șahvorostov. Află că nu s-a descoperit încă nicăieri o singură iță care să ducă la el.

— A apucat să șteargă urmele !

— Vorbe, Barbin, vorbe, iar probe — ioc. Repet : în cazuri de astea gelozia nu e un sfetnic bun.

Prima dată aceste cuvinte îmi intraseră pe o ureche și-mi ieșiseră pe alta : ardeam să știu ce s-a întîmplat. O vedeam pe Șura schilodită în bătăi (să nu cedezi regina, Kostenka), vedeam mutra obraznică a lui Ilia (bagă de seamă, vreau s-o iau de nevastă). Pînă acum am văzut o singură față a nemerniciei lui Șahvorostov. Ultimele cuvinte ale colonelului le-am tîlmăcit, însă, așa : Șahvorostov a fost chemat aici înainte de venirea mea. A explicat totul. Cu probe. Poate să aducă și douăzeci de martori că tot timpul cît a stat Mașa la Moscova, Șura venea la noi în fiecare zi.

Dacă-i nevoie sfărîm și o stîncă. De m-ar zvîrli în apă, în mijlocul oceanului, și tot ajung la țărm. Împotriva ticăloșiei, însă, nu mă pricep să lupt. Imediat simt o fierbințeală la cap și nu mai găsesc cuvinte. Casc gura ca peștele pe uscat, cu exact același rezultat : pas să demonstreze bietul peștișor că el e un locuitor al fluviului și de aceea se cuvine să fie aruncat înapoi în apă !

— Cum, adică, gelozie, tovarășe colonel ? izbutesc în sfîrșit să bîigui. Da' ce ?... Am nevastă. Am și un băiat, pe Aleoșka.

— Știu, Barbin, acum știu totul despre tine. Dar femeia pentru care te zbați nu ți-e nevastă, deși ai venit cu ea de parcă ați fi soț și soție.

Aceste cuvinte au aruncat sărmanul peștișor și mai departe de apă, ba aș spune chiar că l-au zvîrlit direct în tigaie. Hai, peștișorule, mai cască-ți botul pentru ultima oară, că tigaia e încinsă.

— Pentru nevastă-mea, zic, n-am de ce să mă zbat. Ea nu s-a abătut și nici nu se va abate vreodată de pe drumul cel drept. Dar Koroliova... Mă zbat pentru un om, tovarășe colonel.

— Foarte frumos. În situația de față se naște întrebarea : de ce ?

— Pe noi totul trebuie să ne privească, zic.

Cuvinte pe care le rostise, de mult, Mașa ! Abia acum, însă, le-am pătruns tot tîlcul : cînd lupți pentru o cauză dreaptă, nu te cruța.

— Și dacă sînt însurat, tovarășe colonel, să privesc cu nepăsare cum se prăpădește un

om ? Să ajungă speculantă, iar apoi, mai ştii, hoaţă ? Aşa ?

— Nu, Barbin, nu. Tot ce-ai făcut, ai făcut bine. Vorbind despre om. Şi fiindcă veni vorba, poţi să fii liniştit în această privinţă pentru Koroliova : dacă-i adevărat că de cînd s-a despărţit de bărbatul ei n-a mai făcut speculă, vechile păcate i se iartă. Faptele s-au întîmplat înainte de amnistia generală. Ţii minte, ţi-am spus că nu cunoaşte legile. Nu e o speculantă înrăită. Altfel, nu s-ar fi temut aşa pentru ce a fost. Şi nici n-ar fi venit aici. Statul a iertat-o şi n-o să ne apucăm să răscolim trecutul. Foarte bine că vrei s-o fereşti de noi greşeli. Un om luptă pentru un alt om. Frumos. Foarte frumos ! Numai că — Koroliova e femeie. Dacă Koroliova a fost drăguţa lui Şahvorostov, încă înainte de a se fi măritat, iar acum, între voi şi Şahvorostov...

M-am ridicat în picioare... Vedeam roşu înaintea ochilor.

— E clar, tovarăşe colonel. Nu-i nevoie să continuaţi. Un singur lucru vă rog să-mi spuneţi : dacă încă în cursul zilei de astăzi salvarea îl va duce pe Şahvorostov la acelaşi spital unde zace Koroliova, voi fi judecat ?

Altceva n-am ştiut să răspund, alte mijloace de luptă împotriva mîrşăviei lui Ilia nu aveam. Colonelul ieşi de după birou, îmi puse o mînă pe umăr şi mă privi drept în lumina ochilor.

— Te cred, spuse el într-un tîrziu. Glasul lui era blînd, ca prima dată cînd am venit la el. Adăugă însă îndată, sever : iar de judecat, o să te judecăm. Cu toată asprimea.

În stradă mă învălui o adiere proaspătă. În sfîrşit îmi simţeam fruntea răcorită. De după grilaj, plopii tineri îşi fremătau frunzele mari, şuşotindu-mi ceva, dar nu desluşeam ce. M-am oprit la colţ, ca voinicul din basme care nu ştia pe care din cele trei cărări să apuce. Şi eu aveam de ales între trei cărări : unu — acasă, doi — la Şahvorostov şi trei — la spital, la Şura. Nu ştiu ce hotărîre aţi fi luat dumneavoastră. Eu, însă, m-am urcat în autobuz, ca să mă duc la spitalul situat în afara oraşului.

Ajuns aici, mi-am adus aminte că se obişnuieşte să aduci un dar. O atenţie, orice ar fi — bolnavului îi face multă plăcere. Ce te faci, însă, că spitalul a fost clădit într-un loc viran, şi de jur împrejur nu-i nici un magazin ?

La marginea cărării ce ducea de la staţia de autobuz spre poarta spitalului, cîteva pădii străluceau ca nişte cioburi de soare. Le-am rupt pe toate şi le-am aşezat frumos, să se cheme că am adus un buchețel.

La registratură, pe uşă, un anunţ : vizitarea bolnavilor numai duminica. Şi azi e luni !

Infirmiera de gardă, o bătrînică, îmi spuse :

— Bine nu e. Cei care au bătut-o ţineau pietre în pumni. Dar o dată ce n-a făcut comoţie cerebrală, şi nici fracturi nu are, o punem noi pe picioare. Zîmbi. N-o să-şi piardă ea frumuseţea.

Îşi închipuia că sînt logodnicul Şurei. Se uita cam chiorîş la cizmele mele de cauciuc, la haina murdară şi la sărăcăciosul meu bu-

chețel, și bănuiesc că tocmai buchețelul mi-a ajutat. În hol nu era nimeni. Infirmiera spuse deodată :

— Ține un halat. Vino să-i dai florile. Să știi însă că mai mult de două minute nu te las să stai.

Șura era bandajată toată. Nu i se vedeau decît ochii deschiși, vîrful nasului și buzele. Negre, umflate. Brațele strînse tare în fașă păreau două cioturi așezate pe pătură. I-am arătat Șurei buchețelul și i l-am pus pe noptieră.

— Fă-te bine, cît mai repede.

Cele trei bolnave care se mai aflau în acest salon, întoarseră capul în direcția noastră.

— Haide, să mergem, nu e voie să-i vorbești, mă zorea infirmiera.

Dar ochii Șurei implorau. Mi-am plecat urechea aproape de buzele ei. Spuse încet și anevoie :

— Kostenka, lunea e ziua cea mai frumoasă...

Infirmiera mă trăgea de mînecă.

— Să mergem.

Nici Sarsailă n-ar fi potrivit mai dibaci o întîlnire ca cea care mă aștepta în hol. Aici am dat ochi cu Ilia Șahvorostov. Avea în mînă o cutie mare cu bomboane de ciocolată, care nu putea să coste mai puțin de o sută de ruble. Cînd m-a văzut coborînd scara, s-a făcut alb la față ca halatul ce-l purta. A vrut să se apropie de soră, dar nu l-am lăsat : mi-am scos repede halatul, am smuls cutia din mîna lui Șahvorostov și i-am întins-o sorei :

— Asta-i pentru dumneata, tovărășico. Pentru dumneata personal. Vă foarte mulțumesc. Bună ziua.

Și l-am tras după mine pe Ilia, care se zbătea ca știuca în cîrligul undiței.

Bătrînica n-a priceput nimic. Bomboanele le-a luat. S-o fi gîndit că Șahvorostov și cu mine am venit împreună. Doi prieteni. Văzînd însă că degeaba am adus bomboane Șurei, am hotărît să i le dăm ei pentru că a fost atît de binevoitoare.

Șahvorostov nu se mai împotrivea. A dat să urce în autobusul care tocmai se oprise în stație, dar nu l-am lăsat.

— Mergem pe jos. O luăm pe la cimitir. Nu-i departe.

Îi scăpărau ochii. Aruncă, fără să întoarcă capul :

— Fie și pe jos.

Am luat-o pe șosea, ținînd stînga, ca să vedem mașinile care veneau ca vîntul din direcția opusă. Ilia mergea chiar lîngă șanțul de la marginea șoselei. I-am ghicit gîndul. Voia să mă sperie : e destul să-mi dea un brînci, așa din greșeală, ca să nimeresc sub o mașină. Tîmpit mai e !

— Uite ce este, Ilia, rupsei eu tăcerea, drumul e lung, dar vorba o să ne fie scurtă.

— Mă rog, făcu Șahvorostov. Eu atîta îți spun : să nu-mi stai în drum.

— Drumul, iată-l, e loc pentru amîndoi. Putem merge așa pînă acasă. Și află că nu mă tem de tine. Cît despre amenințări, nu se prinde. Eu nu-s Koroliova.

— Nici eu nu mă tem de tine. N-ai ce să-mi faci. Cît despre Şurka, nu se prinde : am fost la Cernorecenskaia. Cînd am aflat ce i s-a întîmplat, am rămas trăsnit. Altfel de ce crezi că aş fi venit la spital ?

— Ai venit pentru acelaşi motiv pentru care ai fost şi la Cernorecenskaia. Asta e. Ei, acum eşti răzbunat. Mai mult nici că s-ar putea. Mă întreb însă, cum s-o răzbun pe ea. Să aştept pînă o să ajungem lîngă cimitir şi să-ţi fac acolo de petrecanie ? De aşa ceva nu sînt în stare. Nu pentru asta mi-a dat natura două braţe. Nu pot şi gata ! M-am întors cu faţa la el, piept în piept, o mişcare — şi e în şanţ. Eu nu pot ! Dar tu poţi ? Ai ajuns ucigaş ?

Buzele îi zvîcniră. Vedea că a fost dat de gol, deşi nu sînt dovezi care să-l învinovăţească. Să încerce să mă sperie ar fi o copilărie, iar s-o facă cu adevăratelea — nu, de asta nici el nu era în stare.

— Nu ştiu de ce te legi de mine, Barbin. Ehe, nu mai era glasul tunător de adineauri. Ba din gîtlej îi gîlgîi ceva ca un început de plîns. Tu vezi-ţi de-ale tale, eu de-ale mele. În definitiv, ce vrei de la mine ? Iar de Şurka, crede-mă că şi mie îmi pare rău !

Spunea adevărul. Eram sigur. Atît de bine n-ar fi putut să se prefacă. Se vede că mardeiaşii făcuseră exces de zel. Mai zăcea, deci, undeva în adîncul făpturii sale omul, deşi era greu să-l ghiceşti sub blana lui de fiară.

— Uite ce vreau de la tine, Ilia. De azi înainte, n-o mai cunoşti pe Koroliova. Nu-i

mai ştii adresa. Nu-i mai ştii numele. Dacă vă întîlniţi pe stradă — doi străini. Clar ? Eu nu mă grozăvesc c-am să te înjunghii. Ţi-am mai spus că asta nu-mi stă în fire. Să ştii însă că am să fiu mereu cu ochii pe tine. Un pas n-ai să faci fără să prind de veste. Vrei să trăieşti între oameni — fii şi tu om. Ai de ales între două căi. Dacă vrei să fii în rînd cu oamenii, să munceşti — atunci din clipa asta trebuie să rupi pentru totdeauna cu trecutul. Dacă ai să-i vrăjmăşeşti pe oameni, ai să trîndăveşti şi ai să trăieşti din naiba ştiu eu ce — atunci, hai, ia-o peste cîmp, că nu vreau să mai fac un pas alături de tine. În cazul acesta o să vedem noi unde o să ne fie dat să ne întîlnim ! Ceea ce s-a întîmplat cu Koroliova nu ţi-o iert. Şi acum, alege.

Prin faţa noastră trecu într-o viteză nebună un camion cu o remorcă lungă, la spatele căreia se bălăbăneau capetele unor bare de armătură, lăsîndu-se uneori atît de jos, că zgîriau asfaltul. Ştiam că Şahvorostov n-o să mă îmbrîncească. Deşi ar fi putut s-o facă şi, într-o fărîmă de secundă, capetele grele ale barelor mi-ar zdrobi trupul şi l-ar tîrî cine ştie cît pe şosea. Afară de camionul ăsta nu se mai vedeau nici maşini, nici trecători. Deodată Şahvorostov mă smuci. Mă trase după el, în şanţ. Se făcuse alb la faţă, gîfîia. Am avut deci dreptate : nu eram în primejdie. Se vede însă că scena de mai sus îi străfulgerase şi lui prin gînd. A vrut s-o alunge, să fugă de ea ! Am stat apoi în şanţ, fără să schimbăm o vorbă.

Taluzul era împestrițat de păpădii. Am rupt cîteva să duc un buchețel Mașei. Șahvorostov parcă încremenise locului. Nici nu mă uitam la el. După ce am legat buchețelul, m-am cățărat afară din șanț și am luat-o pe șosea, spre casă. Îl văzusem parcă pe Ilia așezîndu-se pe taluz. Cînd deodată, îi aud pașii și răsuflarea în urma mea. Venea după mine, ca un șlep remorcat. Dacă o luam la picior, grăbea și el pasul și, dimpotrivă, dacă o luam agale, ca să treacă înainte, micșora viteza. Îmi închipui că ar fi vrut să întorc capul să-i spun ceva, să deschid vorba, să-l aștept ca să mergem alături. Eu însă socoteam că noi doi nu mai avem ce să ne spunem.

V-am mai spus că spitalul se află în afara orașului, dar orașul se apropie acum tot mai mult de el. Cînd cobori dealul înalt, pe care e cocoțată secția chirurgicală, la o cotitură a drumului îți apare brusc înaintea ochilor panorama Krasnoiarskului. Eniseiul presărat cu ostroave înverzite, iar dincolo, zimții ascuțiți ai Takmakului. Cu neputință să nu zăbovești un minut-două. Eu unul socot că nici de pe colina Afont, Krasnoiarskul nu se vede atît de frumos ca de aici. Și mai cu seamă Eniseiul, care se întinde cît e zarea, cale de vreo patruzeci de kilometri. Așa că m-am oprit ca de obicei. Uitasem cu totul de Șahvorostov. Cînd deodată îl aud:

— Kostea, uite motonava noastră.

Într-adevăr, colo, departe, înspre pragurile Ladeiskie, albă ca neaua între verdele insulelor, luneca *Rodina*. De aici părea mică de tot.

Numai că nu-i puteai citi numele, nici număra ferestrele: toate păreau o dungă scînteietoare. Dar nu există marinar să nu-și recunoască vasul drag. Nu știu dacă și lui Ilia îi era dragă motonava. Cuvintele sale și faptul că mi-a spus Kostea, le-am tălmăcit așa: el ar vrea să vorbim simplu, prietenește, să ne întoarcem cu cîțiva ani în urmă. Iar eu, tot mai aveam înaintea ochilor chipul încruntat al colonelului și pe Șura înțepenită între bandaje.

— Da, i-am răspuns, e *Rodina*. Apoi, întorcîndu-mă: Și acolo e spitalul de chirurgie. Deocamdată, numai de asta îmi amintesc.

Și așa am mers pînă acasă — eu înainte, urmat de Șahvorostov la trei pași, reglementar, cum îl urmează pe general un agent de legătură.

Capitolul șaptesprezece

DE E NAP, DE E GULIE

Ivan Makarovici, directorul întreprinderii de navigație, n-a rîs. Nici n-a zîmbit măcar. Cînd a venit Mașa la el, știa totul. Sau mai precis, fusese informat la două ore după accident. E și normal. De aia e director. S-a ridicat din fochiști. Știa ce hram poartă fiecare marinar. Și sarcinile fiecăruia nu le știa numai după regulament. Colac peste pupăză — de ce se temea Mașa mai mult tocmai aia s-a întîmplat : redacția unui ziar a primit o scrisoare semnată de mai mulți muncitori, care-și petrecuseră duminica pe malul fluviului. În această scrisoare, cele întîmplate erau înfățișate ca un act de piraterie, săvîrșit de căpitanul vasului. Redacția s-a grăbit să trimită scrisoarea lui Ivan Makarovici, ca să ia măsuri. Albastru, ce mai !

Ne pomenim cu Vasea Teterev că dă buzna pe ușă.

— Măi Barbinilor, ni se adresă el amîndurora, a ieșit o poveste tare urîtă. M-am interesat. Dacă mai eram marinari n-ar fi fost

decît o abatere în cadrul serviciului, care s-ar fi rezolvat pe linie administrativă. Fiind însă constructori de poduri am devenit „păgubași", „parte civilă". Cetățenii cutare, cutare, cutare și atît. Acu' or să fie mai severi. Pe căpitan îl zboară, pe timonier așijderea. Și s-ar putea să le facă la amîndoi acte de trimitere în judecată. Și cînd te gîndești că i-au trebuit treizeci de ani să urce toată scara de la matroz la căpitan. Zău că n-aș vrea să se întîmple așa. (Parcă noi am vrea !) După părerea mea, Barbinilor, nu trebuie să îngăduim așa ceva.

— „Să nu îngăduim". De acord, dar cum ? răspunse Mașa. Chiar a doua zi m-am dus la Ivan Makarovici. Tata a pus și el o vorbă, dar tot degeaba.

Atunci Teterev ne-a mărturisit că are un plan : să ia totul asupra lui. Cică el ședea la cîrmă, și ar fi putut să pornească motorul, dar voia să se distreze, să ne dea huța-huța pe valuri.

— Ce ziceți ? Ochii lui blajini sclipeau de mulțumire. Eu n-am de ce să mă tem. Din cheson n-o să mă dea afară, asta-i sigur. Atunci de ce să-l nenorocească pe căpitan, dacă totul s-a întîmplat din vina mea ? Întreprinderea n-are cum să mă dea în judecată, căci nu ea, ci noi sîntem „parte civilă". Nici voi n-o să mă tîrîți în fața tribunalului. În cazul cel mai rău, fapta mea nedemnă va fi adusă la cunoștința conducerii șantierului. Or să mă frece la adunarea generală. Ei, și ! Tare aș vrea să se sfîrșească așa. Mai bine îți iei asu-

pra-ți o parte din vina altuia, decît să arunci altcuiva în circă o parte din vina ta.

Planul lui Vasea m-a pus într-o mare încurcătură. Pe de o parte era drept, pe de alta — nu. Mașa, însă, i-a declarat din capul locului că nu admite decît adevărul adevărat. Și eu eram pentru adevăr, dar să fie după dreptate, nu „conform regulamentului", care nu poate prevedea cîte se întîmplă într-o viață de om. Mașa îmi ținu parte — da, și ea e pentru acest adevăr. Iar dacă regulamentul se opune, ei bine, va trebui modificat. Vasea de colo :

— Asta nu se poate. Regulamentul e de neclintit !

La care, Mașa :

— De clintit, de neclintit, eu nu pot să mint și nici n-am s-o fac.

— Dacă-i așa, le-am propus eu, haidem cu toții la Ivan Makarîci. Să-i spunem totul deschis și să-i cerem sfatul. Ca și cum am și ajuns în comunism, cînd în situații ca acestea vor fi chemați să hotărască oameni pricepuți, ce se vor călăuzi nu după „sfintele regulamente", ci după conștiința comunistă.

Un zîmbet lumină fața Mașei.

— Uite, așa, da, îmi place și mie. Ce-o să iasă din discuția noastră cu Ivan Makarovici nu știu, dar mă bucură că vom discuta, călăuzindu-ne numai și numai după conștiința noastră comunistă.

Nu-i așa de simplu să ajungi la Ivan Makarîci. Are întotdeauna pe cineva la el. Oameni veniți cu chestiuni urgente, cînd cinci minute

valorează jumătate de milion. Așa c-am izbutit să-l prindem abia în ziua, sau mai precis, în seara cînd primea în calitate de deputat. De la o vreme, am prins gustul audiențelor.

Ei, în seara aceea Ivan Makarîci a rîs. A rîs cu hohote cînd i-am spus totul de-a fir-a păr.

— M-ați dus, pezevenghilor ! Hai la deputat, să vorbim cum ne dictează conștiința comunistă, ai ? Bravo ! Apoi, arătînd-o pe Mașa cu degetul : dar cu directorul întreprinderii de navigație, dumneaei, după ce conștiință a vorbit ? Administrativă poate ? Care va să zică avem două conștiințe ! Ce, legea nu e comunistă ? Ia gîndiți-vă, dacă fiecare o să apuce de pe acum să hotărască după conștiința lui, ce-o să iasă ? E încă prea de timpuriu să ne lipsim de legi. Îl vom pedepsi pe căpitan. Cu toată asprimea. Și cînd am să văd că-l frămîntă căința, chiar eu voi pune un cuvînt bun pentru el.

Aici interveni Mașa.

— S-ar putea să mă înșel, Ivan Makarîci, dar nu mi se pare că e chiar comunist să se procedeze așa : mai întîi, cu tot dinadinsul : pedeapsa și numai după aceea încrederea. Nu s-ar putea să arătăm încredere omului fără să-l pedepsim ?

Înainte să răspundă, Ivan Makarîci făcu cîțiva pași prin birou.

— Atunci nimeni nu s-ar mai teme de pedeapsă. Iar regulile, ordinea, legea ar fi încălcate mai des. Căci pedeapsa e și o măsură preventivă. Ca să fie altora învățătură de minte.

Meşa nu se lăsă :

— Bine, dar pînă acum căpitanul acesta nu s-a luat niciodată după bărci ca să-i înece pe cei dinăuntru. Şi n-o s-o facă vreodată. Nici el şi nici vreun alt căpitan. Dacă o să-l lăsaţi în postul lui de acum, tot n-o să se apuce, de bucurie, să fugărească bărcile cu remorchere. Şi nu văd nici o primejdie ca şi ceilalţi căpitani s-o facă, numai pentru că acesta a scăpat nepedepsit. Vă asigur. Dacă-l veţi concedia însă, omul va pierde rodul muncii sale de treizeci de ani. O nimica toată, nu-i aşa ? Şi nu numai asta — va pierde credinţa în dreptate. Cine-l va putea convinge că-i chiar atît de vinovat ? Pedeapsa o va socoti o năpastă ce s-a abătut asupra lui.

— Ştiţi şi dumneavoastră, nu mă îndoiesc, Maria Stepanovna, că în transporturi trebuie să domnească o disciplină severă, ca în armată, răspunse Ivan Makarîci. Admit că tot ce aţi spus este interesant şi just, mai ales dacă privim lucrurile prin prisma viitorului. Deocamdată, însă, nu se poate aplica.

Atunci sări Vasea Teterev :

— Dar dacă iau toată vina asupra mea ? Atunci n-o să aveţi motiv să-l pedepsiţi pe căpitan !

— Dă-mi voie ! Cum vine asta : „Am să iau toată vina asupra mea !" ? Ar însemna să procedezi necinstit. Împotriva conştiinţei. Să tragi o minciună sfruntată, interveni Ivan Makarîci.

Eram pregătiţi pentru asta. De cel puţin o sută de ori întorsesem problema pe toate feţele. Cînd „Prichindelul din poveste" a încercat să-l ponegrească pe Vitali Antonîci, să-i pună cinstea la îndoială, noi nu ne-am lepădat de bătrînul nostru maistru, ba dimpotrivă, am sărit să-l apărăm pentru că aveam încredere în om. Şi dacă inspectorul n-ar fi limpezit lucrurile, şi i-ar fi ţinut parte lui Koşici, am fi ajuns nici eu nu ştiu unde, pînă i s-ar fi făcut dreptate lui Vitali Antonîci. Cînd, însă, Koşici s-a făcut de baftă, de-l rîdeau şi curcile şi s-a dovedit că ar merita el să fie dat în judecată pentru calomnie, iar Vitali Antonîci i-a luat apărarea, nu i-am întors nici lui spatele, tot pentru că aveam încredere în om şi ştiam că, în felul acesta, o să-l ajutăm mai mult decît cu nu ştiu ce articol din codul penal. Dacă Koşici n-ar fi înţeles, ne-am fi bătut capul cu el mult şi bine şi tot am fi dibuit pînă la urmă o cale spre inima lui. Dar totul s-a sfîrşit cu bine : amîndoi au scăpat, cum se spune, „vii şi nevătămaţi".

Şi acu — poftim ! Căpitanul sau „piratul" ăsta, cum îl numesc muncitorii în scrisoarea lor, şi care, la drept vorbind, puţin a lipsit să nu trimită trei oameni la fundul Eniseului, are împotriva lui toate regulamentele şi articolele de legi. Conştiinţa noastră de oameni ţine însă cu el. Ea ne porunceşte să nu lăsăm să fie trimis în judecată acest căpitan în pragul bătrîneţei, care după proces n-ar mai fi căpitan şi nici om ca lumea, ci un demoralizat, un om sfîrşit.

Ce-i de făcut ? Într-adevăr, a accepta ca Teterev să ia toată vina asupra lui ar însemna să mergem împotriva conştiinţei. Dar con-

știința noastră s-ar revolta de-a binelea dacă am apărea la proces ca martori ai acuzării. Căci de te-ai apucat să crezi în om, apoi crede pînă la capăt.

Cam asta i-am spus-o și directorului întreprinderii de navigație. A căzut pe gînduri Ivan Makarîci al nostru.

— Hmm ! Și ce ați vrea în definitiv ? Să-l judece un consiliu de judecată tovărășească, atît ? Să nu fac uz de puterea pe care mi-o dă legea în asemenea cazuri ?

— Chiar așa, se bucură Teterev. Cred c-ar fi cel mai just. Țin nespus de mult să procedați în felul acesta.

Mașa adăugă :

— Cînd oamenii or să afle că va fi judecat un tovarăș de muncă al lor și că pedeapsa pentru fapta pe care a săvîrșit-o nu este stabilită dinainte ca prețurile la magazin, vor cerceta cu de-amănuntul toate împrejurările. Asta-i sigur ! N-o să-i ierte nici cea mai mică greșeală, Ivan Makarîci. O să-l facă să-și ispășească toată vina. Dar vina reală ! Și înainte de a lua o hotărîre, fiecare o să-și cerceteze bine conștiința, știind că după cum va hotărî, așa se va face.

— Tu, Maria Stepanovna, văd că ai și ajuns în plin comunism. Ai putea să spui, cel puțin, să fie judecată tovărășească, dar să se respecte regulamentul transportului naval, se apără Ivan Makarîci.

Am înțeles atunci că directorul a capitulat. Am mai discutat cam un ceas și jumătate. Mașa repeta într-una că trebuie să trăim de pe

acum așa, încît să fim mai aproape de comunism decît de vremurile vechi. Cum o să pășim în comunism, dacă pînă în ultima zi ne vom tot agăța de vechile relații dintre oameni ?

Ivan Makarîci a pus punct discuției, spunînd mucalit :

— Fie, în cazul cu pricina mă voi apropia de comunism pe cît îmi va îngădui socialismul. Și n-am să mă inspir nici din capitalism, nici din feudalism și nici din sclavagism. Dinspre partea asta, puteți fi fără grijă.

Am plecat mulțumiți. Mașa strălucea de bucurie : „Am procedat cum trebuie !" Atunci mi-am spus în gînd : bine am făcut că i-am luat apărarea Șurei, bine am făcut că n-am lăsat-o pradă lui Șahvorostov. Acum, nu se va mai rătăci. Și întotdeauna, cînd crezi cu tărie în ceva, n-ai voie să dai înapoi.

Ivan Makarîci s-a ținut de cuvînt : s-a întrunit consiliul de judecată tovărășească. Pe căpitan nu l-au pedepsit, dar l-au luat în niște focuri de i-au dat lacrimile. Ca și Vasea Teterev. Din grupul nostru, el era acuzatul principal, fiind un vechi marinar care numai vremelnic a trecut la o altă muncă. Vasea se mira și el :

— Să mă ia dracu, măi băieți, dacă am bănuit măcar că sînt atît de vinovat ! Dacă Ivan Makarîci ar fi pornit acțiunea prin procuror, așa cum scrie la carte, cred că nu numai căpitanului nu i-ar fi fost prea moale acum, dar nici mie.

Vreo zece zile am fost cu toții bine dispuși. Apoi însă, buna dispoziție s-a cam stricat, cel

puțin în ceea ce mă privește. A venit la lucru Șahvorostov. L-au repartizat în brigada noastră. Tot mulțumită lui Ivan Makarîci, care i-a telefonat directorului șantierului: „Nu face să-l rupem de colectivul cu care e deprins". Pare-se că asta a fost și dorința lui Șahvorostov. Ca băieții să nu se uite chiorîș la el, făcea pe vrednicul: „Of, mult am mai tînjit după o muncă adevărată. Mă mănîncă palmele, zău așa." Avea dreptate. Cînd îl căutai, ședea și își scărpina palmele.

Nu vorbeam cu el decît lucruri legate de muncă. E drept că nici el nu căuta să se bage în discuții cu mine și n-a pomenit în acest timp de Șura Koroliova nici măcar o singură dată. Ceilalți băieți însă vorbeau des între ei despre Șura: le părea rău de ea.

Cam tot pe atunci mi-a venit o citație să mă prezint la maiorul care primise sarcina de la colonelul Ivanov să întreprindă cercetări în legătură cu „atacul huliganic împotriva cetățenei Koroliova". M-au chemat pentru unele precizări. Mă întrebam de ce precizări mai e nevoie, dacă pentru mine e clar ca bună ziua ce-i cu Șahvorostov. Miliția însă vrea musai probe, ca să zicem așa, pipăibile. Pe scurt, iată ce-am înțeles din discuția cu maiorul. Unu — nu prea sînt șanse să se pună mîna pe „huliganii" care erau s-o omoare în bătăi pe Șura. Doi — Șahvorostov nu poate fi declarat vinovat: alibiul e perfect, iar dovezi împotriva lui nu-s. Trei — nici pentru speculă nu poate fi

urmărit — nu există temei. Dacă a avut ceva păcate în trecut, a intrat în amnistie, la fel și Șura. Iar că s-ar ocupa și acum de asta — tot nu există probe concrete. De acord — om de treabă nu e Șahvorostov ăsta. Dar colectivul ce păzește? El trebuie reeducat. Că nici așa nu se poate: una-două, hai la miliție!

În drum spre casă, mă gîndeam: „Să știi că are dreptate maiorul. Uite, a fost destul să-l iau din scurt în privința Șurei ca să-i piară pe loc piuitul domnului Ilia. De acu cred c-o să-i dea pace Șurei. Dar și eu... ani de zile am știut precis că Ilia se ocupă cu specula. De ce n-am discutat cu el fățiș, fără menajamente, ca zilele trecute, despre Șura? E clar: chestia cu Șura mă „deranja" personal, iar că vindea nu știu ce și nu știu cui nu mă privea „direct și personal". Sau atunci cînd s-a cherchelit și a făcut scandal la cinema. Doar nu eram chior să nu vedem că Ilia, cum lua chenzina, se ducea întins la bodegă și se făcea criță. Am încercat noi vreodată să-l dezbărăm de acest nărav? Să-i găsim vreo preocupare interesantă? Cînd poftea pe vreunul din noi „la un păhărel", era încă bine cînd omul îi răspundea: „N-avem același drum". Unii mai găseau că-i de rîs: „N-ai decît să-ți faci de cap. Tu-i muncești, tu-i bei." Iar de muncit, muncea mai mult în scîrbă.

Poate că-i adevărat ce spune Mașa: ar fi trebuit să facem ceva ca să ni-l apropiem. Vorba ei: „Nouă de toate trebuie să ne pese". De păsat, ne pasă, nimeni nu zice ba, dar să-l

văd și eu pe omul care să aplice întocmai această idee atît de justă. Aici e buba. Și apoi, educă-i, frate, pe alții, dar nu strică să-ți faci și tu olecuță de educație. Ca să-ți intre bine în cap că „nouă de toate trebuie să ne pese".

Mașa m-a întîmpinat cu o veste mare: astăzi Aleoșka a spus pentru prima oară „ma-ma". Începutul a fost greu, dar deodată i-a scăpat de la sine acest cuvînt, ca apoi un ceas întreg să gîngurească „ma", „ma-ma" și „ma-ma-ma", rîzînd fericit, pînă l-a furat somnul. Hai la pătuc, să-l văd și eu. Mutrișoara lui veselă amintea doar de a Mașei. Și de portretul făcut de Șura.

După cină, am stat și am studiat împreună, Mașa și cu mine, pagina a patra din *Komsomolskaia pravda,* unde era un titlu tipărit cu slove de o șchioapă: Unde să ne înscriem?"

Pe mine mă trăgea inima spre școala de navigație fluvială. N-ar fi rău nici la construcții hidrotehnice. Mașa însă rosti visătoare:

— Poate mai bine la filologie. Ori la ziaristică. Ce zici, Kostea?

Am înțeles îndată unde bate.

— Nu, Mașa, mai întîi vreau să am o meserie bună. Cărțile le scrii cu o singură mînă. Mie, însă, îmi trebuie ca amîndouă mîinile să muncească. Filologia — mai pe urmă.

— Deci, te gîndești totuși la asta? Gîndește-te!

— Și am să mă gîndesc și de aci înainte.

— Ei, dacă-i așa, ce-ar fi să te înscrii deocamdată la fizică și matematică? Acum, asta se cere neapărat în toate profesiunile.

I-am răspuns că nu mă împac cu matematica. Că-i ceva ce nu poți nici vedea și nici pipăi. Fizica, da. Dar pacostea e că-i legată de matematică.

Mașa nu s-a lăsat: tocmai matematica este știința cea mai concretă, supusă celor mai precise legi. O îndrăgești de cum ajungi să înțelegi că este o știință fundamentală. Fizica într-adevăr nu poate fi concepută fără matematică. Numai că nu oamenii, ci însăși natura le-a legat una de alta.

— Bine, Mașa, dar Eniseiul?

A pufnit-o rîsul.

— Dar cometa lui Halley? Kostea, ai să înveți doar fără frecvență. Și o să lucrezi pe Enisei. Cinci ani. Iar cînd ai să absolvi institutul, o să găsim pentru tine o muncă unde să ai și fizică, și matematică și Eniseiul.

A rămas stabilit că pînă să adun toate actele, o să mai chibzuim împreună. Știam, însă, de pe acum că așa va fi, cum va hotărî Mașa. Cît despre matematică — dacă vreau eu, îi vin de hac oricărei științe.

Nu-mi aduc bine aminte dacă discuția asta cu Mașa am avut-o într-o miercuri sau joi. Discuția cu Olga Nikolaevna și cu Stepan Petrovici sînt sigur însă că a fost într-o duminică.

Mașa s-a apucat de dimineață să coase ceva pentru Aleoșka. Leonka s-a dus cu ăla micu la aer în grădina publică. Eu eram cu

curățenia. După ce am făcut casa pahar, m-am spălat, m-am schimbat și voiam tocmai s-o rog pe Mașa să lase lucrul și să mergem și noi în grădină, să plesnească toți de necaz cînd or auzi cum știe Aleoșka să spună „mama, mama", că mă pomenesc deodată cu Olga Nikolaevna, care-mi face semn cu mîna să mă apropii și-mi spune încetișor :

— Kostea, ești bun să vii pînă la noi pentru o clipă ?

Vă amintiți, cred, că socrii stau pe același palier, așa că într-o clipă am fost la ei. M-au înghesuit într-un colț, de parcă s-ar fi temut să nu fug. Mi-au dat un scaun să șed. Mă uit la ei — îi văd nervoși, tulburați. Își țin firea, însă, amîndoi, străduindu-se să-mi vorbească pe un ton liniștit. Și mi-au vorbit cam așa.

Olga Nikolaevna :

— Kostea, băiatul meu neprețuit ! Nu mi-o lua în nume de rău, dar trebuie să vorbim serios cu tine, da, da, foarte serios. Îmi ești drag de parcă mi-ai fi copil. De altfel, după obiceiul din străbuni, și tu, și Mașa, sînteți amîndoi copiii mei. Așa că-ți voi vorbi ca o mamă. Mi-e penibil să încep această discuție, dar n-am încotro. Cînd vin vecinii să ne atragă atenția, cînd am început să primim scrisori anonime, nu am voie să tac. Sînt atît de amărîtă că nu mai știu cum de mai rezist. Cine m-a pus să plec la Jeleznovodsk și să mai zăbovesc acolo ?! Stepan Petrovici n-a avut de loc grijă de tine ! Kostea, băiatul meu bun, tot ce vorbim aici să rămînă numai între noi. Mașa să nu afle nimic. Trebuie s-o rupi imediat cu... aia.

Imediat ! O clipă nu mai poate fi îngăduită prezența acestei femei în casa voastră. Cum de nu mi-am dat seama, din prima clipă ?! A trebuit ca alții să-mi deschidă ochii. Am încredere în tine, băiatul meu. Înțeleg : o prietenie veche și altele. Și cred — te rog să mă ierți că-ți vorbesc despre asta — că lucrurile n-au ajuns, poate, atît de departe încît s-o înșeli cu adevărat, în mod josnic, pe Mașa. Cu atît mai mult trebuie s-o oprești să mai vină la voi. Și asta, imediat ! Da, Kostea, imediat ! Doamne, dumnezeule, nu pot să-mi revin ! O căsnicie atît de fericită și... Kostea, e de datoria ta s-o faci !

Stepan Petrovici :

— Trebuie să înțelegi, Konstantin, că legătura ta cu Koroliova a ajuns la limita de unde începe destrămarea familiei. Olia are dreptate mie în mie. Iar eu, încrezător și nătăfleț ca orice bărbat, și pe deasupra și ocupat pînă peste cap la serviciu, nici n-am băgat de seamă cum a început. Sau chiar dacă am observat ceva, n-am dat nici o importanță. Recunosc că sînt vinovat. Dar greșeala ta, Kostea, singur trebuie s-o îndrepți. Fii bărbat. Taie scurt, hotărît. Femeia aceea... Koroliova era cît p-aci să fie omorîtă în bătăi. Din gelozie. E clar ca bună ziua ! Iar tu, fără să-ți pese de nevastă-ta, te duci s-o vezi la spital, duminică de duminică ! Nu te gîndești ce palmă-i asta pentru Mașa ?! Zici că știe tot.

Ehe, văd că n-o cunoşti încă pe Maşa. Ea n-o să-ţi spuie nimic. Are încredere în tine. O încredere fără margini. Deşi sînt sigur că viermele geloziei îi roade inima. Şi are dreptate să fie geloasă, dar nu-şi poate închipui o asemenea ticăloşie. Domol-domol ! Să zicem că e ticăloşie nu din partea ta, ci a ăleia... a Koroliovei. Că nu s-o fi băgat în sufletul vostru aşa, de florile mărului. Ea urmăreşte un scop precis : să vă strice casa. Cum ? Nici de asta nu ţi-ai dat seama ? Ce, nu citeşti în ziare anunţurile de divorţ, nu stai de vorbă cu oamenii, nu vezi hidoşeniile care n-au dispărut încă cu totul ? Ori poate îţi închipui — iartămi vorba tare — că destrăbălarea o vedem numai în filmele străine ? Iar la noi, asta se cheamă prietenie în trei ? Nu, Konstantin, într-o căsnicie un al treilea este întotdeauna de prisos. Din fericire nu s-a întîmplat încă nimic ce-ar fi cu neputinţă de îndreptat. Se va întîmpla însă, cum te văd şi mă vezi, dacă n-ai să procedezi ferm, ca un bărbat. Astăzi Koroliova vine la Maşa ca prietenă, mîine, va veni ca rivală. Azi se pupă cu Maşa, mîine o va ponegri pe toate cărările. E o lege veche de cînd lumea. Că o iubeşti pe Maşa, iar pentru cealaltă nu simţi nimic, de asta nu mă îndoiesc. Tocmai de aia vezi să nu împingi lucrurile la o catastrofă. Nu-ţi este îngăduit să şovăi. Ziceai că acum e mai bine şi că peste cîteva zile iese din spital. Ei bine, trebuie să faci în aşa fel, ca nu cumva să-i vină în minte

să vă treacă pragul, cînd o ieşi din spital. Şi nu cumva să-i ceri Maşei sfatul, cum ştiu că ai obiceiul. Numai în cărţile lui Dostoievski te sfătuieşti cu femeia iubită despre chestii d-astea. Descurcă-te singur. Să nu mai laşi să treacă nici o zi !

Kostea Barbin (adică eu) :

— . . . .

Puncte, puncte şi iar puncte, ceea ce înseamnă că tot ce le-am răspuns a fost pentru ei vorbe-n vînt.

Ţin să mai adaug că Stepan Petrovici a folosit expresii mult mai tari decît am aşternut eu pe hîrtie, iar Olga Nikolaevna a udat între timp cîteva batiste. Iată şi finalul muştruluielii : mi s-a poruncit — întocmai cum îi poruncisem şi eu lui Şahvorostov — că din clipa aceea s-o smulg pe Şura din viaţa mea, ca pe o iarbă rea. Da... Tristă soartă are fata asta — să fie smulsă din viaţa oamenilor, ca o buruiană netrebnică. Prindă rădăcini undeva aiurea. Dacă o să prindă vreodată. De nu, usucă-se şi — în foc cu ea...

Cumplit s-a răzbunat pe ea Şahvorostov ! Scrisorile anonime, vorbele vecinilor — toate astea vin de la el. Sînt sigur de asta, dar n-am cum s-o dovedesc. Ilia o ştie. Tocmai de aia. Da... Cumplit de tot. Şi eu care mă străduiam să-mi calc pe inimă şi să am încredere în el !

Nu m-am mai întors acasă. Maşa m-ar fi întrebat ce am de sînt verde la faţă. Şi n-aş

fi putut s-o mint, ori să nu-i spun nimic, aşa cum m-a pus să-i făgăduiesc Stepan Petrovici. Şi avea dreptate, fireşte. Mă mai chinuia şi gîndul că poate, într-adevăr, Maşa e geloasă. Atunci de ce să mai torn gaz pe foc ? N-am mai luat autobuzul, ci am pornit-o pe jos. Voiam să cîştig timp, ca să-mi adun gîndurile şi să chibzuiesc bine vorbele pe care le voi spune Şurei.

Pînă la urmă n-am cîştigat nimic. Cînd am ajuns la poarta spitalului, capul îmi era la fel de gol ca în clipa cînd ieşisem de la socri. Tot drumul, două gînduri, ca două burghiuri, îmi sfredeleau creierul. Primul : şi Dina ţi-a spus, şi socrii îţi spun şi toată lumea o să-ţi spună. Celălalt : nu-i adevărat, nimic din toate acestea nu este adevărat ! Şi cu toate că, de cînd am ajuns la spital şi pînă cînd începea vizitarea bolnavilor mai aveam un răgaz de mai bine de un ceas, tot n-am izbutit să ticluiesc în minte barem o frază-două din cele pe care trebuia să i le spun Şurei.

La poartă — lume buluc. Fiecare cu un pachet. Numai eu am venit cu mîna goală. Dar cum era să-i aduc ceva ? Ar ieşi la fel cum a făcut Şahvorostov. Numai că invers. El, mai întîi a desfigurat-o, apoi i-a adus bomboane. Iar eu, mai întîi i-aş fi dat bomboane, apoi aş fi chinuit-o cu vorbe neîndurătoare.

Plimbîndu-mă aşa, frămîntat de gînduri, de-a lungul şoselei, nici eu nu ştiu cum am coborît

în şanţ şi am cules un buchețel de păpădii. Erau dintre ultimele. Micuţele petale galbene abia se mai ţineau.

S-a nimerit să fie de gardă chiar infirmiera căreia îi dădusem bomboanele lui Şahvorostov. M-a recunoscut. Mi-a ales cel mai nou şi mai frumos halat şi mi-a spus a dojană :

— De ce-i aduci mereu păpădii drăguţei dumitale ? Flori galbene înseamnă trădare.

Am privit buchețelul. Păpădiilor prinsese a le miji pufuleţul.

— Nu face nimic, am răspuns, la mijloc sînt albe.

Şura a ieşit pe culoar. Nu mai era bandajată. Se mişca uşor şi sprinten ca întotdeauna. Ne-am aşezat pe o canapea, într-un colţ mai ferit.

— Vai, Kostenka, nu trebuia să vii şi astăzi, spuse Şura, luînd cu mare grijă buchețelul, ca să nu risipească petalele. Doctorii ăştia... Cît m-am rugat de ei să-mi facă ieşirea ! Nu mai am nimic ! Dar ei, nu şi nu — să ies mai bine luni. Cu asta m-au convins. Pentru că acum lunea e ziua mea preferată, zi cu noroc. Îţi mai aminteşti discuţia noastră ? Ce zi e mai bună ? Ei, află că am hotărît să încep să lucrez neapărat într-o luni. Şi ştii, Kostenka — dar te rog să nu rîzi — e foarte bine că totul s-a întîmplat aşa. Ba ar trebui chiar să le fiu recunoscătoare celor doi care m-au bătut. Mulţumită lor am avut timp berechet să mă

gîndesc, să discut pe îndelete cu cîteva femei foarte simpatice și inteligente pe care le-am cunoscut aici. Un rău însă tot mi-au făcut huliganii ăia — mi-au nenorocit rinichii. Iartă-mă, Kostenka, că vorbesc despre asta, dar știi, la spital, nu auzi decît rinichi, splină... Așa că, pentru un timp, munca fizică grea îmi este interzisă. Dar nu-i nimic, o să treacă... Privi buchețelul. Kostenka, tu de cîte ori vii, îmi aduci cîte ceva. Dar ți-am pregătit și eu un dar. Așteaptă puțin.

Se ridică și fugi în salonul ei. Tot timpul, afară de „bună ziua", n-am scos o vorbă. Glasul Șurei, însă, se auzea mereu ca susurul unui pîrîiaș. Vorbea cu o voioșie și o însuflețire exagerată, așa cum vorbesc oamenii beți. Și eu eram dator să arunc un bulgăre de țărînă murdară în acest pîrîiaș zglobiu. Eram dator, dar zău dacă știam cum s-o fac.

Șura s-a întors imediat aducînd niște coli de hîrtie albă, groasă, pe care și le puse pe genunchi.

— Iată, Kostenka, spuse ea, oarecum solemnă, prima mea hotărîre importantă. S-a terminat cu răcoritoarele. Deci și cu „spuma". Mă fac zugrav. E drept că voi lucra într-un atelier de pictură, dar... ceea ce voi face acolo nu se poate numi decît zugrăveală. Știi, aici la spital, e internat un pictor. Pentru operație. Nu ceva grav. A promis că o să pună o vorbă bună pentru mine. Îi mulțumesc Mașei că s-a

deranjat pentru mine, dar mai bine zugrav decît desenatoare tehnică. Riglă, linii drepte... Brrr! Mîinile îmi sînt mlădioase. La desen nu lucrez decît în tuș negru, iar mie îmi plac culorile. Vii, strălucitoare. Uite... Pictorul acela mi-a dat cîteva coli de hîrtie de desen. Creioane. Asta e pentru tine, Kostenka, și pentru Mașa.

Îmi întinse foile. Pe una era portretul meu, pe cealaltă — al Mașei. Sincer vorbind portretele nu erau teribile — cam fără viață și nici nu semănau. Nu se puteau compara cu al lui Aleoșka, care atîrna pe perete la loc de cinste și ziceai că e gata să sară de pe hîrtie. Și totuși, dacă aș arăta portretele vreuneia dintre cunoștințele noastre și aș întreba-o „Cine e?", mi-ar răspunde fără să șovăie: „Cum cine? Barbinii!" Pe portretul Mașei scria într-un colț: „Ș.K.", iar pe al meu — „A. Koroliova".

— Știu că nu-s reușite, Kostionka. Mai ales pentru un cadou. Dar le-am făcut din memorie, și mîinile îmi tremurau încă rău de tot. I-am stricat pictorului ăluia toate colile.

Și a început să-mi povestească, cu lux de amănunte, cum a desenat. Simțeam însă că vorbește numai să nu tacă, fiindu-i teamă că dacă o să se oprească, voi vorbi eu. Or eu tocmai asta doream mai mult ca orice — să tac. Tremuram să nu se oprească Șura, căci atunci va trebui să vorbesc eu. Erau clipe cînd puteam să jur că Șura știe tot.

O ascultam pe Şura şi priveam portretele. Acum mi se păreau mai izbutite, mai vii. Atenţia mi-a fost atrasă de iscălituri : de ce nu le semnase la fel ?

Şura turuia într-una. Schimbase subiectul.

— ...m-am mai gîndit mult după aceea la cuvintele tale : „Nu da vrabia din mînă pentru cioara de pe gard". De unde pînă unde să prind o cioară, eu care n-am fost în stare să ţin o vrabie ? Deodată, mi-a venit un gînd care m-a făcut să rîd : poate de aia n-am putut să prind vrabia, că-i aşa de mititică şi mi-a scăpat printre degete. Cioara, însă, e mare. N-o să-mi scape. Am s-o ţin bine. Sînt destul de puternică. Aşa că am să încerc s-o prind. Îmi iau bidineaua de zugrav şi — după ea ! Ori o prind, ori... Nu, tot o prind ! Rîse. Era să spun „...ori n-o să-mi mai trebuiască nici vrabia". Ştii, Kostenka, am încercat să fac ca tine. Mi-am spus aşa : „Azi e luni, Koroliova, ce-ai să faci tu în şase zile ?" Şi parcă mă vedeam luni grunduind pereţii, marţi aşternînd fondul, miercuri... Pînă la urmă, Kostenka, am ajuns să văd în minte o cameră atît de frumoasă cum n-am avut niciodată. Mi-am închipuit apoi o altă săptămînă. Luni — aştern grundul pe pînză, marţi — o schiţă în creion, miercuri... Nu mai ştiu ce miercuri e — a cincea sau poate a suta. De pe pînză mă priveşte ceva viu. Te pomeneşti că e chiar cioara cu pricina ! Dar tu de ce nu spui nimic, Kostenka ? Iar bat cîmpii ?

Mă privea puţin speriată.

I-am răspuns, că în general mi-a plăcut ce mi-a spus. Dar e sigură că va fi angajată la atelier ? Poate ar fi totuşi mai bine să intre mai întîi desenatoare ? Acolo e aşteptată.

Şura îşi trecu palma peste frunte.

— Nu, Kostenka, făcu ea cu glasul deodată stins, nu mă duc acolo. Acolo — nu... Trase adînc aer în piept şi răsuflă zgomotos. Uite, m-am întins la vorbă... Tu trebuie să pleci şi n-am apucat încă să-ţi spun ce-i cu hotărîrea a doua. Deşi, poate e o copilărie... Kostenka, dă-mi treizeci şi cinci de copeici. Să-mi poarte noroc.

Am scotocit prin mărunţişul din buzunar, am scos două monede de douăzeci şi i le-am întins Şurei. Ea le-a privit de-a dreptul îngrozită.

— Am cerut treizeci şi cinci, Kostenka ! N-ai ?

— Ba am din care vrei. Poftim.

Am scos un pumn de mărunţiş din care am mai pescuit o monedă de cincisprezece pe care i-am dat-o împreună cu una de douăzeci. Şura le-a ascuns cu grijă în manşeta halatului.

— Mulţumesc.

Rămase un timp tăcută. Umerii îi căzuseră şi acum păreau înguşti de tot.

— Spune, Kostenka, de ce priveşti atît de atent semnăturile ?

— Te înşeli, i-am spus, deşi le priveam într-adevăr tot timpul. Mă uit la portrete. Trebuie să-ţi spun că pictezi straşnic.

— Mi s-a părut că... Kostenka, vreau să te mai rog ceva: să ștergi bine cu creionul ultima literă a semnăturii de pe portretul lui Aleoșka.

— De ce?

— Tu ții minte ce literă e? Aia în ghilimele...

— Bineînțeles. Și nu numai litera. Tot cuvîntul. Mașa l-a descifrat.

— Aha! Ei, uite, te rog s-o ștergi așa ca să nu se mai cunoască de loc.

Cînd zîmbea, numai din buze, cînd devenea deodată rece, străină. Era exact așa cum am văzut-o pentru prima oară pe motonava *Rodina*: schimbătoare, de ziceai că sînt două ființe și nu știai care e adevărata Șura.

— De ce?

Nu-mi dau seama de ce am repetat întrebarea. Ieșea că Șura spunea ceea ce ar fi trebuit să-i spun eu, iar eu, dimpotrivă, căutam să schimb vorba. Adevărul este că-mi era pur și simplu milă de ea.

— Kostenka, tu nu ții minte care general a spus soldaților lui: „Dacă voi da ordin de retragere, împușcați-mă"?

— Nu, nu-mi amintesc. Parcă am citit undeva... Și apoi cred că mulți generali au spus așa. Da' ce-ai cu el?

— Dar tu dacă ai fi fost soldat ai fi executat acest ordin?

— Ordinul se execută!

Trăsăturile i se încordară și, în clipa aceea semăna, probabil, cu generalii aceia.

— Kostenka, rosti ea rar, dacă-ți voi spune vreodată „te iubesc" să mă cîrpești.

Am înlemnit de surpriză. Șura adăugă repede:

— Iar de ai să mi-o spui tu, am să te iau la palme, și izbucni într-un rîs gălăgios, care numai firesc nu părea.

— Deși ar fi cam demodat. Acum, cînd ți se spune așa ceva, se cuvine să dai imediat replica „și eu pe tine". Așa am făcut și eu, la Norilsk.

Cu aceste cuvinte, s-a ridicat să mă conducă. Se ținea dreaptă, țeapănă, dar pasul nu-i era sigur. Lîngă ușă s-a oprit să mă lase să trec. Mîna pe care mi-o întinse era rece. Vorbi pripit:

— Îți mulțumesc pentru tot, Konstantin Feodorovici, pentru tot. Dă-i complimente Mariei Stepanovna. Lui Leonecika. Sărută-ți odorul din partea mea.

Și, pur și simplu, mă dădu pe ușă afară.

Autobusul era atît de ticsit că abia puteai să respiri. Pasagerii mă îmbrînceau, se răsteau la mine:

— Stai parc-ai fi de lemn! Dormi, sau ce dracu faci? Cobori la prima?

Gîndul îmi zbura într-adevăr în altă parte: Șura o făcuse din proprie inițiativă, sau Olga Nikolaevna a avut grijă să-i scrie înainte să stea de vorbă cu mine?

Și mă mai întrebam : ce tîlc ascundeau vorbele acelea despre generali ? Între noi n-a fost niciodată dragoste. Și nici nu putea fi. N-am iubit-o și n-o iubesc decît pe Mașa. Cînd mi-a spus „Konstantin Feodorovici", parcă îmi și arsese palma făgăduită. Dar nu pentru că ar fi bănuit c-o iubesc, ci pentru că n-am avut încredere în om. Într-un prieten. Deși o fi avînd și Stepan Petrovici dreptate : Într-o căsnicie, al treilea e de prisos și nu mai poate fi vorba de prietenie. Mă gîndesc dacă Șura singură o să aibă destulă putere să nu-i mai scape cioara din zicală. Mîine îi face ieșirea. Cum își va începe ziua ei de luni ? Pe la noi n-o să mai calce, asta-i clar. „Să nu cedezi regina, Kostenka...". Dar uite că am cedat-o !

Mașa nu mai știa ce să creadă.

— Dar bine, Kostea, mama mi-a spus că te-ai dus să te plimbi puțin pe chei. Iar acum... Uită-te la ceas ! Pe unde ai umblat ?

Bîiguii :

— Am jucat șah. Cu Șahvorostov.

— Ei, taci ! Zău dacă mi-aș fi închipuit ! Foarte bine ai făcut, Kostea. Cine a bătut ?

— I-am cedat regina și am pierdut.

— Așa nu se poate, Kostea... făcu Mașa tărăgănat. Fratele tău te-a obișnuit să fii atît de generos. Ce joc e ăsta să dai întotdeauna regina înainte ?

— Ba nu, el mi-a luat-o tocmai la sfîrșitul partidei. I-am dat șah. Cu asta am expus-o în bătaia a două ture dintr-o dată. Nu mi-aș fi închipuit c-o să iasă așa. M-au sfătuit oameni mai bătrîni.

— Nu, Kostea, la șah să te bizui numai pe propriile tale forțe, mă dăscăli Mașa rîzînd.

După discuția asta, mi-am simțit inima mai ușoară. Nu i-am povestit nimic Mașei, am făcut după cum m-au învățat Olga Nikolaevna și Stepan Petrovici. Dar nici n-am mințit-o, i-am spus adevărul adevărat.

Deodată, Mașa văzu portretele pe care le țineam încă în mînă. M-a întrebat mirată de unde le am. I-am răspuns că Șahvorostov mi le-a dat din partea Șurei care ne trimite complimente.

— Să știi că fata asta are o scînteie de talent, spuse Mașa. Și prinse portretele pe perete cu pioneze, așa încît Aleoșka să fie la mijloc. Dinastia Barbinilor ! Opera A. Koroliovei, pictorița curții. Apropo, cum se simte ?

— Mîine iese din spital, ocolii eu răspunsul direct la întrebarea Mașei.

— Știi, Kostea, ar trebui să ne fie rușine. Măcar azi era cazul să ne fi dus împreună la ea. Vezi ? Șahvorostov a fost. Deși nu mai are nevoie să-și asigure un alibi.

— Da, nu mai are nevoie. S-a asigurat el bine.

— Hai, stai jos și mănîncă. Dar repede, ca să mergem în parc. Mă întreb ce-o fi făcînd puștimea.

Dar Mașa n-avea motiv să fie îngrijorată. Puștimea era în mîini bune — ale Teterevilor. Aleoșka se ospătase dintr-o sticluță cu lapte, pe care Dina i-l încălzise la restaurant. Băiatul era sătul și striga de vuia parcul „mama, mama". Cît despre Leonka... Ați văzut vreodată un calcan congelat? Exact așa arăta și el. Ce vreți, cu opt parfeuri în burtă... Teterevii i-au făcut cinste.

Parcul se umplea. Era ora înserării, cînd lumea iese la plimbare. Mașa i-a trimis pe băieți la bunici, iar noi am rămas.

Am făcut cu toții cîteva tururi prin parc. Vasea povesti că potrivit instrucțiunilor forajului de studiu, mîine, chesonul nostru va da de fundul stîncos al fluviului și abia de acum înainte o să devină interesant. Mai spuse că în Antarctida a fost astăzi un frig de 78 de grade.

Mașa rîse.

— Și eu care mă lăudam la Moscova că la noi se întîmplă să fie 55 sub zero!

Iar Dina:

— Eu, dimpotrivă, mă laud întotdeauna că și la noi cresc mere și pepeni verzi.

Eu:

— Cînd am să fiu la Moscova, am să mă laud cu Eniseiul și Krasnoiarskul.

Vasea Teterev declară că înainte de toate o să se laude cu oamenii Siberiei.

Cineva care venea în spatele meu ne întrebă tare:

— Și fără să vă lăudați nu se poate?

— Nu! răspunserăm într-un glas. Dumneata, însă, ai apă în loc de sînge.

Iar Dina adăugă:

— Și ulcer duodenal.

Și cum aveam chef de pozne, am început să vorbim dinadins tare, să audă toți:

— Tii, ce de pini în parcul nostru! Nicăieri nu găsești așa falnici. Și bagă de seamă, nu sînt din ăia plantați! Mlădiță ruptă din taiga, nu alta!

— Da' ce, numai brazi? Tot parcul e o minune. Primul pe țară!

— Ce zici de Casa Sindicatelor?! Ori de piețele noastre — adevărate grădini de flori. Ori de străzi — ca săgeata de drepte. Mai ceva ca Nevski Prospekt.

— Macaralele din Krasnoiarsk... Combainele din Krasnoiarsk... Mătasea fabricată aici, la Krasnoiarsk...

Ne-am mai plimbat noi puțin, apoi Teterevii au plecat acasă: nu luaseră încă masa. Iar Mașa și cu mine am căutat alei mai mărginașe și mai răcoroase. După atîta rîs, doream amîndoi puțină tăcere, singurătate. Pe aceste alei, cu poteci jilave, nu auzeai mereu scîrțîitul pietrișului. Undeva se ciocneau, cu un sunet scurt, sec, niște bile de biliard. Mai apoi, boarea aduse de departe o melodie liniștită, duioasă. Cotirăm spre Teatrul de vară unde, spuneau afișele, în seara aceea corul de ama-

tori ai Palatului de cultură, de pe malul drept, va interpreta un program de cîntece din țările de democrație populară. Mașa grăbi pasul :

— Hai să ascultăm și noi, Kostea.

Corul tocmai interpreta cîntecul ceh *Grădina bătrînă la un capăt de sat și mărul acela înflorit...* Îl știți și voi, fără doar și poate. Pînă ne-am croit, însă, drum prin tufărișul care străjuia potecuța, au răsunat și ultimele cuvinte triste, duioase : *Odată, de voi reveni, că eu sînt oare tu vei ști ?"* Apoi refrenul :

De e nap
De e gulie,
De m-ai iubit
Ori mă iubești.
Tu măr bătrîn
Din bătrîna grădină,
De te-ai uscat
Sau încă înflorești.

După aceea, un sfert de oră, pe puțin, lumea a aplaudat și a strigat bis. Iar noi doi ne uitam printre scîndurile gardului. Nu mai avea rost să luăm bilete : cu acest cîntec se încheia programul. Mașa oftă :

— De ce-or fi aplaudînd așa ? Și tot ea răspunse : Pentru că și melodia și cuvintele sînt profund populare. E un cîntec despre viață. Despre dragoste nefericită. Asta se poate întîmpla oricui. Și în toate timpurile. ...*De te-ai uscat sau încă înflorești.* Trist, nu ?

— Foarte trist. Și într-adevăr i se poate întîmpla oricui. Dar dacă se întîmplă, ce-i de făcut ?

Mașa rămase pe gînduri. Apoi îmi strînse ușor degetele și mă trase în întunericul aleii. Poposi cu privirea pe stelele strălucitoare, neprihănite.

— Dac-aș cunoaște răspunsul, Kostea, te asigur că toți cei fără noroc în dragoste ar pune mînă de la mînă și mi-ar înălța un monument de aur. După o scurtă tăcere urmă : Și totuși, de cele mai dese ori dragostea-i nefericită pentru că n-ai știut s-o faci altfel, pentru că ai început-o greșit.

— Cum, adică, o dragoste începută greșit ? Dragostea se naște de la sine.

— E adevărat. Se naște de la sine. Dar inima, inima îți aparține. Te poți sfătui și cu ea.

Mă trase de mînă.

— Haidem, că acuși îmi iau nasul la purtare și încep să caut un loc pentru monument. Hai pe mal. Mi-e dor de aerul de pe Enisei.

Străbăturăm tot parcul, depășind mereu perechile care se plimbau. Pe o estradă în formă de scoică, o orchestră de coarde cînta *Coropcarul.*

Parcă era o seară de muzică populară. Pe toate chipurile citeai voie bună. Cîte unii, furați de melodia săltăreață, schițau pași de joc. Mașa fredona încetișor *Numai noaptea întunecoasă știe cum s-au împăcat...*

Deasupra apelor Eniseiului bătea un vîntuleț răcoros, acela de care îi era dor Mașei. Și mie. Nimic mai bun pe lume ca vîntulețul ce bate noaptea pe Enisei. Podul de vase se legăna alene. Razele firave ale stelelor săgetau apa. Ne-am oprit o clipă.

— Vai, Kostea, ce frumos e aici!

Trecu o bicicletă, dar clopoțelul ei n-a zbîrnîit.

ULTIMUL CAPITOL

De ce ultimul? Și de ce „capitol"? La drept vorbind nu sînt decît niște însemnări pe care le-am făcut pentru mine. Dar vorba aceea: ai intrat în horă...

Cartea aceasta am scris-o fie în podul casei, fie noaptea cînd toți dormeau adînc. Cînd scrii, trebuie să fii neapărat singur cu coala de hîrtie din fața ta. Nu pentru că te-ai teme ca nu cumva să-ți afle cineva gîndurile. Le așterni pe hîrtie tocmai pentru a fi citite. Dar numai atunci cînd socoți că totul e gata. Cînd e vorba de viața mea, de faptele mele, nu mi-e frică să le cunoască oricine. Dar să fac paradă, să țip în gura mare „sînt scriitor", nu pot, și pace!

Mai întîi m-am gîndit să-i dau Mașei să citească manuscrisul. Ar fi fost și firesc! S-a întîmplat însă ca primul să-l citească Tumark. Nu știu ce m-a făcut să i-l dau. Poate pentru că maică-sa e o celebră actriță, iar el, dintre

noi toţi, se descurcă cel mai bine în materie de artă. Sau poate pentru că Tumark, care este autorul unei foarte izbutite scenarizări, mi-a destăinuit : „Acum lucrez la un roman" şi mă simţeam şi eu dator să-i împărtăşesc un secret, ori în afară de ăsta nu mai aveam nici unul.

În sfîrşit, ce mai tura-vura, i-am dat manuscrisul. Ne-am înţeles să discutăm despre el pe malul fluviului, într-un loc unde să nu ne stingherească nimeni.

Era o seară liniştită. Soarele sta gata să se rostogolească dincolo de hotarul orizontului De aceea, în timp ce malul nostru era învăluit în umbră deasă, plopii de pe ostroave şi tot malul drept, munţii de dincolo de Enisei, defileul prin care-şi poartă apele Laletina, de-a lungul căruia merge poteca cea norocoasă ce se propteşte în Stolbî, totul sclipea de-ţi lua ochii, te ispitea, te chema. Un tremur uşor vălurea luciul apei, de ziceai că se zbenguie un cîrd de peştişori aurii.

Tumark nu scotea nici un cuvînt. Deşi tăcerea se prelungise, nu întrebam nimic. Tumark ţinea o pietricică în mînă şi după ce ochi îndelung cu grijă, o zvîrli într-un buştean, care tocmai trecea pe apă. Îl nimeri. Lemnul vibră melodios.

În sfîrşit, grăi :

— Kostea, sfatul meu e să nu-l publici.

Mi s-a părut că soarele a apus de-a binelea, că totul s-a cufundat în beznă, iar peştişorii de aur au dispărut în adînc.

— De ce ?

— Pentru că iese că ţii la Koroliova mai mult decît la Maşa. Îţi închipui cu ce inimă ar citi Maşa cartea ta ? Sau ceilalţi care vă cunosc pe amîndoi. Ar fi păcat de Maşa.

— Tumark ! răcnii eu. O iubesc pe Maşa din tot sufletul. Numai pe ea ! Maşa e toată viaţa mea. Iar Koroliova, de ea mi-e milă. Să ştii că în fond e o fată tare de treabă. Numai că viaţa a fost vitregă cu ea. Deşi singură e de vină. Dar nu-i nimic, o să-şi găsească şi ea un rost. Da, o să-şi găsească — aş vrea s-o creadă toţi. Aş vrea ca Şura să întîlnească un om bun, cu sufletul curat, să nu rămînă singură.

Tumark oftă din adînc, clătinînd din cap.

— Zici că o iubeşti pe Maşa... Dar în carte vorbeşti despre Koroliova cu nişte cuvinte că... Nu, Kostea, nu, toţi îşi vor da seama că pentru tine Şura e cea de-a doua. Chiar de n-ar fi decît ceva pe care-l tăinuieşti în adîncul inimii, totuşi, a doua. Pricepi ?

— În inima mea e toată umanitatea. Căci nu cred că oamenii sînt răi, vreau să fie buni, toţi. Şi Şahvorostov, da, chiar şi el. Cu toate că e pe meritate din nou la răcoare. Pentru Şura. Aşa îi trebuie ! Pînă la urmă a dibuit miliţia iţele.

— Şahvorostov ! Chiar dacă nu l-ar fi închis pentru Şura, făcea el altă năzdrăvănie şi tot acolo nimerea. Şi cît ne-am bătut capul cu el, da' tot degeaba. Dar mai dă-l încolo ! E

vorba de Koroliova. Pentru tine, ea e *a doua*. Mai ales că vine şi acum la voi. Că e zugrav şi învaţă la şcoala de pictură, asta nu schimbă nimic. Tu ai scris că „ai cedat regina", dar n-ai cedat-o de loc.

— În definitiv, de ce trebuia s-o fi cedat ? Cum aş fi putut să fac una ca asta ?

— Nu ştiu. Dar socrii tăi, Stepan Petrovici şi Olga Nikolaevna, au judecat bine. De altfel, toţi gîndesc aşa. Ascultă, Kostea, există o singură soluţie : să schimbi toate numele şi s-o scrii din nou, la persoana a treia. Da' mi-e teamă că Maşa tot o să bănuiască adevărul.

— Ce să bănuiască, dacă i-am povestit totul, absolut totul ?

— Nu ştiu ce şi cum i-ai povestit, dar aşa cum scrie în carte, o s-o doară.

La întoarcere n-am mai vorbit de loc. Se stingeau nu numai luminile jucăuşe de pe celălalt mal, dar, şi pe cer, culorile asfinţitului.

Nu că mi-ar fi părut rău că am muncit degeaba. Eu de muncă nu mă tem. Dar o carte nu e numai muncă. E o părticică din propriul tău suflet, iar uneori i-l dărui tot. Să scriu că Şura e o ticăloasă, s-o opresc să ne mai calce casa, nu sînt în stare. Mie mi-e dragă Şura. Nu ca Maşa. Cu totul altfel. Şi ea nu e pentru mine „a doua", ci tot prima, dar nu ca Maşa... Altfel. Nu e viaţa mea, lumina mea. Sînt convins că Maşa va înţelege totul. Pentru că Maşa e a mea. Ea e cugetul meu, inima mea. Da, dar

Tumark a spus : „ea tot o să bănuiască". Şi Tumark nu-i un băiat prost. Hm — da...

Nu pot, şi gata, să pun în loc de Koroliova-Juravliova, în loc de Maşa—Daşa, din Krasnoiarsk să fac Krasnopersk, din Barbin — Turbin, iar „eu" să devin „el" ! Şi nici nu vreau. Am să arăt manuscrisul Maşei. Cum o să hotărască ea, aşa să fie.

CUPRINSUL

ERATĂ

Pag.	Rînd	În loc de	Se va citi	Din vina
83	5	mai mare	mai mic	Editurii
124	34	Vitali Andreevici	Vitali Antonîci	Editurii
306	23	Vitali Andreevici	Vitali Antonîci	Editurii

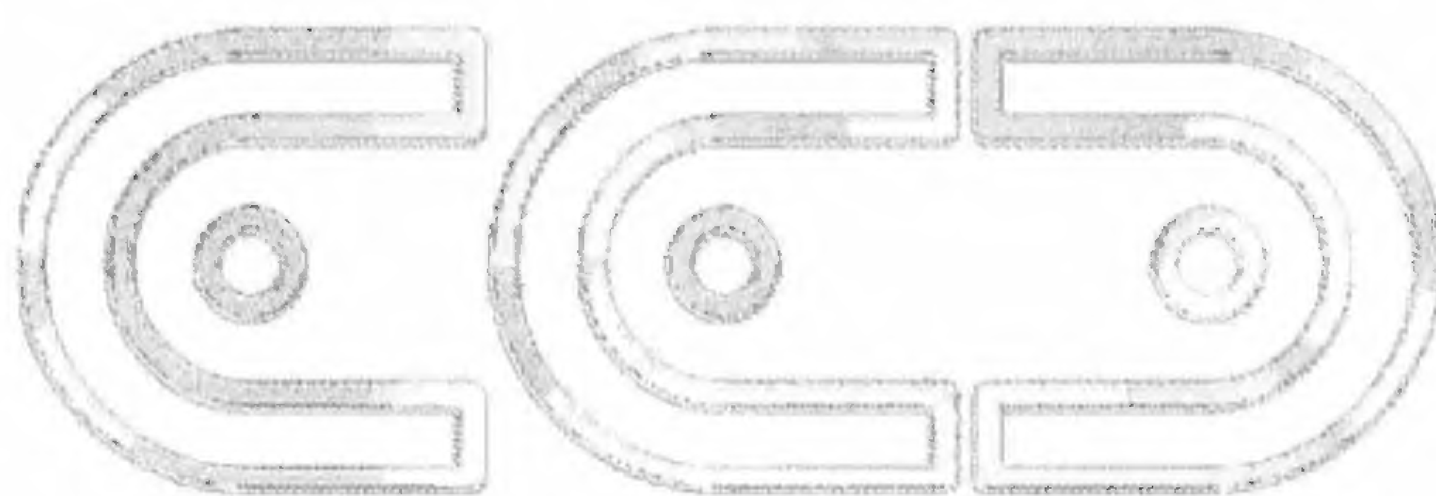
Nu ceda regina

Redactor responsabil : MANU LINICA
Tehnoredactor : IONESCU AURICA

Dat la cules 05.05.1962. Bun de tipar 02.07.1962. Apărut 1962. Tiraj 18.135 ex. broşate. Hîrtie semivelină satinată de 65 g/m². Format 700×920/32. Coli ed. 14,83. Coli tipar 12,25. A. nr. 0266. C. Z. pentru bibliotecile mari 8 S. C. Z. pentru bibliotecile mici 8 S—31=R.

Tiparul executat sub com. nr. 20497 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Bucureşti — R.P.R.

Scanare și prelucrare digitală

de

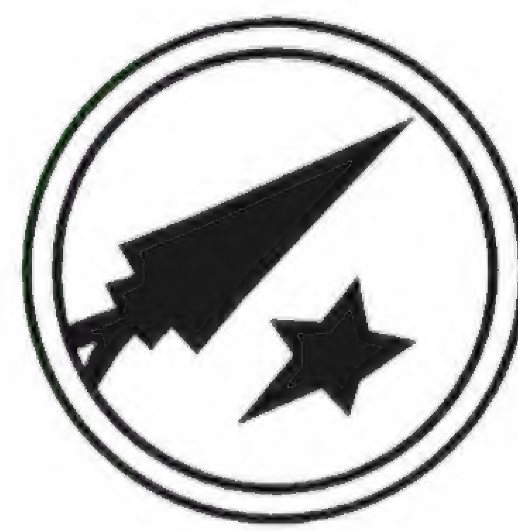

Anonim

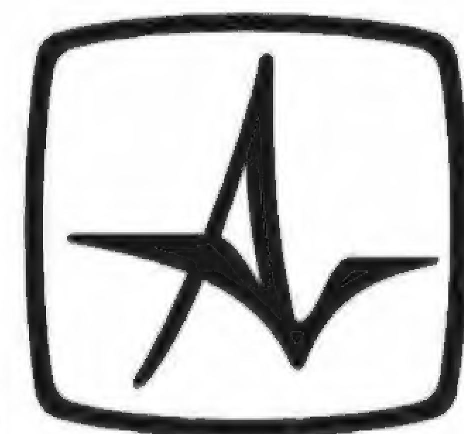

și

CAT Graur

Antwerpen

2023